

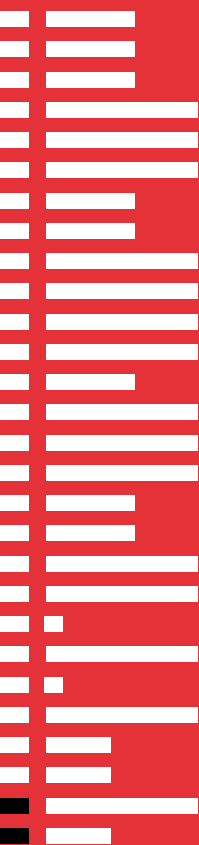

Naar een snellere en betere besluitvorming over complexe projecten

Verslag van de
Commissie Investeringsprojecten
Voorzitter Cathy Berx
(UA, Gouverneur provincie Antwerpen)

Leden
Marc Boes (KULeuven)
Norbert De Batselier (VUB)
Kurt Deketelaere (KULeuven)
Filip De Rynck (Hogeschool Gent)
Marc Dillen (Vlaamse Confederatie Bouw)
Secretaris
Hans Ides

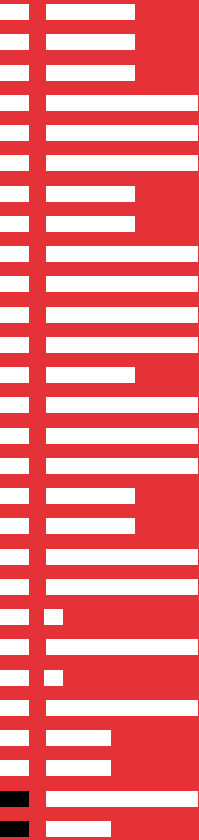

Naar een snellere en betere besluitvorming over complexe projecten

Verslag van de
Commissie Investeringsprojecten
Voorzitter Cathy Berx
(UA, Gouverneur provincie Antwerpen)

Leden
Marc Boes (KULeuven)
Norbert De Batselier (VUB)
Kurt Deketelaere (KULeuven)
Filip De Rynck (Hogeschool Gent)
Marc Dillen (Vlaamse Confederatie Bouw)
Secretaris
Hans Ides

Inhoud	
I. Inleiding	11
A. opdracht	13
B. Probleemstelling	13
C. Werkwijze	14
D. Oproep tot correcte verwachtingen	14
E. Een evenwichtige aanpak op meerdere fronten	15
F. Verdere opbouw van het eindrapport	16
II. Beknopte probleemanalyse aan de hand van enkele projecten en hun verloop	19
III. Algemene vaststellingen	21
IV. Quick-wins, samenvatting voorstellen voor de korte en de lange termijn	25
V. Aanbevelingen	31
A. Verbeteringen in de voorbereiding en bestuurscultuur: het nut van een grondige, niet-geformaliseerde voorprocedure	33
I. Degelijke informele voorprocedure:	33
I.1. Heldere en gedragen omschrijving van de concrete maatschappelijke uitdaging(en) en ambitie(s) en een geloofwaardige vertaalslag naar mogelijke oplossingen.	33
I.2. Vroege politieke beslissing over het al dan niet strategisch karakter van een infrastructuur – of investeringsproject.	34
I.3. Brede verkenningsfase	35
I.4. Voorkeursbesluit en –in voorkomend geval – een interbestuurlijke convenant: een over bestuursniveaus heen, politiek gedragen besluit met een geargumenteed voorkeursalternatief, met vermelding van de engagementen en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen.	36
I.5. Planuitwerkingsfase. Naar een compacter besluitvormingsproces: bundeling van procedures en concentratie van vergunningen.	38
I.6. Systematische en publieke opvolging van strategische projecten.	40

B. Kritische succesfactoren:	40
1. Performant projectmanagement	41
2. Projectmanagement en participatie	42
2.1. Participatie: niet alleen in de planvorming	42
2.2. Maatwerk is de familienaam van goed projectmanagement	43
2.3. Project- en procesmanagement op twee niveaus	43
2.4. Bezwaarschriften: participatie ?	44
3. Oplossingsgerichte inter – en intrabestuurlijke samenwerking	44
3.1. Interbestuurlijke samenwerking.	44
3.2. Betere omgang met eenzijdige beslissingsbevoegdheid	45
3.3. Geïntegreerde adviesprocedure	46
3.4. Beperking van het aantal betrokken beleidsniveaus tot maximaal 2 binnen Vlaanderen	47
C. Voorstellen tot concrete verbeteringen in sectorale decreetgeving	47
1. MER-procedures.	47
1.1. Integratie planMER en formele RUP-procedure.	47
1.2. Vermindering van het aantal MER-procedures en beter gefocuste MER's	49
1.3. Soepeler invulling MER-regeling bij hervergunning	49
2. Vermindering van het aantal werken waarvoor een RUP moet worden opgemaakt.	50
3. Grondverwervingen en onteigeningen	50
VI. Paradigmashift voor de rechtshandhaving: naar een oplossingsgerichte bestuursrechtspraak door een actieve(re) bestuursrechter. Versterking van de rechtsbescherming van de burger tegen de overheid in combinatie met een betere afweging tussen het algemeen en het particulier belang.	53
1. Pleidooi voor een paradigmaswitch: enkele buitenlandse voorbeelden	55
1.1. Bied de mogelijkheid aan bestuurlijke overheden om procedure – en vormfouten en feitelijke vergissingen tijdig te herstellen. Beschouw procedure – en vormfouten als irrelevant, wanneer ze achteraf correct zijn rechtgezet.	56
1.2. Voorzie in de mogelijkheid om over vorm –en materiële fouten heen te stappen, wanneer het normdoel is bereikt en de eventuele onrechtmatigheid de inhoud van het besluit niet heeft beïnvloed.	56
1.3. Verruim en verfijn de uitspraakbevoegdheden van de bestuursrechter.	57
1.4. Versterk de mogelijkheden voor de bestuursrechter om de rechtsgevolgen van geschorste en/of vernietigde besluiten in stand te houden.	58
1.5. Structurele hervorming van de bestuursrechtspraak in België en/of in Vlaanderen.	58

VII. Conclusies	61
Bijlagen:	
Bijlage I: Beknopte probleemanalyse aan de hand van enkele projecten en hun verloop	67
Bijlage II: Voorstel van het departement LNE aan de commissie Berx	85
Bijlage III: Voorstel van het departement RWO aan de commissie Berx	105
Bijlage IV: Suggesties en voorstellen van ACW	129
Bijlage V: Suggesties en voorstellen van de Boerenbond	133
Bijlage VI: Suggesties en voorstellen van UNIZO	141
Bijlage VII: Suggesties en voorstellen van VOKA	147
Bijlage VIII: Suggesties en voorstellen van VVSG	183
Bijlage IX: Voorstel van het departement MOW	199
Bijlage X: Gebruikte afkortingen	205

I. Inleiding

A. opdracht

Op 30 november 2009 installeerde de Vlaamse regering de Commissie Investeringsprojecten. Samengevat omschrijft de Vlaamse Regering de opdracht van de commissie als volgt: :

- 1. maak een tijdsmatige analyse van de oorzaken van de moeilijke en trage besluitvormingsprocessen vanaf hun voorbereiding en formele start tot het definitief van kracht worden ervan en houd daarbij rekening met buitenlandse voorbeelden.
- 2. Werk concrete voorstellen uit voor verbetering van de besluitvormingsprocessen en -procedures, binnen een breed kader, met het oog op een beter evenwicht tussen het algemeen en het privaat belang. De voorgestelde aanpassingen en wijzigingen moeten zowel gelden voor alle projecten ongeacht of het initiatief uitgaat van een publiekrechtelijke dan wel een private investeerder, dan wel of het een PPS-project betreft.

De commissie wordt daarbij uitgedaagd om vooral conceptueel te denken vanuit een brede visie. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om voorstellen tot aanpassing van sectorale decreten te formuleren, al is dat uiteraard ook niet verboden. Wel is expliciet gevraagd naar voorstellen ter verbetering van federale wetgeving resp. Vlaamse decreetgeving, in het bijzonder voor wat betreft de beslechting van geschillen van bestuur.

B. Probleemstelling

Zowel voor publieke als voor private investeerders wordt het steeds moeilijker om binnen een redelijke termijn belangrijke investeringsprojecten te realiseren. De Vlaamse regering definieert drie probleempunten: 1) De lange duurtijd voor het bekomen van de vereiste vergunningen; 2) het gebrek aan en/of de broosheid van een maatschappelijk draagvlak die leidt tot veelvuldige aanvechting van de vaak moeizaam verworven vergunningen om bepaalde projecten te realiseren; 3) de wijze waarop de rechtsbescherming is georganiseerd en wordt gehanteerd. Deze problemen worden doorgaans genoemd als belangrijkste oorzaken van uitstel of zelfs afstel van belangrijke investering – en infrastructuurprojecten. Dit alles draagt allerminst bij tot een effectieve en snelle realisatie van (omvangrijke) projecten, zelfs al zijn ze van strategisch belang.

De Vlaamse regering wil de traagheid doorbreken waarmee in Vlaanderen beslissingen worden genomen over grote infrastructurele werken of investeringen in het bijzonder wanneer deze van groot maatschappelijk belang zijn. Lange procedures en besluiteloosheid leiden immers tot kwaliteitsverlies en oplopende kosten. Dit is nefast voor de welvaart, de concurrentiepositie en het welzijn van Vlaanderen. Voorgestelde oplossingen ter versnelling van processen en procedures mogen evenwel niet gepaard gaan met een inperking van de inspraak – en participatiemogelijkheden resp. rechtsbescherming van particulieren.

Omdat uit nogal wat onderzoek blijkt dat de procedurele kant meer blijkt mee te vallen dan algemeen wordt aangenomen en nuanceringen bij de aanvankelijke probleemstelling aangewezen zijn¹, koos de commissie voor een bredere visie. Temeer, omdat belangrijke recente decreten voorzien in een aantal versnelingsmogelijkheden. De commissie raadt aan om deze te optimaliseren en er maximaal gebruik van te maken². Ze verwerkt ze verder in dit advies. Meer nog dan door aanpassingen van procedures voor opmaak van plannen, en behandeling van vergunningen (formele procedures, MER, plannen,...), is volgens de commissie vooral veel winst te verwachten van een goed voortraject met tijdige, getrapte en volgehouden politieke besluitvorming, een sterk, gemandateerd procesmanagement en een volgehouden en professioneel gemanaged proces van betrokkenheid, inspraak en participatie van bij de aanvang van het proces tot de effectieve realisatie en mogelijk zelfs bij de

¹ Volgens een analyse van de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning zouden 50% snellere procedures leiden tot 5% snellere doorlooptijd.
² Zie verder.

exploitatie en het onderhoud van de strategische investering³. Een goede en correcte afhandeling van de procedures is essentieel, zeker in het kader van de kwaliteitsbewaking en om juridische procedures zo veel mogelijk te vermijden.

C. Werkwijze

Een systematische analyse van alle investering – en infrastructuurprojecten van de voorbije vijf à tien jaar, ongeacht of ze geïnitieerd zijn door een publieke overheid dan wel door een privé-investeerder overstijgt in ruime mate de mogelijkheden van de commissie. Daarom is geopteerd voor een analyse van een eerder arbitrair gekozen selectie van projecten. Bij die – zoals gezegd – arbitraire keuze – hebben we wel gewaakt over een aantal evenwichten, zoals de regionale spreiding, de initiatiefnemer, de aard van het project enz⁴. O.m. aan de hand van de analyse van deze projecten, waarover het basismateriaal (formeel en informeel proces en procedureverloop, knelpunten en voorstellen ter verbetering) is aangeleverd door de rechtstreeks betrokkenen, heeft de commissie een meer verfijnde probleemanalyse uitgewerkt. Uiteraard heeft de commissie rekening gehouden met de gesuggereerde voorstellen en oplossingen. Voor de redactie van dit eindrapport heeft de commissie verder grondig kennis genomen van vergelijkbare buitenlandse rapporten⁵ en wetgeving (in het bijzonder Duitse en Nederlandse), documenten en rapporten van de verschillende gewestelijke administraties alsook van standpunten en rapporten van adviesraden en middenveldorganisaties. De middenveldorganisaties en administratie deden vele waardevolle voorstellen. De commissie hield hiermee rekening en neemt ze in bijlage⁶ op zodat de Vlaamse regering er verder inspiratie uit kan putten. De leden van de commissie hebben vergaderingen van de Ad Hoc Commissie Versnelling Maatschappelijk belangrijke Investeringsprojecten van het Vlaams Parlement bijgewoond.

D. Oproep tot correcte verwachtingen

Zonder afbreuk te doen aan de grote ambities van de commissie en de hooggestemde verwachtingen in de werkzaamheden en het eindrapport van ervan, dringen we aan op realisme.

Tussen droom en daad staan immers niet alleen de politiek – juridische, maar ook de feitelijke werkelijkheid in de weg.

Juridisch moeten de voorstellen uiteraard de toets van het Europees recht en van de internationale verdragen waarbij België resp. Vlaanderen partij is, kunnen doorstaan. Deze evidentie ontslaat ons niet van de opdracht om de marges van het supra – en internationaal recht scherper op te zoeken. Bovendien is het aangewezen dat de nationale en deelstatelijke verantwoordelijken die mee het Europees recht maken, bijzonder alert zijn voor de mogelijke impact van de Europese regelgeving op de ambitie om investering – en infrastructuurprojecten niet enkel duurzaam, maar ook efficiënt en binnen een redelijke termijn te realiseren.

Ook de maatschappelijke context en de feitelijke omgeving is wat ze is. De samenleving is de afgelopen decennia steeds complexer geworden. De bevolking, de economie én de mobiliteit zijn explosief gegroeid. Ruimte is daarmee een steeds schaarser en kostbaarder goed geworden. Maatschappelijk belangrijke want steeds schaarser wordende waarden als stilte, natuur, milieukwaliteiten ... worden door de burger steeds meer verdedigd, ook via gerechtelijke weg. Steeds vaker komen burgers actief op voor hun belangen, zowel individueel als collectief. Kortom, de

³ Cf. ook uiteenzetting van de Vereniging voor Ruimte en Planning voor de Commissie van het Vlaams Parlement Versnelling maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten van 18 januari 2010.
⁴ Voor het overzicht van de projecten zie bijlage I.
⁵ Ch.W. Backes, Snellere besluitvorming over complexe projecten vergelijkend bekeken, 86p; Adviescommissie Versnelling Besluitvorming Infrastructurele Projecten, Sneller en beter, april 2008, 61p.
⁶ Zie bijlage IV, V, VI, VII, VIII

samenleving stelt steeds hogere eisen aan elke ruimtelijke maatregel. Door deze tendensen is het oplossen van mobiliteitsvraagstukken resp. de realisatie van grote investering- en infrastructuurprojecten een delicate zoektocht geworden naar het goede evenwicht tussen een veelheid van maatschappelijke waarden. Overigens, gelukkig raakt steeds meer ingeburgerd dat deze waarden niet perse haaks staan op mekaar, maar mekaar kunnen aanvullen en zelfs versterken.

Bij dergelijke afwegingen zijn veelal deelbelangen in het geding, waarover verschillende instanties en overheidsniveaus waken op basis van verschillende afwegingskaders en regels. Precies omdat de ruimte op heel veel plaatsen zeer intensief wordt gebruikt en de noden groter zijn dan de (vrij) beschikbare ruimte is de botsing tussen het belang van de realisatie van infrastructuur en investeringen én andere algemene en particuliere belangen vaak heftig. Die feitelijke realiteit is de gegevenheid waarbinnen ook deze commissie moet en zal werken. Komt daarbij dat de behoefte in onze consensuscultuur om het soms moeilijk of op het eerste gezicht onverenigbare toch te verenigen – en dit op een vol te houden wijze – niet zelden strandt op het bestuurlijk en politiek onvermogen om besluiten niet alleen duidelijk en tijdig te nemen maar een eenmaal genomen besluit ook vol te houden, te verdedigen en door te zetten.

E. Een evenwichtige aanpak op meerdere fronten

Een snellere en betere realisatie van investering – en infrastructuurprojecten is dus zeker niet alleen een kwestie van het beter organiseren van besluitvormingsprocessen en het aanpassen van regelgeving. Een snelle en goede realisatie van voormelde projecten veronderstelt voor alles dat goed afgestemde samenwerkende diensten en overheden door open en goed onderbouwde communicatie, participatie en inspraak komen tot besluiten van een zodanige kwaliteit qua inhoud en procesverloop dat ze maatschappelijk zo breed als mogelijk worden gedragen. Alleen dan zullen projecten echt sneller kunnen worden gerealiseerd. Het steeds weer opnieuw realiseren van deze ambitie hangt deels af van procedures en processen maar vooral van mensen en middelen én van de juiste inzet ervan.

Een effectieve versnelling impliceert dat op evenwichtige wijze en op meerdere fronten tegelijk wordt gewerkt m.n. de procesbeheersing met zijn vele facetten, de inspraak, de bestuurscultuur, de procedurevereenvoudiging én de optimalisering van het bestuursprocesrecht. De ketting is maar zo sterk als de zwakste schakel. Op meerdere fronten tegelijk werken is ook belangrijk met het oog op de maatschappelijke aanvaarding van het versnellingsproject op zich. Dit betekent geenszins dat alle voorstellen in dit rapport tegelijk moeten worden aangepakt. Dat zou ook niet mogelijk zijn. Best worden gefaseerd, evenwichtige pakketten van maatregelen geïmplementeerd. Dat verwerken we in ons overzicht van 'quick-wins' op korte termijn versus maatregelen die op de langere termijn te situeren zijn (hoofdstuk IV).

De conclusies en voorstellen van de expertencommissie moeten dan ook steeds in het licht van deze voorafgaande beschouwingen worden gelezen.

F. Verdere opbouw van het eindrapport

Dit rapport is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk II bevat een beknopte probleemanalyse. Hiervoor is in het bijzonder gewerkt met de antwoorden van de initiatiefnemers of trekkers op de vragenlijst over de min of meer arbitrair gekozen projecten.
- Hoofdstuk III bevat een aantal algemene vaststellingen m.b.t. de waarschijnlijke vertragingen in de besluitvorming en de realisatie van investeringsprojecten.
- Hoofdstuk IV bevat een set quick-wins die op korte termijn en wellicht met vrij snel effect kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast bevat hoofdstuk IV ook realisatiemogelijkheden op de langere termijn.
- Hoofdstuk V bevat een brede waaier aan aanbevelingen. Ze hebben zowel betrekking op het procesmanagement als op de procedures zelf. Voorts zoomt de commissie in op de kritische succesfactoren en het belang van communicatie, inspraak en participatie met het oog op een breed en volgehouden maatschappelijk draagvlak. Het bevat ook voorstellen ter verbetering van sectorale decreten zoals de Codex Ruimtelijke Ordening, decreet algemeen milieubeleid en de wetgeving inzake onteigeningen.
- In hoofdstuk VI worden voorstellen voor een meer evenwichtige rechtsbescherming uitgewerkt.
- Hoofdstuk VII bevat enkele samenvattende conclusies.

II. Beknopte probleemanalyse aan de hand van enkele projecten en hun verloop

Zie bijlage I.

III. Algemene vaststellingen

De hierna vermelde vaststellingen zijn gebaseerd op een beknopte analyse van het projectverloop van – zoals gezegd – eerder arbitrair gekozen projecten. We hebben deze vaststelling getoetst aan en/of aangevuld met de ingekomen standpunten en nota's en gesprekken met een aantal bevoorrechte getuigen (zie bijlage).

- Planprocessen duren doorgaans (veel) langer dan gepland: de doorlooptijd van projecten en procedures is behoorlijk tot bijzonder lang⁷.
- Continuïteit in en ongebondenheid van procesverantwoordelijkheid en procesmanagement loont⁸.
- Een nauwkeurige voorbereiding van het dossier/project is onontbeerlijk.
- Volgehouden overleg met stakeholders en maatschappelijke belangengroepen loont⁹.
- Tussentijdse afspraken tussen publieke en private actoren tijdig bekrachtigen, is aangewezen¹⁰.
- De aard, draagwijdte en scope van de tussentijdse politieke beslissingen, als ze al voorhanden zijn, is niet steeds duidelijk.
- Het plan-MER wordt al te zeer beladen met allerlei elementen die er niet in thuishoren, zoals bijvoorbeeld economische afwegingen. Zo wordt het plan-MER een erg complex document dat de functie van beleidsafweging lijkt over te nemen. Een oneigenlijk gebruik van het instrument plan-MER moet worden vermeden.¹¹
- Afzonderlijke, soms tegenstrijdige adviezen van de diverse Vlaamse overheidsdiensten en departementen dragen niet bij tot een snelle en adequate besluitvorming¹².
- Het concept van het "bindend advies" is achterhaald en past niet in een concept van een oplossingsgerichte, onderling goed samenwerkende administratieve diensten en departementen¹³.
- Een inflatie van afzonderlijk uitgevoerde en naast elkaar staande decretaal verplichte "toetsen" en "effectenrapporten" die niet door Europese regelgeving worden opgelegd, is volstrekt onwenselijk. Een integratie van effectbeoordelingen, passende beoordelingen of "toetsen", daarentegen is essentieel.
- De effectieve kostprijs overtreft veelal en soms in zeer aanzienlijke mate de geraamde kostprijs. Deze geeft dan aanleiding tot nieuwe begrotingsberaadslagingen en dus tijdsverlies.
- Het aantal bezwaren, beroepen en andere juridische en politieke middelen om de uitvoering van investering – en infrastructuurprojecten te verhinderen, neemt aanzienlijk toe en zijn soms (te) laat in de procedure te situeren.

⁷ Vlaanderen 2009-2013, Een daadkrachtig Vlaanderen in een beslissende tijd. Voor een vernieuwende, duurzame en warme samenleving, p.21; zie bijlage VII: VOKA +, Versneld en economisch verantwoord vergunningskader, 3; Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning, hoorzitting commissie Vlaams parlement Versnelling maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten.

⁸ Vlaamse Havencommissie, SERV, Aanbeveling van de Vlaamse Havencommissie over het beter en sneller doorlopen van Vlaamse planprocessen, 4 november 2009, 5.

⁹ Vlaamse Havencommissie, o.c., 7.

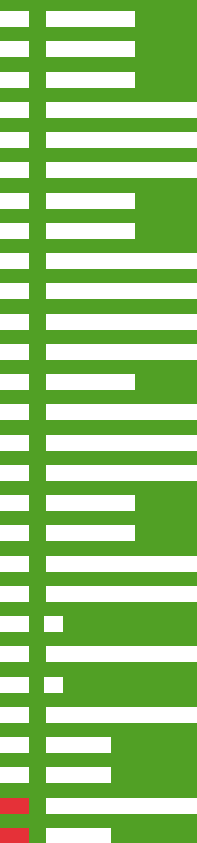
¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid, 10.

¹² VVSG, Versnelling van maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten. Visie van de gemeenten, 6/15. Zie bijlage VIII.

¹³ Ibid.

IV. Quick-wins, samenvatting voorstellen voor de korte en de lange termijn

Echte quick wins:

Definitie: versnelling die kan worden bereikt zonder wijziging van regelgeving.

1. Bereid elk dossier/project uiterst nauwkeurig voor (welke mogelijke wetgeving is van toepassing, welke procedures zijn van toepassing, hoe kan een draagvlak gecreëerd worden, e.d.m.)
2. Werk van bij het begin met een voortdurend bij te werken procesnota. Ook de processen zijn van uitzonderlijk groot belang. De procesnota beslaat het geheel van de processen maar niet de deelaspecten van de vergunningsprocedures. voorstel 2
3. Beschouw informatie, communicatie, inspraak en participatie als de essentie zelf van de overleg- en besluitvormingsprocessen in grote projecten. Investeer daarin als een integraal deel van professioneel project- en procesmanagement. voorstel 16
4. Verruim het concept “projecten van strategisch belang”, zodat voor meer projecten gebruik kan worden gemaakt van een meer gebalde procedure.
5. Beslis tijdig en concreet over het al dan niet strategisch karakter van een infrastructuur – of investeringsproject. Het strategisch karakter zal bepalend zijn voor de wijze waarop de inspraakprocedures zullen worden georganiseerd. De inspraakprocedure van een Vlaams strategisch project bijvoorbeeld op mobiliteitsvlak wordt best anders georganiseerd dan m.b.t. een lokaal strategisch stadsvernieuwingproject. voorstel 3
6. Bepaal –om een echt bundeleffect te realiseren - per planvaststellingsbesluit voor welke vergunningen, machtigingen en uitvoeringsbeslissingen het planvaststellingsbesluit in de plaats treedt en respectievelijk voor welke deelaspecten nog specifieke vergunningen moeten worden aangevraagd, rekening houdend met het al dan niet voldoende concreet en gedetailleerd karakter van de beslissing. In elk geval geldt het planvaststellingsbesluit als rechtsgrond waarop (een zo beperkt mogelijk aantal) latere vergunningen kunnen worden verleend en/of gewenste onteigeningen doorgevoerd. In dat geval mag nog enkel worden getoetst of de vergunningsaanvraag strookt met het planvaststellingsbesluit. Ook deze werkwijze moet aanzienlijke tijdswinst opleveren.
Voor zover naast het vaststellingsbesluit nog andere vergunningen vereist zijn, moeten deze maximaal worden gecoördineerd en geïntegreerd¹⁴. Voorstel 9
7. Creëer een platform waar alle geïnteresseerde zich ten alle tijden kunnen informeren over de stand van zaken en uitvoering van (strategische) investering – en infrastructuurprojecten. voorstel 12
8. Organiseer minstens jaarlijks een live te volgen “strategische investering – en projectendag” in het Vlaams parlement, tijdens dewelke alle procesmanagers toelichting moeten geven over de stand van uitvoering van strategische investering – en infrastructuurprojecten. voorstel 12
9. Duid voor elk complex infrastructuur - of investeringsproject een daartoe uitdrukkelijk gemandateerd persoon aan met intrinsieke kwaliteiten op het vlak van procesmanagement, netwerking, oplossingsgerichte creativiteit, een brede kennis van de administratie, de regelgeving en de belangrijkste procedures. voorstel 14
10. Werk met een set aan formats waaruit kan worden gekozen op maat van het project. voorstel 15
11. Stuur aan op interbestuurlijke samenwerking: maak maximaal gebruik van en verruim de mogelijkheden om – bijv. op gemeentelijk niveau – planologisch – en/of stedenbouwkundige ambtenaren te delen en zo te zorgen voor een sterkere competentie – en kennisopbouw. Medewerkers soepeler kunnen delen en in mekaars diensten en departementen inzetten kan ook leiden tot een beter inzicht in, waardering voor en begrip voor mekaars werk. voorstel 25
12. Verruim de mogelijkheden voor efficiënte samenwerking tussen bestuursniveaus, efficiënt overleg en/of overdracht van procesverantwoordelijkheid op maat en hanteer daarvoor het instrument van samenwerkingsovereenkomsten of convenanten tussen bestuursniveaus, op het hoogste politiek niveau. Voorstel 26

¹⁴ Tegen dit besluit is uiteraard een beroep mogelijk bij de bestuursrechter, overeenkomstig de voorstellen opgenomen in hoofdstuk VI.

- 13. Optimaliseer de nuttige aanzetten uit de Codex ruimtelijke ordening en benut ze maximaal.Voorstel 26bis
- 14. Schrijf zoveel als mogelijk een “geïntegreerd advies” voor waar dat zinvol is, in de eerste plaats voor de publieke Vlaamse projecten: vervang de verschillende sectorale adviezen waarbij telkens vanuit één specifieke invalshoek naar een bepaald project wordt gekeken door een gebundeld, geïntegreerd, constructief en oplossingsgedreven advies. Dit betekent niet noodzakelijk dat de procedures moeten worden gewijzigd. Een geïntegreerd advies kan geformuleerd worden door afweging van verschillende individuele adviezen. voorstel 29
- 15. Stel per project op kosten van het initiatiefnemende bestuur en/of de meest gerede partij personeel ter beschikking om de aankoopcommissaris(sen) van het Aankoopcomité te ondersteunen bij de verwervingsdossiers voor dat project. voorstel 38

a. Realisatiemogelijkheden op de relatief korte termijn

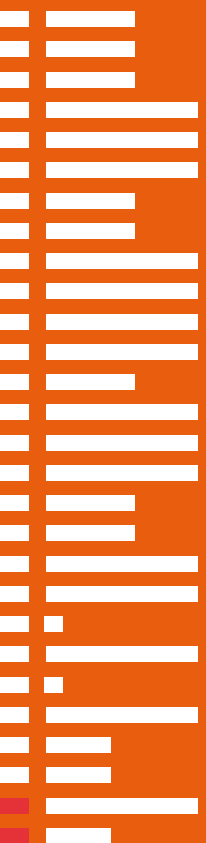
- Definitie:** Versnelling die wijziging wetgeving en/of een grotere wijziging van procesmatige aanpak vereist.
- 1. Las na een “startbeslissing” een verkenningsfase in. voorstel 6
 - 2. Sluit de verkenningsfase af met een voorkeurbesluit. voorstel 7
 - 3. Sluit de planuitwerkingsfase af met een planvaststellingsbesluit. voorstel 8
 - 4. Maak een inventaris van alle vormen van eenzijdige beslissingsbevoegdheid en speel in op het grote draagvlak om bindende adviezen zoveel als mogelijk af te schaffen. voorstel 28
 - 5. Pas de MER-regelgeving aan met het oog op:
 - Versnelling door zo vroeg mogelijke integratie van milieu-overwegingen
 - Versnelling door betere informele voortrajecten
 - Versnelling door integratie van plan-mer en RUP
 - Versnelling door integratie van project-mer en plan-mer
 - Versnelling door vermindering van aantal mer-procedures voorstel 31-32-33
 - 6. Verminder het aantal werken waarvoor een rup moet worden opgemaakt en pas daartoe de uitvoeringsbesluiten en zo nodig de Vlaamse Codex RO aan. voorstel 34
 - 7. Sluit de mogelijkheid van voorlopige beschermingen uit zodra een voorkeursbesluit is genomen voor alle goederen gelegen in het gebied waarop het investerings – of infrastructuurproject betrekking heeft. voorstel 29

b. Realisatiemogelijkheden op de langere termijn

- Definitie:** Versnelling die volledig nieuwe wetgeving vereist of overleg met federale overheid.
- 1. Versterk hervormingen waarbij het aantal beslissende niveaus binnen Vlaanderen wordt beperkt tot maximaal twee. voorstel 30
 - 2. versoepel de toelaatbaarheidvoorwaarden voor een onteigening door schrapping van de verwijzing naar de “hoogdringendheid” en naar het “onontbeerlijk karakter” van een onteigening in de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte, en knoop aan bij de begrippen van de algemene bepaling in de Grondwet m.b.t. de onteigening. voorstel 37
 - 3. Bied een bestuurlijke overheid waarvan een beslissing wordt aangevochten bij een bestuursrechter de mogelijkheid om deze procedure- en vormfouten tijdig te herstellen. voorstel 40

- 4. Beschouw procedure – en vormfouten als irrelevant wanneer ze –na opschorting van de rechterlijke procedure met het oog op het herstel van de vorm – of procedurefout zoals voorgeschreven door de bestuursrechter – correct zijn hersteld en/of rechtgezet. voorstel 41
- 5. Voorzie in de mogelijkheid voor elke bestuurlijke overheid om schrijf – of rekenfouten en evidente onjuistheden steeds te corrigeren. voorstel 42
- 6. Maak mogelijk dat een aangevochten bestuurshandeling ondanks schending van een geschreven of ongeschreven rechtsregel of algemeen rechtsbeginsel in stand wordt gelaten wanneer evident is dat de schending de inhoud van het besluit niet heeft beïnvloed of de belanghebbenden daardoor niet zijn benadeeld. voorstel 44
- 7. Verleen de mogelijkheid aan de bestuurlijke overheid om een foutieve bestuurshandeling om te zetten in een correcte, wanneer ze hetzelfde doel beoogt en wettig kan worden genomen. voorstel 43
- 8. Verruim de uitspraakbevoegdheden van de bestuursrechter zodat hij zich niet langer moet beperken tot schorsing en/of vernietiging van een bestuurshandeling wanneer hij het beroep gegrond acht. voorstel 45
- 9. Verruim de mogelijkheden voor de Raad van State om de gevolgen van een vernietigde bestuurshandeling te handhaven tot individuele bestuurshandelingen. voorstel 46
- 10. Beperk de beroepsrechten van overheden, in die zin dat een publiekrechtelijke rechtspersoon of een bestuursorgaan geen beroep kan instellen tegen een besluit, indien dat besluit niet is gericht aan die rechtspersoon of tot een orgaan van die rechtspersoon, tenzij zakelijke rechten van die publiekrechtelijke rechtspersoon of dat bestuursorgaan in het geding zijn. voorstel 47

V. Aanbevelingen

A. Verbeteringen in de voorbereiding en bestuurscultuur: het nut van een grondige, niet-geformaliseerde voorprocedure

I. Degelijke informele voorprocedure:

Uit nagenoeg alle bestudeerde onderzoeksrapporten en aanbevelingen van de betrokken departementen blijkt minstens één constante: zet sterker in op een goede voorfase of voorprocedure. Wel is er nog discussie over de vraag of en zo ja hoe deze voorfase een decretale verankering moet krijgen, dan wel of een uitgewerkt model van hoe deze voorfase er best kan uitzien bij voorkeur enkel wordt aangereikt als een zeer goede, best te volgen praktijk die zo weinig mogelijk of zelfs helemaal niet juridisch wordt geregeld en bijgevolg ten volle haar “informeel”, in de zin van “vormvrij”-karakter behoudt. De keuze voor een decretaal verankerde voorfase met een integraal vooronderzoek en effectenrapport waarbij op basis van onderzoek in een zestal gelijkwaardige (economie, milieu, maatschappij, ruimte, mobiliteit, financiën) velden een afweging van alle alternatieven wordt gemaakt, is een andere optie. Mogelijk kan ook op twee sporen worden gewerkt.

- 1. Een volledig informeel en vormvrij voortraject voor alle processen en investeringsprojecten. Uit de ex post beoordeling van dat voortraject, via de screening/ontheffing plan-MER zal moeten blijken of het voortraject voldeed aan de essentiële kenmerken zodat een vrijstelling van MER-verplichting kan worden verleend. Deze werkwijze kan overigens vandaag al en komt bijgevolg neer op een veel grondiger voortraject binnen de bestaande procedurele context.
- 2. Een tweede spoor voor complexe, omvangrijke, strategische belangrijke investeringsprojecten met belangrijke ruimtelijke of maatschappelijke impact (zoals bvb strategische plannen voor zeehavens, (regionale) luchthavens, nieuwe belangrijke lijninfrastructuur,...). Voor deze projecten zouden de minimale kwaliteitseisen en proceseisen voor het geïntegreerd effectenonderzoek en systematische participatie decretaal kunnen worden verankerd waarna de plan-MER sowieso vervalt (zonder screening/ontheffing) aangezien het geïntegreerd voortraject op zich aan de essentiële kenmerken van plan-MER-plicht moet voldoen. Deze decretale verankering staat het “informelere -of“vormvrijere karakter” ook niet in de weg, mits aan de verleiding kan worden weerstaan om decretaal alle product-, vorm- en procedurevereisten dicht te timmeren zodat er voldoende ruimte blijft om het proces op maat van het probleem/project te enten.

I.1. Heldere en gedragen omschrijving van de concrete maatschappelijke uitdaging(en) en ambitie(s) en een geloofwaardige vertaalslag naar mogelijke oplossingen.

Voorstel 1: zoek een politiek, ambtelijk en maatschappelijk draagvlak en gedeeld eigenaarschap voor het maatschappelijke probleem en/of de opportuniteit waarvan de oplossing de realisatie van een belangrijke investering of infrastructuurwerk (met grote impact) veronderstelt.

De ambitie om een bepaald groot investering – of infrastructuurproject te realiseren begint of hoort altijd te beginnen bij de vaststelling en de grondige analyse van een maatschappelijke probleem (een verkeersinfarct en ellenlange files; toenemende (verkeers)onveiligheid; een gebrek aan betaalbare woningen, aan kinderopvang, aan opvang en zorg voor personen met een handicap, aan ruimte om te ondernemen, te sporten; de vervuiling van een terrein, overbevolkte gevangenissen...) of een opportuniteit om bepaalde am-

bities te realiseren (de herbestemming van een verlaten militair domein, de ontwikkeling van een toeristische trekpleister...). De eerste stap in creatie van draagvlak en gedeeld eigenaarschap is een zeer heldere, open en correcte communicatie van het maatschappelijke probleem dat –binnen een globale visie- dringend een oplossing behoeft en/of de opportuniteit die zich aandient. Naarmate meer mensen (in het bijzonder ook politici en ambtenaren) – van bij het begin - overtuigd zijn van de ernst van het probleem of het belang van de opportuniteit, is de kans op aanvaarding van de oplossingen – die steeds ook belastend kunnen/zullen zijn – groter. Hierbij hanteert de initiatiefnemer best als richtsnoer: hoe groter de betrokkenheid (omwonenden, buurtbewoners, betrokken overheden, ambtenaren...) en impact, hoe directer, intensiever en interactiever de communicatie en betrokkenheid!

Het voordeel van een gedeeld eigenaarschap van het maatschappelijke probleem resp. de opportuniteit en de noodzaak om het op te lossen resp. aan te grijpen, kan latere discussies over het nut en de noodzaak van het project vermijden of beperken. Dit belet niet dat men voortdurend oog moet hebben voor nieuwe ontwikkelingen die wijzigingen in de uitvoering van het project wenselijk maken.

Voorstel 2: werk van bij het begin met een voortdurend bij te werken procesnota die doorheen de rest van het traject een dynamisch document wordt en die in een eerste fase onder andere volgende elementen bevat:

- Probleemafbakening, nut, noodzaak
- Aard en omvang van strategisch belang van het project zoals vastgelegd door de overheid
- Doelstellingen
- Aandachtspunten voor milieu, ruimte, economie, veiligheid, mobiliteit,...
- Gebiedsafbakening plan- en studiegebied
- Planafstemming met de betrokken bestuursniveaus
- te betrekken beleidsdomeinen, actoren, doelgroepen
- Indicatieve tijdsplanning
- Indicatieve budgettering
- Eventueel voorstel van multidisciplinair team onder leiding van een procesbegeleid(st)er die moet coördineren, faciliteren, communiceren, begeleiden, algemeen overzicht houden, professioneel omgaan met informatie, communicatie, betrokkenheid en overleg...
- Aanduiding van de verantwoordelijke voor de organisatie van (informele) overlegprocedures
- Keuze voor integratie of het parallel laten verlopen van deelprocessen (dakpanmethode)

Behalve grote(re) duidelijkheid over het integrale proces, moet deze nota ook bijdragen tot het creëren van draagvlak én van een bereidheid om vanuit de betrokken departementen mensen en middelen te investeren in de realisatie van het project.

Daarom moet de procesnota duidelijk ieders verantwoordelijkheden vastleggen. Ook de correcte toepassing van de wettelijke procedures behoort daar uiteraard toe. De procesnota beslaat het geheel van de processen maar niet de deelaspecten van de vergunningsprocedures.

De procesnota geeft aan wie voor elk van de processen en deelprocessen verantwoordelijk is. Processen omvatten de beleids – en besluitvorming met inbegrip van de formele en informele procedures.

1.2. Vroege politieke beslissing over het al dan niet strategisch karakter van een infrastructuur – of investeringsproject.

Voorstel 3: beslis tijdig en concreet over het al dan niet strategisch karakter van een infrastructuur – of investeringsproject waartoe een overheid of een privé-investeerder het initiatief neemt, en doe dat binnen een sterk geïntegreerde maatschappelijke visie en doelstelling. Houd daarbij rekening met de capaciteit

(aantal beschikbare medewerkers en hun resp. competenties) van de organisatie, de beschikbare budgetten en met eerder als strategisch geoormerkte projecten. Van een strategisch project is sprake wanneer:

1. het ruimtelijk project uit een samenhangend geheel bestaat van structurele maatregelen, waarbij grootschalige publieke infrastructuren worden verwezenlijkt in combinatie met de ontwikkeling van het omliggende gebied.
2. het ruimtelijk project van groot maatschappelijk belang is voor een dringende verbetering van woonkwaliteit, milieukwaliteit, economische ontwikkeling en/of bereikbaarheid.

Voorstel 4: de voorstellen 1, 2 en 3 vormen samen het voorwerp van de startbeslissing. We hanteren het woord startbeslissing (ipv startbesluit) omdat deze beslissing niet aanvechtbaar is.

De startbeslissing omvat derhalve :

- de politiek, ambtelijk en maatschappelijk gedragen duidelijke probleemschets
- een visie op het te voeren proces, via een eerste versie van de procesnota, uiteraard met ruimte om in te spelen op procesopportuniteiten; dit omvat o.a de voorgenomen strategisch te onderzoeken effecten, procesleiding, visie op participatie, mijlpalen, ...
- de verantwoording van het strategisch karakter van een project

Voorstel 5: Ent het instrument van de structuurplannen op de strategische projecten, zodat ze de realisatie van dergelijke projecten ondersteunen. Dit impliceert onder meer dat structuurplannen enkel richtinggevende en niet langer bindende bepalingen bevatten.

1.3. Brede verkenningsfase

Een doordachte vertaalslag maken van een als maatschappelijk omschreven probleem of opportuniteit naar de concrete realisatie ervan, veronderstelt een behoorlijk inzicht in de fysische ruimte waarin met project moet worden gerealiseerd en de mogelijke alternatieven, de ruimtelijke kwaliteit in de onmiddellijke of verdere omgeving, de mogelijkheden om aan de milieuevereisten te voldoen, de toepasselijke regelgeving, de te volgen procedures (Mer e.a.), de ruimtelijke bestemmingsbepalingen en – beperkingen, beschermde monumenten, stads – of dorpsgezichten, de nood aan onteigeningen, de vereiste budgetten en capaciteit aan mensen en middelen om het proces tot een goed einde te brengen en het project effectief te realiseren... Investeren in zo'n breed proces aan het begin kost zeker tijd. Het verdient zich later terug, zonder dat beperkt tijd mag worden genomen. De (geraamde) maximale doorlooptijd van de verkenningsfase wordt best bepaald in het startbesluit en hangt uiteraard samen met de aard en de complexiteit van het project, de te verwachte omvang en diepgang van de discussie.

Voorstel 6: las na een niet geformaliseerde “startbeslissing” een verkenningsfase in, vertrekkende van een startnota met de te onderzoeken alternatieven en effecten. Tijdens deze verkenningsfase maken ambtenaren van de betrokken departementen of in voorkomend geval een private investeerder (daarin desgewenst bijgestaan door voormelde ambtenaren) een kwalitatieve verkenning of analyse op het juiste schaalniveau van de toepasselijk regelgeving, fysische, juridische, budgettaire mogelijkheden, beperkingen en alternatieven om de investering te realiseren.

Tijdens de verkenningsfase worden de na openbaar onderzoek en inspraak overgehouden alternatieven op hun relevante strategische effecten onderzocht. De resultaten van de verkenningsfase worden publiek gemaakt en opgenomen in de procesnota.

Deze analyse kan niet de omvang nemen van de huidige plan-MER-praktijk. Ze moet op het juiste schaal-

niveau blijven, m.n. het strategische niveau c.q. het planningsniveau en mag niet afdalen tot het projectniveau. Het is ten eerste aangeraden om van de kennis in de samenleving en de markt gebruik te maken door het publiek uit te dagen om –out of the box - onderbouwde verbetervoorstellen te formuleren. In deze verken- ningsfase wordt best ook bekeken hoe en welke burgers, belangenorganisaties, de markt, andere overhe- den...verder bij het project worden betrokken¹⁵.

Op een beperkend te interpreteren bescherming van vertrouwelijke gegevens na, is het aangewezen om de voortschrijdende inzichten op al deze punten publiek te ontsluiten en geïnteresseerden gekanaliseerd de kans te geven om onderbouwde voorstellen te formuleren en/of vragen te formuleren.

Het eindverslag van de verkennende fase zou de nodige en voldoende brede informatie moeten bevatten om als basis te dienen voor een goed onderbouwde, politieke beslissing op hoofdlijnen, m.n. het voorkeurs- besluit, waarin het in essentie gaat om de kern van de oplossing voor het omschreven probleem resp. de in beeld gebrachte opportuniteit alsook over het nut en de noodzaak van de gescreende alternatieven en de consequenties van de mogelijke alternatieven op het vlak van mensen, middelen en impact.

De verkenningsfase is een belangrijke fase in het proces en dit in functie van de opbouw van draagvlak én de vergelijking van alternatieven. We vatten het voorkeursbesluit immers op als de politieke keuze voor een “plan”. Het voorkeursbesluit wordt bij voorkeur geflankeerd door een convenant, - indien mogelijk - een voorontwerp van RUP, een flankerend programma op strategisch niveau, Een resolute keuze voor een breed voortraject of brede verkenningsfase, met daarbinnen een open en brede vergelijking van alterna- tieven, (integrale) effectbeoordeling op het juiste schaalniveau, participatie, ruimtelijk ontwerp, gaat best gepaard met een inkrimping en vereenvoudiging van procedureverplichtingen in het vervolgotraject (planuit- werkingsfase – projectfase).

I.4. Voorkeursbesluit en –in voorkomend geval – een interbestuurlijke convenant: een over bestuursniveaus heen, politiek gedragen besluit met een geargumenteerde voorkeursalternatief, met vermelding van de engagementen en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen.

Voorstel 7: sluit de verkenningsfase af met een voorkeurbesluit, een eventueel voorontwerp RUP én – in het geval meerder bestuursniveaus bij de realisatie ervan betrokken zijn - een interbestuurlijk convenant.

Het is in deze fase dat de fundamentele en principiële discussie over het de kern van het op te lossen probleem of de te grijpen opportuniteit, over het nut en de noodzaak van de onderzochte alternatieven re- kering houdend met de consequenties ervan moet plaatsvinden. Deze vroege, maar onderbouwde politieke besluitvorming op hoofdlijnen moet uitmonden in een voorkeursbesluit en – in voorkomend geval – het interbestuurlijk convenant¹⁶, ¹⁷. Het voorkeursbesluit, het eventueel voorontwerp RUP en –in voorkomend geval- de interbestuurlijke convenant moeten bijzonder concreet zijn wat de doelstellingen en objectieven betreft, maar kunnen nog abstract, meervoudig en conceptueel zijn over de manieren om deze doelstelling te bereiken. De verdere concretisering en verdere fundamentele beslissingen moet immers het voorwerp uitmaken van een compact, participatief proces. Beide beslissingen zouden in elk geval rust, stabiliteit en een constructief engagement van alle betrokken overheidsniveaus moeten creëren. De contouren liggen dan im- mers vast, op voorwaarde althans dat alle betrokken bestuurders het genomen voorkeursbesluit niet steeds

¹⁵ Zie hoofdstuk V, B.2. Projectmanagement en participatie.
¹⁶ Dergelijke “bestuursovereenkomsten” of “convenanten” regelen de efficiënte samenwerking tussen de bestuursniveaus. Ze kunnen zowel projectspecifiek dan wel meer generiek zijn. Enkele behoorlijk goede voorbeelden hiervan zijn de brownfieldconvenanten,....
¹⁷ Verder onderzoek is nodig m.b.t. de juridische afdwingbaarheid van dergelijke bestuursovereenkomsten of convenanten. Eveneens moet een oplossing worden uitgewerkt voor de hypothese dat één of meerdere van de rechtstreeks betrokken besturen weigeren om een convenant te onderhandelen resp. te ondertekenen.

weer ter discussie stellen of laten varen bij de minste tegenkanting. Daarom wordt dit voorkeursbesluit (en in voorkomend geval de interbestuurlijke convenant) best politiek “afgeklopt” door het aan te bieden aan de volksvertegenwoordigende organen van de betrokken overheden (Vlaams Parlement, provincieraad, gemeenteraad).

Het voorkeursbesluit is een bestuurshandeling die na een brede en open verkenningsfase de contouren van een investerings – of infrastructuurproject op hoofdlijnen vastlegt. Een zeer professionele behandeling van informatie evenals professioneel georganiseerde én volgehouden betrokkenheid, communicatie en inspraak zouden o.m. ook tot gevolg moeten hebben dat over een strate- gisch project een sereen debat plaatsvindt.

Indien een gemeente – of provincieraad dan wel een bepaald percentage van de bevolking van oordeel is dat het strategisch project toch aan een volksraadpleging moet worden onderworpen, dan acht de com- missie het aangewezen om –als aan alle voorwaarden is voldaan en voldoende informatie beschikbaar zodat een zinvol oordeel over het principieel gekozen alternatief mogelijk is- de periode waarin een volksraadple- ging kan worden uitgelokt resp. georganiseerd over het investerings – of infrastructuurproject naar deze fase in de besluitvorming te verschuiven. De volksraadpleging kan betrekking hebben op het beoogde doel en het in principe gekozen alternatief. In deze fase is immers sprake van een echte beleidsbeslissing. Indien aan al deze voorwaarden is voldaan, kan een volksraadpleging dan niet meer worden uitgelokt en/of georgani- seerd in de planvaststelling – of vergunningfase¹⁸. Zo wordt vermeden dat de tijd, middelen en personeel die gedurende het hele proces zijn ingezet, kort voor de eindmeet m.n. bij de formele uitvoeringsprocedures suboptimaal worden benut.

Een mogelijkheid tot aanvechting van het voorkeursbesluit, moet eveneens tot gevolg hebben dat een aan- vechting van beslissingen in de planvaststelling- of vergunningsfase geen aanleiding meer mag geven tot het opnieuw fundamenteel in vraag stellen resp. het onmogelijk maken van de concrete realisatie van het pro- ject. Latere procedures kunnen enkel nog aanleiding geven tot een verfijning van de omkaderende, schade- beperkende maatregelen en/of tot vergoeding van de schade in natura of in geld voor particulieren die op onrechtmatige of disproportionele wijze in hun rechten worden aangetast. Als voormelde voorstellen van goede bestuurlijke praktijk worden gevolgd: stevige juridische en feitelijke voorbereiding, brede participatie en permanente communicatie en een breed politiek gedragen besluit, is de kans allicht klein dat (ernstige) beroepen zullen worden ingeleid.

¹⁸ Deze visie komt ook overeen met de standpunten ingenomen door de minister in de toelichting bij het wetsontwerp tot aanvulling van de Nieuwe Gemeentewet met bepalingen betreffende de gemeentelijke volksraadpleging, Gedr. Stukken, Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting 1994-95, 1784/3, 94-95, 8 e.v. “Er kan dus geen raadpleging worden georganiseerd over materies die tot de bevoegdheid van het college van burgemeester en schepenen behoren. In de uitoefening van zijn bevoegdheden moet het college van burgemeester en schepenen zich vaak beperken tot de toepassing van de wettelijke maatregelen en reglementering. Als voorbeeld kan men het afleveren van bouwvergunningen citeren (...). Het zou niet opportuun zijn om over de vaak individuele beslissingen van het college van burgemeester en schepenen volksraadplegingen te organiseren. De interferenties met de bevoegdheden van de toezichhoudende overheid zouden trouwens groot zijn. Het college van burgemeester en schepenen heeft dus alles bij mekaar weinig beleidsruimte en een volksraadpleging over haar bevoegdheden hebben dan ook weinig zin. Gesteld dat een gemeentebestuur een aanvraag voor de bouw van een home voor gehandicapten niet gunstig gezind is, doch aan alle wettelijke voorwaarden voldaan is, dan rest haar slechts één mogelijkheid: het in herziening stellen van een bijzonder plan van aanleg. Over dat laatste zou wel een volksraadpleging kunnen worden gehouden, omdat wijzigingen van een bijzonder plan van aanleg tot de bevoegdheid van de gemeenteraad behoort”. Zie ook: “Tot slot bevat het decreet bepalingen inzake de organisatie van een gemeentelijke volksraadpleging. Die maakt een beleidsonderwerp tot het voorwerp van een volksstemming. De bepalingen inzake de huidige Nieuwe Gemeentewet worden integraal overgenomen (Ontwerp van Gemeentedecreet, Zitting 2004-2005, 26 mei 2005, Vlaams Parlement, Stuk 347 (2004-05), p. 35. Tijdens de bespreking in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt, stelde de minister, in verband met het uitsluiten van de mogelijkheid om een volksraadpleging te houden over materies behorende tot de bevoegdheid van het college van burgemeester en schepenen, dat dit orgaan, in de uitoefening van zijn bevoegdheden, zich vaak moet beperken tot de toepassing van wettelijke maatregelen en reglementeringen. Als voorbeeld gaf de minister het afleveren van bouwvergunningen.

I.5. Planuitwerkingsfase. Naar een compacter besluitvormingsproces: bundeling van procedures en concentratie van vergunningen.

Voorstel 8: sluit de planuitwerkingsfase af met een planvaststellingsbesluit. Door dit planvaststellingsbesluit, waaraan openbaar onderzoek al dan niet gevolgd door een publieke bespreking van de pro's en de contra's moet voorafgaan, worden alle publiekrechtelijke rechtsverhoudingen tussen de initiatiefnemer en de rechtstreeks door het plan getroffen personen geregeld.

De planuitwerkingsfase moet uitmonden in een “planvaststellingsbesluit”¹⁹. De vorige stappen zouden alvast een behoorlijke tijdswinst moeten opleveren. Bij de aanvang van de planuitwerkingsfase ligt er immers een politiek gedragen, door alle betrokken bestuursniveaus onderschreven voorkeursbesluit voor: In de planuitwerkingsfase moet dat ene alternatief verder ten gronde worden onderzocht en volledig uitgewerkt.

Een belangrijk doel van de planuitwerkingsfase bestaat erin aannemelijk te maken dat de effecten van het voorkeursalternatief binnen de grenzen van decreet – en regelgeving blijven en het plan juridisch-technisch correct kan worden uitgevoerd. Om dit te bepalen worden de effecten, die in het voorkeursalternatief al globaal in beeld zijn gebracht, in deze fase – en in de hypothese dat het plan en/of project MER-plichtig is – aan de hand van een m.e.r. procedure verder uitgewerkt.

In de hypothese dat er onzekerheid bestaat over de mogelijkheid om aan de milieunormen te voldoen, worden deze marges best uitdrukkelijk aangegeven. Een dergelijke onzekerheid is immers aanvaardbaar; als een pakket aan omkaderende, milderende maatregelen wordt uitgewerkt én begroot om de norm te halen én bij de uitvoering en realisatie wordt getoetst of daadwerkelijk aan alle milieueisen en randvoorwaarden wordt voldaan. Hoe groter de onzekerheidsmarge, hoe uitgebreider het maatregelenpakket. Dit pakket moet de hele onzekerheidsmarge dekken (geluidsschermen, infrastructuur laten verzinken in sleuven of tunnels, snelheid- of andere verkeersbeperkingen...). Uiteraard moet dit pakket ook financieel gedekt zijn. Waar mogelijk –en die mogelijkheden worden best uitgebreid – moet worden uitgegaan van de milieueisen waaraan bij realisatie en in gebruik name moet worden voldaan, zonder per se al in detail te bepalen hóe daaraan zal worden voldaan.

Ook de formele MER wordt best geïntegreerd in het uiteindelijke planvaststellingsbesluit, zij het dat het herkenbaar moet blijven als een apart document, dat deel uitmaakt van het planvaststellingsbesluit, tenzij de integrale effectenbeoordeling in de verkenningsfase reeds alle essentiële kenmerken van planMER omvat.

Het planvaststellingsbesluit heeft ook tot doel om de rechtsverhouding tussen de initiatiefnemer en de door het plan of project rechtstreeks getroffen personen (in het bijzonder de te onteigenen personen) te regelen. Het plan moet bijgevolg een correcte inschatting bevatten van de door het plan geraakte openbare en private rechten en belangen.

In de planuitwerkingsfase wordt eenmaal een openbaar onderzoek georganiseerd al dan niet gevolgd door een publieke bespreking van de ingediende bezwaarschriften en van negatieve -en positieve reacties op het ontwerp-planvaststellingsbesluit.

Voormeld openbaar onderzoek omvat de openbare onderzoeken voorgeschreven in de sectorale regelgeving.

De besturen die door het plan worden geraakt, kunnen binnen vooraf bepaalde termijn hun advies geven over het plan. Aangenomen mag worden dat dit advies strookt met de engagementen die eerder in de

¹⁹ Andere namen van “compacte” besluiten zijn mogelijk: een “planbesluit”, een “projectbesluit”...

“bestuursovereenkomst” werden aangegaan. Indien verschillende diensten of departementen van een zelfde overheid om een advies moeten worden gevraagd, dan moet een geïntegreerd advies worden verleend, met dien verstande dat elke dienst of departement over de mogelijkheid beschikt om een minderheidsstandpunt te laten noteren in het geïntegreerd advies.

Binnen een vooropgestelde termijn neemt de initiatiefnemende of bevoegde overheid het definitieve planvaststellingsbesluit aan. Daarin doet de planvaststellingsoverheid een definitieve uitspraak over alle aspecten van het project/plan, met in begrip van de milderende maatregelen en desgevallend ook de vergoeding van de schade van getroffen personen wanneer dergelijke maatregelen niet–haalbaar of met het plan onverenigbaar zijn, alsook over de bezwaren waarover geen akkoord werd bereikt.

Daar tijdens en vooral kort na de realisatie van een project of infrastructuurwerk een actueler beeld ontstaat van de milieueffecten en verkeersontwikkelingen is het aangewezen om in het planvaststellingsbesluit een engagement op te nemen om na een periode van in gebruik name (6 maanden, 1 jaar...) een opvolgingstoets uit te voeren. Als dat niet het geval is, kunnen de in de loop van het proces uitgewerkte, maar nog niet uitgevoerde mitigerende maatregelen alsnog worden gerealiseerd. Bovendien kunnen dergelijke opvolgingstoetsen het draagvlak vergroten. Ze dragen sowieso bij tot de kennisopbouw voor de overheid en de gemeenschap.

Voorstel 9: Bepaal –om een echt bundeleffect te realiseren – per planvaststellingsbesluit voor welke vergunningen, machtigingen en uitvoeringsbeslissingen het planvaststellingsbesluit in de plaats treedt en respectievelijk voor welke deelaspecten nog specifieke vergunningen moeten worden aangevraagd, rekening houdend met het al dan niet voldoende concreet en gedetailleerd karakter van de beslissing. In elk geval geldt het planvaststellingsbesluit als rechtsgrond waarop (een zo beperkt mogelijk aantal) latere vergunningen kunnen worden verleend en/of gewenste onteigeningen doorgevoerd. In dat geval mag nog enkel worden getoetst of de vergunningsaanvraag strookt met het planvaststellingsbesluit. Ook deze werkwijze moet aanzienlijke tijdswinst opleveren.

Voor zover naast het vaststellingsbesluit nog andere vergunningen vereist zijn, moeten deze maximaal worden gecoördineerd en geïntegreerd²⁰.

Deze coördinatie en integratie kan o.m. als volgt worden gerealiseerd.

Voorstel 10: Ga stapsgewijs verder met de integratie van de stedenbouwkundige vergunning- en de milieuvergunning, met name voor specifieke projectcategorieën waarvoor het handhaven van beide stelsels weinig meerwaarde biedt. Voorbeelden zijn: projectcategorieën zonder emissies naar lucht of water;projecten zonder verwerkingsprocessen, zodat geen ruimte rest voor procesoptimalisering of waarbij de hinderlijkheid van de inrichting enkel bestaat in ruimtelijke effecten zoals ruimte- en functieverlies, visuele hinder; verkeershinder; geluidshinder voor omwonenden, barrièrewerking en sterfte voor fauna, ... Concrete oorbeelden zijn windmolenparken, groeven, hoogspanningsposten, ... Voordelen van verdere integratie zijn evident : minder procedures zowel in eerste aanleg, in beroep als administratiefrechtelijk;slechts één openbaar onderzoek; slechts één besluitvormer (nu liggen 2 vergunningen vaak op ander bestuursniveau), betere afstemming tussen beide, verhoogde rechtszekerheid

Voorstel 11: Integreer de verklaringen van openbaar nut en wegvergunningen, ongeacht het spanningsniveau, in de gewestelijke procedures, bij voorkeur binnen de stedenbouwkundige vergunning of voorzie minstens in de integratie van de openbare onderzoeken.

²⁰ Tegen dit besluit is uiteraard een beroep mogelijk bij de bestuursrechter, overeenkomstig de voorstellen opgenomen in hoofdstuk VI.

Procedures verhinderen beheerders van leidingeninfrastructuur (Elia, Fluxys, ...) vandaag om snel in te spelen op de behoefte aan afzetmogelijkheid voor resp. de vraag naar stroom, aardgas, ... door initiatiefnemers, (groene) stroomproducenten, grote afnemers,

Voor de bouw van hoogspanningsleidingen bijvoorbeeld zijn naast 1/ plan-MERs, 2/ RUPs, 3/ project-MER's, 4/ bouwvergunningen, 5/ milieuvergunningen (voor hoogspanningsposten) ook 6/ verklaringen van openbaar nut (voor het gebruik van privé-terreinen van burgers en overheden) en 7/ wegvergunningen²¹ vereist.

I.6. Systematische en publieke opvolging van strategische projecten.

Het is niet voldoende dat de burgers, stakeholders, het middenveld, de betrokken besturen, diensten en overheden nauw worden betrokken bij de totstandkoming van een investering- of infrastructuurproject, ze moeten zich ook permanent kunnen informeren of de evolutie ervan, bijv. via een overzichtelijke webstek. Procesmanagers van strategische projecten en overheden zullen allicht meer resultaatgedreven werken en voor hun verantwoordelijkheid worden geplaatst wanneer ze minstens eenmaal per jaar verantwoording moeten afleggen in het Vlaams parlement.

Voorstel 12: creëer een platform waar alle geïnteresseerde zich ten alle tijden kunnen informeren over de stand van zaken en uitvoering van (strategische) investering – en infrastructuurprojecten. Organiseer minstens jaarlijks een live te volgen “strategische investering – en projectendag” in het Vlaams parlement, tijdens dewelke alle procesmanagers toelichting moeten geven over de stand van uitvoering van strategische investering – en infrastructuurprojecten.

B. Kritische succesfactoren:

De hierboven voorgestelde procesaanpak heeft maar kans op slagen als structureel én op projectniveau een aantal kritische succesfactoren permanent zijn vervuld. Deze kritische succesfactoren zijn performant projectmanagement, projectmanagement en participatie en een oplossingsgerichte inter -en intrabestuurlijke samenwerking.

Realisatieprocessen voor investeringsprojecten zijn vandaag in vele stukjes of deelprocessen opgeknipt. Al te vaak worden deze processtukjes louter aangezien als stukje 'procedure' al dan niet op basis van 'product' (rapport, advies). Weinigen overzien nog de totaliteit van het proces, zelfs niet de initiatiefnemers. In extreme gevallen raakt daarbij zelfs de finaliteit van het proces zoek.

Tegelijk durft het initiatiefnemerschap doorheen het volledige proces nogal eens te wisselen waarbij, in geval van louter Vlaamse processen, deeladministraties en agentschappen van MOW, LNE en RWO beurtelings de leiding krijgen over een stuk van wat feitelijk één en hetzelfde proces zou moeten zijn. Het gevolg is dat niemand zich nog verantwoordelijk of zelfs belanghebbend want “eigenaar” van het proces voelt.

Nog erger is het wanneer verschillende diensten van éénzelfde overheid en/of verschillende overheidsniveaus het nalaten of zelfs vertikken om constructief en dus oplossingsgericht mee te denken en te werken aan het bereiken van het beoogde resultaat: de effectieve, tijdige realisatie van een investering of infrastructuurwerk en dit uiteraard zoveel als mogelijk binnen budget.

²¹ Deze beide worden voor de infrastructuur met een spanning tot en met 70kV afgeleverd door de gewesten en voor de infrastructuur met een spanning vanaf 150kV afgeleverd door het federale niveau (wet van 10 maart 1925). In Vlaanderen worden verklaringen van openbaar nut en wegvergunning afgeleverd door VEA (Vlaams Energieagentschap) na openbaar onderzoek

Voorstel 13: Voorzie in instrumenten om de verkokering van de administratie tegen te gaan onder meer door probleemoplossend en tevredenheidgestuurd HRM en via bestaande of nieuwe organen of structuren die dwarsverbanden leggen.

I. Performant projectmanagement

Voorstel 14: Duid voor elk infrastructuur - of investeringsproject een daartoe uitdrukkelijk gemandateerd persoon aan met intrinsieke kwaliteiten op het vlak van procesmanagement, netwerking, oplossingsgerichte creativiteit, een brede kennis van de administratie, de regelgeving en de belangrijkste procedures. Investeer in team van mensen met dergelijke expertise waaruit kan worden geput voor de procesbegeleiding/procesmanagement van infrastructuur – en investeringsprojecten. Aangezien procesbegeleiders / procesmanagers best geen rechtstreeks sectoraal belang of geen rechtstreeks belang hebben bij een bepaalde oplossing lijkt kennisuitbouw m.b.t. strategisch projectmanagement in een kenniscel bvb onder DAR aangewezen. Geef deze mensen de kans om zich permanent bij te scholen en te vervolmaken in succesvol procesmanagement.

Deze projectmanagers moeten project- en procesmatig te sturen. Ze moeten zich zo snel als mogelijk, ook inhoudelijk in het project, het proces en de omgevingscontext inwerken om het met overtuiging en grote betrokkenheid tot een goed resultaat te kunnen brengen. Het is daarbij van kapitaal belang dat ze effectief voldoende autoriteit hebben om bepaalde processen te sturen, de maatschappelijke betrokkenheid te activeren en te oordelen over het aangewezen moment om volgende proces en/of procedurestappen te zetten. Zij kunnen eventueel worden gekozen omwille van hun status of functie. Ook gouverneurs, oud-politici komen hiervoor in aanmerking.

Voorstel 15: Werk een set aan formats uit (een instrumentenkoffer), waaruit kan worden gekozen op maat van een project. Deze formats kunnen naast elkaar bestaan afhankelijk van hun efficiëntie voor bepaalde processen²².

22

Procesmanagers:

- Ze kunnen worden aangesteld om het volledige proces te coördineren, te leiden, te regisseren:
- ze verkrijgen in min of meerdere mate autoriteit om het proces te sturen door hun functie of status (gouverneur, (gewezen) politicus, ...)
- of door de mogelijkheden voorzien in een decreet.
- ze zijn bij voorkeur geen rechtstreeks betrokken partij (dus geen leidend ambtenaar van één van de betrokken beleidsdomeinen)

Procesbegeleiders:

- Ze begeleiden/ondersteunen het volledige proces van concept tot uitvoering
- In tegenstelling tot de procesmanagers nemen ze de procesleiding niet in handen. Ze ondersteunen de initiatiefnemer en de betrokken actoren in de verschillende fasen:
- Ze bieden de “tafel”
- Ze worden gekozen omwille van hun procesinzicht, ... en niet zozeer omwille van hun status of macht
- De kennisopbouw kan gebeuren in een specifieke cel binnen de overheid en/of via inschakeling gespecialiseerde studiebureaus met specifieke expertise in dit domein.

Procesteam:

- beperkt team samengesteld uit vertegenwoordigers van de betrokken beleidsdomeinen of administratieve entiteiten of bestuursniveaus met belangrijke deelprocesverantwoordelijkheid.
- hoeft niet per se te bestaan uit leidend ambtenaren
- stemt de deelprocessen op elkaar af
- Heeft in ideale omstandigheden tot doel om een gedeeld proceseigenaarschap tot stand te brengen.
- onderscheidt zich van grote klassieke stuurgroepen / begeleidingsgroepen door een grotere slagkracht en duidelijk omschreven resultaatgedreven finaliteit.

Combinaties van deze formules zijn mogelijk. Zo kunnen procesmanagers worden bijgestaan door procesbegeleiders, zeker als gebruik wordt gemaakt van professionele vormen van “dispute resolution” of “mediation” zoals voorgesteld in voorstel 20. Als men ervoor kiest om procesbegeleiders in te schakelen voor het overleg en de afstemming met “de omgeving”, kunnen bewindslieden de taak van procesmanager op zich nemen.

2. Projectmanagement en participatie

Voorstel 16: professionaliseer en investeer meer in het projectmanagement van grote projecten, die per definitie complex zijn en beladen met belangentegenstellingen en verschillende visies. Het projectmanagement gaat over het bewust omgaan met en investeren in de aanpak en de vormgeving van processen van overleg tussen overheden, tussen overheden en maatschappelijk middenveld, tussen publieke en private actoren. Informatie, communicatie, inspraak en participatie zijn geen elementen die ‘erbij komen’, het is de essentie zelf van de overleg- en besluitvormingsprocessen in grote projecten en is daarom een integraal deel van professioneel project- en procesmanagement. We gaan niet in detail in op instrumenten en technieken, maar beschouwen meer professioneel projectmanagement, inclusief dus de communicatie en participatie, als essentieel.

Inspraak betekent de mening vragen van burgers over plannen die door de overheid werden opgemaakt. De interactie is relatief eenzijdig. Participatie gaat over interactieve meningsvorming en opbouw bij alle actoren die bij projecten betrokken zijn. In goede participatieprojecten staan ook de meningen van politici, ambtenaren en experts ter discussie. Als deze niet veranderbaar zijn en niet ter discussie mogen staan, dan is er van een participatieproces eigenlijk geen sprake. Participatie bevraagt ieders rol en ieders mening, dus ook van de bestuurders en van experts. Zo wordt een draagvlak opgebouwd en worden verschillende soorten argumenten als waardevol beschouwd: zowel de mening van de ambtenaar als van de expert, als de mening van mensen die ervaringsdeskundigheid hebben. Participatie betekent dat sprake is van betekenisvolle en ingrijpende interactie, van coproductie, waarbij, bij deze actoren op het vlak van visie, perceptie, meningen, belangen en prioriteiten echt sprake is van een ontwikkelingsproces.

2.1. Participatie: niet alleen in de planvorming

Voorstel 17: organiseer de participatie en betrokkenheid doorheen het hele besluitvormings – en exploitatieproces. Participatie gaat om betrokkenheid in het hele besluitvormingsproces. Complexe projecten lopen veelal over meerdere jaren. Uiteindelijk is de planvorming, de kortste fase. De langste periode is deze van de realisatie, de uitvoering, het beheer, de constante en jarenlange zorg voor blijvende duurzaamheid en voor behoud en onderhoud van kwaliteit. Participatie gaat om betrokkenheid in die verschillende fasen. Vaak is het zo dat burgers het meest intens betrokken zijn in de kortste fase en het minst in de langste fase.

De planvorming voor projecten is een essentiële doch slechts één fase van het beleidsproces, dat op te vatten is, als een constante aaneenschakeling van keuzes. Na de formele goedkeuring van een plan verloopt er vaak zeer veel tijd tot de effectieve uitvoering ervan.

In die fase gebeurt er nog veel dat onvoorspelbaar is, duiken nieuwe problemen op, moet er met de private sector worden onderhandeld, moet tussen overheden nog veel worden afgesproken, blijken er problemen te zijn met de medewerking van diensten en met bepaalde procedures. Doorheen dat hele proces over meerdere jaren blijven keuzemomenten opduiken. Geregeld worden in die lange periodes keuzes gemaakt die ingrijpen op het oorspronkelijk vooropgestelde plan. Daarom is de uitvoering een even cruciale fase als het opstellen van plannen; de uitvoering (of de pogingen tot realisatie van een project), is een andere fase in het beleidsproces. Daarom is het aangewezen om het participatieproces over de hele periode te bekijken en om participatie zeker ook te koppelen aan de uitvoering van projecten. Het projectmanagement heeft betrekking op al deze fasen. Draagvlak opbouwen is essentieel, draagvlak behouden is dat evenzeer.

2.2. Maatwerk is de familienaam van goed projectmanagement

Voorstel 18: werk op maat in aanpak en proces en ent professioneel projectmanagement niet op sjablonen, met voorgegeven formats. Projectmanagement is immers niet professioneel als het dat onberedeneerd wel doet. Projectmanagement moet op maat werken omdat elk project om vele redenen anders is. Anders zouden het ook geen complexe projecten zijn. De verscheidenheid betekent dat wat in de ene context werkt, dat niet noodzakelijk doet in een andere. Een bepaalde samenstelling van een stuurgroep bijvoorbeeld kan in project X goed werken, maar niet voor project Y. We geloven niet in passe-partout formules, in voorgebakken manieren van aanpak, in copies van methodes, in uniformisering van aanpak. In sommige projecten is er snel een consensus en kan er snel worden gewerkt; in andere projecten liggen veel zaken bijzonder gevoelig en is een andere aanpak nodig.

Voorstel 19: ontsluit en zet verder in op de kennisontwikkeling m.b.t. instrumenten en technieken van betrokkenheid en participatie. Doe daarbij o.m. beroep op organisaties als het Netwerk Participatie en het Kenniscentrum Vlaamse steden, VIBOSO en richt daartoe desgevallend een aparte kenniscel op bij de Dienst Algemeen Regeringsbeleid (DAR).

Voorstel 20: Heb bijzondere aandacht, voor sommige projecten, voor de inschakeling van zogenaamde ‘Alternative Dispute Resolution of Mediation’. Dat zijn professionele vormen van mediatie die worden ingeschakeld voor projecten met grote belangentegenstellingen of zware conflicten. In het buitenland zijn de ervaringen daarmee redelijk positief. Deze werkmethode is een voorbeeld van procesmanagement waarbij men een alternatief wil bieden voor de groeiende jurisdisering en de bureaucratisering van conflicten (via bezwaarschriften, hoorzittingen,...). Het is een bundeling van methodes die op vroegtijdige onderhandeling is gericht, op het opbouwen van leerprocessen tussen betrokken actoren zodat ze beter elkaars positie, belang en inzichten begrijpen. Men werkt met bemiddelaars die vroegtijdig worden ingeschakeld. Onderzoek over 100 toepassingen van deze technieken geeft aan dat deze aanpak positieve resultaten heeft (Coppens, 2008: 25 en Coppens, 2010 voor Hoorzitting Vlaams Parlement).²³ Bij het project- en procesmanagement van grote Vlaamse projecten hoort dus voor ons ook de beslissing van de politieke projectverantwoordelijken om in het kader van de participatie al dan niet dergelijke mediatievormen in te schakelen en daarvoor budgetten te voorzien. De taak van mediatie kan desgevallend worden toevertrouwd aan de hoger genoemde procesbegeleiders.

2.3. Project- en procesmanagement op twee niveaus

Voorstel 21: focus de professionaliteit van de aanpak van processen op twee niveaus: het management in processen eens ze bezig zijn en het management of de vormgeving van processen. Het management in processen gaat over de omgang met actoren, hun manieren van kijken, de inschakeling van experts, de omgang met communicatie tussen actoren, de regeling van conflicten,... Dat is het ‘dagelijkse werk’. Het management of de vormgeving van processen gaat over de manier waarop over processen wordt nagedacht, over de architectuur waarmee processen worden georganiseerd. Hierbij gaat het o.a. over het nadenken over het opzetten van processen vooraleer te starten, het bijsturen van de procesarchitectuur voor projecten op basis van eerdere ervaringen, over het werken met stuurgroepen, klankbordgroepen, commissies en de samenstelling ervan, over de betrokkenheid van diensten, de vraag wie als manager van projecten wordt ingeschakeld, de terugkoppeling naar de politici. Het betreft een meta-benadering waarbij over processen zelf beslissingen worden genomen en keuzes worden gemaakt. Het is het niveau waarop wordt geleerd uit vorige projecten en waar wordt nagedacht vooraleer processen te starten vanuit het besef dat de keuzes vooraf erg structurerend kunnen werken voor processen.

²³ Coppens, 2008

2.4. Bezwaarschriften: participatie ?

Voorstel 22: beschouw het geïnstitutionaliseerde systeem van bezwaarschriften niet als een methode om conflicten aan te pakken vooral omdat het niet is bedoeld om complexe sociale conflicten op te lossen. Het bezwaarschrift laat geen enkele vorm van interactie toe. Bijgevolg draagt het er ook niet toe bij dat creatieve oplossingen worden gezocht. Het bezwaarschrift is bovendien een instrument in handen van de individuele burger.

Voorstel 23: verzeker en verbeter de koppeling tussen participatieprocessen en openbare procedures. De toegenomen veelheid van sectorale openbare onderzoeken lijkt de kritische grens te hebben overschreden. Hierdoor gebeuren participatieprocessen als het ware ‘met de handrem op’. Het is altijd weer afwachten wat het volgende openbare onderzoek aan juridische problemen zal meebrengen. Dat ondermijnt de betekenis van dialoog in participatieprocessen. Een vereenvoudiging van procedures zodat die ook gemakkelijk integreerbaar zijn in de procesaanpak, zijn daarom van kapitaal belang. Procedures en processen moeten als één geheel worden benaderd en zijn dan samen voorwerp van het project- en procesmanagement.

3. Oplossingsgerichte inter – en intrabestuurlijke samenwerking

Wanneer de realisatie van een infrastructuurproject samenwerking veronderstelt tussen verschillende bestuursniveaus – wat heel vaak het geval is – en/of met één of meer particuliere partners dan rijzen voor- melde problemen nog scherper. En wel om volgende redenen:

- In zijn samenwerking met de lagere bestuursniveaus m.b.t. eenzelfde dossier spreekt Vlaanderen al te vaak niet met één, maar met verschillende stemmen. Adviezen van sectorale departementen in het raam van vergunning- en planningsprocessen op lagere niveaus zijn geregeld uiteenlopend, soms zelfs tegenstrijdig of niet-consistent.
- Er bestaan geen criteria om over de verschillende adviezen een evenwichtig eindoordeel te vellen.Voor het tegenover elkaar afwegen van deze adviezen bestaat geen afwegingskader. Evenmin bestaat er een procedure waardoor ambtenaren op een gestructureerde wijze hun uiteenlopende adviezen naast elkaar kunnen leggen en hierover onderling overleg kunnen plegen, noch tijdens de voorbereiding van het project en al evenmin tijdens de officiële procedure. Momenteel bestaat dergelijk overleg enkel op het vlak van milieuvergunningen (PMVC) en integraal waterbeleid (CIW).
- Sectorale departementen werken veelal probleemstellend: ze geven tal van redenen waarom iets NIET kan, zonder oplossingsgericht aan te geven hoe het dan wel of anders kan/moet²⁴.
- Bij de realisatie van gemeentelijke processen of processen van semipublieke en private investeringspro- jecten zijn vaak drie of meer beleidsniveaus betrokken bij het proces. Dat is van het goede teveel en om moeilijkheden vragen.

3.1. Interbestuurlijke samenwerking.

Voorstel 24: realiseer minstens voor de nominatief genoemde strategische projecten een gedeeld eigenaar- schap en een gedeelde verantwoordelijkheid. Formuleer op het hoogste politiek niveau de opdrachten en taken van de departementen, diensten en agentschappen en al hun medewerkers in functie van de gemeen- schappelijk én gezamenlijk te bereiken doelen.Vertaal deze benadering in de waardering en evaluatie van in het bijzonder de leidende ambtenaren.

²⁴ Eén enkel negatief advies vanuit een bepaald beleidsdomein een project al kan tegenhouden. Omdat er geen afwegingskader bestaat, zal de vergunningverlenende ambtenaar voorzichtigheidshalve geneigd zijn omwille van dit ene negatieve advies het project over de ganse lijn af te keuren. Heel wat projecten geraken hierdoor geblokkeerd.

Voorstel 25: maak maximaal gebruik van en verruim de mogelijkheden om – bijv. op gemeentelijk niveau – planologisch – en/of stedenbouwkundige ambtenaren te delen en zo te zorgen voor een sterkere compe- tentie – en kennisopbouw. Medewerkers soepeler kunnen delen en in mekaars diensten en departementen inzetten kan ook leiden tot een beter inzicht in, waardering voor en begrip voor mekaars werk. Voorstel 26: verruim de mogelijkheden voor efficiënte samenwerking tussen bestuursniveaus, efficiënt overleg en/of overdracht van procesverantwoordelijkheid op maat en hanteer daarvoor het instrument van samenwerkingsovereenkomsten of convenanten tussen bestuursniveaus, op het hoogste politiek niveau. Voorstel 26bis: Optimaliseer de nuttige aanzetten uit de Codex ruimtelijke ordening en benut ze maximaal.

- evocatie van uitvoeringsbevoegdheid wanneer een bestuursniveau zijn verplichtingen niet tijdig of niet- correct uitoefent²⁵
- coördinatietegemoetkoming met het oog op een voorspoedige realisatie van een strategisch project in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen²⁶.
- delegatie planningsbevoegdheid²⁷;
- de ruimtelijke projecten van strategisch belang²⁸,
- het instrument van de projectvergadering²⁹;
- verkavelingvergunning die geldt als bouwvergunning voor bepaalde werken³⁰.

Wel stellen we vast dat de toelaatbaarheidvoorwaarden voor verschillende van deze zeer nuttige instru- menten erg stringent zijn geformuleerd waardoor toepassingsmogelijkheden zeer beperkt zijn. Dat is in het bijzonder het geval voor de bepalingen uit de codex m.b.t. projecten van strategisch belang³¹.

Voorstel 27: verruim gefaseerd en op basis van ervaring en leermomenten de toelaatbaarheidvoorwaarden en het toepassingsgebied voor de projecten van strategisch belang.

3.2. Betere omgang met eenzijdige beslissingsbevoegdheid

Voorstel 28: speel in op het brede draagvlak in de verschillende administraties en departementen om bindende adviezen, machtigingen en andere vormen van éézijdige beslissingsbevoegdheden van departe- menten, agentschappen en ambtenaren af te schaffen. Maak van dit momentum gebruik om een inventaris van te maken van alle vormen van eenzijdige beslissingsbevoegdheid van diensten en departementen en hun medewerkers in de zin van bindende adviezen, voorafgaande goedkeuringen, voorafgaande machtigin- gen³²... Schaf de bindende adviezen en andere vormen van eenzijdige beslissingsbevoegdheid zoveel als

²⁵ Art. 2.1.6. evocatiemogelijkheid voor de Vlaamse overheid wanneer de provincies of gemeenten hun taken niet uitvoeren, resp. art. 2.1.13.
²⁶ Art. 2.1.6., al. 3.
²⁷ Art. 2.2.1. §2: een planningsniveau kan met instemming van alle op grond van de ruimtelijke structuurplanning bevoegde planningsniveaus een planningsinitiatief nemen voor de totaliteit van een bepaald gebied, ook al beschikt het daartoe niet over de noodzakelijke planningsbevoegdheden. De instemming houdt in dat aan het initiërende planningsniveau de nodige planningsbevoegdheden worden gedelegeerd. Van deze mogelijkheid kan evenwel geen gebruik worden gemaakt voor ruimtelijke projecten van groot lokaal en strategisch belang.
²⁸ Titel III m.b.t. sommige grootschalige stedenbouwkundige projecten van strategisch belang: Voor provinciale resp. gemeentelijke ruimtelijke projecten die de Vlaamse Regering erkent als van groot provinciaal/gemeentelijk strategisch belang wordt voorzien in faciliteiten zoals een gelijktijdige opmaak van RUP en aanpassing van RSV én plenair overleg tussen de bestuursniveaus (art. 3.1.2. e.v. Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening).
²⁹ Het bij besluit van de Vlaamse regering verder uit te voeren art. 5.3.2.§1 m.b.t. de projectvergaderingen met het vergunningverlenende bestuursorgaan en de adviesverlenende instanties, eventueel aangevuld met de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar die moet worden georganiseerd wanneer de initiatiefnemer erom verzoekt. Personen die instaan voor de ontwikkeling en verwezenlijking van belangrijke investeringsprojecten kunnen, van zodra een realistische projectstudie voorhanden is, aansturen op een projectvergadering met de vergunningverlenende en alle adviserende instanties. De projectvergadering beoogt de procedurele afstemming tussen de betrokken organen en instanties, de bespreking van de eventueel nuttig of nodig geachte projectbijsturingen en de eventuele toepassing van art. 5.3.1. m.b.t. het stedenbouwkundig attest waaruit blijkt dat een plan of project in redelijkheid de toets aan de stedenbouwkundige voorschriften en een goede ruimtelijke ordening zal kunnen doorstaan. (art. 5.3.2 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening).
³⁰ art. 4.2.17 volgens hetwelk een verkavelingsvergunning geldt als een stedenbouwkundige vergunning voor wat betreft alle in de verkavelingsvergunning opgenomen handelingen die de verkaveling bouwrijp maken.
³¹ art. 3.1.1 tot en met 3.2.4. De mogelijkheden om gebruik te maken van de instrumenten voorzien in deze bepalingen zijn evenwel uitermate, zoniet té stringent geformuleerd. Behalve voor de realisatie van een aantal federale beleidsdoelstellingen zal van deze mogelijkheden slechts hoogst uitzonderlijk gebruik kunnen worden gemaakt. Voor ruimtelijke projecten van groot provinciaal resp. gemeentelijk en strategisch belang zijn de toepassingsvoorwaarden – zo mogelijk – nog strenger.
³² Zie bijv. Art. 11, §4 decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten; Art. 5 decreet 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium; Art. 14 decreet betreffende de landschapszorg.

mogelijk af.Voorzie, in de zeer uitzonderlijke gevallen dat ze mogelijks worden behouden, in de mogelijkheid om er gemotiveerd van af te wijken.Voorzie, waar éézijdige beslissingbevoegdheden vereist blijven (bvb kwaliteitscontrole op milieueffectrapportage, goedkeuring passende beoordeling, ...) in opleiding over een oplossingsgestuurde en constructieve omgang met deze bevoegdheden. Voer zeker geen nieuwe vormen van bindende adviezen en andere vormen van eenzijdige beslissingsbevoegdheid op bestuurlijk niveau in.

De idee van oplossingsgerichte, samenwerkende administraties, departementen, diensten, agentschappen en hun medewerkers is niet te verzoenen met bindende adviezen en andere mogelijkheden van eenzijdige beslissingsbevoegdheid op administratief niveau. Een dergelijke eenzijdige beslissingsbevoegdheid op administratief niveau leidt enkel tot een versterking van de verkokering van het bestuur, met alle nefaste gevolgen van dien.

3.3. Geïntegreerde adviesprocedure

Voorstel 29: vervang in de processen waar dat zinvol is de verschillende sectorale adviezen waarbij telkens vanuit één specifieke invalshoek naar een bepaald project wordt gekeken door een gebundeld, geïntegreerd, constructief en oplossingsgedreven advies dat het resultaat is van een inhoudelijk goed voorbereid debat tussen de verschillende departementen en/of agentschappen over een strategisch infrastructuur – of investeringsproject.

Voorkom evenwel dat het streven naar een “geïntegreerd advies” tot gevolg heeft dat de uiteindelijke belangenafweging volledig binnen de administratie gebeurt ipv door het daartoe democratisch gelegitimeerd politiek niveau.Voorkom ook een toenemende bevoogding van lagere besturen doordat het geïntegreerd karakter van het advies er indirect bindende waarde aan zou verlenen. Geïntegreerde adviezen moeten daarom minstens ook ruimte laten voor minderheidsstandpunten.

Ook dit voorstel is de logische consequentie van de cultuuromslag die de commissie bepleit. Om vormfouten te vermijden, spreekt het voor zich dat de betrokken departementen en agentschappen ook controleren of alle instanties en diensten die om advies moeten worden gevraagd, daartoe ook effectief zijn uitgenodigd.

Schaf minstens, nu daartoe een grote bereidheid blijkt te bestaan bij de verschillende administraties, de machtigingen of bindende adviezen onroerend erfgoed af bij vergunningsaanvragen voor goederen gelegen in beschermd stads- of dorpsgezicht, of voor beschermde monumenten.

Sluit de mogelijkheid van voorlopige beschermingen uit zodra een voorkeursbesluit is genomen voor alle goederen gelegen in het gebied waarop het investering – of infrastructuurproject betrekking heeft. Zorg ervoor dat bestaande en eventueel nieuwe toetsen (watertoets, passende beoordeling, onroerend erfgoedtoets, landbouwtoets), waar mogelijk geïntegreerd worden in de algemene effectenbeoordeling tijdens de verkenningfase en/of in het geïntegreerd advies van de verschillende departementen en agentschappen.

Dit is de logische consequentie van een keuze voor een oplossingsgerichte samenwerkende administratie, waarvan elk van de leden zich verantwoordelijk acht voor het welslagen van als strategisch gekwalificeerde investerings – of infrastructuurprojecten. Medewerkers van de Vlaamse resp. de provinciale resp. de gemeentelijke overheid moeten voortaan handelen als vertegenwoordiger van hun respectievelijke overheid, ongeacht het departement of de dienst waartoe ze behoren. Dit doet geen afbreuk aan de resp. deelbelangen voor de bescherming waarvan elk van de resp. diensten, agentschappen en hun medewerkers in het bijzonder verantwoordelijk zijn. Zij moeten dit doen vanuit de ingesteldheid dat geen van deze waarden en/of deelbelangen absoluut zijn, waarvoor al de rest a priori en zonder meer moet wijken.

Het afschaffen van bepaalde sectorale toetsen of het opnemen ervan in een geïntegreerd advies mag er evenwel niet toe leiden dat waarden zoals onroerend erfgoed of de instandhouding van speciale beschermingszones ondergeschikt raken aan o.m. de economische waarden.Vanuit Landschappen of Natuur zullen soms “voorafnames” noodzakelijk blijven binnen ruimtelijke afwegingsprocessen vooral wanneer deze waarden ruimtelijk niet inwisselbaar/vervangbaar zijn maar afhangen van unieke combinaties van historische, biotische en abiotische factoren.

3.4. Beperking van het aantal betrokken beleidsniveaus tot maximaal 2 binnen Vlaanderen

Voorstel 30: inventariseer het aantal betrokken beleidsniveaus per procestype resp. per type investeringsproject.Versterk hervormingen waarbij het aantal beslissende niveaus binnen Vlaanderen wordt beperkt tot maximaal twee. Meer concreet kunnen bij de realisatie van “binnenvlaamse” strategische projecten in te toekomst ofwel enkel één stad of één gemeente; één of meerdere steden resp. gemeenten en een provincie dan wel het Vlaamse Gewest over beslissingsbevoegdheid beschikken. Zo wordt vermeden dat voor de realisatie van strategische projecten zowel op gemeentelijk/stedelijk, provinciaal als gewestelijke niveau beslissingen moeten worden genomen.

C. Voorstellen tot concrete verbeteringen in sectorale decreetgeving

I. MER-procedures³³.

I.1 Integratie planMER en formele RUP-procedure.

De integratie van milieuonderzoek in de planvorming gebeurt doorheen het informele voortraject door middel van het evaluerend ontwerpen van een plan. Ook bij de verdere formele RUP procedure moet het planMER geïntegreerd worden in het plan, via een geïntegreerd proces. Dit proces wordt door de Vlaamse Regering vastgelegd en kan volgend verloop kennen: Fase van finale uitwerking en beslissing over het RUP.

Indien het voortraject uitwijst dat een RUP noodzakelijk is zijn er twee mogelijkheden, waarvan de eerste de meeste gangbare kan en hoort te zijn:

I.1.1. indien het gevoerde milieuonderzoek voldoende diepgang heeft voor het RUP:

Kan een ontheffing van de plan-MER verleend worden op basis van de huidige wetgeving (art. 4.2.3 §3 bis van het D.A.B.M.' b) indien in het kader van andere rapportages of beoordeling reeds een systematische en wetenschappelijk verantwoorde analyse en evaluatie van de te verwachten gevolgen voor mens en milieu gemaakt werd, die voldoet aan de essentiële kenmerken van een plan-MER zoals vermeld in art. 4.1.4 §2 van D.A.B.M'). De ontheffing vormt een hoofdstuk van het voorontwerp van RUP.De dienst Mer beslist over de ontheffingsaanvraag binnen een termijn van 30 dagen.

³³ Bijlage II: De commissie sluit zich aan bij de voorstellen tot integratie van plan-mer en RUP resp. van project-mer en plan-mer, zoals voorgesteld door het departement LNE

1.1.2. indien het gevoerde milieuonderzoek onvoldoende diepgang heeft voor het RUP, wat de uitzondering zou moeten zijn.

Deze hypothese doet zich vooral dan voor wanneer de beslissing van de Vlaamse regering nog meerdere alternatieven mogelijk maakt. In dat geval worden verdere stappen voor het MER gezet. Het moet de bedoeling zijn om hierbij de plan- en projectmerprocedures maximaal te laten samensporen. In dergelijk MER voor infrastructuurprojecten (wegen, bedrijventerreinen) kunnen zowel de plan- als projectaspecten behandeld worden. Wel moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de aspecten die kunnen doorwerken in het RUP (planmeraspecten) en die welke in de vergunning (projectmeraspecten) moeten worden opgenomen.

De bestaande regelgeving voorziet in een geïntegreerde procedure voor de opmaak van het MER en de doorwerking ervan in het RUP (cf. het 'integratiespoorbesluit voor RUP's'). De procedure 'integratiespoorbesluit voor RUP's kan overigens nog worden versneld. Deze versnelling is m.n. mogelijk door de afzonderlijke stappen in de procedure samen te bundelen. Zo is het aangewezen om de nota voor publieke consultatie en de ontwerptekst samen te voegen tot één procedurestap. In de praktijk betekent dit dat de formele 'MER-procedure' na 80 dagen afgerond kan zijn.

Het is aangewezen om ook te voorzien in een geïntegreerde procedure voor de opmaak van het MER en de doorwerking ervan in de vergunning. Zo is het niet langer nodig om voor eenzelfde project twee procedures na elkaar te laten lopen (plan – en projectm.e.r). Zo kunnen ze immers samen sporen. Dat laat meteen toe om voor eenzelfde plan/project het MER en het besluitvormingsproces (RUP en vergunning) maximaal af te stemmen en te integreren.

Indien geen RUP noodzakelijk is komen we in de vergunningsfase. Ook hier zijn er twee mogelijkheden.

1.1.3. indien het gevoerde milieuonderzoek onvoldoende diepgang heeft ifv de vergunning, wat meestal het geval zal zijn:

Wordt een verdere project-MER opgestart ofwel via de procedure uit de bestaande regelgeving ofwel via een gewijzigde verkorte procedure. Een verkorte procedure kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden door een bundeling van procedurestappen. En m.n. door de kennisgeving en ontwerptekst te bundelen in één stap; gevolgd door stap 2: terinzagelegging en adviesverlening en stap 3: beslissing van de dienst Mer (goed- of afkeuring). Zo kan de 'formele MER-procedure' worden doorlopen in 80 dagen.

1.1.4. indien het tijdens het informele voortraject gevoerde milieuonderzoek voldoende diepgang heeft ifv de vergunning, wat eerder uitzondering dan regel zal zijn:

- kan voor bijlage II-projecten (= bestaande regelgeving) een ontheffing van de project-MER aangevraagd en verleend worden
- moet voor bijlage I-projecten (= bestaande regelgeving en Europees vereist) een project-MER worden opgemaakt. Aangezien de informatie reeds beschikbaar is uit het voorgaande informele traject is het niet nodig dat de bestaande project-MER-procedure uit de regelgeving volledig wordt doorlopen.

Deze werkwijze veronderstelt dat een vereenvoudigde project-MER-procedure wordt uitgewerkt in de regelgeving. En m.n. door een bundeling en vereenvoudiging van de bestaande procedurestappen.

1.2. Vermindering van het aantal MER-procedures en beter gefocuste MER's

1.2.1. Project-milieueffectenrapportage

Voorstel 31: voeg de twee procedures voor project-milieueffectenrapportage (ontheffing van project-mer en project-MER) samen tot één procedure met een start via kennisgeving en een tussentijdse beslissing aan de hand van richtlijnen. Deze richtlijnen kunnen leiden tot "uitstap" en dus de facto tot ontheffing. Dit heeft als voordeel dat het huidige verlies van tijd en geld bij het niet bekomen van een ontheffing, doordat de procedure van vooraf aan moet worden gestart, wordt vermeden. Tegelijk dient actief te worden gewerkt aan meer gescoopte MER-rapporten waarbij de focus ligt op de essentie. Dat kan een selectie van projectingrepen of –fasen zijn, een selectie van milieueffecten. Dit komt zowel de inspraak als de besluitvorming ten goede. Ook de duurtijd en de kostprijs varen hier wel bij. Dit vereist een mentale omslag bij administratie, deskundigen en betrokkenen.

1.2.2. Plan-milieueffectenrapportage

De lege lata zijn er 4 procedures voor de plan-milieueffectrapportage (plan-MER volgens het generieke spoor (= DABM), plan-MER volgens het integratiespoor (vb. integratiespoorbesluit voor RUP's), ontheffing plan-mer en screening plan-MER).

Voorstel 32: stimuleer het integratiespoor. De screening en plan-MER-procedure worden best gebundeld met een tussentijdse beslissing aan de hand van richtlijnen. Deze richtlijnen kunnen leiden tot "uitstap" en dus de facto tot screening. Dit heeft als voordeel dat het huidige verlies van tijd en geld bij het niet bekomen van een screening, doordat de procedure van vooraf aan moet worden gestart, wordt vermeden.

Dit komt de duidelijkheid ten goede, door een vermindering van het aantal procedures voor plan-milieu-effectenrapportage. Tegelijk impliceert dit voorstel een aanzienlijke tijdwinst: als de screening niet wordt verleend, dan is de procedure die met het oog daarop is gevoerd niet verloren. Ze maakt immers integraal deel uit van de MER-procedure die niet van begin af aan moet worden overgedaan.

1.3 Soepeler invulling MER-regeling bij hervergunning

Het toepassen van de MER-regeling op hervergunning is niet vereist volgens de MER- richtlijn en is uniek ingevoerd in Vlaanderen.

Voorstel 33: bied selectief de mogelijkheid tot vervanging van de verplichting om de hele MER-procedure over te doen of door te voeren ingeval van hervergunning door een eenvoudiger procedure mét behoud van openbaarheid van alle relevante elementen tijdens de vergunningsprocedure.

Met het oog op de vernieuwing van zijn vergunning krijgt de aanvrager de mogelijkheid om in een milieu-nota de stand van zaken te beschrijven m.b.t. de verschillende rubrieken die in de eerdere MER worden behandeld. De nota is gebaseerd op de gegevens die binnen de bestaande vergunning zijn opgebouwd en deels ook via het Integraal Milieu JaarVerslag officieel aan de overheid zijn meegedeeld. Ze wordt door een MER-deskundige gevisieerd om de correctheid te waarborgen.

De gegevens zijn gerelateerd aan de bestaande MER en zijn openbaar tijdens de vergunningsprocedure. Ze maken immers integraal deel uit van de procedure. De aftoetsing door de vergunningsverlenende overheid en de adviesverlenende instanties blijft bestaan t.o.v.

de (bestaande) MER en t.o.v. de BBT en de ondertussen (mogelijks) gewijzigde wettelijke context. Op die manier is alle informatie beschikbaar om een gefundeerde hervergunning af te leveren o.a. rekening houdend met de MER en de evolutie ervan. De openbaarheid van de MER-inhoud is bij de eerste MER-procedure gerealiseerd en de toetsing ervan is bij de hervergunning openbaar via de vergunningsprocedure zelf.

2. Vermindering van het aantal werken waarvoor een RUP moet worden opgemaakt³⁴.

Voorstel 34: werk een regeling uit die voort bouwt op de door de decreetgever ingeslagen weg naar aanleiding van de introductie van de begrippen “kleine wijziging” en “locaal karakter” in art 4.4.7.Vlaamse Codex die de logica van de plan-MER-richtlijn respecteert maar tegelijk zorgt voor het “bypassen” van de RUP-procedure.

Allicht volstaat een aanpassing van het bestaande uitvoeringsbesluit, dat nu een te limitatieve opsomming van de kleine werken, kleine wijzigingen en werken met gemeentelijk karakter omvat zodat ook andere infrastructuurprojecten die na screening worden vrijgesteld van plan-MER worden beschouwd als kleine werken.

3. Grondverwervingen en onteigeningen

Het belangrijkste knelpunt bij grondverwervingen en onteigeningen is de lange doorlooptijd.Vaak duurt het erg lang alvorens het Comité tot aankoop een procedure opstart. Door de onderbemanning van het Aankoopcomité vergen de ramingen en de onderhandelingen teveel tijd. Ook de prioriteit die het comité aan bepaalde dossiers geeft, stemt vaak niet overeen met de noden en verwachtingen van de Vlaamse overheid. Maar ook binnen de Vlaamse overheid: van de opdrachtgevende afdeling of agentschap via de Inspectie van Financiën tot de bevoegde minster, sleept de doorlooptijd vaak veel langer aan dan wenselijk of noodzakelijk. Tegelijk moet de zeer grote deskundigheid van het Aankoopcomité op het vlak van schattingen en onderhandelingen worden behouden. Door hun deskundigheid en onafhankelijkheid worden de aankoopcommissarissen, zowel door onteigenden als door de rechtbanken en gerechtsdeskundigen als bijzonder gezaghebbend gewaardeerd. Bovendien is de dienstverlening door het Aankoopcomité kosteloos. Andere verklaringen voor de lange doorlooptijden zijn de complexe regelgeving m.b.t. onteigening en vastgoed (bodemsaneringsdecreet, decreet inzake de ruimtelijke ordening,Vlaamse Wooncode, rechten van voorkoop, milieuregelgeving, ...) en de zeer kritische beoordeling door de Raad van State resp. de burgerlijke rechter van het algemeen nut, de noodzaak en vooral de hoogdringendheid van de onteigening³⁵.

Voorstel 35: integreer onteigeningsplannen maximaal in de RUP-procedures. Laat daarbij volgens partnerschapsmodel de sectorale administratie die de onteigening vraagt, samenwerken met de planningsadministratie. Een in de ruimtelijke planning geïntegreerde onteigening is sneller wegens parallel geschakeld in plaats van serieel (een sectoraal onteigeningsplan kan immers niet worden vastgesteld in strijd met een definitief vastgesteld RUP dat een verordenend plan is), en komt de inspraak en rechtszekerheid voor de door het plan benadeelden ten goede. Voorstel 36: vereenvoudig grondig de problematiek van de Ministeriële machtigingen tot onteigening en tussenkomsten van functioneel bevoegd Ministers binnen de onteigeningsproblematiek en dit zowel voor onteigening door de Vlaamse overheid als deze voor lagere besturen.

³⁴ De commissie sluit zich aan bij het voorstel dat het departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed op vraag van de commissie heeft uitgewerkt. Zie Bijlage III.
³⁵ Bijlage IX: De commissie sluit zich aan bij het voorstel van het departement mobiliteit en openbare werken mbt grondverwerving en onteigening.

Voorstel 37: versoepel de toelaatbaarheidvoorwaarden voor een onteigening door schrapping van de verwijzing naar de “hoogdringendheid” en naar het “onontbeerlijk karakter” van een onteigening in de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemen nutte, en knoop aan bij de begrippen van de algemene bepaling in de Grondwet m.b.t. de onteigening: “Niemand kan van zijn eigendom worden ontzet dan ten algemenen nutte, in de gevallen en op de wijze bij de wet bepaald en tegen billijke en voorafgaande schadeloosstelling”. De actuele zware motiveringslast: het onteigenende bestuur moet aantonen dat “onmiddellijke inbezitneming van het goed door de onteigenaar werkelijk onontbeerlijk is” én de scherpe rechterlijke controle daarop, leggen de lat voor een snelle grondinname wel bijzonder hoog en maakt de uitkomst van de procedure te onvoorspelbaar.

Voorstel 38: stel per project op budget van het initiatiefnemende bestuur en/of de meest gerede partij eigen personeel ter beschikking om in de kantoren van het aankoopcomité de aankoopcommissaris(sen) te ondersteunen bij de verwervingsdossiers voor dat project³⁶. Stel zonodig ook de noodzakelijke IT, hard – en software ter beschikking. Bepaal bij de kwalificatie van een project als “van strategisch belang” ook de prioriteit ervan en maak afspraken met het Aankoopcomité over een snelle en prioritaire behandeling van deze prioritaire dossiers.

Voorstel 39: weeg na deze pragmatische oplossing af of het aangewezen is om een Vlaams Aankoopcomité op te richten dat –op grond van een samenwerkingsovereenkomst met de federale overheid - blijvend gebruik kan maken van de databases van het federale aankoopcomité en het kadaster.Veranker in de tussentijd alle expertise opgebouwd door de inschakeling van Vlaamse ambtenaren in het federale Aankoopcomité in de Vlaamse overheid in afwachting van de eventuele oprichting van een Vlaams Aankoopcomité.Voorzie bovendien in een ruime mogelijkheid voor initiatiefnemers om beroep te doen op landmeters-experts.Wisel beste praktijken op het vlak van grondverwervingen en onteigeningen uit en bundel ze op een handzame webstek.

³⁶ Wat schattingen betreft : verruim de mogelijkheden van exclusief werken met het aankoopcomité nu, naar :
• Comité
• Erkende landmeters-experten.
• Vlaams notariaat (in oprichting)
Wat akten betreft : mogelijkheden verruimen van exclusief Comité nu en in theorie nu Burgemeesters, Gouverneurs en Ministers naar :
• Comité
• Burgemeester, Gouverneurs, Ministers
• Vlaams notariaat
Wat samenwerking betreft :
• Uitwisseling van informatie via databanken
• Vlot schakelen tussen verschillende partners en dus via samenwerkingsprotocollen bekomen dat alle combinaties mogelijk zijn

VI. Paradigmashift voor de rechtshandhaving: naar een oplossingsgerichte bestuursrechtspraak door een actieve(re) bestuursrechter. Versterking van de rechtsbescherming van de burger tegen de overheid in combinatie met een betere afweging tussen het algemeen en het particulier belang.

I. Pleidooi voor een paradigmaswitch: enkele buitenlandse voorbeelden

Voortbouwend op het uitgangspunt van de “wederkerigheid van de rechtsbetrekking tussen burger en bestuur”³⁷ is o.m. in Duitsland en later ook in Nederland een meer evenwichtige en vooral oplossingsgerichte bestuursrechtspraak uitgebouwd. De toets aan het objectieve recht of de rechtmatigheidcontrole op eenzijdige bestuurshandelingen is daarbij in de regel wel een begin- maar quasi nooit een eindpunt. Oordeelt de bestuursrechter dat het bestuur een onrechtmatige beslissing heeft genomen en de rechtspositie van de burger op een onrechtmatige wijze heeft aangetast en/of formeel of inhoudelijk onrechtmatig heeft vastgesteld, dan moet hij – in de mate van het mogelijke - mee bijdragen tot de definitieve oplossing van het geschil.

Deze benadering impliceert dat de bestuursrechter eerder geschilbeslechtend dan legalistisch-formalistisch werkt. Mede om die reden wordt aan de bestuursrechter ook de bevoegdheid toegekend om vormfouten en zo mogelijk materiële, inhoudelijke fouten waardoor niemand daadwerkelijk is benadeeld, te laten passeren en/of op een andere manier te sanctioneren dan door schorsing of vernietiging van een bestuurshandeling waardoor het bestuur weer van voor af aan moet beginnen.

In deze benadering winnen zowel de burger als het bestuur. De burger heeft het voordeel dat procederen bij de bestuursrechter bijdraagt tot effectief rechtsherstel. Hij moet niet langer genoeg nemen met een “dode mus” of een pyrrusoverwinning. Daar staat tegenover dat het louter invoeren van vormfouten – die geen wezenlijke invloed hebben gehad op de inhoud van de beslissing - niet langer zal volstaan om de schorsing – of de vernietiging te bekomen van een bestuurshandeling.

Het bestuur wint omdat het minder zal worden geconfronteerd met procedures én schorsingen c.q. vernietigingen louter op formele gronden. Anderdeels zal het moeten leren leven met een actieve rechter die concreet meewerkt aan een definitieve oplossing van het geschil en effectief (effectiever) rechtsherstel zal verlenen dan tot nu het geval was.

De samenleving en de bestuursrechter zouden hierbij moeten winnen omdat deze paradigmaswitch ook een terugtred van de juridisering tot gevolg zou moeten hebben. Zodra de bestuursrechter niet meer of minstens niet meer zo gemakkelijk zal overgaan tot schorsing of vernietiging van een bestuurshandeling louter en alleen omdat een bestuur een vormfout heeft begaan, zal het aantal procedures ongetwijfeld verminderen. Minder, maar allicht complexere want meer inhoudelijke rechterlijke procedures zullen bijdragen tot kortere doorlooptijden.

Hierna werken we meer in detail uit welke hervormingen en aanpassingen nodig zijn om voormelde principes in concreto vorm te geven. Voor de federale bestuursrechters (Raad van State, de federale bijzondere administratieve rechtscolleges én de rechterlijke macht) moeten deze principes op federaal niveau worden uitgewerkt. Voor de Vlaamse bijzondere administratieve rechtscolleges zijn decretale aanpassingen aangewezen.

³⁷ Zie hierover uitvoerig: C. BERX, o.c., 120-130.

I.1. Bied de mogelijkheid aan bestuurlijke overheden om procedure – en vormfouten en feitelijke vergissingen tijdig te herstellen. Beschouw procedure – en vormfouten als irrelevant, wanneer ze achteraf correct zijn rechtgezet.

Voorstel 40: bied een bestuurlijke overheid waarvan een beslissing wordt aangevochten bij een bestuursrechter de mogelijkheid om procedure – en vormfouten die tot de onrechtmatigheid van een bestuurshandeling (kunnen) leiden de mogelijkheid om deze tijdig te herstellen.

Voorstel 41: Beschouw procedure – en vormfouten als irrelevant wanneer ze, na opschorting van de rechterlijke procedure daartoe, correct zijn hersteld en/of rechtgezet. Meer concreet moet een bestuurshandeling niet langer wegens onrechtmatig worden vernietigd wanneer bijv. :

- de voor de uitvaardiging van de bestuurshandeling noodzakelijke aanvraag later naderhand werd ingediend;
- de noodzakelijke motivering naderhand werd gegeven;
- de noodzakelijke raadpleging van een belanghebbende naderhand werd gehouden;
- naderhand aan de hoorplicht werd voldaan;
- een noodzakelijk advies naderhand werd ingewonnen;

Burgers krijgen terecht steeds vaker de mogelijkheid om een onvolledig dossier te vervolledigen. Zo ook moeten bestuurlijke overheden de kans krijgen om procedure- en vormfouten tijdig te herstellen. Uiteraard mag het achteraf herstellen van vormfouten niet als strategie worden aangewend.

Voorstel 42:Voorzie in de mogelijkheid voor elke bestuurlijke overheid om schrijffouten, rekenfouten en evidente onjuistheden steeds te corrigeren.

Voorstel 43:Verleen de mogelijkheid aan de bestuurlijke overheid om een foutieve bestuurshandeling om te zetten in een andere, wanneer ze hetzelfde doel beoogt en door de uitvaardigende overheid volgens de voorgenomen procedure en vorm wettig kon worden genomen en de voorwaarden voor haar uitvaardiging zijn vervuld.

Wanneer een bestuurlijke overheid gebruik maakt van één van deze mogelijkheden om procedure – en/of vormfouten te herstellen, heeft het bij de bestuursrechter aanhangig gemaakte geschil uiteraard nog slechts betrekking op de herstellde bestuurshandeling en niet langer op de bestuurshandeling die initieel werd aangevochten.

I.2. Voorzie in de mogelijkheid om over vorm –en materiële fouten heen te stappen, wanneer het normdoel is bereikt en de eventuele onrechtmatigheid de inhoud van het besluit niet heeft beïnvloed.

Voorstel 44: maak mogelijk dat een aangevochten bestuurshandeling ondanks schending van een geschreven of ongeschreven rechtsregel of algemeen rechtsbeginsel in stand wordt gelaten, wanneer evident is dat de onrechtmatigheid de inhoud van het besluit niet heeft beïnvloed of de belanghebbenden daardoor niet zijn benadeeld.

I.3. Verruim en verfijn de uitspraakbevoegdheden van de bestuursrechter.

Voorstel 45:Verleen de bestuursrechter naast de mogelijkheid om een bestuurshandeling te schorsen en/ of te vernietigen ook de bevoegdheid om volgende beslissingen te nemen indien hij het beroep gegrond verklaart:

- Dat zijn uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit of een gedeelte ervan;
- Dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit of het vernietigde gedeelte ervan geheel of gedeeltematig in stand blijven;
- Dat het bestuursorgaan geen nieuwe beslissing moet nemen;
- Dat het bestuur binnen vooraf bepaalde termijn de gebreken van het besluit moet herstellen;
- Dat het besluit ondanks schending van een voorschrift in stand wordt gelaten, wanneer de schending de inhoud van het besluit niet heeft beïnvloed en de belanghebbenden er niet door worden benadeeld.
- Dat het besluit in stand worden gelaten ondanks gebreken bij de afweging van het algemeen belang en de betrokken particuliere belangen, wanneer deze gebreken de inhoud van het besluit niet wezenlijk heeft beïnvloed.
- Dat het bestuur binnen een vooraf bepaalde termijn een nieuw besluit moet nemen of een andere handeling verrichten;
- Dat het bestuur binnen een vooraf bepaalde termijn een schadebesluit moet nemen met het oog op de vergoeding van de door de onrechtmatige beslissing geleden schade.

Vervolgens moet de rechter de mogelijkheid krijgen om

- Een voorlopige voorziening te treffen. Daarbij bepaalt hij wanneer de voorlopige voorziening vervalt;
- Te beslissen dat de voorlopige voorziening vervalt op een later tijdstip dan het tijdstip waarop hij uitspraak heeft gedaan;
- Te bepalen dat zolang het bestuursorgaan niet voldoet aan de uitspraak, het bestuursorgaan een dwangsom verbeurt, waarvan de rechter het bedrag bepaalt.

Een rechter die geacht wordt om actief en oplossingsgericht te werken, moet over een brede waaier aan uitspraakbevoegdheden beschikken. Alleen een dergelijke verruiming van de uitspraakbevoegdheden van de bestuursrechter kan komaf maken met de fixatie van de procespartijen op de schorsing of vernietiging van de bestuurshandeling als uitsluitend of hoofdzakelijk doel van het proces. Een dergelijke uitbreiding van de uitspraakbevoegdheden van de Raad van State, wat een aanpassing van de federale gecoördineerde wetten op de Raad van State veronderstelt, zou niet alleen de duidelijkheid en rechtzekerheid ten goede komen, maar ook een duidelijk signaal geven aan de bestuursrechter dat het zijn taak is om al te doen wat mogelijk is om het geschil definitief te beslechten.

Deze voorstellen tot uitbreiding van de uitspraakbevoegdheden van de administratieve rechter gelden niet enkel voor de Raad van State, maar zijn ook relevant voor bijzondere administratieve rechtscolleges zoals o.m. de Raad voor Vergunningsbetwistingen^{38, 39}.

³⁸ Cf. art. 4.8.3 §1 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. Anders dan de Raad van State beschikt de Raad voor vergunningsbetwistingen wel al over de bevoegdheid om het bestuur te bevelen om binnen de door de Raad bepaalde termijn een nieuwe beslissing te nemen. Daarbij kan de Raad een aantal aanwijzingen meegeven.

³⁹ Een begin van goed voorbeeld is de Raad voor Betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen (art. II.22, decreet van 19 maart 2004 betreffende de rechtspositieregeling van de student (...).

Omdat de Grondwet⁴⁰ momenteel niet toelaat dat de Raad van State of een ander bijzonder administratief rechtscollege zich uitspreekt over een vordering tot schadevergoeding wordt dit probleem opgelost door de mogelijkheid voor de bestuursrechter om het bestuur te veroordelen tot het nemen van een “schadebesluit”, waarin het zich op correcte en realistische wijze moet uitspreken over de schade die de burger door de onrechtmatige bestuurshandeling heeft geleden. Tegen dit schadebesluit moet – in de huidige stand van het recht – een beroep bij de gewone rechter mogelijk zijn.

I.4. Versterk de mogelijkheden voor de bestuursrechter om de rechtsgevolgen van geschorste en/of vernietigde besluiten in stand te houden.

Voorstel 46: schrap de nutteloze beperking in art. 14ter Raad van State-wet, volgens dewelke de Raad van State enkel de gevolgen van de vernietigde verordeningsbepalingen kan handhaven en verruim deze mogelijkheid tot de gevolgen van vernietigde individuele bestuurshandelingen (bijv. vergunningen).

Dit voorstel veronderstelt een wijziging van de Federale gecoördineerde wetten op de Raad van State.

Voorstel 47: Beperk de beroepsrechten van overheden, in die zin dat een publiekrechtelijke rechtspersoon of een bestuursorgaan geen beroep kan instellen tegen een besluit, indien dat besluit niet is gericht tot die rechtspersoon of tot een orgaan van die rechtspersoon, tenzij zakelijke rechten van die publiekrechtelijke rechtspersoon of dat bestuursorgaan in het geding zijn.

Bestuurlijke overheden worden meer en meer geacht om constructief en oplossingsgericht bij te dragen tot de realisatie van gedeelde doelstellingen. In een dergelijke visie is het niet gepast dat overheden en organen de mekaars beslissingen bij de bestuursrechter aanvechten, tenzij deze overheden of organen zelf de bestemming zijn van deze bestuurshandelingen of daardoor in hun zakelijke rechten worden geschaad.

I.5. Structurele hervorming van de bestuursrechtspraak in België en/of in Vlaanderen.

I.5.1. Integratie van de bestuursrechtspraak in de rechterlijke macht: afschaffing van de raad van state, afdeling bestuursrechtspraak en van de bijzondere administratieve rechtscolleges

Integreer de beslechting van geschillen van bestuur in de rechterlijke macht – bijvoorkeur in een kamer “bestuursrechtspraak of bestuursgeschillen” van een eenheidsrechtbank op het niveau van de eerste aanleg en in een kamer “bestuursrechtspraak” van het Hof van Beroep of in een rechtbank voor bestuursgeschillen, naast de rechtbanken van eerste aanleg resp. de arbeidsrechtbank en de rechtbank van koophandel resp. een Hof voor bestuursgeschillen naast het Hof van Beroep c.q. het Arbeidshof - die logischerwijs gepaard moet gaan met de afschaffing van de rol van de Raad van State en idealiter ook van alle bijzondere administratieve rechtscolleges⁴¹.

I.5.2. Of uitbreiding van de rechtsmacht en bevoegdheden van de Raad van State.

Of breidt de rechtsmacht en bevoegdheden van de Raad van State zodanig uit dat hij zich kan ontwikkelen tot een volwaardige bestuursrechter die zich niet langer moet beperken tot de schorsing of vernietiging

⁴⁰ Volgens vaste rechtspraak betreft het aansprakelijkheidscontentieux geschillen over burgerlijke rechten die exclusief tot de rechtsmacht van de rechterlijke macht behoort (art. 144 GW).

⁴¹ C. BERX, o.c.,

van onrechtmatige bestuurshandelingen, maar actief kan bijdragen tot effectief, genuanceerd en evenwichtig rechtsherstel c.q. rechtsbescherming van de burger tegen de overheid.

Voormelde voorstellen veronderstellen een grondige hervorming van justitie op federaal niveau. Het is weinig waarschijnlijk dat deze hervormingsvoorstellen snel en zoals voorgesteld, worden gerealiseerd.

I.5.3. Een Vlaams bestuursrechtcollege met uitgebreide uitspraakbevoegdheden.

Creëer op Vlaams niveau een Vlaams bestuursrechtcollege met uitgebreide uitspraakbevoegdheden waarin de verschillende sectorale Vlaamse bestuursrechtscolleges worden geïntegreerd⁴² en verleen het uitgebreide uitspraakbevoegdheden⁴³. Een decreet houdende de oprichting en werking van een Vlaams bestuursrechtcollege vergt bijkomend onderzoek valt buiten de opdracht van de commissie.

⁴² Cf. bijv. de Raad voor betwistingen inzake Studievoortgangsbepalingen (art. II.15 en II.22 decreet van 19 maart 2004 betreffende de rechtspositieregeling van de student (...); het Milieuhandavingscollege (art. 16.4.19 decreet 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid; Raad voor Vergunningsbetwistingen (art. 4.8.1 e.v. Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening).

⁴³ Cf. de Raad voor betwistingen inzake Studievoortgangsbepalingen; het Milieuhandavingscollege; Raad voor vergunningsbetwistingen

VII. Conclusies

In de afgelopen jaren nam men reeds een aantal initiatieven gericht op het versnellen van de besluitvorming met betrekking tot de grote infrastructuurwerken. Uit de analyse van een aantal projecten bleek dat menig groot - en complex project om allerlei redenen niet – of sterk vertraagd wordt uitgevoerd. Met dit rapport wil de commissie bijdragen tot een snellere doorlooptijd van complexe projecten, zonder te raken aan inspraak en participatie van de burger.

In de gehele procedure van het begin tot de uitvoering van een strategisch project komen vele aspecten aan bod. De commissie heeft zich niet gericht op één enkel aspect van die procedure maar op een brede waaier van gekende moeilijkheden. Het is enkel door alle aspecten van complexe projecten te bekijken, dat de commissie tot zinvolle aanbevelingen kwam. Daarom is het advies van de commissie zeer breed en gericht op de bestuurscultuur, de politieke beslissingen, de voorbereiding door de administratie, inspraak en participatie, de procedurevereenvoudiging en de wetgeving. Het eindrapport bevat 47 voorstellen. De commissie achtte het raadzaam om de mogelijke acties op korte termijn op te lijsten. Dat biedt de opportuniteit om een aantal zichtbare veranderingen snel door te voeren. Een up te daten procesnota en het geïntegreerd advies zijn daar goede voorbeelden van.

Verder bleek uit nagenoeg alle bestudeerde onderzoeksrapporten, aanbevelingen en gesprekken met de verschillende Vlaamse departementen dat er sterker moet worden ingezet op een goede voorfase. De commissie adviseert een resolute keuze voor een breed voortraject en brede verkenning met een vergelijking van alternatieven, effectbeoordeling, participatie en ruimtelijk ontwerp.

Na de voorfase pleit de commissie voor een voorkeursbesluit dat de contouren van een investerings- of infrastructuurproject op hoofdlijnen vastlegt. Het is in deze fase dat de fundamentele en principiële discussie over de kern van het op te lossen probleem of de te grijpen opportuniteit, over het nut en de noodzaak van het project en de alternatieven rekening houdend met de consequenties ervan moet plaatsvinden.

De concretisering van het op hoofdlijnen gekozen alternatief mondt uit in het planvaststellingsbesluit waarvan de formele inspraak voorafgaat. Dit is een politieke beslissing waar het ene overgebleven alternatief in detail en ten gronde wordt uitgewerkt. Hierin wordt ook de formele MER, als apart document, geïntegreerd. Inspraak en participatie blijven belangrijke instrumenten gedurende dit hele proces.

De commissie beveelt een performant projectmanagement aan voor strategische projecten. Projectmanagers, maatwerk, inter -en intra bestuurlijke samenwerking, betere omgang met eenzijdige beslissingsbevoegdheden, geïntegreerd advies, aanpassing van de MER procedures en vermindering van de werken waarvoor een rup moet worden opgemaakt, maken hier integraal deel van uit.

De commissie adviseert ook om de toelaatbaarheidsvoorwaarden voor onteigening te versoepelen en het concept van de bindende adviezen, machtigingen en andere vormen van eenzijdige beslissingsbevoegdheid van ambtenaren af te schaffen.

Ten slotte wil de commissie een oplossingsgerichte bestuursrechtspraak door een actievere bestuursrechter: Dit moet uitmonden in een versterking van de rechtsbescherming van de burger tegen de overheid in combinatie met een betere afweging tussen het algemeen belang en het particulier belang.

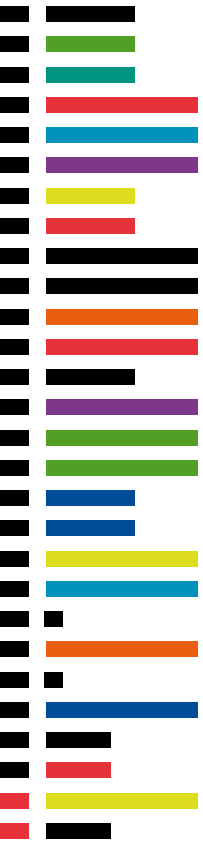
Dit rapport bevat veel voorstellen om tot een evenwichtige aanpak op meerdere fronten te komen. Het is echter door diensten en overheden goed op elkaar af te stemmen en door goed onderbouwde communicatie, participatie en inspraak dat besluiten van een grote kwaliteit qua inhoud en procesverloop zullen getuigen. Mede hierdoor zullen de complexe projecten maatschappelijk breed worden gedragen en sneller

kunnen worden gerealiseerd. Het steeds weer opnieuw realiseren van deze ambitie hangt deels af van de voorgestelde procedures en processen maar bovenal van de juiste inzet van mensen en middelen. Niet alle voorstellen kunnen tegelijk worden ingevoerd maar als alle puzzelstukken in elkaar passen, wordt een optimaal resultaat bereikt.

Bijlage I

Beknopte probleemanalyse aan de hand van enkele projecten en hun verloop

Leuven Stationsbuurt

Project succesvol afgerond

Duurtijd project

Begindatum beslissing: 1998
 Einddatum beslissing: juni 2001
 Uitvoeringstermijn voorzien op 1047 werkdagen
 Tijdschema gerespecteerd: binnen termijn en vooropgestelde budget

Voorafgaande overeenkomst qua budget, taakverdeling en definiëring project

Hoeveel betrokken overheden en diensten

- 1. Stad Leuven (initiatiefnemer)
- 2. N.M.B.S
- 3. De Lijn
- 4.Vlaams gewest dienst wegen, afdeling Vlaams Brabant

Projectmanagement

Ononderbroken projectmanagement:
 1. werken aanbesteed en geleid door Afdeling Wegen en Verkeer Vlaams-Brabant
 Stad Leuven / burgemeester
 2. stad coördineerde vragen en problemen partners a.h.v. stuurgroepen, wekelijks overleg infohuis, aanwezigheid werfvergaderingen
 3. tijdens werken infocentrum voor burgers opvolging vooruitgang + communicatie

Burgemeester initiatiefnemer zoals blijkt uit voornoemde initiatieven

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject: Een BPA met openbaar onderzoek
 Duurtijd advies: 30 dagen volgens procedure

Uitvoeringsbesluitfase: Geen
 Onderbreking en/of wijziging van procedure
 Neen

Wel 1 beroep bij RvS door privaat persoon
 Procedure is nog lopende

Aangehaalde knelpunten

Geen

Voorgestelde oplossingen

Niet van toepassing

Vilvoorde Watersite

Project nog niet afgerond

Duurtijd project

Begindatum beslissing: 16/08/2000
 Oprichting Vilvoorde Watersite in 2000 door Novovil NV, stad Vilvoorde en Waterwegen en Zeekanaal NV.
 Overeenkomst van 16/08/2000 voor onbepaalde duur gewijzigd door overeenkomsten van 2/2/2001, 13/06/06 en 01/04/07.
 In 2009: ontbinding overeenkomst.
 Stad Vilvoorde stelt afzond. overeenkomst op met beide partijen met duurtijd = erkenning strategisch project (tot 31/03/13)
 Einddatum beslissing: onbekend

Hoeveel betrokken overheden en diensten

Lokaal, provinciaal, Vlaams en Europees

- 1. Lokaal: Dienst beheer van de gebouwen, Beheer van de wegen, stedelijke ontwikkeling, leefmilieu, communicatie, wijkwerking
- 2. Provinciaal: stedenbouw
- 3.Vlaams: Agentschap Ruimte en Erfgoed (ruimtelijke ordening, onroerend erfgoed), departement MOW,AWV, OVAM, Agentschap Binnenlands Bestuur (stedenbeleid), Waterwegen en Zeekanaal NV, Agentschap Economie, Agentschap Ondernemer
- 4. Europa: Dienst Europa provincie Vlaams-Brabant, Agentschap Ondernemer

Projectmanagement

Ononderbroken projectmanagement
 Stad Vilvoorde / Burgemeester initiatiefnemer

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject:
 Openbaar onderzoek bij gewestplanwijziging (stad) (60 dagen)
 Openbaar onderzoek bij opmaak RUP (stad) (60 dagen)
 Publieke consultatie plan MER VSGB (VI. Gewest) (60 dagen)

Uitvoeringsbesluitfase: voor nieuwbouw en verbouwing aan tuchthuis: advies Monumenten en Landschappen.
 Voor aantal projecten: advies Waterwegen en Zeekanaal

RUP stelt dat bouwaanvragen dienen voorgelegd te worden aan kwaliteitskamer: is gebeurd
 Beroep op kwaliteitskamer voor advies: niet bindend

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Wijziging: zie Duurtijd project kolom 1

Aangehaalde knelpunten

*1ste deelproject:'Kanaalpark': klaar in 2016.
 *Deelgebied De Molens: 2023
 *Andere deelprojecten: einddatum onbekend.

Belangrijkste knelpunten:

*Middelen
 *Hoge saneringskosten
 *Versnipperd gebied
 *Mobiliteit
 *Planning voor een ruimer gebied
 *Aantal actoren

Voorgestelde oplossingen

Niet meegedeeld

Kortrijk
Winkelbuurt (Project K)
Project nog niet afgerond

Duurtijd project

Begindatum: 2003: oprichting studiesyndicaat met 4 partijen: eigenaars (vzw Klooster der Zusters, vzw Woon en Zorg H. Hart, Stad Kortrijk en AGB Woonregie Kortrijk later: SOK) voor opstel ontwikkelingsplan en zoeken investeerder.
20/02/04: startovereenkomst met stad, SOK, Foruminvest en eigenaars (zusters en H. Hart): exclusiviteit van 9 maanden
17/10/05: Samenwerkingsovereenkomst Stad, SOK en Foruminvest (doelstellingen project, charter; samenwerking BID, Pandenfonds)
Procedures van MER, bouw- en milieuvergunning rond binnen periode van 6 maanden (2006)
Tijdsschema opgesteld en gerespecteerd
Voorziena einddatum: midden maart 2010

Hoeveel betrokken overheden en diensten

- 1. Gemeentelijk: 4 (directie stadsplanning & ontwikkeling, Mobiliteit & Infrastructuur, Leefmilieu en Brandweer)
- 2. Vlaamse Overheid:Wegen en verkeer,Agentschap Binnenlands Bestuur (stedenbeleid), Milieucel, Leefmilieu
- 3. Federaal: Agentschap Economie, Middenstanden energie
- 4. Provincie: departement mobiliteit voor 2 milieu-vergunningen

Projectmanagement

Ononderbroken projectmanagement
Stad Kortrijk / Burgemeester initiatiefnemer

Hoeveel (bindende) adviezen?
Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject: alle adviesinstanties inzake Milieuvergunning: LNE,VMM, OVAM, Stad Kortrijk, ..
Alle adviesinstanties inzake MER-plicht: LNE afdeling lucht, water, geluid
Duurtijd: 30 dagen

Uitvoeringsbesluitfase: 7 adviezen

- 1. Administratie Wegen en Verkeer-Gewestwegendistrict: 11/09/06 - 04/10/06: gunstig en 28/02/07-16/03/07: gunstig
- 2. Brandvoorkoming: 11/09/06 -11/10/06: gunstig en 09/03/2007: gunstig
- 3. Directie mobiliteit en infrastructuur: 11/09/06 11/10/06: voorwaardelijk gunstig en 28/02/07: stilzwijgend gunstig
- 4. Dienst huisvesting stad Kortrijk: 11/09/06-15/09/06: voorwaardelijk gunstig
- 5. Directie leefmilieu: 11/02/06-31/10/06: gunstig
- 6. Agentschap RO: onroerend erfgoed: 11/09/06-06/10/06: gunstig
- 7. Agentschap RO: ruimtelijke ordening: 12/04/07-27/04/07: voorwaardelijk gunstig

Onderbreking en/of wijziging van procedure
Neen

Aangehaalde knelpunten

- *Organisatie verhuis zusters
- *Aankoop in der minne van aanpalende winkels
- *Afstemming timing project aan aanpassingen toegangswegen(gewestwegen)
- *Organisatie van verschillende werven: toegankelijkheid van gebied en winkelwandelgebied
- *Compensatie inkomstenverlies handelaars in de omgeving

Voorgestelde oplossingen
Niet meegedeeld

Kortrijk Fusieziekenhuis AZ Groeninge

Project nog niet afgerond

Duurtijd project

Begindatum: Keuze site ziekenhuiscampus: 1999
Bestendiging in gewestplanwijziging: 2001
Eerste verwerving gronden door AZ Groeninge: 2002
Aanpassing weginfrastructuur:
Mobiliteitsplan Hoog Kortrijk-Conceptnota (2005)
Mobiliteitsplan Hoog Kortrijk-Uitwerking deelaspecten (2008)
Afsluiten modules vr herinrichting Pres.Kennedyaan-Ei (E17/R8)
a. Startnota
Goedkeuring GBC: 27/03/09 en PAC: 11/05/09
b. Projectnota
Goedkeuring GBV: 08/10/09 en PAC: 14/12/09

RUP:
Bepalen bevoegdheid (2006) Vlaams Gewest of lokale overheid
Voorzien in GRS (2007)
Formele beslissing opmaak RUP (2008)
Voortraject MER en RUP (2008-2009)
RUP-procedure nog lopende

Geen formeel tijdsschema opgesteld
Typerend is wel sterke interactie tussen planning en uitvoering.

Einddatum: onbekend

- Hoeveel betrokken overheden en diensten**
- 1. Stad Kortrijk
Directie stadsplanning en -ontwikkeling, mobiliteit en infrastructuur, leefmilieu, communicatie en recht
Intercommunale Leiedal: voorbereiding initiële locatiekeuze
 - 2. Provincie West-Vlaanderen
Dienst Waterlopen,Wegen en Mobiliteit
 - 3.Vlaams Gewest (RWQ, MOW, LNE)
VVM De Lijn, Agentschap voor Natuur en Bos,Vlaamse bouwmeester; team stedenbeleid
 - 4. Federale overheid: Mobiliteit en vervoer luchtvaart

In mindere mate: overige adviserende instanties bij formele besluitvorming RUP, MER en andere vergunningen

Projectmanagement

Projectmanagement
Burgemeester (stad) Stad Kortrijk, gewest en investeerder

Hoeveel (bindende) adviezen?
Apart/Geïntegreerd/Timing
Voortraject: Diverse (opsomming zou te ver leiden, geen knelpunt)

Uitvoeringsbesluitfase: Diverse: Zie uitvoerings-besluiten bij Milieuvergunningendecreet en Decreet houdende de organisatie van Ruimtelijke Ordening

Onderbreking en/of wijziging van procedure
Neen, RUP procedure nog lopende

Aangehaalde knelpunten
Knelpunten:
*Plan MER-regelgeving en -praktijk onvoldoende afgestemd op regelgeving RO en Ruimtelijke Planningspraktijk (en bij uitbreiding regelgeving MOW (i.c. het niet of gebrekkig meenemen van milieuoverwegingen in het uitwerken van mobiliteits-plannen, waardoor afweging verschuift naar RUP-niveau waar geen antw. kunnen worden geboden).
*Zie ook aanbevelingen Vlaamse Havencommissie dd. 04/11/09: bevindingen hier zijn gelijkaardig
*Zie ook tussentijdse rapporten over stadscontract
*Geen trekker project op Vlaams niveau en verkokering van de Vlaamse beleidsdomeinen.
*Wijzigende regelgeving tijdens verloop procedure
*Beslist beleid dat in vraag wordt gesteld
*Onduidelijkheid bevoegdheidsniveau over opmaak plan
*Termijnen van orde voor verstrekken adviezen ("hakbijl-termijnen" (geen advies binnen 30 dagen = gunstig advies)
*Uitvoering geplande investeringen door AZ Groeninge onzeker omwille van wijzigingen in subsidieregeling tussen initiële beslissing en creatie planologisch kader

Positieve punten:
*Eén trekker (+ projectteam) en aanspreekpunt op niveau stad
*Bilaterale contacten met diverse instanties/overheden en kleinere ad-hoc-werkgroepen

Voorgestelde oplossingen
Niet meegedeeld

Antwerpen Leien
Fase I

Project nog niet volledig afgerond

Duurtijd project

Begindatum: 1995

Einddatum: 2005

(werken: nog steeds niet volledig beëindigd)
Bedoeling was dat fase 2 op fase 1 zou aansluiten

Vlaams-Gewest zou in kader Masterplan heraanleg 3 stadsboulevards (Bredabaan, Sint-Bernardse steenweg, Leien) opstarten.
Aanvankelijk tijdsschema overschreden om diverse redenen: niet zozeer procedurele (met uitzondering van procedure bij RvS vanwege Straten-Generaal nav niet uitvoeren voorafgaande MER)

Einddatum: onbekend

Hoeveel betrokken overheden en diensten

- 1. Stad: College en kabinetten, ontwikkelingsbedrijf, lokale politie, parkeerbedrijf
- 2. Voorts inspraak en participatieniveau in kader van samenwerkingsverband “Antwerpen Mobiel” tussen Gewest, stad, NMBS en provincie
- Overkoepelend overleg tussen Gewest (AWV+De Lijn), stad, NMBS en provincie rondom Masterplan: het PMOA
- 3. Provinciaal: mobiliteit, voorgedij over gemeentelijk niveau (budget)
- 4. Vlaams: belangrijke administraties (AWV Antwerpen en EMA Brussel), De Lijn, AROHM, kabinetten betrokken ministers
- 5. Federaal: overleg over afstemming openbaar vervoersnet NMBS - De Lijn (project “Hart Van Antwerpen” met standsontwikkelingsconcepten ruime stationsomgeving Zuid
- Bouw nieuwe justitiepaleis (Regie der Gebouwen, Ministerie van Justitie) met verlenging tunnel

Projectmanagement

Stad Antwerpen, burgemeester

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject: overlegvergaderingen met administratie Monumentenzorg en archeologie (gewestelijk)
Ondanks krappe deadlines, steeds coördinatie op niveau stad.

Uitvoeringsbesluitfase: formele adviezen:Vlaanderen levert vergunning af en vraagt advies aan Vl. Diensten, betrokken administraties en lokaal bestuur:
Voor stad: brandweer; verkeerspolitie, verkeer en mobiliteit, ruimtelijke ordening, vergunningen, openbaar domein, monumentenzorg, archeologie, welstandscommissie, jeugdraad.
Duurtijd: wettelijk bepaald, maar hier sprake van termijnen van orde' zoals eind jaren '90.
Bouwvergunning: het Vlaams-Gewest (AROHM) vergunde hier volgens de geldende wetgeving RO.
Enkel de adviezen van OE en RWO en dienst brandweer waren bindend. Werfvergaderingen werden gestructureerd en geïntegreerd in het planningsproces

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Ja, zie punt 1

Aangehaalde knelpunten

- *Inpassing in ruimer stadsontwikkelingsverhaal: verkeerstechnische opgave.
- *Erkenning lokaal bestuursniveau
- *Inspraak en participatie (zie aantal bezwaren)
- *Verrekeningen, pluswerken en verwijlinteressen
- a. openbare aanbesteding dateert van 13/11/00, stadsaandeel met verrekeningen opgelopen van 7,5 milj. euro tot 17,5 milj. euro.
- Nog niet einde rekening gezien, nog niet alle afwerking is gebeurd
- Geïntegreerde aanpak vanaf begin had tot betere inschatting kunnen leiden
- b. de verwijlinteressen bedragen ca 630.000 euro waarvoor stad geen middelen had, betere projectleiding kon dit vermijden.

Voorgestelde oplossingen

Pleidooi voor geïntegreerde aanpak en beter projectmanagement

Antwerpen Leien
Fase 2

Project nog niet afgerond

Duurtijd project

Begindatum: onderdeel tramproject Brabo II uit MMA, gevel-tot-gevel heraanleg inclusief heraanleg Operaplein

Fase 2 is sinds 2008 tot op heden in voortraject/ontwerpfase

Einddatum: onbekend

Hoeveel betrokken overheden en diensten

Enkel geldig voor ontwerpfase:

- 1. Vlaamse overheid
- 2. Stad Antwerpen
- District Antwerpen(lokaal openbaar domein) wordt betrokken naargelang agenda.

Overheidsdiensten:

Stuurgroep Brabo II:

Vlaams Gewest, Agentschap Wegen en Verkeer, BAM, De Lijn, Agentschap Ruimtelijke ordening, stad Antwerpen (AG stadsplanning, schepen openbare werken en stadsontwikkeling)

Stuurgroep Operaplein:

Stad Antwerpen, Vlaamse regering (mobiliteit en openbare werken, ruimtelijke ordening)
Vlaams gewest, Agentschap Wegen en Verkeer, BAM, De Lijn, Vlaams Gewest, Agentschap Ruimtelijke Ordening, Vlaamse Bouwmeester

Projectmanagement

Projectmanagement ten hoofde van BAM, AWV aangesteld als aanbestedende overheid

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject: overlegvergaderingen: zie hierboven
Geen enkel advies was tot nu toe bindend behalve de adviezen van de brandweer. Een formeel advies (col-legebesluit) wordt vandaag geleverd in het kader van de GBC-PAC procedure (en volgt in het kader van het project-MER). Zowel formele als informele adviezen zijn geïntegreerd in het planningsproces.
Huidige Brabo II-procesloopt met vertraging waardoor geïntegreerde adviesverlening wordt bemoeilijkt.
Duurtijd: afhankelijk van item en procedure, in kader van project MER en GBC-PAC-procedure en informele adviezen tijdens projectteams

Uitvoeringsbesluitfase: nog niet aan orde.

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Ja, zie hierboven

Aangehaalde knelpunten

- *zeer veel complexe onderdelen samengebracht in één aanbestedingsprocedure zorgen ervoor dat 1 projecton-derdeel het totaalproject kan ophouden (DBFM Brabo II vanaf Operaplein tot centrum Ekeren)
- *lange aanlooptijd vraagt voortdurende actualisatie van projectdefinitie waardoor project niet 'afgeklopt' raakt.
- *budgettering (beslissing VR mei 2009) is lang onduidelijk geweest

Voorgestelde oplossingen

Inkorten aanlooptijd project

Kempense N-Z verbinding

Project nog niet afgerond

Duurtijd project

Begindatum: 1995: gewestplantracé ligt al 15 jaar vast, maar probl. inzake vergunbaarheid, discussie eerder planningsinitiatief gezien relatie tot beschermingsbesluit, etc.
Uiteindelijk: regeringsbeslissing van 10/07/08 waarbij wordt beslist geen nieuw tracé te voorzien, maar keuze viel op tracé dat jarenlang op gewestplan stond aangeduid.
In beslissing ook aandacht voor bijzondere milderende maatregelen inzake waterkwaliteit, geluidsreducerende maatregelen, etc.
Nog geen openbare onderzoeken wel referentieontwerp
Einddatum: onbekend

Hoeveel betrokken overheden en diensten

1. Gemeenten Kasterlee en Geel
2. Provinciebestuur Antwerpen (PAC), startnota mobiliteitsconvenantenbeleid
3. Vlaamse overheid (kabinetten ruimtelijke ordening, onroerend erfgoed, beleidsdomeinen RWO, LNE (MER) omwille van gedeeltelijke ligging in natuurgebied

Projectmanagement

Projectmanagement door burgemeester (stad) provincie en Vlaamse overheid

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject:

1. KCML nav vraag kabinet Peeters dd.06/10/06 ongunstig advies dd. 16/11/06 met betrekking tot gedeeltelijke opheffing van het beschermd landschap Niet-bindend advies in kader van eventualiteit van een opheffing van de landchapsbescherming (een procedure losvan de ruimtelijke planningsprocedure en stedenbouwkundige vergunningsaanvraagprocedure) die opheffingsprocedure is nog niet formeel opgestart.
2. ASBOE: nav vraag AWW dd. 31/03/08: principieel gunstig advies dd.28/04/08 wat betreft lokale afwijkingen tav tracé zoals voorzien op gewestplan Dit is louter informeel advies
3. ASBOE: nav vraag AWW dd. 24/10/08; principieel gunstig advies dd. 16/12/08 mbt "dry-run" inclusief landschapsstudie. Dit is louter informeel advies
4. ASBOE: nav vraag AWW dd. 20/10/09 mbt klachtenbehandeling over onteigening: antwoord dd. 27/10/09 over noodzaak tot niet-opmaak GRUP Dit is louter informeel advies

Duurtijd adviezen:

1. Advies 1: 41 dagen (van voor regeringsbeslissing)
 2. Advies 2: binnen de 30 dagen
 3. Advies 3: 56 dagen
 4. Advies 4: 20 dagen
- Verder vooradvies door: Agentschap Natuur en Bos, Waterloopbeheerders
- Uitvoeringsbesluitfase:**
Wellicht enkele preadviezen, tav initiatiefnemer, ASBOE geen zicht op uitgebrachte adviezen

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Neen, nog geen eindbeslissing dus nog geen uitvoering aan orde

Aangehaalde knelpunten

*problematiek vergunbaarheid op basis van gewestplan-tracé (reservatiestrook) die al 15 jaar vastligt, maar nog niet werd gerealiseerd.
Geruimte tijd discussie om project beter planningsinitiatief zou worden gevoerd, gelet op onduidelijkheid of integraal voor oorspronkelijk tracé zou worden gekozen en de relatie met beschermingsbesluit en gewijzigde regelgeving inzake milieu en natuur.
Regering hakte uiteindelijk knoop door met beslissing van 10/07/08
*problematiek doorkruising beschermd landschap en vraag naar al dan niet gedeeltelijke opheffing van de bescherming. Bescherming maakt realisatie van infrastructuurwerk niet juridisch mogelijk.
Wel inhoudelijk probleem gelet op ligging tracé, namelijk midden in het beschermd landschap. Erfgoedwaarden komen in gedrang omwille van vrij hoge brug door Kempisch kanaal.
Voorstel tot volledige declassering van landschap "Gooreind": ging niet door
Declassering zou zware en lange procedure vergen.

Conclusie: kiezen voor dusdanig concept dat verzoening met landschapskarakteristieken mogelijk is.
(cfr: landschapsstudie)
6/02/09: minister Crevits: wachten met gedeeltelijke declassering landschap tot realisatie eigenlijke infrastructuurwerken en dan pas evalueren of er een definitieve gedeeltelijke aantasting van landschapswaarden is.

AWV/Grontmij werkt samen met Agentschap RO-Vlaanderen, Cel Onroerend Erfgoed een concreet voorstel uit.

*Nog geen in detail uitgewerkt wegenconcept (enkel "referentieontwerp" waarop aannemer zich kan baseren. Ervaring leert dat tijdens uitwerking project uiteindelijk nog meer vragen en tracéoverschrijdingen opduiken die voordien onbekend waren.

Positieve punten:

*dossier goed voorbereid in aanloop naar vergunningsaanvraag
*veel vooroverleg en afstemming niveau ambtenaren
*latere pijnpunten eerder beperkt tot eventuele bezwaren, erfdienstbaarheden.
*het intensieve voortraject zorgt er hopelijk voor dat standpunten niet gepolariseerd raken

Voorgestelde oplossingen

Goede voorbereiding voorkomt problemen achteraf

Gevangeniscomplex Dendermonde

Project nog niet afgerond

Duurtijd project **Begindatum:** zoektocht locatie nieuwe gevangenis jaren '80,
Planningsfase:
Startnota: **november 2003**
Ontwerp eindrapport : **november 2004**
Stuurgroep over hypothese afbakening: **februari 2005**
Proces opgeschort wegens verkiezingen
Hervatting planningsproces: december 2006
Stuurgroep adviesvraag: **januari 2007**

PRUP fase:

Plenaire vergadering: **21/05/07**
Openbaar onderzoek: **16/07/07 tem 13/09/07**
Advies van Procoro: **08/11/07**
Definitieve goedkeuring provincie: **12/12/07**
Goedkeuring door de minister: **12/04/08**

PLanMER nieuwe PRUP enkel voor deelgebied 'gevangenis' nav RVS:
Volledigverklaring: **26/06/09**
Publieke consultatie: **02/07/09 t.e.m. 31/07/09**
Richtlijnenvergadering: **24/09/09**
Richtlijnen dienst MER: **03/11/09**

Opname gevangenis in afbakeningsproces: **2004**
Vernietiging in **november 2009**
Nieuw RUP vermoedelijk af in **maart 2011**, nieuw beroep RVS mogelijk
Einddatum: onbekend

Hoeveel betrokken overheden en diensten
1. Gemeente Dendermonde dienst stedenbouw en verkeer
2. Provincie (initiatiefnemer): dienst Ruimtelijke Ordening (provinciale diensten: natuur, landbouw, onbevaarbare waterlopen)
3. Vlaams: ruimtelijke ordening, administratie Waterwegen en Zeekanaal
4. Federaal: Regie der gebouwen, ministerie van justitie

Projectmanagement

Projectmanagement: provincie Oost-Vlaanderen

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject:

Bij planningsproces 3 adviesmomenten in 2003, 2005 en 2007.
In kader RUP plenaire vergadering voor indienen bezwaren en adviezen openbaar onderzoek (verslag Procoro 08/11/07)
Deze adviezen zijn **niet bindend**.

In kader van plenaire vergadering betreft het adviezen uitgebracht door de betrokken besturen en de adviezen van via een uitvoeringsbesluit aangeduide adviesverlenende instanties. Het is aan de provincie Oost-Vlaanderen om de adviezen te verwerken in functie van een ontwerp PRUP.

Uitgebrachte adviezen:
College Dendermonde, Agentschap RWO erfgoed, departement RWO, Ruimtelijke planning, agentschap rwo, stedenbouwkundig ambtenaar, departement landbouw en visserij, agentschap wonen, economie, leefmilieu, natuur en energie, agentschap voor natuur en bos, Waterwegen en Zeekanaal, vlaamse milieu-matschappij afdeling water, agentschap infrastructuur, wegen en verkeer, provinciale dienst waterlopen, dienst wegen, provinciale commissie ruimtelijke ordening, NMBS, De Lijn.

In het kader van het openbaar onderzoek neemt de provincie een uiteindelijke beslissing over het plan (12/12/07) waarbij ze onder meer rekening houdt met het advies van de PROCORO. Het plan kan na openbaar onderzoek enkel aangepast worden op basis van opmerkingen die voortvloeien uit het openbaar onderzoek. Dit houdt eveneens in dat het plangebied niet kan worden uitgebreid.
Het door de provincie goedgekeurde plan wordt vervolgens overgemaakt aan de Vlaamse regering (de minister bevoegd voor RO) die op gemotiveerde wijze het plan geheel, gedeeltelijk of niet goedkeurt (beslissing van 12/04/08)

Nav de procedures bij Raad van State werd het PRUP volledig vernietigd. De provincie O-Vl. participeerde daarop door een nieuw planningsinitiatief te nemen, i.f.v. herbestemming voor de gevangenis. Procedure nog lopende in vorm planMER. In kader van de publieke consultatie ontvangen de betrokken actoren een vraag voor advies, hetgeen ook door RO binnen de voorziene periode is gegeven.
Dit advies is niet bindend. Het is aan de dienst MER van departement LNE om op basis van de ingebrachte adviezen de zogenaamde 'richtlijnen' te formuleren (03/11/09)
Duurtijd adviezen: 22 dagen
Uitvoeringsbesluitfase:
Nog niet aan de orde: nieuwe RUP nog in opmaak de goedkeuringsprocedure moet nog starten, vermoedelijke start in maart 2011.

Onderbreking en/of wijziging van procedure
1 RUP vernietigd door Raad van State (deelRUP van afbakeningsRUP kleinstedelijk gebied Dendermonde)
Nieuw RUP in opmaak, vermoedelijke start maart 2010

Aangehaalde knelpunten

*Programma bleek onduidelijk ingevuld en aangevuld met nieuwe ruimtevragen en anderzijds ingekrompen nav verzet (openbaar onderzoek). De politieke besluitvorming werd uitgesteld en verliep ondoorzichtig.
*Steeds bijkomende eisen gesteld naar inhoud van vooronderzoeken.
Dit geldt ook voor de sectorale regelgeving.
*Breder overleg en communicatie over met name de ontsluiting en andere aspecten had procedure RVS kunnen vermijden
*de planningsfase, de RUP-fase en de uitvoeringsfase kunnen sterker in elkaar worden geschoven. Dit vereist sterke coördinatie en managementcapaciteit
*complexiteit opmaak RUP

Voorgestelde oplossingen

1. Breder overleg en communicatie kan procedure RVS voorkomen
2. RUP-fase beter coördineren

Duurtijd project
Begindatum: Tracé ingekleurd op gewestplan als reservatiestrook
Streefbeeld dateert van **2006**
Opmaak project MER opgestart in **2007**, maar stopzetting wegens RUP
RUP opgestart in augustus **2009**
Voorziene goedkeuring RUP: **maart 2012**

Hoeveel betrokken overheden en diensten
1. Gemeentebestuur Dendermonde, Aalst en Lebbeke (diensten ruimtelijke ordening en milieu)
2. Provinciebestuur Oost-Vlaanderen (dienst ruimtelijke ordening en provinciale diensten natuur, onbevaarbare waterlopen, landbouw)
3. Vlaamse overheid: ruimtelijke ordening en AWW

Projectmanagement
Projectmanagement: provincie Oost-Vlaanderen

Hoeveel (bindende) adviezen?
Apart/Geïntegreerd/Timing
Voortraject:
Nog niet van toepassing: zowel RUP als MER nog in voorbereidende fase. Bijgevolg nog geen adviesinstanties aangeduid.

Uitvoeringsbesluitfase:
Er is nog geen uitvoeringsbesluitfase.

Onderbreking en/of wijziging van procedure
Ja, stopzetting opmaak project MER wegens opmaak RUP
RUP opgestart in augustus 2009,
Voorziene goedkeuring RUP maart 2012

Aangehaalde knelpunten
*complexiteit opmaak RUP
*Raad Van State

Voorgestelde oplossingen
Niet meegedeeld

Duurtijd project
Begindatum:
Strategisch Plan haven Brugge-Zeebrugge: 1999
Opmaak van plan-MER inclusief passende beoordeling en RVR: 2003
Onderzoek parallel voltooiing strategisch plan: eind 2004
Beslissing van 22/09/06: Vlaamse regering keurt principeel programma goed en cartografische weergave van voorstel van afbakening zeegebied als basis afbakeningsRUP van haven Zeebrugge
Beslissing inzake dringende redenen van groot openbaar belang voor de uitbouw van de achterhaven met een strategisch haveninfrastructuurproject en voor de aanleg van AX (verbinding tssen de N31 en de A11/N49) dd. 05/09/08

Uiteindelijke keuze voor tracé AX: mededeling VI. Minister Op.Werken en leefmilieu: 30/04/09. Tracé 5 UV2 verder uitgewerkt in referentieontwerp, aanbestedingsprocedure van AX opgestart en milderende maatregelen zoals beschreven in projectMER dienen verwerkt in bestek

Hoeveel betrokken overheden en diensten
1. Gemeentelijk niveau: Brugge, Knokke-Heist en Damme
2. Provinciaal niveau: deputatie van W-VI, provinciale administratie bevoegd voor waterlopen
3. VI. Gewest: departementen leefmilieu, natuur en energie, landbouw en visserij, duurzame ontwikkeling, mobiliteit en openbare werken, maritieme toegang, beleid, agentschap voor natuur en bos, economie, maritieme dienstverlening en kust, wegen en verkeer, agentschap RO-vlaanderen, directie coördinatie en werking, onroerend erfgoed W-VI, IVA-RO W-VI, Gewestelijk Stedenbouwkundig ambtenaar; Waterwegen en Zeekanalen afdeling Bovenschelde, VI. Milieumaatschappij, VI. Vervoermaatschappij De Lijn, Infrabel, VI. Commissie voor ruimtelijke ordening en MBZ

Projectmanagement
Projectmanagement: stuurgroep onder leiding van gouverneur van West-Vlaanderen

Hoeveel (bindende) adviezen?
Apart/Geïntegreerd/Timing
Voortraject:
2 momenten:
1. Plenaire vergadering van 16/04/08: betrokken besturen (gemeenten en provincie) en adviezen van via een uitvoeringsbesluit aangeduide adviesverlenende instanties
2. Openbaar onderzoek van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'afbakening zeehavengebied Zeebrugge' onderscheid tussen formele adviezen en de ontvangen bezwaren.

Door wie:
1. Provincie W-Vlaanderen, stad Brugge, stad Damme, de gemeente Knokke-Heist, VLACORO, agentschap Economie, agentschap voor Natuur en Bos, leefmilieu, natuur en energie, landbouw en visserij, duurzame landbouwontwikkeling, Vlaamse Milieumaatschappij, bekkensecretariaat

Brugse Polders, departement Mobiliteit en openbare werken etc.

Deze individuele adviezen werden behandeld. In enkele gevallen werd ingegaan op de opmerkingen uit de adviezen op basis van een ruimtelijke afweging. Op louter sectorale aspecten die geen ruimtelijke vertaling kunnen krijgen, wordt niet ingegaan. Vaak worden deze al geregeld via de betrokken sectorwetgeving.
Uitnodiging wordt minimum 21 dagen op voorhand verstuurd.
Advies kan ten laatste worden uitgebracht op de plenaire vergadering (16/04/08)

2. Openbaar onderzoek: 2 adviezen: advies van gemeenteraad Brugge (28/11/08) en advies van provincieraad van West-Vlaanderen (02/12/08)
36 bezwaarschriften ingediend door 316 personen (particulieren, bedrijven en verenigingen)
Al deze bezwaren worden behandeld door de Vlaamse Commissie Ruimtelijke Ordening (VLACORO). Ze bundelt alle bezwaren en adviezen en brengt binnen de 90 dagen na einde van openbaar onderzoek een gemotiveerd advies uit aan de regering. (10/03/09, laattijdig advies). Dit advies is niet bindend.
Na openbaar onderzoek kan plan enkel worden aangepast op basis van opmerkingen die voortvloeien uit het openbaar onderzoek. Dit houdt in dat het plangebied niet kan worden uitgebreid.

Onderbreking en/of wijziging van procedure
Ja, drie jaar tussen beslissing Vlaams Regering en vastlegging uiteindelijke tracé

3 procedures bij RvS: 2 verzoek tot schorsing en nietigverklaring, derde verzoek tot nietigverklaring
Procedures nog lopende

Aangehaalde knelpunten
*Globale doorlooptijd voor hele gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan: van 22/09/06 tot 19/06/09 (definitieve vaststelling).
Hiervan liep de formele procedure (van plenaire vergadering over openbaar onderzoek tot aan de definitieve vaststelling) van 26/04/08 tot 19/06/09.
De uiteindelijke beslissing voor het exacte tracé werd genomen op 30/04/09.

Voorgestelde oplossingen
Niet meegedeeld

Strategisch Plan Haven Antwerpen

Project nog niet afgerond

78

Duurtijd project

Begindatum: 20/01/1998: Principebesluit Vlaamse regering over aanleg getijdendok Deurganckdok en opmaak strategisch plan uitbouw haven op grondwet Chabert dd. 19/06/78 zoals nadien gewijzigd door decreet van 02/03/99.
25/05/1999: besluit Vlaamse regering inzake goedkeuring principes Strategisch Plan Waaslandhaven
13/06/99: regeerakkoord: "Voor elke zeehaven wordt strategisch plan gemaakt"
26/05/2000: Beslissing Vlaamse regering mbt strategisch plan haven van Antwerpen-Doel
10/11/00: beslissing tot oprichting geïntegreerde stuurgroep Strategisch Plan RSO-LSO
14/05/01: Effectieve heropstart Strategisch planproces
20/04/04: Rapport geactualiseerde principes Strategisch Plan Linkerscheldeoever
Juni 2004: Ontwerp-strategisch plan Haven van Antwerpen (RO) Einddocument
Juni 2006: Tussentijds Strategisch plan Haven van Antwerpen

Als tussentijdse uitvoering werden verschillende herbestemmingen doorgevoerd of plannen opgemaakt: wijziging gewestplan Sint-Niklaas-Lokeren, gewestelijk RUP Waaslandhaven fase 1, gewestelijk RUP Bietenveld, gewestelijk RUP Liefkenshoel spoortunnel, gewestelijk RUP Hoogspanningslijn Lillo-Zandvliet, gew. RUP afbakening zeehavengebied Antwerpen.
2009: Verwerping beroep Raad Van State gewestelijk Rup Waaslandhaven en oprichting ambtelijke werkgroep 'voorbereiding afbakeningsGRUP haven van A'

Hoeveel betrokken overheden en diensten

Voorbereidingen tussentijds Strategisch Plan: Centrale werkgroep rechter- en linkeroever
1. Gemeenten
2. Provincies O-Vlaanderen en A'pen (zie hiernaast)
3. Gewest
4. Federaal (NMBS)

Voorbereiding en opvolging plan MER in ambtelijke werkgroep: met drie overheidsniveaus onder bevoegdheid MOW-Afdeling haven en waterbeleid

Voorbereiding principiële programma RUP afbakening haven van Antwerpen in ambtelijke werkgroep voorbereiding principiële programma afbakeningsGRUP haven van Antwerpen: met drie overheidsniveaus: Vlaams gewest, provincies en stad Antwerpen via havenbedrijf.

Opmaak RUP afbakening haven van A'pen door ambtelijke werkgroep 'voorbereiding afbakeningsGRUP haven van A'pen: eerste bijeenkomst 10/12/09 Leden: verschill. Betrokken gewestelijke admin. , Havenbedrijf A'pen en maatschappij LSO.

Daarnaast nog andere werkgroepen

Projectmanagement

Projectmanagement: procesverantwoordelijkheid bij provinciegouverneurs Oost-Vlaanderen en A'pen

Na 2005: voor Tussentijds Strategisch Plan Haven: mandaat provincies beëindigd, naar MOW

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject:

Adviezen RUP's: plenaire vergadering en openbaar onderzoek voor RUP en door de Raad van State
In kader tussentijds strategisch plan:
27/11/08: Advies Mina-Raad
28/11/08: Advies Vlaamse Havencommissie
Duurtijd:
Plenaire vergadering: vergadering zelf
Openbaar onderzoek: 60 dagen
Ook Vlacoro brengt advies uit à VI. Regering volgens termijn
Ook duurtijd advies RvS geregeld in Vlaamse Codex RO

Informeel advies of opmerkingen aan verschillende actoren in loop planningsproces: niet bindend

Bij formele RUP-procedure: vraagt men adviezen zoals voorgeschreven in Vlaamse Codex van 11/05/01.
In geen enkel geval is instantie die advies wordt gevraagd gebonden aan geven van advies. De adviezen kunnen ertoe bijdragen het plan te verbeteren.
Deze procedure voor afbakening RUP is voorlopig nog niet opgestart.

Onderbreking en/of wijziging van procedure

2 procedures tegen bouwvergunningen van 18/03/02:
1.22/05/02 op 07/02/06 verworpen door RVS
2.18/07/02 op 26/11/03 verworpen door Grondwettelijk Hof

1 procedure tegen bouwvergunning van 12/11/04:
1.18/06/05 op 19/04/06 verworpen door Grondwettelijk Hof
Andere nog lopende:
3 jaar tussen effectieve heropstart planproces en opstelling rapport geactualiseerde principes Strategisch Plan Linkerscheldeoever

Aangehaalde knelpunten

*Bepaalde projecten werden ondertussen planologisch mogelijk gemaakt, maar nog steeds twijfel
* Discontinuïteit in procesverloop en processtructuur: onduidelijkheid aantal werkgroepen en hun taken, geen duidelijk organogram processtructuur,...
*maatschappelijk draagvlak
*Opmerkingen bij planMER: zie hiernaast

Voorgestelde oplossingen

PlanMER: duidelijke scoping is belangrijk, maar ook soepel genoeg om aanpassingen naargelang proces vordert mogelijk te maken
Opmaak planMER dient geïntegreerd met opmaak strategisch plan en opmaak RUP

START Luchthaven Zaventem

Project nog niet afgerond

Duurtijd project

Begindatum: beslissing van 10/12/04 door Vlaamse regering Eerste tijdsschema opgesteld in voorjaar 2005 Globale doorlooptijd nog niet bekend gezien procedures nog niet formeel gestart zijn
Initiatief 4 VSGB:
Fase 1: overlegproces voorber. onderzoek: november 2004-juni 2005
Fase 2: tussentijdse besluitvorming binnen Vlaamse Regering : juli 2005-mei 2007
Fase 3: Overlegproces Uitwerking VSGB: september 2007-december 2008
Fase 4: besluitvorming Vlaamse regering: december 2008-februari 2009
Fase planMER en RUP: september 2009-heden
Initiatief 9 noordelijke ontsluiting luchthaven:
Maart 2002: planMER voor diabololuchthaven
Juli 2002: principiële beslissing VR over diabololuchthaven
2002-2002: onderzoeken in functie van de 'Airport Village' en de boscompensatie (Witte Kinderbos)
December 2004-maart 2006: procedure voor het gewestelijke RUP
Initiatief 10: Bedrijvenzone Meise-Westrode:
03/12/04: principiële beslissing
05/02/08: publicatie definitief GRUP
Sinds 29/09/08:
Opname bedrijventerrein Meise-Westrode in herziening RSV (incl. nieuw plan MER)
Procedure ten gronde bij RVS (GRUP)
Procedure vernietiging MB onteigeningen bij RvS (GRUP)
AWV onderzoekt aanpassingen ontwerp om ontsluiting van Sarens te verzekeren voor alle uitzonderlijke transporten (nieuwe procedure nog formeel te starten).

Hoeveel betrokken overheden en diensten

1. Gemeenten: Meise, Londerzeel, Zaventem
2. Provincie Vlaams-Brabant
Directies Wonen, Milieu, verkeer en mobiliteit, RO, POM
3. Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Brussel Mobiel, BIM, BRIH
4. Vlaams Gewest
dept MOW, AWV, dept LNE, ANB, dept RWO, RO Vlaanderen, adviserende instanties MER en GRUP
5. Federaal niveau POD Mobiliteit en vervoer
6. Intercommunale Haviland (publiek ontwikkelaar voor bedrijvenzone Meise-Westrode

Projectmanagement

Coördinatie door kabinet minister-president in de task force START (in samenwerking met de gouverneur van provincie Vlaams-Brabant)

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject:

Initiatief 4: 2 niet-verplichte adviesrondes waarbij 33 en 45 adviezen werden uitgebracht
Initiatief 9: adviezen nav plenaire vergadering en openbaaronderzoek voor RUP en door RVS
Initiatief 10: betrokken administraties conform procedure MER nav kennisgevingsnota en ontwerptekstbespreking. Adviezen opgenomen in MER-document: hieruit beleidskeuze voor type kruispuntconstructie op A12 en werden ook aanpassingen aangebracht aan inrichtingsplan voor bedrijvenzone (bufferwerking) vraag milderende maatregelen. Verder admin.nav procedure GRUP nav plenaire vergadering. Deze adviezen zijn niet bindend aangezien

men in deze fase naar een consensus tracht te streven. Inspraak burger tijdens openbaar onderzoek GRUP: idem advies VLACORO na openbaar onderzoek GRUP, advies Rvs. Het plan werd licht aangepast ivf de bufferwerking en de impact op de woonpercelen van de aanpalende straat.
Te checken bij ARP (ook ivf 'bindend advies')

Duurtijd:

Plenaire vergadering: op vergadering zelf
Openbaar onderzoek: 60 dagen, dan advies Vlacoro
Initiatief 8: geen adviezen wegens nog niet van start
Initiatief 10: MER, -GRUP-adviezen nav kennisgevingsnota en plenaire vergadering, inspraak burger openbaar ond. GRUP, advies VLACORO na openbaar onderzoek GRUP, advies Rvs na principiële vaststelling VI.Reg.
Duurtijd:
30 dagen kennisgeving MER
30 dagen nav plenaire vergadering
60 dagen openbaar onderzoek
90 dagen Vlacoro.

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Ja, stopzetting opmaak project MER wegens opmaak RUP

Initiatief 10: periode van iets meer dan 3 jaar tussen principiële beslissing en definitieve vaststelling RUP wordt verklaard door tussenliggende MER (en de ermee gepaard gaande problemen)
Procedure RUP heeft kortst mogelijke looptijd gehad (1 jaar)
Initiatief 6: 1 beroep Rvs (april 2008)
Initiatief 9: 1 beroep Rvs (mei 2006)
Initiatief 10: 1 beroep, geschorst op 29/09/08 door RvS
Verzoek tot schorsing en vernietiging van MB van 07/06/07 bij RvS op 06/08/07 vordering tot schorsing verworpen op 29/01/08, nog geen uitspraak in vordering

Aangehaalde knelpunten ***Initiatief 4 VSGB:** Omwille gevoeligheden in VSGB heeft Vlaamse regering in fase 2 veel tijd (meer dan 1,5 jaar) uitgetrokken om te komen tot tussentijdse besluitvorming. Het voorbereidende overlegproces is zeer efficiënt aangepakt met fases (1 en 3) over ongeveer 19 maanden, waarin ruime (informele) adviesperiodes inbegrepen waren. De aanbesteding van planMER werd 3 maal overgedaan (met ongeveer half jaar tijdsverlies) omdat beschikbare consultants terugdeinsden om offerte in te dienen wegens onduidelijkheid planMERregelgeving.
***Initiatief 9 noordelijke ontsluiting luchthaven:** geen knelpunten in procedure, vermits relatief korte doorlooptijd, en nu volop in realisatie (spoordiabololuchthaven en weg)
***Initiatief 8:** RO Zone Noord: voor dit project is een volledige afstemming en consensus met BHG nodig aangezien de RO op dit traject deels op grondgebied BHG ligt. Momenteel is afstemming procedures (PlanMER, project MER, RUP) nog lopende. Gezien BHG nog geen ervaring heeft met Plan MER op gewestelijk niveau verloopt dit moeizaam.
Inhoudelijk nog geen consensus over voorontwerp in opdracht van AWV
***Initiatief 10: A12-Meise-Westrode:** verschillende actoren (provincie, POM, Haviland, RO-Vlaanderen, AWV, gemeenten Londerzeel en Meise) nauw betrokken tijdens tot stand komen van ontwikkelingsperspectief dat aan basis lag principiële beslissing december 2004. Ondanks draagvlak en afgewerkte MER met milderende maatregelen voor GRUP als ontwerp van ontsluitingscomplex: schorsing project door Raad van State op basis van 1 dossier.
Tijdens opmaak projectMER waren bepaalde gegevens nog niet beschikbaar zodat bij ontwerpproces van niet-weerhouden MMA en van de uiteindelijk uitgewerkte variant op MMA (A12 half in uitgraving) veel technische knelpunten en randvoorwaarden moesten worden opgelost die kostprijs en complexiteit project in hoogte dreven.

Voorgestelde oplossingen Niet meegedeeld

79

Voetbalstadium Club Brugge

Project nog niet afgerond

Duurtijd project

Voorgeschiedenis: 2006: oorspronkelijk privaat project van Club Brugge en U-place
Overheid oordeelde dat planMER noodzakelijk was bij bekijken project-MER en adviseerde dat laatste ongunstig.
Januari 2007: nieuwe plannen voor multifunctioneel stadion in combinatie met shoppingcentrum voorgesteld aan Vlaamse Regering.
Hiervoor was bestemmingswijziging nodig in kader van opmaak gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor het regionaalstedelijk gebied Brugge.

Begindatum: Opmaak planMER: januari 2008, goedkeuring op 23/10/08
PlanMER volledig doorlopen, procedure RUP nog niet afgerond, overige nog op te starten.
Hiervoor werd geen timing opgesteld.
Ontwerp RUP geagendeerd op 11/12/09

Hoeveel betrokken overheden en diensten

1. Stad/gemeenten (7 gemeenten nav plenaire vergadering).Tijdens plan MER: 14 gemeenten
 2. provincie (3 nav plenaire vergadering)
 - Tijdens plan MER: 5 diensten
 3. Gewest: (22 Vlaamse overheidsdiensten nav plenaire vergadering).Tijdens plan MER: 25 diensten
- In oktober 2009:VI Regering opdracht aan RESOC om overleg te organiseren tussen verschillende partijen

Projectmanagement

Gewest:Vlaamse regering nam initiatief opmaak planMER in functie van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'afbakening regionaalstedelijk gebied Brugge)

Hoeveel (bindende) adviezen? Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject:
Inzage planMER: 38 inspraakreacties, 19 adviezen van administraties, overheidsinstellingen en openbare besturen.

Door wie:

Inspraakreacties van private personen en organisaties: GGF, de Witte Pion, Hanzestadcoalitie, Natuurpunt, Groen vzw, Club Brugge en Uplace, Supportersfederatie Club Brugge KV, VZW Blue Army, PlusPlusPlus en Spirit Brugge.

Overige adviezen:

Departement LNE, dienst Geluid, MOW, Landbouw en Visserij, Duurzame Landbouwontwikkeling, Waterwegen en Zeekanalen, De Lijn, Infrabel, VLM, OVAM, INBO, Bekkensecretariaat Brugse Polders, stad Brugge, Gecoro Oostkamp, Zedelgem, etc.

Duurtijd:

Terinzagelegging: 30 dagen van 29/02/08 tot 29/03/08

Uitvoeringsbesluitfase:

Nog niet van start

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Ja, zie kolom 1 Plan MER noodzakelijk waardoor het uiteindelijk geen volledig privaat project meer werd maar aangestuurd door overheid

Aangehaalde knelpunten

*Verschillende standpunten binnen de Vlaams regering over keuze locatie in combinatie met keuze van het programma gekoppeld aan het stadion.

Voorgestelde oplossingen

Niet meegedeeld

Uplace Machelen

Project nog niet afgerond

Duurtijd project

Voorgeschiedenis:
30/03/07: Inwerkingtreding brownfielddecreet
06/08/07: Oproep tot indienen aanvragen tot bekomen brownfieldconvenant
22/12/07:Indienen aanvraag tot onderhandeling ivm totstandkoming Brownfieldconvenant
21/03/2008:Oprichting Brownfieldcel VI Regering
03/04/09:VI. Regering beslist te onderhandelen met Uplace over sluiten van Brownfieldconvenant, op basis van ingediend gedetailleerd dossier.
Begindatum: 05/06/2009 (principebeslissing 1,5 jaar na vraag tot onderhandeling)
31/12/09: Plan MER VSGB afgerond, mobiliteitsconvenant afgesloten

Planning toekomst:

29/01/10: indienen kennisgeving projectMER
30/03/10: voorlopige aanvaarding RUP
30/09/10: Goedkeuring project MER, indienen vergunningsaanvragen
30/11/10: indienen aanvraag stedenbouwkundige vergunning
28/02/11: verkrijgen vergunningen
31/03/11: maatregelen uit mobiliteitsconvenant vergund, def.
aanvaarding RUP verkrijgen stedenbouwkundige vergunning
Augustus 2011: start werken
Augustus 2014: opening project
Februari 2005: Mobiliteitswerken afgerond

Hoeveel betrokken overheden en diensten

1. Gemeente Machelen (vergunning handelsvestiging, met adviesbevoegdheid van het federale NSCED))
 2. ProvincieVI-Brabant (milieuvergunning klasse 1)
 - 3.Vlaams gewest: (herbestemming gronden en stedenbouwkundige vergunning wegens brownfield-convenant.
- Volgende administraties kwamen tussen: economie, RO, leefmilieu, openbare werken, mobiliteit,etc.
Daarnaast Brownfieldcel en bijzondere bevoegdheden toegekend aan Agentschap Ondernemen.

Projectmanagement

Uplace en Vlaams Gewestin kader van Brownfieldconvenant

Hoeveel (bindende) adviezen? Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject:
Tijdens het planningsproces (afbakening van Vlaams Strategisch Grondgebied rond Brussel door middel van één of meerdere gewestelijke RUP's)
Advies dienst MER: inzake nood aan plan-MER en vervolgens inhoud plan-MER: geïntegreerd in planningsproces indien integratiespoor wordt gevolgd: duurtijd: 12 maanden
Advies dienst Veiligheidsrapportage: geïntegreerd indien planningsproces gevolgd: duur: enkele maanden
Adviezen van de gemeenteraden van gemeenten in plangebied:tijdens openbaar onderzoek over voorontwerp RUP
Geïntegreerd in planningsproces. Duur: 30 dagen
Advies van VLACORO: inzake aspecten ruimtelijke ordening mobiliteit, etc.
Geïntegreerd in planningsproces. Duur: 90 dagen

Deze adviezen zijn allemaal bindend in die zin dat men er rekening mee houdt bij opmaak gewestelijk RUP en er alleen kan worden afgeweken van inhoud adviezen als er goede redenen voor zijn.

Tijdens de aanvraag stedenbouwkundige vergunning:

Hiervoor een aantal bindenden adviezen nodig conform Besluit Vlaamse Regering 05/06/09.Volgende adviezen zullen daarbij verplicht zijn:
1.Advies van gemachtigde stedenbouwkundige ambtenaar
2.Advies van Agentschap Wegen en Verkeer
3.Advies van Departement Mobiliteit en Openbare Werken
4.Advies van Dienst Onroerend Erfgoed
Daarnaast externe diensten waarvan adviezen bindend zijn voor zover zij negatief zijn of voorwaarden bevatten:
1. Advies van Dienst Archeologie
2. Advies van bevoegde dienstelijke infrastructuur
3. Advies verschillende instanties inzake de aanwezige nutsopleidingen
4. Advies inzake toegankelijkheid gebouw voor gehandicapten
5. Advies van de bevoegde dienst economie
6. Advies van de bevoegde milieudienst
7. Advies van de Regie der Luchtvaart inzake hoogte toren gelet op de nabijheid van de luchthaven
Al deze adviezen (bindend als niet-bindend) moeten binnen 30 dagen worden afgeleverd. Er is niet gestipuleerd binnen welke termijn de vraag voor advies moet zijn geformuleerd

Tijdens de aanvraag van de milieuvergunning:

Voor Uplace Machelen is een milieuvergunning klasse I vereist. Deze wordt aangevraagd bij de bestendige deputatie van de provincie Vlaams-Brabant, die volgende adviezen zal opvragen:
1. Advies van de provinciale milieuvergunningscommissie (90 dagen)
2. Advies van het college van burgemeester en schepenen gemeente Machelen (termijn 50 dagen)
3. Adviezen van verschillende bevoegde overheidsdiensten (termijn 60 dagen)
Ook hier geen sanctie voor overschrijden van de termijnen, behalve bij niet antwoord van de bestendige deputatie na 4 of 6 maanden.
De milieuvergunning wordt geacht te zijn afgeleverd.Wederom kunnen de instanties die niet tijdig adviseerden beroep aantekenen.

Tijdens de aanvraag vergunning handelsvestiging:

Gemeente dient advies in te winnen van het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie (NSECD), dat op zijn beurt de aangrenzende gemeenten moet vragen bemerkingen mee te delen. Advies geleverd binnen 35 dagen. Dit advies is evenwel niet bindend. Bij termijnoverschrijding kan de gemeente de vergunning afleveren.

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Ja, zie kolom 1: 1,5 jaar tussen principebeslissing en vraag tot onderhandeling

Aangehaalde knelpunten

*Vermelde timing werd afgesproken in Brownfieldconvenant. Indien nergens vertragingen worden opgelopen, duurt het 6 jaar vanaf de principiële-beslissing tot aan de opening van het project. Het voortraject in al zijn fasen is hier nog niet bijgeteld. De totale duurtijd van het project zal alles bij elkaar ongeveer 10 jaar duren.
*de weigering van provincie VL-Brabant om Brownfieldconvenant mee te ondertekenen, niettegenstaande actieve deelname aan onderhandelingen hierover;
*Weigering vanwege het Agentschap Ondernemen om Uplace een kopie van ondertekende Brownfieldconvenant te bezorgen;
*Feit dat contractueel vastgelegde deadline van 31/12/09 voor definitieve goedkeuring planMER Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel waarschijnlijk niet zal worden gehaald gezien cel MER tot op heden nog geen richtlijnen publiceerde.
*Nog steeds onzekerheid of , na akkoord met De Lijn, de administratie mobiliteit, agentschap wegen en verkeer en gemeente Machelen over een door de minister ondertekende principeovereenkomst zullen beschikken, alhoewel dit contractueel verplicht is in licht brownfieldconvant
*Vlaamse regering had nog tot begin december 2009 geen opdracht gegeven werk te maken van uitvoering beslissing van VI. Regering 05/06/09 om ten laatste eind 2009 nodige maatregelen voor project de budgetteren, te plannen en te inventariseren.
*Feit dat andere belangrijke deadlines uit convenant dreigen te worden gemist wegens uitblijven concrete stappen.

Voorgestelde oplossingen

Niet meegedeeld

Nike Laakdal

Project succesvol afgerond

Duurtijd project

Voorgeschiedenis/Begindatum:

Nike vestigt zich in 1993 in Laakdal met aankopen gronden en bouwwerken voor strategie 1 bestaande uit Apparel building (fase 1) en een Footwear building (fase 2). Later komt daar fase 3 bij met de bouw van een Equipment Building

Fase 1: Duurtijd: 15 jaar

Fase 3: Bouwvergunning ingediend op 06/12/05 en verleend op 27/02/06. Het traject was zeer kort omdat Nike dit als bouwheer van heel kort heeft opgevolgd en proactief met verschillende betrokken partijen ging praten.

Hoeveel betrokken overheden en diensten

- 1. Twee gemeenten
- 2. Provincie
- 3. Vlaamse overheid
- Per niveau 1 à 2 diensten betrokken
- 4. IOK

Projectmanagement

Nike

Hoeveel (bindende) adviezen? Apart/Geïntegreerd/Timing

Voortraject:

Fase 1: 15 à 20 adviezen
Fase 3: 10 adviezen

Door wie:

Fase 1: Europa, Vlaanderen, instanties betrokken bij bouw- en milieuvergunning
Fase 3: Fluxys, Sabic, Belgian Pipe Control, NMBS, Elia, brandweer; afdeling wegen en verkeer VI. Gemeenschap, De scheepvaart, Iveka

Duurtijd:

Fase 1: 1,5 à 2 jaar
Fase 3: zeer kort wegens proactieve communicatie met alle partijen

Adviezen bindend, noodzakelijk om bouwvergunning te bekomen.

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Neen

Wel beroepen in fase 1:

2 door private personen inzake onteigeningen
Procedure duurde 15 jaar

Aangehaalde knelpunten

*Fase 3: Het traject was zeer kort omdat Nike dit als bouwheer van heel kort heeft opgevolgd en proactief met verschillende betrokken partijen ging praten.

Voorgestelde oplossingen

Goede communicatie en sterke, interne opvolging

Alcatel Lucent

Project succesvol afgerond

Duurtijd project

Begindatum: vergunning afbraak Switel Hotel in 2002
Einddatum: realisatie gebouwen van Alcatel-Lucent in 2006

Geen formeel tijdsschema vooropgesteld, maar bouwplanning kon worden gerespecteerd.

Hoeveel betrokken overheden en diensten

- 1. Stad Antwerpen
- Dienst RO, milieudienst, mobiliteit, stadsontwikkeling
- 2. Provincie Antwerpen Milieudienst

Projectmanagement

Alcatel-Lucent, bouwpromotor (Robelco)

Hoeveel (bindende) adviezen? Apart/Geïntegreerd/Timing

Adviezen niet gekend

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Neen

Wel 1 beroep op oorspronkelijk ingediend RUP door Robelco

Aangehaalde knelpunten

* Mobiliteitsafwikkeling (tunnel voor toegang tot parking)

Voorgestelde oplossingen

Niet meegedeeld

Maasmechelen Village Outlet

Project succesvol afgerond

Duurtijd project Zie kolom ‘adviezen’’

Hoeveel betrokken overheden en diensten
Gemeente Maasmechelen, Vlaamse Overheid

Projectmanagement

Ja

Hoeveel (bindende) adviezen? Apart/Geïntegreerd/Timing

Effectenrapport:

Project-MER in functie van de stedenbouwkundige vergunning omwille van het destijds geldende besluit van de VI. Regering dd. 23/03/89- art. 2.1.1 de aanleg van een recreatieve of toeristische voorziening die een verkeers-aantrekkende werking van gemiddeld 1000 voertuigen of meer per dag van openstelling kan meebrengen.
De Limburgse Reconvertiemaatschappij trad op als initiatiefnemer voor de opstelling van het MER: interne en externe MER-deskundigen, Agentschap voor Natuur en Bos.

Milieuvergunning:

Juridisch kader: decreet van 28/06/85 betreffende de milieuvergunning

Procedure met termijn:

18/02/00: ontvankelijkheidsverklaring van aanvraag door college burgemeester en schepenen Maasmechelen.
22/02/00 tot 22/03/00: Openbaar onderzoek (wettelijke termijn: 30 dagen)
Collectief bezwaarschrift, in totaal door 18 individuele burgers (inwoners van Maasmechelen)
06/03/2000: Aanvraag advies aan afdeling ROHM Limburg buitendienst Hasselt) Vlaamse Milieumaatschappij
27/03/00: Ontvangst advies van de VI. Milieumaatschappij (wettelijke termijn: 30 dagen)
03/04/00: Ontvangst advies afdeling ROHM Limburg (wettelijke termijn: 30 dagen)
21/04/00: Besluit van college van burgemeester en schepenen milieuvergunning aan VR Massmechelen Tourist Outlets bvba (binnen 3 maanden na volledig en ontvankelijkheidsverklaring van dossier, verlengbaar tot 4,5 maand)

21 en 24/05/00: Beroepschriften (aantekenen binnen 30 dagen na kennisgeving van besluit)
Regionale Economische Ontwikkeling Midden-Limburg bv, Godsweerdensingel 85 Roermond Christiane Sleevevers, Rijksweg 425/4 Maasmechelen Kees Spelt van nv Multimills, Koolmijnlaan 1, Maasmechelen Viviane Rogiers, Pauwengraaf 3, Maasmechelen

12/07/00: Advies Afdeling Milieuvergunningen
21/06/00: Advies ROHM-Limburg
14/07/00: Advies VMM
11/08/00: Advies van de provinciale milieuvergunnings-commissie (90 dagen na kennisgeving van beroepschrift)
31/08/00: Besluit in tweede aanleg door bestendige deputatie: vergunning (wettelijke termijn: binnen 4 maanden na beroepschrift, verlengbaar tot 5 maanden).

Er werd geen hoger beroep aangetekend bij Raad van State

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Neen

Aangehaalde knelpunten

Niet meegedeeld

Voorgestelde oplossingen

Niet meegedeeld

Duurtijd project

Begindatum: Het Masterplan Mobiliteit Antwerpen waarvan OWV deel uitmaakt, werd goedgekeurd door de Vlaamse regering bij principiebeslissing 15/12/00 -geen tijdsschema
Definitieve vaststelling GRUP Oosterweel op 16/06/2006
Beslissing Vlaamse regering 23/03/09 tot indienen stedenbouwkundige vergunning
Einddatum: Onbekend

Hoeveel betrokken overheden en diensten

1. Gemeentelijke overheden:
Gemeentelijke Havenbedrijf Antwerpen: concessies
Stad Antwerpen: gemeenteraad (voorstel tot afschaffing buurt- en voetwegen), stadsdiensten RO, Milieuvergunning (Organisatie OO), AG Vespa (grondbeheer), brandweer, GBC, beheer gemeentewegen
Gemeente Zwijndrecht: Dienst RO, Milieuvergunning (organisatie OO)
2. Provinciale overheid:
Milieuvergunningen Klasse I, afschaffing buurt- en voetwegen, verleggen onbevaarbare waterlopen, PAC.
3. Vlaamse overheid:
Departement LNE: Dienst MER, MOW: Verkeerscentrum, MOW: Afdeling Maritieme Toegang (baggerwerken, regeling scheepvaart), stedenbouwkundige vergunning (dept RWO - agentschap RO Vlaanderen), domeinvergunning nutsleidingen (dept. MOW), wegenbeheer en tunnelveiligheid: AWW, NV De Scheepvaart (beheer Albertkanaal), Nv W&Z (beheer Scheldedijken), De Lijn, Vlaamse Luchtvaartmaatschappij (aanliegroutes Deurne)
4. Federale overheidsdiensten:
Verplaatsingen nutsleidingen, brandveiligheid gebouwen, aankoopcomité (onteigeningen), Infrabel
5. Europa
Eurostat: ESR-neutraliteit
Europese Commissie: DG TREN (Energie en Vervoer): tolreglementering

Projectmanagement

Ja, vanuit de Vlaamse regering

Hoeveel (bindende) adviezen?

Apart/Geïntegreerd/Timing
Stedenbouwkundige vergunning OWV:

Aanvraag werd ingediend op 04/05/09. De uitgebrachte adviezen situeren zich in de periode tussen 15/06/09 en 23/10/09 (stad Antwerpen na volksraadpleging)

Adviezen gevraagd aan volgende instanties

Maritieme Toegang (MOW), Aquafin, Waterwegen en Zee-kanaal Afd. Zeeschelde, NMBS Holding, Brandweer Stad Antwerpen, De Lijn Antwerpen, Vlaamse Milieu-maatschappij, Provinciale Diensten voor Waterbeleid en Mobiliteit, Integan, Gemeente Zwijndrecht, AWW Antwerpen, FOD Directie Luchthavens, Wegenpolitie Antwerpen, Havenbedrijf A'pen, Infrabel Zone A'pen, NV De Scheepvaart, OVAM, TUC Rail, ANB Antwerpen, RO A'pen cel ruimtelijke ordening, RO A'pen Monumenten en Landschappen, RO A'pen cel Archeologie, Scheepvaartbegeleiding, DAB Loodswezen, Stad Antwerpen, Afdeling Beleid Mobiliteit en verkeersveiligheid, Fluxys, Elia, AWW, Eandis, NATO, EMA, Belgacom, Scarlet, KPN Belgium, Fibercorp, B-telecom, Telenet, Riant, DOW, Krijgsmacht, Air-Liquide, TPE/TPA, Colt Telecom, Global Crossing, Level 3 Communications, BASE

Milieuvergunningen aanleg OWV:

Adviezen gevraagd aan volgende instanties:

Schepencollege A'pen, Stedenbouwkundig ambtenaar A'pen, Schepencollege Zwijndrecht, LNE Afdeling Land en Bodembescherming, ondergrond en Natuurlijke Rijkdommen, LNE Afdeling Milieuvergunningen, Agentschap RO Vlaanderen, OVAM, NV De Scheepvaart (watertoets), Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, Vlaamse Overheid-Afdeling Maritieme Toegang, VMM (watertoets), Provinciale dienst Waterbeleid (watertoets), Provinciale Milieuvergunningscommissie

Met uitzondering van 1 aanvraag die opnieuw werd ingediend, werden de milieuvergunningen verleend na termijnverlenging op 19/11/09. De aanvragen waren ingediend op 19/05/09

Onderbreking en/of wijziging van procedure

Ja, zie 'Duurtijd project'

Aangehaalde knelpunten

Niet expliciet meegedeeld, voldoende gekend via de media

Voorgestelde oplossingen

Niet meegedeeld

Bijlage II
Voorstel van het departement LNE
aan de commissie Berx

Voorstel dept LNE aan Commissie Berx voor de versnelling van grote infrastructuurwerken

Voorafgaande bedenkingen:

- Project mer (1985) is reeds ingeburgerd en verloopt naar ons aanvoelen relatief vlot. Een aantal ingrepen kunnen de project-mer procedure versnellen.
- Plan mer is een nieuw (2007) en niet ingeburgerd instrument, waar ook Dep. LNE nog zoekt naar een goede toepassing, weliswaar in de geest van de planMER RL.
- Dept LNE heeft initiatieven genomen om aan betrokkenen binnen en buiten de administraties een forum te bieden voor de uitwerking van verbetervoorstellen:
- SWOT analyse van merprocessen + werkgroepen
- Analyse van het verloop van 20 cases
- LNE schuift vijf pistes naar voor waarmee plannen, al dan niet naar aanleiding van projecten (vb. in functie van infrastructuurprojecten), kunnen versneld worden:

1. Versnelling door **zo vroeg mogelijke integratie** van milieuoverwegingen
2. Versnelling door betere **informele voortrajecten**
3. Versnelling door **integratie van planmer en het RUP**
4. Versnelling door **integratie van projectmer en de planmer**
5. Versnelling door **vermindering van aantal merprocedures**

Versnellingspiste 1: zo vroeg mogelijk integreren van milieuoverwegingen

Versnellingspiste 2: betere informele voortrajecten

Dept LNE pleit voor het meenemen van milieuoverwegingen in een zo vroeg mogelijk stadium, meerbepaald op het moment dat de eerste ideeën vorm krijgen, zowel bij strategische plannen en beleidsvoornemens als bij plannen nav. Infrastructuurprojecten.

Dept LNE pleit voor een informeel voortraject vanaf de vroegste fase waar de ideeën en voornemens tot stand komen, waarbij de initiatiefnemer ervoor instaat dat leefmilieu naast de andere relevante sectoren, zo vroeg mogelijk wordt betrokken.

Milieuoverwegingen worden niet via formele Mer procedures meegenomen, maar via een informeel proces dat beantwoord aan een aantal essentiële kenmerken: participatie, kwaliteitsoordeel

Knelpunten

- dubbel onderzoek wegens geen betrokkenheid, met tijdsverlies
- beslist beleid wordt in vraag gesteld
- te formalistische procedures

Voordelen:

- Tijdswinst voor het globale proces en voor de mer procedure bij lagere plannen
- Verbetering van het plan
- Draagvlakverbreding

Noodzakelijke randvoorwaarden:

- engagement van de initiatiefnemer; te garanderen via een afsprakenprotocol tussen de Departementen.
- Dit Protocol bevat de basisprincipes van het proces.
- engagement van Dept LNE om ontwerpmatig mee te denken bij planvorming

Dit informele voortraject, dat de nodige flexibiliteit moet voorzien, zeker tussen fases 2, 3 en 4, kan er als volgt uitzien:

I. Verkenningfase:

Het planvoornemen moet draagvlak krijgen en een bereidheid tot investering van personele en geldelijk middelen vanuit de betrokken Departementen.

De initiatiefnemer maakt daartoe een agenderingsnota op, die doorheen de rest van het voortraject een dynamisch document wordt en die in de verkenningfase volgende elementen bevat:

- Probleemafbakening, nut, noodzaak
- Doelstellingen
- Aandachtspunten voor milieu, ruimte, economie, veiligheid, mobiliteit,...
- gebiedsafbakening plan- en studiegebied
- planafstemming met de 3 betrokken bestuursniveaus
- te betrekken beleidsdomeinen, actoren, doelgroepen
- indicatieve tijdsplanning
- indicatieve budgettering
- voorstel van multidisciplinair team olv procesbegeleid(st)er die moet coördineren, faciliteren, communiceren, begeleiden, algemeen overzicht houden,...

Zie ook het advies van de **Commissie Elverding** (p.29-30), waar werken met een gelijkaardige dynamische nota 'startbesluit' en 'geïntegreerde projectteams' worden aanbevolen.

Zie ook de '**Benchmarkstudie**' p145, waar blijkt dat men in Finland met een gelijkaardig document werkt vanaf de voorbereidende planfase ('Participation and assessment scheme').

Knelpunt:

- niet alle relevante actoren tijdig betrokken bij vraagstelling, doelstelling
- inspraak zonder inzicht
- niemand heeft overzicht
- gebrekkige continuïteit

Voordeel:

- vraagstelling en werkwijze een eerste keer scherp stellen voor de te betrekken actoren
- structuur brengen in het informeel proces
- procesbegeleiding houdt overzicht, genereert transparantie en inzichtelijkheid

Noodzakelijke randvoorwaarde:

- validatie van de agenderingsnota door de hiërarchisch oversten van de verschillende departementen, geeft mandaat aan de meewerkende ambtenaren (zie ook het advies van de **Commissie Elverding** (p.30) over duidelijke rollen en verantwoordelijkheden)
- een procesbegeleider die met de nodige autoriteit en afstandelijkheid kan optreden (rol voor DAR, provinciegouverneur...)

Indien noodzakelijk wordt vanaf dan een multidisciplinair team samengesteld, met procesbegeleiding

2. Startfase:

De agenderingsnota wordt verder interdepartementaal (met input uit provincie en gemeenten) uitgewerkt tot een startnota, die volgende elementen bevat:

- probleemstelling
- (verruimde) doelstellingen
- gebiedsafbakening
- actoren en processtructuur: rollen en verantwoordelijkheden
- duidelijke tijdsplanning
- financieel akkoord over de proceskosten
- Afspraken mbt participatief proces
- Afspraken mbt de scoping, verder onderzoek, waaronder leefmilieu, mobiliteit, MKBA, economie, met betrokkenheid van relevante actoren ...
- Afspraken mbt timing voortraject: duidelijke en redelijke termijnen worden afgesproken

Knelpunten:

- Aanvoelen is dienst Mer unilateraal zonder ruimere betrokkenheid beslist over scoping
- Termijnen Mer procedure worden niet gehaald, zodat hele proces in de war komt

Voordelen:

- alle partners zijn betrokken bij scoping van milieu-onderzoek.
- timingen worden in onderling overleg worden overeengekomen en op mekaar afgestemd
- onderzoeken kunnen parallel georganiseerd worden

3. Fase van inspraak voor het publiek:

De hiërarchisch oversten valideren de startnota, waarna die wordt voorgelegd aan het brede publiek. De relevante elementen van de participatie worden vervolgens, na overleg in het multidisciplinair team, ingepast in de startnota.

Zie ook het advies van de **Commissie Elverding** (p.54) over de ‘eerdere en ruimere participatie van betrokkenen’.

Zie ook de ‘**Benchmarkstudie**’ p299 waar participatie in een zo vroeg mogelijk stadium wordt aanbevolen

Knelpunten:

- huidige inspraak mag enkel gaan over mer-methodologie, maar insprekers laden het op met andere aspecten.
- perceptie dat Dienst Mer inspraakresultaten unilateraal en te weinig kritisch overneemt

Voordelen:

- inspraak is gekoppeld aan het globale planvoornemen, zodat het mer later niet meer zal opgeladen worden met andere zaken
- inspraak in een vroege fase van de planvoornemens, zodat bijsturing mogelijk is

4. Onderzoeksfase:

In deze fase gebeurt de verdere visievorming en worden verdere gerichte onderzoeken gevoerd. Een van deze onderzoeken is het milieuonderzoek.

Zie ook het advies van de **Commissie Elverding** (p.16) over ‘het in beeld brengen van effecten op hoofdlijnen’.

De relevante actoren valideren vanuit hun respectievelijk beleidsdomein, in samenspraak met de andere actoren, het gevoerde onderzoek, bij wijze van kwaliteitsbeoordeling.

De procesbegeleiding zorgt voor de nodige facilitatie om in de mate van het mogelijke te komen tot een afgestemde eindbeoordeling, die ter beslissing aan de Vlaamse regering voorgelegd wordt.

Knelpunten:

- verkokering, merproces als afgezonderde procedure

Voordelen:

- het milieuonderzoek verloopt niet meer via weinig flexibele procedures, maar als proces op maat naast de andere processen,
- gevalideerde informatie uit het informele milieuonderzoek kan meegenomen worden in de latere formele mer procedure, zodat daar tijdswinst geboekt kan worden
- de kwaliteitscontrole gebeurt door alle actoren, hetgeen de verkokering tegengaat

5. Fase van tussentijdse beslissing Vlaamse regering

De Vlaamse regering neemt een beslissing over het planvoornemen, waarbij ze ofwel beslist dat bijkomend onderzoek nodig is naar aanleiding van onopgeloste vragen, ofwel dat het vervolgproces mag aangevat worden. In het tweede geval doet de Vlaamse regering bij wijze van ‘trechtering’ uitspraak over het vervolgproces, financieel engagement, in te zetten instrumenten (bv MKBA, LER, MER, VR, archeologisch onderzoek, economische inrichtingsplannen,...), de voorliggende alternatieven In dat vervolgproces zitten nog een aantal formele procedures vevat, ondermeer voor leefmilieu.

Deze beslissing van de Vlaamse regering is een aanvechtbare rechtshandeling

Zie ook het advies van de **Commissie Elverding** (p.36) over de ‘afronding van de verkenningsfase met een politiek voorkeursbesluit’. De **Commissie Elverding** (p.53) beveelt tevens aan om ‘niet meer projecten in de planuitwerkingsfase in portefeuille te hebben, dan waarvoor voldoende geld beschikbaar is’. De **Benchmarkstudie** beveelt ook aan om de opties te ‘trechteren’ via getrapte besluitvorming.

Voordelen:

- creëert reeds vroeg duidelijkheid over planvoornemen, timing, alternatieven, in te zetten instrumenten, financieel engagement
- door de aanvechtbaarheid wordt mogelijk resterend lokaal zo vroeg mogelijk beslecht en niet aan het eind van de rit. Zo wordt tijd gewonnen indien bepaalde stappen moeten worden overgedaan.

Noodzakelijke voorwaarde:

- snelle juridische procedures

Hieronder gaan we verder in op het vervolgproces waarbij een mer nodig is, en op mogelijke versnellingspistes. Gezien de toedracht van de Commissie Berx ligt de focus daarbij op de RUP's.

Versnellingspiste 3: Integratie van plan-mer en RUP
Versnellingspiste 4: integratie van projectmer en planmer

De integratie van milieuonderzoek in de planvorming gebeurt doorheen het informele voortraject door middel van het evaluerend ontwerpen van een plan. Ook bij de verdere formele RUP procedure moet de planMER geïntegreerd worden in het plan, via een geïntegreerd proces. Dit proces wordt door de Vlaamse Regering vastgelegd en kan volgend verloop kennen:

6. Fase van finale uitwerking en beslissing over het RUP

Indien het voortraject uitwijst dat een RUP noodzakelijk is zijn er twee mogelijkheden:

indien het gevoerde milieuonderzoek voldoende diepgang heeft voor het RUP:

Kan een ontheffing van de plan-MER verleend worden op basis van de huidige wetgeving (art. 4.2.3 §3 bis van het D.A.B.M. 'b) indien in het kader van andere rapportages of beoordeling reeds een systematische en wetenschappelijk verantwoorde analyse en evaluatie van de te verwachten gevolgen voor mens en milieu gemaakt werd, die voldoet aan de essentiële kenmerken van een plan-MER zoals vermeld in art. 4.1.4 §2 van D.A.B.M'). De ontheffing vormt een hoofdstuk van het voorontwerp van RUP. De dienst Mer beslist over de ontheftingsaanvraag binnen een termijn van 30 dagen.

indien het gevoerde milieuonderzoek onvoldoende diepgang heeft voor het RUP

Dit zal vooral het geval zijn wanneer de beslissing van de Vlaamse regering nog meerdere alternatieven mogelijk maakt. In dat geval worden verdere stappen voor het MER gezet. Het moet de bedoeling zijn om hierbij de plan- en projectmerprocedures maximaal te laten samensporen. In dergelijk MER voor infrastructuurprojecten (wegen, bedrijventerreinen) kunnen zowel de plan- als projectaspecten behandeld worden, maar er moet een duidelijk onderscheid zijn welke aspecten kunnen doorwerken in het RUP (planmeraspecten) en welke in de vergunning (projectmeraspecten).

De bestaande regelgeving voorziet een geïntegreerde procedure voor de opmaak van het MER en de doorwerking ervan in het RUP, met name 'integratiespoorbesluit voor RUP's'. De procedure 'integratiespoorbesluit voor RUP's kan in vergelijk met vandaag nog versneld worden. Deze versnelling kan door bijvoorbeeld afzonderlijke stappen in de procedure samen te bundelen (bijvoorbeeld de nota voor publieke consultatie en de ontwerptekst samenvoegen tot 1 procedurestap (wat in praktijk kan betekenen dat de formele 'MER-procedure' afgerond is na 80 dagen)).

De huidige wetgeving voorziet op vandaag geen geïntegreerde procedure voor de opmaak van het MER en de doorwerking ervan de vergunning.

Voordelen:

- voor eenzelfde geen 2 procedures na elkaar laten lopen (plan- en project-MER) maar deze maximaal laten samensporen (tijdswinst)
- voor eenzelfde plan/project het MER en het besluitvormingstraject (RUP en vergunning) maximaal afstemmen en integreren

Indien geen RUP noodzakelijk is komen we in de vergunningsfase

7. Vergunningsfase

indien het gevoerde milieuonderzoek onvoldoende diepgang heeft ifv de vergunning:

Wordt een verdere project-MER opgestart ofwel via de procedure uit de bestaande regelgeving ofwel via een gewijzigde verkorte procedure. Een verkorte procedure kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden door een bundeling van procedurestappen. (Bijvoorbeeld: stap 1: bundeling van kennisgeving en ontwerptekst in 1 stap; stap 2: terinzagelegging en adviesverlening; stap 3: beslissing van de dienst Mer (goed- of afkeuring). Dit betekent dat de 'formele MER-procedure' doorlopen kan worden in 80 dagen.)

indien het tijdens het informele voortraject gevoerde milieuonderzoek voldoende diepgang heeft ifv de vergunning:

- kan voor bijlage II-projecten (= bestaande regelgeving) een ontheffing van de project-MER aangevraagd en verleend worden
- moet voor bijlage I-projecten (= bestaande regelgeving en Europees vereist) een project-MER opgemaakt worden. Aangezien de informatie reeds beschikbaar is uit het voorgaande informele traject is het niet nodig dat de bestaande project-MER-procedure uit de regelgeving volledig doorlopen wordt.

Het is nodig dat er een vereenvoudigde project-MER-procedure voorzien wordt in de regelgeving. Dit kan door een bundeling en vereenvoudiging van de bestaande procedurestappen.

Voordeel:

- ingekorte project-MER-procedure tijdswinst

Noodzakelijke randvoorwaarde:

- aangepaste regelgeving is vereist

Versnellingspiste 5: minder MER-procedures

Op vandaag zijn er 2 procedures voor de project-milieueffectrapportage, namelijk ontheffing project-mer en project-MER. Wanneer de ontheffing niet verleend wordt, dan moet de volledige project-MER-procedure doorlopen worden.

Vereenvoudiging kan door beide procedures moeten samen te voegen tot één procedure met een tussentijdse beslissing en uitstapmogelijkheid. Dit betekent dat wanneer de ontheffing niet verleend wordt (= tussentijdse beslissing), dat de project-MER-procedure niet meer volledig moet doorlopen worden (fase van de kennisgeving en terinzagelegging moet niet meer doorlopen worden) maar enkel het laatste stuk.

Voordeel:

- duidelijkheid: 1 procedure voor project-milieueffectrapportage
- tijdswinst: als de ontheffing niet verleend wordt, dan moet niet de volledige project-MER-procedure doorlopen worden

Op vandaag zijn er 4 procedures voor de plan-milieueffectrapportage namelijk plan-MER volgens het generieke spoor (= DABM), plan-MER volgens het integratiespoor (vb. integratiespoorbesluit voor RUP's), ontheffing plan-mer en screening plan-MER.

Vereenvoudiging kan door een verplichting voor het integratiespoor in te voeren. Verminderen van procedures kan ook door de screening en plan-MER-procedure te bundelen tot één procedure met een tussentijdse beslissing met uitstapmogelijkheid, vergelijkbaar met de piste die voorgesteld wordt voor project-milieueffectrapportage. Dit betekent dat wanneer de screening niet verleend wordt, dat dan niet meer de volledige plan-MER-procedure moet doorlopen worden.

Voordeel:

- Duidelijkheid: minder procedures voor plan-milieueffectrapportage
- tijdswinst: als de screening niet verleend wordt, dan moet niet de volledige plan-MER-procedure doorlopen worden

Voorstel van de dienst Mer aan Commissie Berx voor de optimalisatie van het project-mer traject/vergunningstraject

Op 26 januari 2010 gaf de dienst Mer een eerste uiteenzetting aan de Commissie Berx over haar voorstel tot versnelling van grote infrastructuurwerken. Aanvullend hierop vroeg de Commissievoorzitter op 1 februari 2010 aan de dienst Mer bijkomende voorstellen en reacties omtrent een aantal specifieke punten:

1. een geïntegreerde procedure voor de projectmer- en vergunningsprocedure;
2. de verkorting van de mer-procedure;
3. de invulling van de mer-procedure in functie van efficiëntere hervergunningsprocedures.

De dienst Mer formuleert in onderstaande nota denkpijsten die ons inziens in belangrijke mate ingaan op bovenstaande punten.

De pijsten die we formuleren gaan gepaard met tijdsschema's in bijlage. Daaruit blijkt dat ingeval van opmaak van een project MER, een gemiddelde tijdswinst van ongeveer 30% op de huidige 'time to permit' kan geboekt worden (schema 1: 13,5 maanden naar schema 3: 9,5 maanden). Voor de hervergunning van bijlage I – projecten waarvoor in de geschetste denkpijste een ontheffing kan worden verleend, wordt een gemiddelde tijdswinst van ongeveer 50% op de huidige 'time to permit' mogelijk (schema 1: 13,5 maanden naar schema 4: 6,5 maanden voor een ontheffing).

Deze pijsten zijn oplossingen die echter niet haalbaar zijn binnen de huidige regelgeving. Het is evident dat er aanpassingen aan de bestaande regelgeving nodig zullen zijn. De dienst Mer is er zich terdege van bewust dat verder uitgebreid overleg vereist zal zijn zo men deze pijsten (of varianten hierop) verder wil verkennen in functie van concrete realisatie en implementatie.

Er wordt in eerste instantie gefocust op de project-mer procedure in relatie tot de milieuvergunning-procedure en het specifiek Vlaamse gegeven van hervergunning. Het lijkt ons aanbevelingswaardig dat een gelijkaardige oefening ook gebeurt met focus op de stedenbouwkundige vergunningsprocedures.

De Dienst Mer ziet mogelijkheid tot verbeteringen van de project-m.e.r. via de volgende pijsten:

1. parallel verloop van de project-mer en het vergunningstraject
2. draagvlakverbreding door betrokkenheid van de relevante actoren
3. bundeling screening-scoping
4. vroege scherpstelling van de inhoud van het project-MER (scoping)
5. bundeling inspraakmomenten

Piste 1: parallel verloop projectmer- vergunningstraject

Onder de huidige regelgeving verlopen de m.e.r.- en de vergunningsprocedure in Vlaanderen volledig sequentieel: een goedgekeurd MER (of ontheffingsbeslissing) dient gevoegd bij de indiening van de vergunningsaanvraag (schema 1). Dit betekent dat beide processen elkaar in de tijd opvolgen, waardoor het geheel veel tijd in beslag neemt.

De dienst Mer stelt voor om een systeem in te voeren dat leidt tot het grotendeels parallel verlopen van beide procedures, waarbij beiden in functie van elkaar onderling afgestemd worden.

Voordelen:

- Tijdswinst, door het parallel tijdsverloop van twee procedures
- Tijdswinst, door maatwerk in een afgestemd milieuonderzoek
- draagvlakverbreding

Noodzakelijke randvoorwaarden:

wijzigingen in de regelgeving
Dienst Mer betrokken als adviserende instantie op de PMVC

Het verloop van de procedure voor de project m.e.r. kan er in dergelijk systeem van parallelle processen als volgt uitzien:

1. Startfase (screening + scoping)

- Piste 2: draagvlakverbreding door betrokkenheid van de relevante actoren
- Piste 3: bundeling van ‘screening’ en ‘scoping’
- Piste 4: vroege scherpstelling van de inhoud van het project-MER (scoping)

De initiatiefnemer maakt een ‘startnota’ op, die desgevallend verder bouwt op resultaten uit informeel vooroverleg en die doorheen het vervolg van de procedure een dynamisch document wordt. Deze startnota bevat de volgende elementen:

- Projectomschrijving
- Doelstellingen
- Aandachtspunten voor het milieu binnen alle relevante disciplines en de eventuele doorwerking naar receptoren als mens, fauna en flora en landschappen.
- Alternatieven

Na ontvangst van de startnota komt een ruime overleggroep samen. Deze groep kan vergaderen binnen 3 weken na ontvangst van de startnota (met mogelijkheid tot behandeling van diverse actuele dossiers binnen één overlegmoment). De concrete werkmethode moet verder onderzocht worden. Deze overleggroep bestaat uit:

- Dienst Mer (voorzitter)
- Vergunningverlenende overheid
- AMV,VMM, OVAM, ToVo,... (adviserende instanties bij milieuvergunnings-proces, ad hoc uit te breiden naargelang het dossier met vb. Dienst lucht en klimaat, Dienst hinder en risicobeheer,...)
- Betrokken lokale overheden
- Initiatiefnemer/Deskundigen

De overleggroep neemt volgende beslissingen:

- a. Beoordeling van de mer-plicht
- b. Ingeval van mer-plicht, een diepgaande scoping.

a. Beoordeling van de mer-plicht

De overleggroep kan op basis van een voorstel van beslissing dat door de Dienst Mer wordt voorbereid, en waarbij rekening wordt gehouden met de elementen uit de startnota, tot een van de drie onderstaande conclusies komen:

1. Geen mer-plicht (schema 2)

De overleggroep meent dat er geen mer-plicht is. De vergunningsaanvraag kan worden ingediend.

De situaties/categorieën die hieronder kunnen vallen zijn:

- Projecten die niet ingedeeld zijn in bijlage I of bijlage II
 - door de aard van het project
 - door niet overschrijding van de drempel
- Wijzigingen of uitbreidingen aan projecten van bijlage I of II en die geen aanzienlijke nadelige gevolgen voor het leefmilieu kunnen hebben.

2. Mer-plicht, maar ontheffing kan worden verleend (schema’s 2 en 4)

De overleggroep meent dat er voldoende gronden zijn om de ontheffing te verlenen. De startnota wordt zo nodig nog aangevuld en als ontheffingsaanvraag beschouwd. De vergunningsaanvraag kan worden ingediend.

Situaties/categorieën die hieronder kunnen vallen zijn:

- Hervergunning van een bedrijf dat ingedeeld is in bijlage I. Dit bedrijf beschikt over een recent MER waarin alle effecten grondig bestudeerd werden. De startnota geeft aan op basis van recente cijfergegevens dat de huidige situatie niet/nauwelijks verschilt van de in het MER bestudeerde situatie. De ontheffing kan worden verleend.
- Een project dat ingedeeld is in bijlage II. De startnota geeft een grondige beschrijving van het projecten en toont voor de relevante disciplines aan wat de te verwachten impact is op de directe omgeving. Uit deze nota blijkt terecht dat er geen aanzienlijke effecten te verwachten zijn. De ontheffing kan worden verleend.

3. MER-plicht (zie schema 2 en 3)

De overleggroep meent dat er een project MER dient te worden opgemaakt. De opmaak van het MER verloopt vervolgens parallel aan, en in onderlinge afstemming met de milieuvergunningsprocedure.

Situaties/categorieën die hieronder kunnen vallen zijn:

- Een nieuw project is ingedeeld in bijlage I: er moet een MER opgesteld worden.
- Hervergunning van een bedrijf dat ingedeeld is in bijlage I. Dit bedrijf beschikt over geen (recent) MER waarin alle effecten grondig bestudeerd werden. De startnota geeft aan op basis van recente cijfergegevens dat de huidige situatie grondige verschilt van de in het MER bestudeerde situatie. De ontheffing kan niet worden verleend. De overleggroep komt tot de conclusie dat er een MER moet opgesteld worden.
- Een project dat ingedeeld is in bijlage II. De startnota geeft een grondige beschrijving van het project en toont voor de relevante disciplines aan wat de te verwachten impact is op de directe omgeving. Uit deze nota blijkt dat er aanzienlijke effecten te verwachten zijn. Er kan bijgevolg geen ontheffing worden verleend. Er moet een MER opgesteld worden.

De dienst Mer giet de conclusie met de nodige motivaties in een formele beslissing. Deze beslissing bereikt de initiatiefnemer en de vergunningverlenende overheid zo snel mogelijk en ruim voor dat de PMVC een advies uitbrengt in functie van de vergunningverlening.

b. Scoping van het milieu-onderzoek

Ingeval van noodzaak tot opmaak van een MER, lijnt de overleggroep ook de diepgang of 'scope' van het project af. De vergunningverlener en adviserende instanties kunnen aangeven welke vragen in het MER beantwoord moeten worden in functie van het vergunningsproces. Dit stelt de overleggroep in staat om een precieze scoping uit te werken. Zo wordt in een vroeg stadium duidelijk aangegeven welke aspecten met welke diepgang verder onderzoek vragen. Er wordt ook duidelijk aangegeven welke aspecten NIET (verder) moeten behandeld worden.

Voordelen

- Draagvlakverbreding door betrokkenheid van de relevante actoren bij beoordeling over de mer-plicht
- Draagvlakverbreding door betrokkenheid van de relevante actoren bij scoping van het milieu-onderzoek
- verkorting van procedure door bundeling van screening en scoping
- Tijdswinst door flexibiliteit en maatwerk bij hervergunningen
- Geen overladen MER's door een goede scoping

Noodzakelijke randvoorwaarden

- Startnota bevat voldoende informatie met oog op de aftoetsing.
- Aanpassing Milieuvergunningendecreet en het DABM vereist

2. Fase van inspraak voor het publiek

Piste 5: gebundelde inspraakmomenten

Het huidige systeem voorziet in twee aparte, opeenvolgende inspraakprocedures:

- ter inzage legging van de kennisgeving,
- openbaar onderzoek van de milieuvergunningsaanvraag,

Ingeval een MER dient te worden opgemaakt, stelt de Dienst Mer voor om te werken met een bundeling van de twee inspraakprocedures. Bij een gebundeld openbaar onderzoek kunnen het publiek en de adviesinstanties zich tegelijkertijd uitspreken over zowel de vergunningsaanvraag als de startnota.

De relevante inspraakresultaten uit dit openbaar onderzoek worden vervolgens opgenomen in de definitieve bijzondere richtlijnen voor de opmaak van het project-MER. Desgevallend worden in de overleggroep elementen uit de participatie eerst verder besproken (i.f.v. tranchering).

Voordelen:

- Tijdswinst door gebundelde inspraak
- vermijdt 'onbruikbare' (niet-methodologische) inspraakelementen die nu tijdens m.e.r.-procedure opduiken.
- Vermindering administratieve last voor gemeenten
- Meer duidelijkheid voor publiek
- Draagvlakverbreding door betrokkenheid van de relevante actoren bij de behandeling van de inspraak.

Noodzakelijke randvoorwaarde:

Aanpassing Milieuvergunningendecreet en DABM vereist

3. Onderzoeksfase

In deze fase wordt verder gericht milieuonderzoek gevoerd, op basis van de voorafgaande scoping. Gezien het informeel vooroverleg en de (vroeg) doorgedreven scoping zal deze procedurestap niet langer een zware of langdurige procedurestap zijn. De milieuvergunningsprocedure wordt voor een korte periode opgeschort tot aan de definitieve afronding van het MER.

De leden van de overleggroep kunnen vanuit hun respectievelijke deelbevoegdheid, in onderlinge spraak, het onderzoek waar nodig bijsturen bij wijze van permanente kwaliteitsbewaking.

Dergelijk periodiek overleg en bijsturing (iteratief proces) zal het mogelijk maken om:

- het effectenonderzoek stapsgewijs verder te verfijnen
- het effectenonderzoek af te ronden zodra voldoende blijkt dat de effecten niet relevant zijn of zodra blijkt dat deze in voldoende detail zijn uitgewerkt.

Wanneer het MER zijn definitieve vorm heeft bereikt, wordt deze voor een laatste keer besproken binnen de overleggroep in functie van definitieve afronding.

Door dit periodieke (deel)overleg en de graduele verfijning van het mer-onderzoek wordt de uiteindelijke beslissing over de volledigheid en de kwaliteit van de informatie in het definitieve MER een gedragen beslissing.

Voordelen:

- het milieuonderzoek is een flexibel proces, op maat
- draagvlakverbreding door betrokkenheid van de relevante actoren bij de kwaliteitsbeoordeling

Noodzakelijke randvoorwaarde:

Aanpassing Milieuvergunningendecreet en DABM

4. Fase van beslissing over de inhoud van het MER

De dienst Mer werkt de in overleg voorbereide beslissing over het definitieve MER verder uit en formaliseert deze. Deze beslissing bereikt de initiatiefnemer en de vergunningverlenende overheid zo snel mogelijk en ruim voor dat de PMVC een advies uitbrengt in functie van de vergunningverlening. Tegelijkertijd kunnen de adviserende instanties hun advies uitwerken ten behoeve van de PMVC.

5. Project mer bij hervergunning

De Commissie Berx peilde in haar vraag naar de mogelijkheden om bij de hervergunning af te stappen van mer-plicht. Dergelijke voorstel vinden we ook terug in de VOKA-nota over een versneld en economisch verantwoord vergunningskader:

De voorstellen met betrekking tot het parallelle procesverloop verwijzen reeds naar hoe om te gaan met

de hervergunningsprocedure. Dienst Mer gaat hieronder verder in op deze denkpiste, en stelt de volgende werkwijze voor:

1. Nieuwe bijlage I-projecten (exclusief hervergunning): een project-MER dient opgemaakt te worden (cfr. EU-richtlijn).
2. Bijlage II-projecten: ontheffingsmogelijkheid reeds voorzien in huidige regelgeving
3. Hervergunning van bijlage I-projecten: indien een hervergunning kan beschouwd worden als een uitbreiding gelijk aan 0, waardoor deze kunnen gevat worden onder rubriek 13 van bijlage II op basis van een geval per geval beoordeling, kan mogelijk een ontheffing verleend worden van de opmaak van een MER.

Criteria die hierbij in overweging kunnen genomen worden zijn:

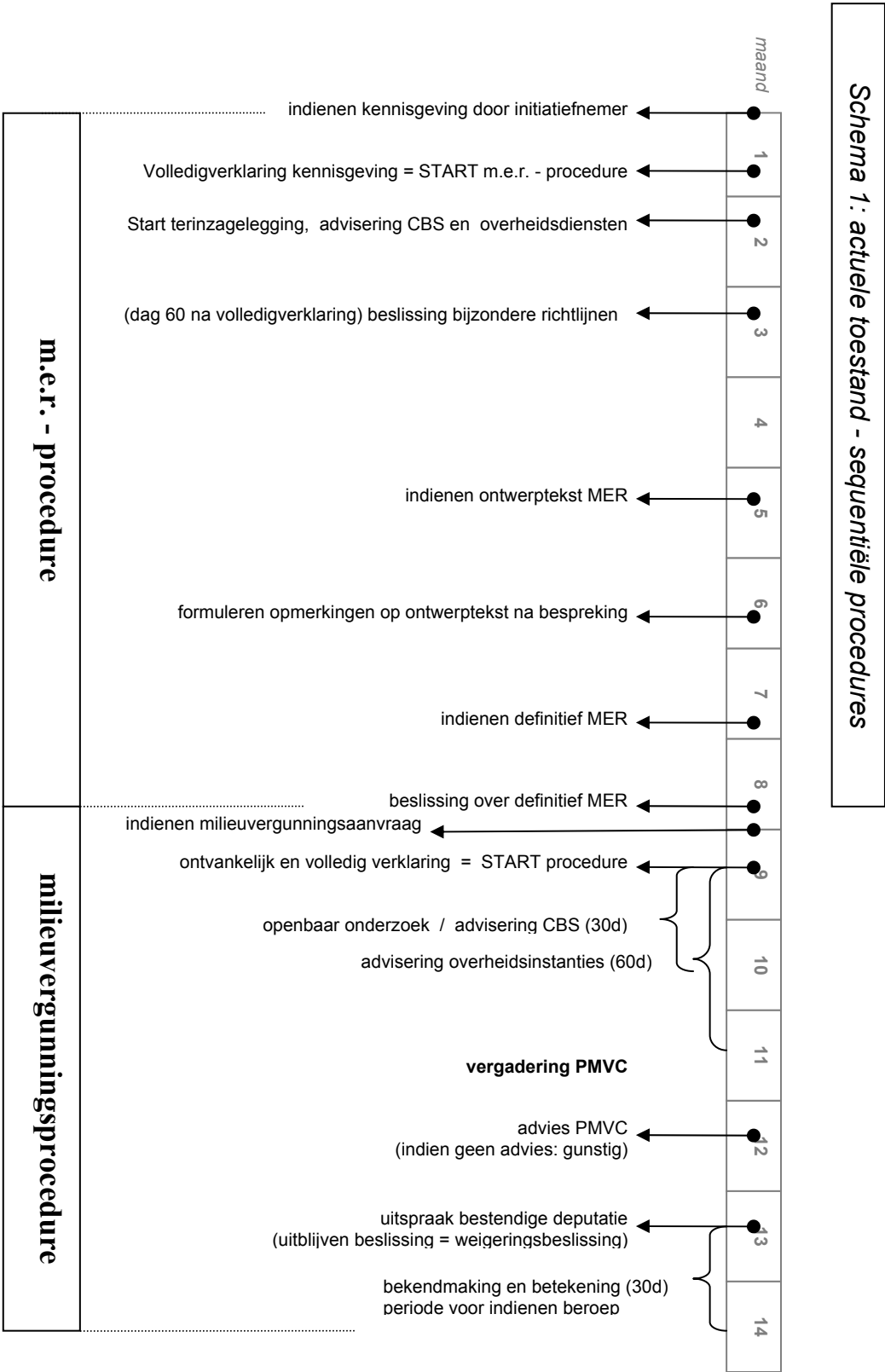
- De initiatiefnemer is al dan niet in het bezit van een (voldoende recent) MER.
- het voorwerp van dit bestaande MER en het voorliggende, te vergunnen project stemmen voldoende overeen.
- het bestaande MER bevat voldoende elementen voor een volledige inschatting van alle relevante milieu-effecten (cfr. Europese richtlijn) en is op alle cruciale punten nog steeds voldoende actueel.
- Kenmerken/omvang van het project (hervergunning, hervergunning met verandering, enkel uitbreiding)
- Locatie van het project
- Kenmerken van het potentiële effect

Voordelen

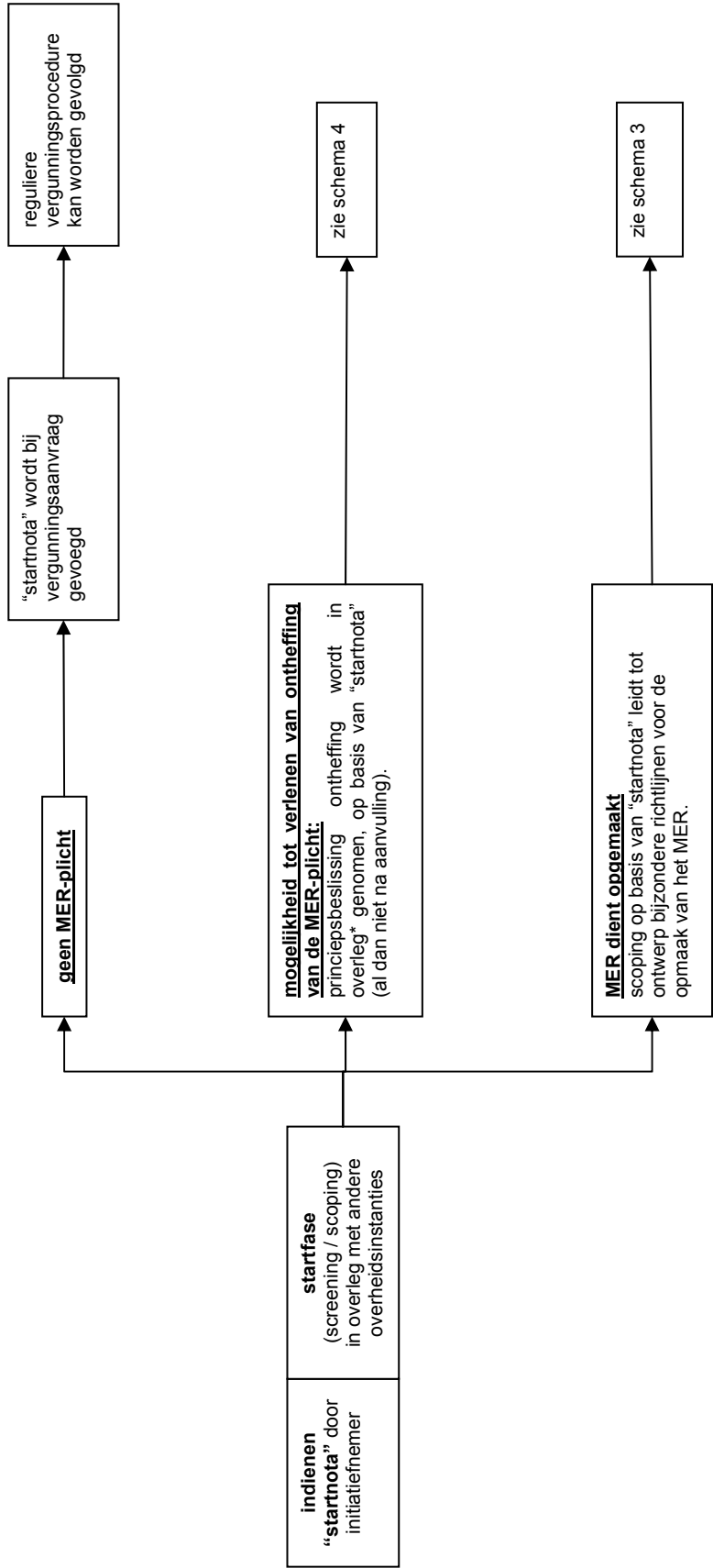
- Mogelijkheid tot geen mer-plicht bij hervergunning van bijlage I
- Tijdswinst voor de vergunningverlening gezien de MER-procedure niet (in al zijn stappen) moet worden doorgevoerd, respectievelijk overgedaan.
- Geval per geval beoordeling wordt mogelijk.
- Alle partners zijn betrokken bij beoordeling over de mer-plicht bij hervergunning van bijlage I-project

Noodzakelijke randvoorwaarde:

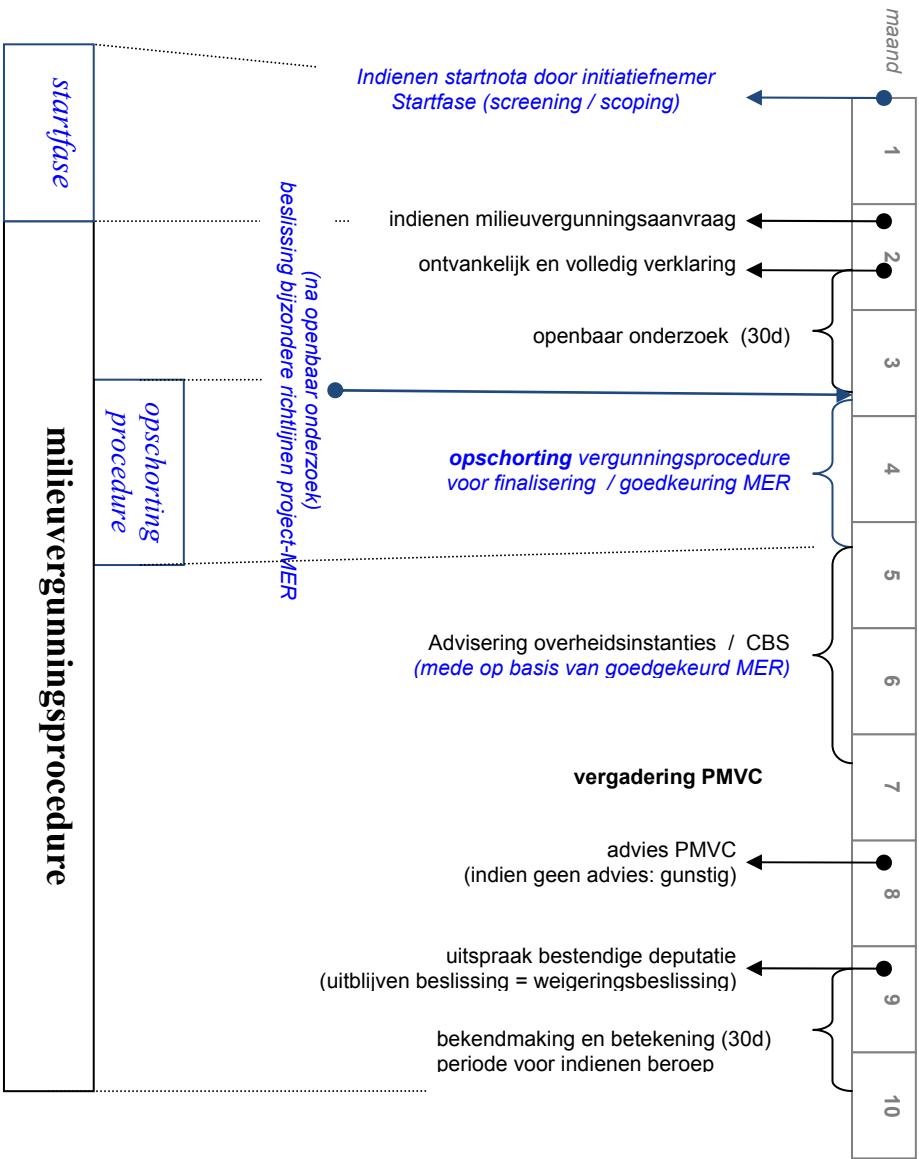
- Startnota bevat voldoende informatie in functie van de aftoetsing.
- Juridisch onderzoek in functie van eventuele aanpassing DABM vereist

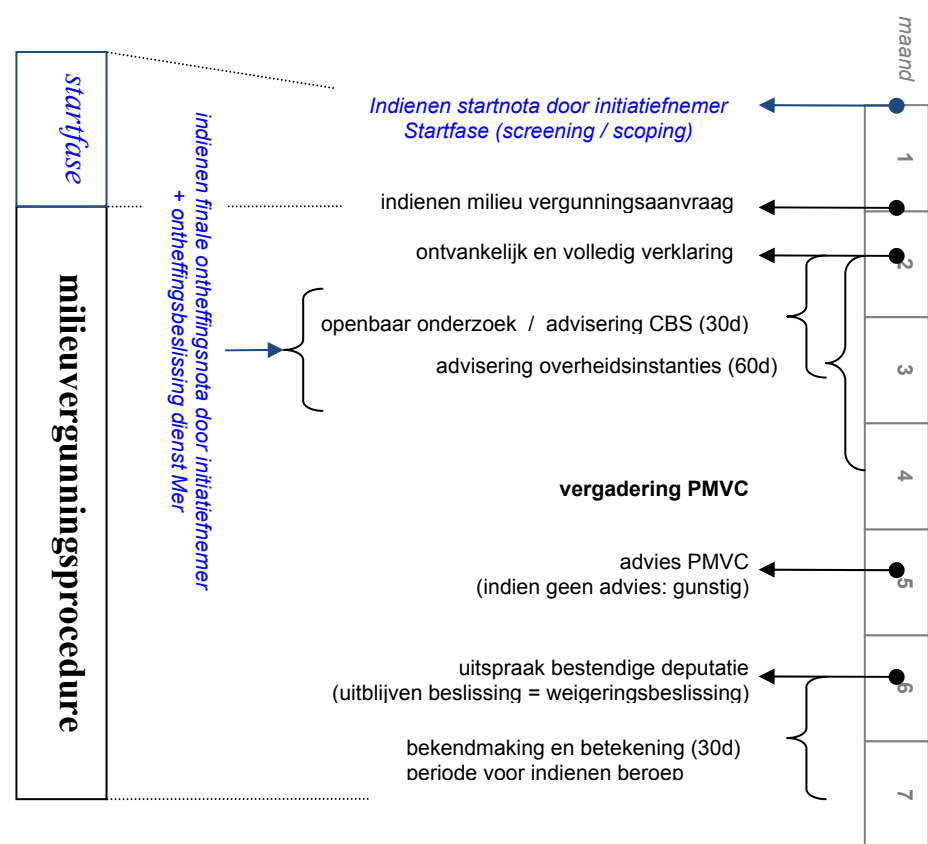

Schema 2: parallelle procedure: diverse opties op basis van mer-screening in startfase (mogelijk voorstel)

Schema 3: parallelle procedure ingeval MER dient te worden opgemaakt (mogelijk voorstel)

Schema 4: parallelle procedure in geval van ontheffing MER-plicht (mogelijk voorstel)

Bijlage III

Voorstel van het departement RWO aan de commissie Berx

Memo

datum 29/01/2010
van
aan
onderwerp Vraag commissie Berx –werken mogelijk vrijgesteld van opmaak RUP

Hierbij vindt u een voorstel van antwoord op de vraag van de commissie Berx inzake de mogelijke vrijstelling van RUP-procedures. Ook wordt ingegaan op het voortraject.

1. Bestaande regelgeving: mogelijke vrijstelling van opmaak RUP

1.1. Huidige regelgeving:

a) Huidige tekst van artikel 4.4.7 in Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening:

Onderafdeling 7. Handelingen van algemeen belang

Art. 4.4.7. §1. In een vergunning voor handelingen van algemeen belang mag worden afgeweken van stedenbouwkundige voorschriften, zodra de Vlaamse Regering, de gedelegeerde stedenbouwkundige ambtenaar of de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar kennis heeft van de resultaten van het openbaar onderzoek met betrekking tot een ontwerp van nieuw ruimtelijk uitvoeringsplan of plan van aanleg waarmee de handelingen van algemeen belang verenigbaar zijn, voor zover:

- 1° het nieuwe plan de bestaande stedenbouwkundige voorschriften vervangt of van rechtswege opheft;
- 2° de Vlaamse Regering, het departement, het agentschap of de deputatie geen strijdigheid vaststelt van het ontwerpplan met hogere plannen of andere normen.

§2. In een vergunning voor kleine handelingen van algemeen belang, of voor lijninfrastructuur- en nutswerken die een gemeentelijk karakter hebben of kleine wijziging inhouden, mag steeds worden afgeweken van stedenbouwkundige voorschriften, voor zover de betrokken handelingen de algemene bestemming en het architectonische en landschappelijke karakter van het gebied niet kennelijk in het gedrang brengen.

De Vlaamse Regering bepaalt welke handelingen van algemeen belang als klein worden beschouwd, en welke lijninfrastructuur- en nutswerken een gemeentelijk karakter hebben of een kleine wijziging inhouden.

Deze paragraaf verleent nimmer vrijstelling van de toepassing van de bepalingen inzake de milieueffectrapportage over projecten, opgenomen in hoofdstuk III van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

b) *Huidige tekst van het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de handelingen in de zin van artikel 4.1.1, 5°; artikel 4.4.7, §2, en artikel 4.7.1, §2, tweede lid, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en tot regeling van het vooroverleg met de Vlaamse Bouwmeester:*

HOOFDSTUK III DE KLEINE HANDELINGEN VAN ALGEMEEN BELANG EN LIJNINFRASTRUCTUUR- EN NUTSWERKEN MET EEN GEMEENTELIJK KARAKTER OF DIE EEN KLEINE WIJZIGING INHOUDEN

ART. 3. §1. Als kleine handelingen van algemeen belang, respectievelijk lijninfrastructuur- en nutswerken met een gemeentelijk karakter of die een kleine wijziging inhouden, in de zin van artikel 4.4.7, §2, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, worden beschouwd:

1° de aanleg van fiets- en wandelpaden en de herinrichtingen en aanpassingen van bestaande lokale wegen, en dit enkel ter bevordering van de verkeersleefbaarheid en/of -veiligheid;

2° de openbare lokale elektrische leidingen, met inbegrip van de bijbehorende infrastructuur, zoals lokale transformatorcabines;

3° de openbare lokale leidingen voor het vervoer en de verdeling van aardgas, drinkwater en brandstoffen met inbegrip van de bijbehorende infrastructuur;

4° de openbare lokale leidingen voor het telefoonverkeer en voor andere, al dan niet draadloze, communicatienetwerken, met inbegrip van de bijbehorende infrastructuur, zoals pylonen en masten;

5° de gebouwen van algemeen belang met een totale grondoppervlakte van maximaal 50 vierkante meter en een maximale hoogte van 20 meter; de overige handelingen van algemeen belang met een totale grondoppervlakte van maximaal 150 vierkante meter, met inbegrip van de omgevingsaanleg;

6° geluidsbermen van algemeen belang en rietvelden voor collectieve waterzuivering.

7° de openbare lokale installaties voor de productie van alternatieve vormen van energie;

8° de openbare leidingen voor het verzamelen en vervoeren van afvalwater met inbegrip van de bijhorende kleinschalige infrastructuur.

§2. Andere dan in §1 genoemde lijninfrastructuur- en nutswerken hebben een gemeentelijk karakter in de zin van artikel 4.4.7, §2, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening wanneer zij louter gericht zijn op de bediening of uitrusting van een deel van het gemeentelijk grondgebied, zonder gemeentegrensoverschrijdende impact.

Andere dan de in §1 genoemde lijninfrastructuur- en nutswerken impliceren een kleine wijziging in de zin van artikel 4.4.7, §2, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening wanneer voldaan is aan alle volgende voorwaarden :

1° de handelingen betreffen een wijziging van bestaande of op een plan van aanleg of een ruimtelijk uitvoeringsplan aangeduide lijninfrastructuur of nutswerken ;

2° de handelingen zijn niet opgenomen in de bijlage I bij het besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage ;

3° de handelingen worden niet uitgevoerd in een ruimtelijk kwetsbaar gebied of ze hebben geen significante impact op een ruimtelijk kwetsbaar gebied, indien ze in zo'n gebied gelegen zijn;

4° in zoverre de handelingen infrastructuur voor het wegverkeer betreffen :

a) impliceren de handelingen een ruimtelijke of verkeerstechnische optimalisering van de bestaande of bestemde situatie, en

b) betreffen de handelingen:

- de aanleg of aanpassing van een knooppunt waarvoor reeds een bepaalde configuratie op de ruimtelijke uitvoeringsplannen of de plannen van aanleg ingetekend is, waarbij het project een afwijking op deze configuratie inhoudt zonder kennelijk aanzienlijke bijkomende ruimte-inname;
- of de verbreding van het bestaande of geplande dwarsprofiel, in zoverre er geen sprake is van kennelijk ingrijpende ruimtelijke effecten;
- of de verschuiving van het geplande dwarsprofiel, in zoverre er geen sprake is van kennelijk ingrijpende ruimtelijke effecten;
- of de aanleg van een carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur, gesitueerd binnen de bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving van een op- en afrittencomplex.

De vaststelling of een lijninfrastructuur- of nutswerk een gemeentelijk karakter heeft of een kleine wijziging inhoudt, geschiedt steeds op grond van een concrete beoordeling. Die concrete beoordeling gaat na of de handelingen de grenzen van het ruimtelijk functioneren van het gebied en de omliggende gebieden niet overschrijden. Het in concreto-onderzoek geschiedt onder meer aan de hand van volgende aandachtspunten :

1° de morfologie van het gebied (gaaf, aangetast, en dergelijke meer) ;

2° de bestaande bouwdichtheid van het gebied ;

3° de inpasbaarheid van de handelingen in de omgevende bebouwingstypologie ;

4° de omvang van het project en het ruimtelijk bereik van de effecten van de handelingen.

1.2. Lijst van werken die in aanmerking komen voor vrijstelling van opmaak RUP:

Volgende lijninfrastructuur- en nutswerken zouden in toepassing van artikel 4.4.7, §2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en bovenvermeld uitvoeringsbesluit vergunbaar kunnen zijn in afwijking van stedenbouwkundige voorschriften zoals bedoeld in Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. De opmaak van een RUP zou ervoor dus niet langer noodzakelijk zijn:

> wegeninfrastructuur

- Op- en afrittencomplex A12– Willebroek-Noord
- Op- en afrittencomplex A10/E40-N44 – Aalter
- Knooppunt R4/N70 – Gent
- Knooppunt E313/N174/N102 – Laakdal
- Knooppunt N16 – Bornem-Industrie
- Knooppunt A19/R8 – Kortrijk-West
- Verbreden toegangsweg Ziekenhuis Oost-Limburg – Genk
- Aanleg rotonde kruispunt Citadellaan/Nijverheidslaan – Diest
- Carpoolparking – Erpe-Mere

- Tangent in spoorwegbocht nabij station – Mechelen
 - Rotonde N10/Schrieksesteenweg – Heist-op-den-Berg
 - Oostelijke tangent Sint-Niklaas
- > spoorweginfrastructuur
- verplaatsen spoorlijn 15 – Houthalen-Helchteren
 - aanleg 3de spoor tussen Brugge en Dudzele, naast bestaande spoorlijn Brussel-Knokke / Blankenberge
- > waterwegen
- verbreding Albertkanaal te Wijnegem
 - verbreding Albertkanaal tussen Wijnegem en Antwerpen

Zie eventueel de fiches in bijlage voor meer uitleg bij de projecten en de toepassing van het uitvoeringsbesluit erop.

Uit deze lijst blijkt duidelijk dat het niet enkel gaat om ‘beperkte’ ingrepen, zoals b.v. de heraanleg van een kruispunt. Het kan ook gaan om grotere ingrepen zoals de heraanleg van een op- en afrittencomplex, de verplaatsing van een spoorlijn, de verbreding van een waterweg,...

1.3. Beperkte aanpassingen aan het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de handelingen in de zin van artikel 4.1.1, 5°, artikel 4.4.7, §2, en artikel 4.7.1, §2, tweede lid, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en tot regeling van het vooroverleg met de Vlaamse Bouwmeester

Momenteel is het weinig relevant om enkel dit uitvoeringsbesluit aan te passen zonder de nodige aanpassingen te doen aan de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. Enerzijds is het uitvoeringsbesluit nog maar pas in werking en weten we nog niet welke problemen zich gaan voordoen. Anderzijds wordt in het uitvoeringsbesluit gesproken van 'kleine' handelingen van algemeen belang, werken met een 'gemeentelijk' karakter en werken die een 'kleine' wijziging' inhouden. Het woordje 'klein' zou men willen weglaten. Indien men de Codex nog niet wijzigt in die zin en het uitvoeringsbesluit wel, dan is de kans groot dat er wijzigingen worden aangebracht die niet ver genoeg gaan en zullen er waarschijnlijk later tegenstrijdigheden ontstaan.

Een mogelijke beperkte wijziging van het uitvoeringsbesluit is het schrappen van de laatste alinea van art.3:

“De vaststelling of een lijninfrastructuur- of nutswerk een gemeentelijk karakter heeft of een kleine wijziging inhoudt, geschiedt steeds op grond van een concrete beoordeling. Die concrete beoordeling gaat na of de handelingen de grenzen van het ruimtelijk functioneren van het gebied en de omliggende gebieden niet overschrijden. Het in concreto-onderzoek geschiedt onder meer aan de hand van volgende aandachtspunten :

1° de morfologie van het gebied (gaaf, aangetast, en dergelijke meer) ;

2° de bestaande bouwdichtheid van het gebied ;

3° de inpasbaarheid van de handelingen in de omgevende bebouwingstypologie ;

4° de omvang van het project en het ruimtelijk bereik van de effecten van de handelingen.”

Deze tekst overlapt het artikel 4.3.1.§2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening waarin omschreven wordt dat de overeenstemming aan de goede ruimtelijke ordening in het kader van de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning dient te gebeuren.

2. Beperkte aanpassingen aan de bestaande regelgeving zodat meer werken vrijgesteld zouden zijn van opmaak RUP

2.1. Voorstel tot bijstelling tekst van artikel 4.4.7 in Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening:

Onderafdeling 7. Handelingen van algemeen belang

Art. 4.4.7. §1. In een vergunning voor handelingen van algemeen belang mag worden afgeweken van stedenbouwkundige voorschriften, zodra de Vlaamse Regering, de gedelegeerde stedenbouwkundige ambtenaar of de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar kennis heeft van de resultaten van het openbaar onderzoek met betrekking tot een ontwerp van nieuw ruimtelijk uitvoeringsplan of plan van aanleg waarmee de handelingen van algemeen belang verenigbaar zijn, voor zover:

1° het nieuwe plan de bestaande stedenbouwkundige voorschriften vervangt of van rechtswege opheft;

2° de Vlaamse Regering, het departement, het agentschap of de deputatie geen strijdigheid vaststelt van het ontwerpplan met hogere plannen of andere normen.

§2. In een vergunning voor ~~kleine~~ handelingen van algemeen belang ~~zonder aanzienlijke ruimtelijke impact of die, op schaal van en ten aanzien van al bestaande of geplande infrastructuren, een beperkte aanpassing, wijziging, vermindering of uitbreiding impliceren, en al dan niet een andere functie inhouden, of voor lijninfrastructuur en nutswerken die een gemeentelijk karakter hebben of kleine wijziging inhouden,~~ mag steeds worden afgeweken van stedenbouwkundige voorschriften, voor zover de betrokken handelingen de algemene bestemming en het architectonische en landschappelijke karakter van het gebied niet kennelijk in het gedrang brengen.

~~De Vlaamse Regering bepaalt welke handelingen als zonder aanzienlijke impact worden beschouwd en welke handelingen, op schaal van en ten aanzien van al bestaande of geplande infrastructuren, een beperkte aanpassing, wijziging, vermindering of uitbreiding impliceren, en al dan niet een andere functie inhouden.~~

~~De Vlaamse Regering bepaalt welke handelingen van algemeen belang als klein worden beschouwd, en welke lijninfrastructuur en nutswerken een gemeentelijk karakter hebben of een kleine wijziging inhouden.~~

Deze paragraaf verleent nimmer vrijstelling van de toepassing van de bepalingen inzake de milieueffectrapportage over projecten, opgenomen in hoofdstuk III van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

Argumentatie:

Met de formulering “kleine handelingen van algemeen” belang of “die een gemeentelijk karakter hebben of kleine wijziging inhouden” dekken we onvoldoende af wat feitelijk bedoeld was met artikel 4.4.7., §2, namelijk voor handelingen die geen substantiële impact hebben op de ruimtelijke ordening of een bestemmingsgebied, bepaalde afwijkingsmogelijkheden te voorzien en dus geen daarvoor noodzakelijk ruimtelijk uitvoeringsplan te gaan eisen.

Als we het zogenaamde “voorbeeldenbundeltje” (handleiding bij het uitvoeringsbesluit) er op naslaan, waarin cases zijn opgenomen waarvoor we voortaan geen ruimtelijk uitvoeringsplan meer zouden eisen, stellen we vast dat een aantal niet echt voldoen aan de begrippen “klein” of “een gemeentelijk karakter”. Wetende dat de Raad van State vermoedelijk daar toch eens zal over vallen, lijkt het aangewezen de formulering af te stemmen op een bredere interpretatiemogelijkheid. Tegelijk beantwoordt dit aan de vraag om procedurele vereenvoudiging en versnelling van procedures.

2.2. Voorstel tot aanpassing van het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de handelingen in de zin van artikel 4.1.1, 5°, artikel 4.4.7, §2, en artikel 4.7.1, §2, tweede lid, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en tot regeling van het vooroverleg met de Vlaamse Bouwmeester

Toevoegingen / wijzigingen:

- Binnen het bestaande of geplande spoordomein aan één of beide zijden met één bijkomend spoor vermeerderen of verminderen van het aantal sporen, waarbij de top of basis van taluds en de uiterste begrenzingen van andere “aanhorigheden” (nog te omschrijven) met niet meer dan X m (nog nagaan op basis van enkele dossiers) naar buiten toe verschuiven.
- Weggerelateerde zaken zoals verhardingen, opslagplaatsen in open lucht, carpoolparkings, enz. binnen de ruimtelijke begrenzingen van al bestaande of geplande op- en afrittencomplexen, tussenin ruimtelijk gebundelde infrastructuren, al dan niet met een andere functie of ruimtelijk aansluitend bij al bestaande of geplande infrastructuur tot een maximale verwijdering van X m (maximale ruimte-inname in m² of ha opleggen?). Functionele gebouwen die daarbij worden voorzien zijn te beperken tot maximum X m² vloeroppervlakte en een hoogte van X m.
- Aanpassen van al bestaande of geplande wegkruisingen of -knopen door middel van al dan niet gelijkvloerse ronde punten, nieuwe aansluitingen zoals op- en afritten, aantakkingen en afslagen, enzovoort, begrepen binnen een uiterste verwijdering van X m ten opzichte van de wegen waarop ze betrekking hebben.
- Functionele aanhorigheden bij al bestaande of geplande infrastructuur zoals fietspaden, bermen en grachten, groenbuffers, geluidsschermen, enzovoort binnen de X m van de uiterste begrenzingen van de al bestaande infrastructuur.
- Nieuwe of bijkomende lineaire spoor-, weg-, waterweg- of pijpleidinginfrastructuur aansluitend bij en gebundeld met al bestaande of geplande lijninfrastructuur, waarbij de bijkomende zaken begrepen zijn binnen een uiterste begrenzing van X m (nog vast te leggen in overleg met ARP); gebeurlijke functionele gebouwen daarbij te beperken tot maximum X m² vloeroppervlakte en hoogte van X m.

3. Voortraject – krachtlijnen en succesfactoren

Uit een eigen analyse van de grotere planningsprocessen en de praktijk in andere landen¹ kunnen een aantal krachtlijnen en succesfactoren geformuleerd worden voor een kwalitatief voortraject.

Het voortraject neemt een belangrijke plaats in de processtructuur in. Deze fase van het vooronderzoek start na de formele opstart van het proces, waarbij duidelijk de processtructuur wordt aangegeven: wie de trekker is en welke actoren op welke wijze betrokken worden. Uit ervaring met het voeren van planningsprocessen is gebleken dat het essentieel is dat de trekkersrol duidelijk is en onbetwist. Ook het duidelijk omschrijven van de processtructuur en de overlegstructuren heeft een grote meerwaarde. De taakverdeling en engagementen van de betrokken partners moeten duidelijk zijn, hetgeen van belang is voor zowel het procesverloop zelf als voor de concrete realisatie van het project.

De bedoeling van dit voortraject is het ontwikkelen van een visie met de verschillende partners in een open, geïntegreerd en participatief proces. Een eerste stap hierin is te komen tot een duidelijke doelstelling, die gedeeld wordt door de betrokken partners. Het gaat dan wel duidelijk om de doelstelling – essentieel is dat het resultaat (de oplossing) voorkomt uit het proces en dus niet op voorhand vastligt. Er moet gestreefd worden naar een win-win situatie, waarbij het proces een antwoord geeft op een gedeelde nood van de verschillende partners en waarbij dus alle actoren het proces als een noodzaak zien.

Het voortraject zou moeten resulteren in een principiële besluit van de Vlaamse Regering. Hierin wordt het resultaat van het vooronderzoek goedgekeurd en wordt het verdere verloop van het proces bepaald. Deze getrapte besluitvorming is belangrijk om een legitimatie te geven aan het vooronderzoek.

Bovendien kan in bepaalde gevallen ook getrapte besluitvorming in het voortraject zelf nodig zijn, waarbij bijvoorbeeld uitspraak gedaan wordt over taakverdeling en engagementen als stimulans voor de verschillende partners.

Enkele succesfactoren die essentieel zijn om het voortraject te laten slagen zijn:

- Het onderzoek in het voortraject moet op een geïntegreerde manier gebeuren, zodat de verschillende afwegingselementen gezamenlijk aan bod komen (ruimtelijke visievorming, milieuonderzoek, passende beoordeling,...). Dit o.a. opdat er niet verschillende effectenrapporten consecutief en/of naast elkaar worden opgemaakt.
- Het onderzoek moet ook op het juiste abstractieniveau gebeuren, zowel wat de schaal als de inhoud betreft (b.v. bij het onderzoek van tracé-alternatieven moeten de milieueffecten bekeken worden op die schaal waarop en voor die effecten waarvoor het relevant is voor het komen tot een keuze)
- Het dient een open en transparant planningsproces te zijn, waarbij het inhoudelijke resultaat voortkomt uit gezamenlijke visievorming en waarbij het procesverloop gezamenlijk wordt aangestuurd door het projectteam.
- Nog wat betreft visievorming is de aandacht voor realisatie van belang: de visie dient inhoudelijk sterk te zijn, maar het dient ook duidelijk te zijn dat de verschillende partners zich willen en kunnen engageren om hun taak in de realisatie op te nemen. Ook hier kan getrapte besluitvorming een meerwaarde bieden.
- Samenwerking binnen de administratie (geen verkokering).

¹ Studie over de wetgeving en de toepassing van de planMER-richtlijn in ruimtelijke planning in de praktijk in een aantal lidstaten van de Europese Unie (2009)

- Het proces mag niet achter gesloten deuren gevoerd worden. Communicatie is een duidelijk onderdeel van het proces, maar geen doel op zich. De communicatie is gericht op het versterken van het proces (draagvlak) en dient dan ook gericht in die optiek te gebeuren. In de loop van het planningsproces moet bepaald worden hoe, op welk moment en met wie gecommuniceerd wordt.

Na het voeren van dit voortraject kan de formele procedure van start gaan indien de betrokken actoren hiermee akkoord zijn. In bepaalde gevallen kunnen (delen van) deze formele procedures zelfs gestart worden in de loop van het voortraject (vb. planMER-procedure) – opnieuw mits akkoord van de partners.

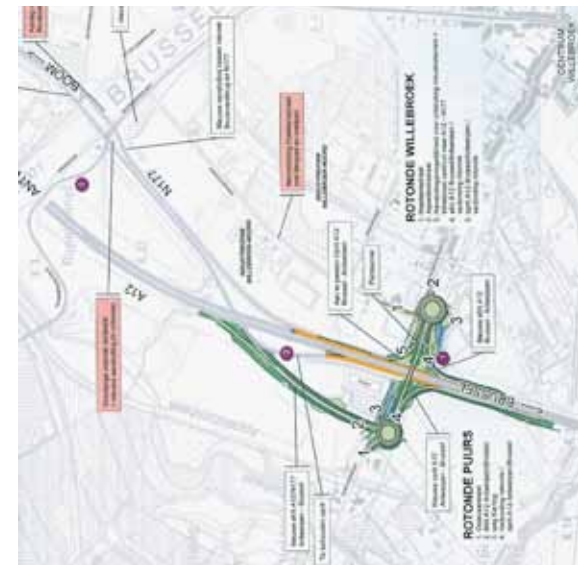
Tot slot dient aangegeven dat elk proces maatwerk vergt, van het bepalen van de processtructuur met een trekker (administratief of politiek, beleidsniveau, ...) en de betrokkenheid van de verschillende actoren tot de noodzaak naar getrapte besluitvorming.

Er wordt bij dit alles uitgegaan van de bestaande procedures inzake ruimtelijke ordening. De ervaring heeft geleerd dat deze procedures op zich vrij snel kunnen doorlopen worden op het moment dat er een consensus is en dat de beleidsopties duidelijk zijn. Het zou echter wel kunnen dat een aanvulling op de regelgeving nodig is om te voorkomen dat het voortraject een informele en vrijblijvende aangelegenheid zou worden. In de huidige regelgeving bestaat er immers geen wettelijke grondslag voor de trapsgewijze besluitvorming in het voortraject.

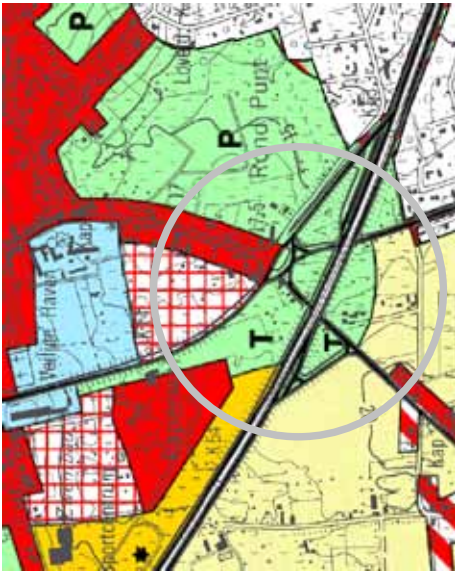
Bijlage: fiches projecten die in aanmerking komen voor vrijstelling van opmaak RUP

1. Wegeninfrastructuur

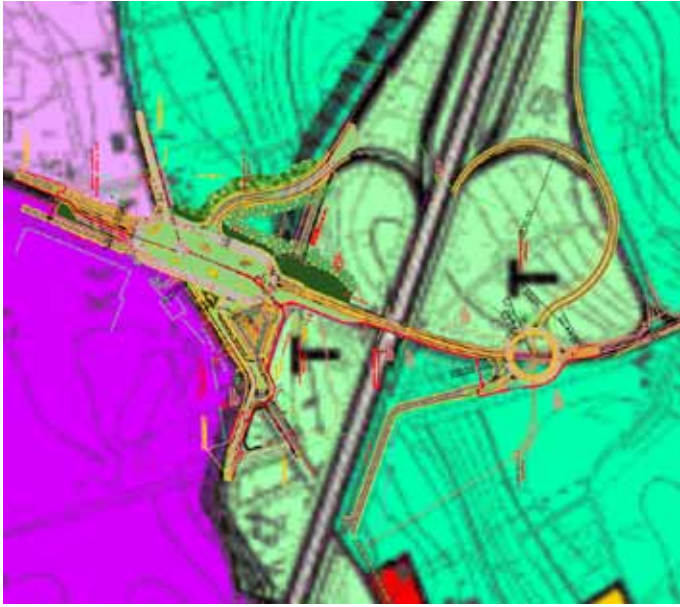
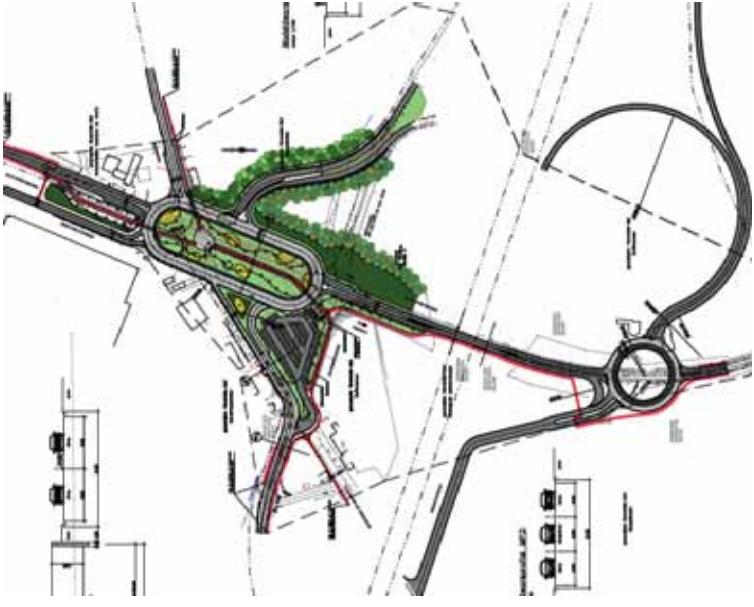
Knooppunt A12 – Willebroek – Noord

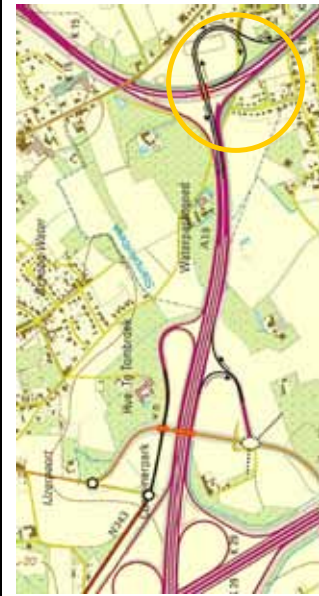
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	Valt onder bijlage II
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☒ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☒ Gedeelte in bosgebied	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	Er wordt slechts een kleine hoek van het bosgebied aangesneden; er is geen significante invloed op dat gebied.
☐ Er wordt slechts een kleine hoek van het bosgebied aangesneden; er is geen significante invloed op dat gebied.	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen:	
☐ - Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname;	In concreto-onderzoek: Nieuwe afrit ten westen van de A12 bevindt zich in bosgebied, dat evenwel wordt onderbroken door openbaar nut (gipsstort) en industriegebied (karting). Er wordt slechts een kleine hoek bosgebied afgesneden, aan de rand ervan. De impact van de bijkomende ruimte-inname op het bosgebied en de omgeving is beperkt.
☐ - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten;	
☐ - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten;	
☐ - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	

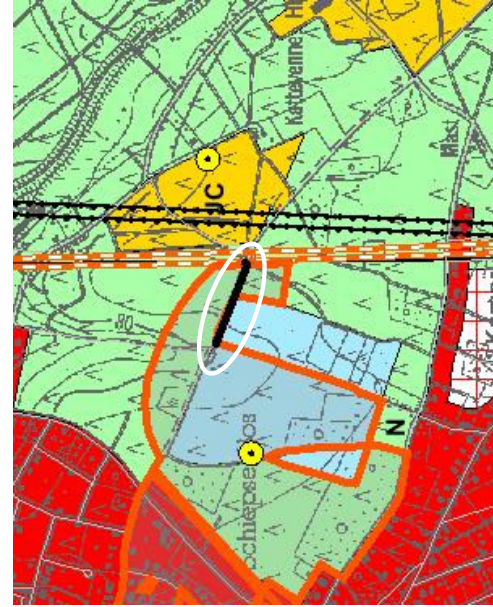
Knooppunt E40/N44 - Aalter	
	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☐ Valt onder bijlage II	
☐ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen: - Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname; - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	
In concreto-onderzoek: Aanpassing van een knooppunt met beperkte bijkomende ruimte-inname en er wordt aangesloten bij de bestaande infrastructuur. Er wordt slechts een klein stuk van het agrarisch gebied aangesneden, aan de rand ervan. De carpoolparking ligt echter buiten het complex, tussen nieuw aan te leggen secundaire wegen, en dus niet binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving. Bijgevolg is deze niet conform met het uitvoeringsbesluit. Dit onderdeel dient te worden geregeld via een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.	

Knooppunt R4/N70 - Gent	
	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☒ Valt onder bijlage II	
☒ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Gedeeltelijk in zone voor bos op BPA	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☒ Er is maar een klein deel in bosgebied gelegen, aan de rand ervan; er is geen significante impact op het gebied. .	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen: - Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname; - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	
In concreto-onderzoek: Project ligt gedeeltelijk in BPA, in bufferzone en zone voor bos. Het gaat echter om een beperkte inname van deze groengebieden. De werken situeren zich op voldoende afstand van de bebouwing. De ruimtelijke impact van de bijkomende ruimte-inname is beperkt.	

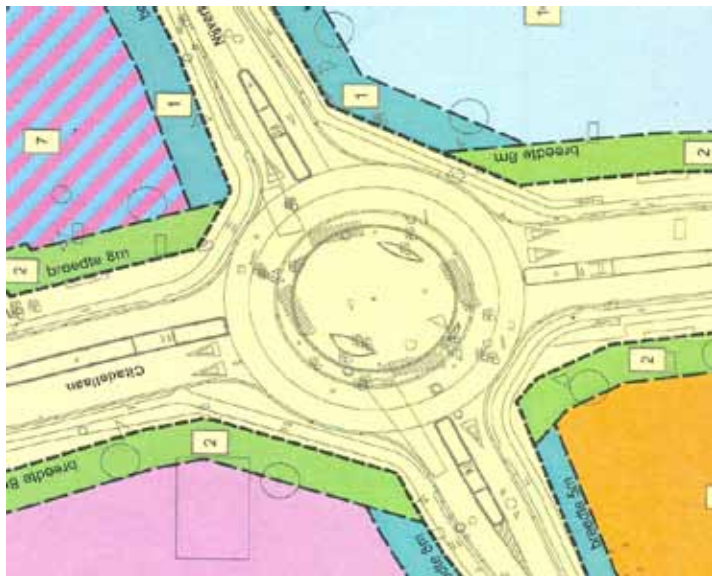
Knooppunt E313/N174/N102 - Laakdal	
	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☒ Valt onder bijlage II	
☒ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Gedeeltelijk gelegen in bosgebied.	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	
Er wordt slechts een kleine hoek van het bosgebied aangesneden, en er is geen significante impact op dit gebied.	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen:	
- Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname;	
- Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten;	
- Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten;	
- Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	
In concreto-onderzoek:	
Afrit ten noorden van E313 snijdt slechts een kleine hoek bosgebied af, dat momenteel reeds bebouwing bevat. De ruimtelijke impact van de bijkomende ruimte-inname is beperkt.	

Knooppunt N16 - Bornem-Industrie	
	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☐ Valt onder bijlage II	
☐ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen:	
- Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname;	
- Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten;	
- Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten;	
- Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	
In concreto-onderzoek:	
Project valt gedeeltelijk in gemeentelijk RUP, in een 'strook voor parkeerhavens'. Het gaat echter om een beperkte inname van deze zone. De werken sluiten aan bij industriegebied. De ruimtelijke impact van de bijkomende ruimte-inname is beperkt.	

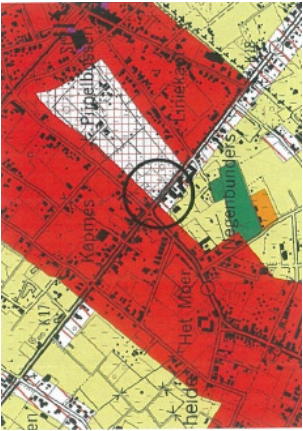
Knooppunt A19/R8 - Kortrijk-West	
 gewestplan	
 BPA nr.64 Zonnebeekstraat	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☐ Valt onder bijlage II	
☐ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen:	
- Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname; - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	
In concreto-onderzoek:	
Project valt gedeeltelijk in BPA, in zones waarin wegeninfrastructuur niet conform de voorschriften is. Het gaat echter om een beperkte inname van deze zones. De ruimtelijke impact van de bijkomende ruimte-inname is beperkt.	

Verbreiden toegangsweg Ziekenhuis Oost-Limburg - Genk	
	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☒ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Verbreding is volgens BPA gelegen in een zone voor natuurgebied.	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Er wordt slechts een klein deel van het natuurgebied ingenomen, aan de rand ervan. Er is geen significante impact op dit gebied.	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen:	
- Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname; - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	
In concreto-onderzoek:	
Het gaat om de beperkte verbreding van een bestaande weg, met een beperkte ruimtelijke impact. Door de ligging aan de rand van het natuurgebied vormt het geen substantiële verstoring van dit natuurgebied.	

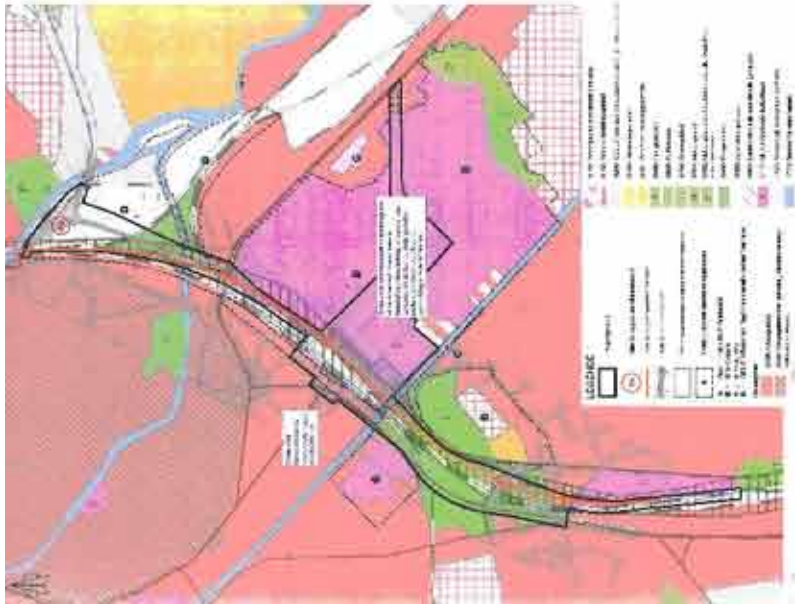
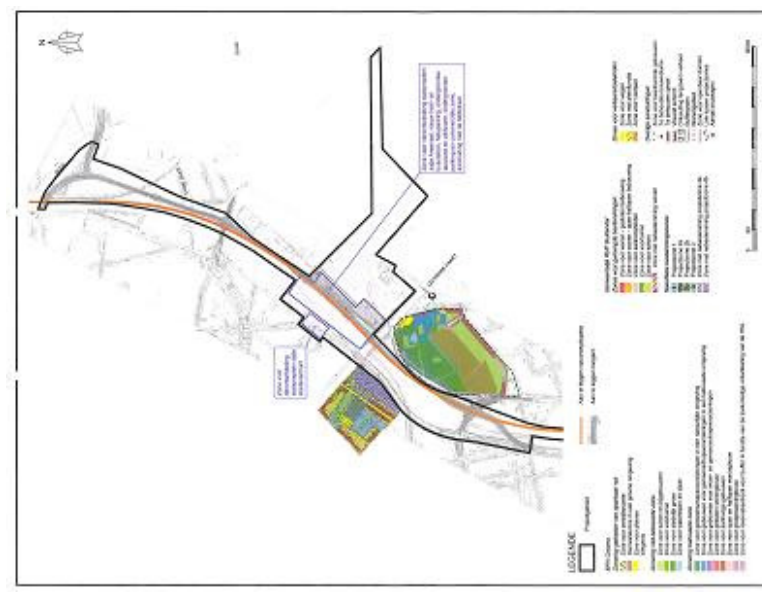

Aanleg rotonde kruispunt Citadellaan/Niiverheidslaan - Diest	
	
	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒	Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur
☒	Niet onder bijlage I project-MER-besluit
Valt onder bijlage II	
☐	Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied
☐	Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied
☒	Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie
☒	Betreft voor wegen: - Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname; - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex
In concreto-onderzoek:	
Het gaat om de aanleg van fietsinfrastructuur buiten de 'zone voor openbare wegen' in het BPA. Het gaat om een beperkte overschrijding van deze zone, in functie van de aanleg van fietsstroken. De ruimtelijke impact is beperkt.	

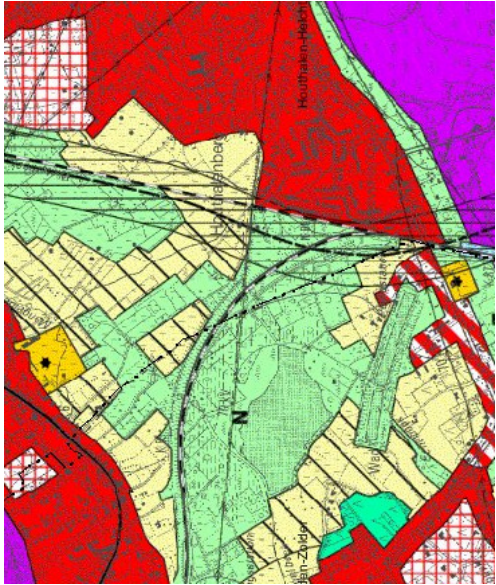
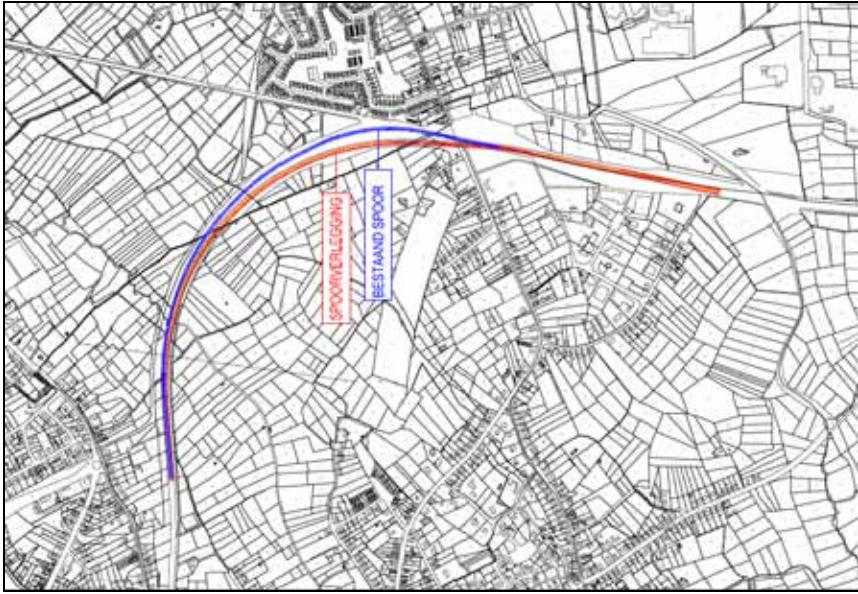
Carpoolparking - Erpe-Mere	
	 Carpoolparking binnen bestaande infrastructuur
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒	Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur
☒	Niet onder bijlage I project-MER-besluit
☐	Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied
☐	Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied
☒	Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie
☒	Betreft voor wegen: - Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname; - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex
In concreto-onderzoek:	
Carpoolparking wordt voorzien binnen het bestaande op- en afrittencomplex in bufferzone. Er wordt aangesloten bij industriegebied. De ruimtelijke impact is beperkt.	

Rotonde N10 / Schrieksesteenweg – Heist-op-den-Berg	
 BPA Het Raam	
gemeenteelijk RUP Het Moer	
 BPA Het Moer	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☐ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen: - Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname; - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	
In concreto-onderzoek: Project valt gedeeltelijk in BPA's en gemeentelijk RUP, waarin wegeninfrastructuur niet conform de voorschriften is. Het gaat echter om en beperkte inname van deze zones. De ruimtelijke impact van de bijkomende ruimte-inname is beperkt.	

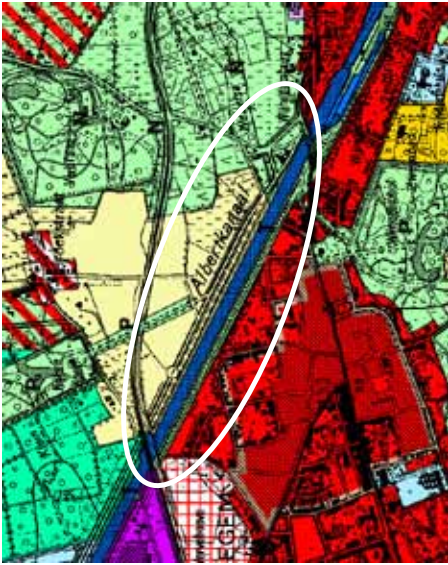
Tangent in spoorwegbocht nabij het station - Mechelen

 gemeenteelijk RUP Het Moer	
	
WEGENINFRASTRUCTUUR	
Beoordeling project volgens de criteria:	
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur	
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit	
☒ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☐ Gedeeltelijk in groengebied	
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied	
☒ Er wordt een klein deel van het gebied ingenomen; er is geen significante invloed.	
☒ Betreft voor wegen: optimaliseren van bestaande of bestemde situatie	
☒ Betreft voor wegen: - Aanleg of aanpassing knooppunt in afwijking op aangeduide configuratie RUP/plan van aanleg zonder aanzienlijke bijkomende ruimte-inname; - Verbreding bestaand of gepland dwarsprofiel zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Verschuiving gepland dwarsprofiel, zonder ingrijpende ruimtelijke effecten; - Aanleg carpoolparking bij bovenlokale infrastructuur binnen bestaande of te realiseren ruimtelijke omschrijving op- en afrittencomplex	
In concreto-onderzoek: De erfdenstbaarheidszone op het gewestplan voor het Diabolo-project (spoorverbinding Antwerpen-Zaventem), wordt aangegeven om ook een nieuwe belangrijke wegverbinding te realiseren ('tangent' die het centrum van Mechelen moet ontlasten). Deze tangent past in een grootschalig stedelijk project "Stationsomgeving Mechelen". Het noordelijk deel van de weg is gelegen binnen het RUP 'Afbakening grootstedelijk gebied Mechelen'. Het zuidelijk deel loopt voor een klein deel door groengebied en woongebied. De weg volgt in grote lijnen de bestaande spoorlijnen en wijkt er slechts voor een beperkt gedeelte vanaf. Er is geen aanzienlijke bijkomende ruimte-inname.	

2. Spoorweginfrastructuur

Verplaatsing spoorlijn 15 - Houthalen-Helchteren		
SPOORWEGINFRASTRUCTUUR		
Beoordeling project volgens de criteria:		
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur		
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit		
☒ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied		
☐ Gelegen in natuurgebied Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied Gelegen aan de rand van het natuurgebied, en aansluitend bij de bestaande spoorlijn. Er is geen significante invloed op dit gebied.		
☐ Betreft voor wegen: niet van toepassing		
☐ Betreft voor wegen: niet van toepassing		
In concreto-onderzoek: De nieuwe spoorlijn wordt in de onmiddellijke nabijheid van de bestaande spoorlijn gepland en het betreft een kort tracé. De ruimtelijke impact is beperkt.		

3. Waterwegen

Verbreiding Albertkanaal – Wijnegem		
WATERWEGEN		
Beoordeling project volgens de criteria:		
☒ Wijziging bestaande of bestemde lijninfrastructuur		
☒ Niet onder bijlage I project-MER-besluit		
☐ Gelegen in ruimtelijk kwetsbaar gebied		
☐ Significante impact op ruimtelijk kwetsbaar gebied		
☐ Betreft voor wegen: niet van toepassing		
☐ Betreft voor wegen: niet van toepassing		
In concreto-onderzoek: Het gaat om een plaatselijke verbreding van het kanaal. Er wordt slechts een kleine zone van het agrarisch gebied aangesneden, aan de rand ervan. De ruimtelijke impact van de bijkomende ruimte-inname is beperkt.		

Bijlage IV

Suggesties en voorstellen van het ACW

Versnelling maatschappelijk grote infrastructuurprojecten

Bekommernissen vanuit het ACW

1. Het ACW betreurt dat de doelstellingen van het project “versnelling maatschappelijk grote infrastructuurprojecten” niet voorafgaandelijk in een breed maatschappelijk debat vastgelegd zijn.
De doelstellingen zijn op deze manier niet duidelijk en transparant. Het is onduidelijk wat de beoogde gevolgen van het project zullen zijn.
Wij vrezen dat onderliggende doelstellingen de bovenhand zullen halen en de discussie zullen overvleugelen. Wij vrezen dat het project daardoor aanleiding zal geven tot een forse deregulering. We vrezen dat vooral de zwakkere belangen (hierbij denken we aan milieu en natuur, maar even goed participatie van bewoners) de dupe zullen worden van het project “versnelling”.

Het ACW betreurt dan ook dat de term “versnelling” is gekozen, en niet bv. de term “verbeteren”. “Verbeteren” heeft een duidelijke inhoudelijke boodschap, i.t.t. de gekozen term. “Versnellen” leidt immers niet automatisch tot “verbeteren”, integendeel.

2. Het ACW is bekommerd om duidelijke, democratische en transparante procedures die betrokkenheid moeten garanderen.
Vandaag zien we dat het voortraject niet geregeld is. Onduidelijk is hoe een project wordt gestart, onduidelijk is op welke basis een project wordt gekozen, onduidelijk is welk traject moet gevolgd worden, onduidelijk is wie er bij betrokken wordt, onduidelijk is welke tussentijdse beslissingen moeten genomen worden, ...

Het ACW denkt dat de commissie zich zou moeten buigen over de vraag of een formalisering van het voortraject nodig is en op welke wijze dit dan moet gebeuren. We denken dat een formalisering garanties voor een goede betrokkenheid en participatie kan geven, zonder dat dit het traject onnodig bezwaart of maatwerk onmogelijk maakt.

3. Het ACW vreest dat de discussie over “versnelling” participatie en inspraak in de hoek zal drukken.
Vandaag zijn grote projecten geen toonbeelden van participatie en inspraak. Betrokkenheid is meestal afhankelijk van de “goodwill” van de organisatoren. Er is weinig ruimte voor openbaarheid en goede informatie, weinig ruimte voor het raadplegen van een ruimere groep, weinig ruimte voor het zoeken naar consensus.

Wij vrezen dat de discussie over “versnelling” het belang van participatie en inspraak tijdens het ganse proces zal onderschatten. We vrezen dat de hoeveelheid participatie en inspraak zal verminderen i.p.v. vermeerderen.

Het ACW is overtuigd dat een grotere betrokkenheid en participatie tijdens de ganse rit het proces kan verbeteren, zowel naar inhoud als naar procesduur. We hopen dat de commissie dit wil onderzoeken en meenemen in haar aanbevelingen.

4. Het ACW is overtuigd dat “vereenvoudigen” van regelgeving het democratisch proces kan verbeteren. We denken dat complexe regelgevingen en onduidelijke besluitvormingsprocessen participatie belemmert. We denken dat “vereenvoudigen” in functie van een transparanter proces de betrokkenheid kan vergroten.
5. Het ACW vreest dat de discussies over “versnelling” zich teveel richten op de “individuele” burger die een eigenbelang heeft. We denken dat de discussie hierdoor verglijdt naar een klagen over de burger. Hierdoor wordt de discussie versmald en heeft men geen oog meer voor het zoeken naar processen die consensus nastreven en bemiddelen tussen burgers, middenveld en overheid.
We denken dat de formele procedures met openbare onderzoeken en bezwaarschriften een plaats hebben, maar aangevuld moeten worden met mogelijkheden voor een maatschappelijk debat. We denken dat hiervoor tijd en ruimte nodig is, wat vandaag niet aanwezig is en wat vandaag - vrezen we - niet in het debat centraal staat.

Het ACW wil tevens dat de commissie het belang van de strategische adviesraden in het zoeken naar een breed draagvlak ook meeneemt en verder onderzoekt.

6. Het ACW is bekommerd om goede participatie en inspraak. De discussie wordt vandaag geplaatst onder de term “draagvlak”. Maar hoe draagvlak gevonden moet worden en uit wie het draagvlak bestaat, zijn vragen die veel minder gesteld worden. We vrezen dat participatie zo vlug herleid kan worden tot het optellen van individuele meningen.

Het ACW hoopt dat de commissie in het bijzonder nadenkt over representativiteit. Het ACW denkt dat representativiteit bestaat uit, enerzijds, een representativiteit van argumenten en een representativiteit van groepen. We denken dat het belangrijk is dat in het maatschappelijk debat alle argumenten en ideeën aan bod komen en gezocht worden. We denken dat participatieprocessen hier extra aandacht moet voor hebben.

Hierbij willen we in het bijzonder het algemeen belang benadrukken. We vrezen dat draagvlak vlug ingevuld wordt als het optellen van groepsbelangen. Hiermee dreigt het algemeen belang, wat een afweging is, te verdwijnen en hiermee ook de groepen die het algemeen belang nastreven.

We hopen dat de commissie het zoeken naar het algemeen belang centraal wil zetten in haar zoektocht.

7. Het ACW is bekommerd dat de discussie zal leiden tot een nog sterker primaat van de politiek en hiermee de vele goede - vooral lokale - ervaringen van een bestuursomslag naar “good governance” zal teniet doen.

Het ACW denkt dat processen belang hebben bij een bestuursomslag waarbij maatschappelijke consensus die bereikt wordt na een breed én gedegen én ondersteund én onderbouwd maatschappelijk debat de basis is. We denken dat een bestuursomslag de grond moet zijn voor de ontwikkeling van nieuwe besluitvormingsprocessen.

8. Het ACW vreest dat technocratische afwegingsmodellen in de plaats treden van maatschappelijk debat. We beseffen dat kosten-baten-analyses een bijdrage kunnen leveren voor het maatschappelijk debat, maar wij denken dat ze nooit in de plaats kunnen treden van een maatschappelijk debat.

9. Het ACW is bezorgd over de discussie over de verschillende procedures. Wij zijn overtuigd dat procedures helder en duidelijk moeten zijn. Maar tegelijkertijd zijn deze procedures belangrijk en noodzakelijk omdat ze ofwel maatschappelijke afweging en visie mogelijk maken, ofwel omdat ze een belangrijke toets vormen voor projecten. Wij vrezen dat de discussies over “versnelling” zal leiden tot minder procedures die zwakkere belangen beschermen. Hierbij denken we aan de MER en MOBER.

Het ACW is in deze context eveneens bezorgd dat de discussie over “versnelling” zal leiden tot minder planning. Wij denken dat Vlaanderen juist nood heeft aan meer planning. We denken dat de ruimtelijke en milieukwaliteit gebaat is met meer planning.

10. Het ACW vreest dat de discussie over “versnelling” de rechtsbescherming zal aantasten. Het ACW is - en dit zou duidelijk moeten zijn - pleitbezorger van meer participatie en inspraak. We pleiten voor een dejuridisering van de samenleving. Daarom kiezen we ook voor meer participatie. Maar tegelijkertijd willen we rechtsbescherming centraal stellen tegen willekeur en het recht van de sterkste. We vrezen dat de discussie over “versnelling” te weinig oog zal hebben voor de bescherming van de zwakkere belangen.

Bijlage V

Suggesties en voorstellen van de boerenbond

STUDIEDIENST

DIESTSEVEST 40 - 3000 LEUVEN

TEL.: (016) 28 64 25 - FAX: (016) 28 64 09

NOTA

DATUM: 29 januari 2010

Versnelling maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten

Op dit ogenblik lopen in Vlaanderen verschillende initiatieven m.b.t. de in het regeerakkoord aangekondigde noodzaak om een vereenvoudigde procedure te voorzien voor maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten. In hetzelfde regeerakkoord wordt vastgesteld dat het zowel voor publieke als private investeerders het steeds moeilijker wordt om binnen een redelijke termijn vergunningen te bekomen voor belangrijke investeringsprojecten. Daarenboven worden projecten vaak afgeblokt door arresten van Raad van State.

In deze nota wil Boerenbond een aantal suggesties doen voor vereenvoudiging van procedure maar vraagt ze ook aandacht voor kleinere initiatieven van individuele ondernemers die ook te maken krijgen met een hele procedureslag voor een veel kleiner project.

Lopende initiatieven

- Commissie Berx
De commissie Berx moet de Vlaamse regering tegen eind februari volgend jaar concrete voorstellen leveren om sneller tot rechtszekere vergunningsprocedures te komen voor infrastructuurprojecten.
- Parlementaire commissie 'Versnelling maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten'.
Deze commissie zal tegen uiterlijk 1 maart 2010 haar besluiten onder de vorm van een resolutie neerleggen.
- Vereenvoudigingsagenda SARO
De SARO bereidt een advies voor over de vereenvoudigingsagenda in het beleidsdomein ruimtelijke ordening. De scope van dit advies wordt breder bekeken wat betekent dat niet alleen gefocust wordt op grote infrastructuurwerken maar dat alle projecten in kader van de ruimtelijke ordening worden meegenomen.
- Minaraad
De minaraad is momenteel bezig met een onderzoek naar vereenvoudiging/verbetering MER-procedure.

Voor Boerenbond is het onduidelijk waar al deze initiatieven toe zullen leiden en waar de coördinatie zal gebeuren.

- Wil men enkel komen tot een nieuw infrastructuurdecreet?
- Wil men enkel oplossingen voor grote, maatschappelijke belangrijke projecten?
- Wat zijn maatschappelijk belangrijke projecten?
- ...

Positie Boerenbond

De landbouwsector is geen initiatiefnemer bij grote infrastructuurwerken maar in de meeste gevallen wel stakeholder. De landbouwsector is wel initiatiefnemer bij vergunningsaanvragen voor inplanting van landbouwbedrijven, mestverwerkingsinstallaties, ... en heeft op die manier zelf heel wat ervaring met moeilijke en trage besluitvorming.

Algemeen is Boerbond voorstander van een vereenvoudiging van de procedures zolang dit:

- Niet ten koste gaat van de inspraak
- Geldt voor iedereen (klein of groot) (privaat of overheid)

Oorzaken van vertraging

Boerenbond is van oordeel dat de oorzaak van de moeilijke en trage besluitvorming rond grote infrastructuurprojecten slechts voor een beperkt gedeelte op te lossen is door het bijsturen van het proces op zich. Er zijn zeker een aantal bijstellingen in de vergunningsprocedure en planprocedure mogelijk maar dit zal maar beperkte tijdswinst opleveren.

Daarnaast zal er tegelijkertijd werk moeten gemaakt worden van een betere proces-/project management, betere samenwerking tussen de verschillende departementen, betere politieke besluitvorming en betere motivering van bepaalde beslissingen om juridische procedures te vermijden.

Bijsturingen procedure

Vanuit onze eigen ervaring met projecten binnen de landbouwsector zien we twee grote verbeterpunten in de vergunningsprocedure.

Integratie milieu- en stedenbouwkundige vergunning

Er moet verder ingezet worden op de integratie van de milieu- en de stedenbouwkundige vergunning. Vorige legislatuur werd reeds de eerste aanzet gegeven door o.a. de installatie van het 'uniek loket' maar hier kunnen verdere stappen gezet worden. Zo wordt in de beleidsnota ruimtelijke ordening gesteld dat er veel meer proactief en probleemoplossend gewerkt moet worden in concrete dossiers. Dit betekent dat tijdens het vergunningsproces alternatieven worden aangereikt om te vermijden dat op het einde van het proces het antwoord negatief is en de burger/bedrijf geen antwoord heeft gekregen op zijn concrete vraag. Boerenbond stelt

bovendien dat ook hier een betere samenwerking moet komen tussen de verschillende administraties om te vermijden dat bedrijven van het kastje naar de muur gestuurd worden. Een verdere integratie van stedenbouwkundige en milieuvergunning zou hiervoor een oplossing kunnen aanreiken.

Vereenvoudiging MER-procedure

Boerenbond heeft reeds meermaals zijn bedenkingen bij de procedure van de project-MER doorgegeven. Een aantal belangrijke knelpunten worden hier aangegeven:

- In eerste instantie is het belangrijk dat de omvang van een MER-rapport in verhouding is met de mogelijke milieu-effecten die een bedrijf met zich meebrengt. Op dit ogenblik moeten bvb MER-plichtige pluimveebedrijven qua complexiteit een even zwaar rapport opmaken als een groot industrieel bedrijf. Bovendien zou het MER-rapport beperkt moeten blijven tot die disciplines die werkelijk relevant zijn.
- De overheid moet verder inzetten op de harmonisering van de beoordelingskaders (uitwerken in richtlijnenboeken). Momenteel blijken er grote verschillen te bestaan tussen de beoordelingskaders die door de verschillende studie bureaus in de verschillende thema's worden toegepast. Het gevolg is dat ook de vergunningverlenende overheid een in realiteit zelfde effect op een verschillende manier zal beoordelen. Deze beoordelingskaders moeten in overeenstemming zijn met de wettelijke verplichtingen en rekening houden met de bestemming van het gebied.
- Een kleine wijziging of uitbreiding op een MER-plichtig bedrijf mag er niet automatisch toe leiden dat er een volledig nieuw MER-rapport moet opgemaakt worden.

Hoe problemen op het einde van de rit vermijden!

Zoals reeds aangegeven zit een groot deel van de vertraging die bepaalde maatschappelijk gevoelige investeringsprojecten kunnen oplopen in de politieke besluitvorming of in het feit dat er juridische procedures worden aangespannen.

Om problemen op het einde van de rit te vermijden, zien we voor onze sector vier grote verbeterpunten:

- Boerenbond vertrekt van het principe dat passende inspraak leidt tot betere besluitvorming en het risico op juridische procedures op het einde van de rit vermindert. Boerenbond onderkent dat er op dit ogenblik verschillende inspraakmomenten voorzien worden in het planningsproces maar deze inspraak wordt niet altijd op het juiste ogenblik voorzien. Bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen concentreert de inspraak van het maatschappelijk middenveld zich te veel tijdens het openbaar onderzoek op een ogenblik dat er nog maar weinig bijsturing van de plannen mogelijk is. Een cruciaal moment in het planningsproces is de plenaire vergadering. Op dat ogenblik is er echter één grote onbekende namelijk wat de mening is van de bevolking, buurtcomités,

belangengroepen, ...

Bij de opmaak van een plan-MER wordt er inspraak voorzien tijdens de kennisgeving. Hier kunnen opmerkingen met betrekking tot de inhoud van de MER-studie of de aanpak van het onderzoek van de te verwachten milieu-effecten worden gemeld. Ook met betrekking tot de uitwerking van alternatieven kunnen tijdens de kennisgeving bedenkingen worden geformuleerd. De burger heeft echter geen enkel zicht op de manier waarop met de suggesties wordt omgegaan en heeft ook in een verdere fase geen inspraak in de aanpak, bevindingen en besluiten van MER.

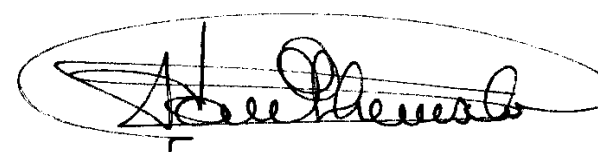
- Grote infrastructuurprojecten hebben meestal een zware impact op de omliggende landbouwbedrijven. Ze gaan meestal gepaard met de onteigening van verschillende hectaren landbouwgrond tot zelfs volledige landbouwbedrijven. In veel gevallen is het onvermijdelijk dat er impact is op de landbouwsector. Boerenbond eist bij dergelijke projecten steeds de inschakeling van landbouwgevoeligheidsanalyses, landbouweffectenrapporten in een vroege fase van het proces zodanig dat bij het alternatievenonderzoek rekening kan worden gehouden met de effecten naar landbouw toe. Door het inschakelen van LER's kunnen ook de kosten voor het flankerend beleid (zie volgend punt) onder controle worden gehouden wat een belangrijk element is zou moeten zijn van goed bestuur.
- Boerenbond vraagt dat er bij grote infrastructuurwerken met grote impact naar landbouw toe tegelijkertijd een flankerend beleid voor de landbouwsector wordt ontwikkeld. Dit decreet wordt ook aangekondigd in het regeerakkoord. Tot nu toe gebeurde dit 'ad hoc' bvb sigmaplan, uitbreiding haven van Antwerpen, Er is echter nood aan een specifiek decreet voor flankerend beleid om een zekere rechtsgrond te geven aan de verschillende maatregelen die nu geval per geval genomen worden in verschillende dossiers. In dit decreet kan dan de mogelijkheid worden voorzien om begrotingsmiddelen vast te leggen voor de verschillende maatregelen (zonder decretale basis zijn de betalingen immers niet verzekerd). De Vlaamse Regering kan dan geval per geval de nodige begrotingsmiddelen voorzien, al dan niet in een PPS-constructie.
- Grote infrastructuurwerken die impact hebben op de 'goede staat van instandhouding' van bepaalde soorten en habitats in Europees beschermde gebieden zijn verplicht dit verlies te compenseren in toepassing van de Europese habitat- en vogelrichtlijn. Deze natuurcompensaties gebeuren in de meeste gevallen weer ten koste van landbouw en zijn voor de sector een bittere pil om te slikken. Boerenbond vraagt dat ze als sector steeds betrokken wordt bij het overleg rond deze compensaties en dat er meer duidelijkheid komt rond de methodieken die gebruikt worden om deze compensaties te berekenen. Ook is er vaak nood aan een gefaseerde uitvoering van deze natuurcompensaties die samenloopt met een goede opvolging en monitoring van de resultaten.

Bijlage: elementen voor een decreet flankerend beleid bij grote infrastructuurprojecten

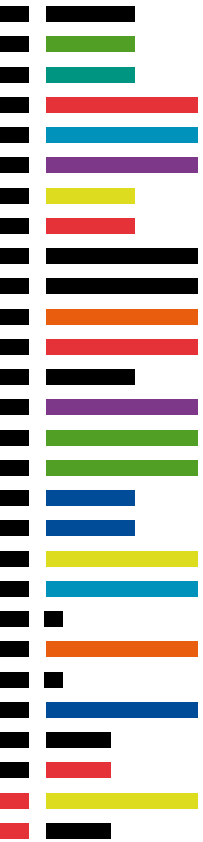
Onder flankerende maatregelen ten gunste van de getroffen land- en tuinbouwers kunnen heel wat maatregelen vallen. Het gaat telkens om maatregelen die een schade compenseren veroorzaakt door de overheid die grote infrastructuurwerken wenst uit te voeren in het algemeen belang. Het is essentieel dat alle maatregelen steeds gekwalificeerd worden als vergoedingssystemen voor schade ten gevolge van infrastructuurwerken. Op die wijze zijn de betalingen conform met de Europese mogelijkheden inzake staatssteun.

- De meest klassieke maatregel is de onteigening die op basis van de huidige federale wetgeving kan gebeuren (mogelijks regionaliseerbaar volgend jaar).
- Vervolgens zijn er stimuleringsmaatregelen om mensen aan te zetten om vrijwillig hun eigendommen aan de overheid te verkopen. Hier gaat het om een supplementair bedrag boven de strikt venale waarde van het goed.
- Bij bedrijfsverplaatsingen, waarbij een volledig land- of tuinbouwbedrijf verplaatst moet worden, zijn aanzienlijke meerkosten voorzien. Een aanvullende schadevergoeding is in dit geval noodzakelijk.
- Een aanvullende maatregel die de overheid kan nemen is het aanbieden van vervangende grond en/of gebouwen. Hiertoe kan de grondenbank binnen de VLM ingeschakeld worden. Tevens moeten oplossingen voorzien worden voor de pachters. De eigenaars die een nieuwe verplaatste pachter aanvaarden moeten hiervoor een compenserende betaling ontvangen.
- Bij ingrepen in onze waterwegen ter bescherming van overstromingen zijn overstromingsgebieden een vast gegeven. In dit geval moet de overheid kunnen beschikken over een keuze aan maatregelen. Er moet niet noodzakelijk onteigend worden. Veeleer zal men de eigenaars en gebruikers vergoeden voor tijdelijk ongemak en onbeschikbaarheid als ook voor indirecte schade. Hier zijn verschillende betalingen mogelijk die bedoeld zijn om minopbrengst van gronden, tijdelijke onbeschikbaarheid en verhoogde kosten (zoals geen bemestingsmogelijkheid, kuisen van gronden e.d.) te compenseren.
- In vele gevallen is het ook niet nodig gronden onmiddellijk te onteigenen en uit de productie te nemen. In heel wat situaties kunnen gronden vele jaren ongebruikt blijven liggen in afwachting van de concrete inschakeling ervan in een project. Hier is het nodig een afwijking van de pachtwet te voorzien ten einde met éénjarige pachten te kunnen werken voor gronden die de overheden hebben aangekocht, zodat de overheden grond beschikbaar hebben en zonder betwisting kunnen inschakelen in hun infrastructuurbeleid. Het gaat dan om pachtcontracten die elk jaar kunnen opgezegd worden door de overheid en waarbij geen eindpachtvergoeding verschuldigd is.

- Anderzijds kan het gaan om grote oppervlaktes die in landbouwproductie kunnen blijven gedurende vele jaren. Deze afwijking van de federale pachtwet kan nu onmiddellijk ingevoerd worden op basis van de Vlaams implied powers (cfr. Uitspraken van het Grondwettelijk hof bij art. 6 Pachtwet). Daarenboven is de pachtwet mogelijks regionaliseerbaar volgend jaar.

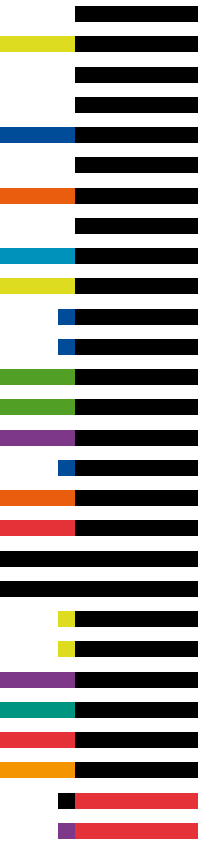

Piet VANTHEMSCHE
Voorzitter

Bijlage VI

Suggesties en voorstellen van UNIZO

Gedelegeerd bestuurder
Unie van Zelfstandige Ondernemers

142

Brussel, 15 december 2009

PVDA/ID/090212

Mevrouw Cathy Berx
Gouverneur van de provincie Antwerpen
Voorzitter expertencommissie investeringsprojecten
Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

Mevrouw de Gouverneur, *Cathy Berx*

Wij informeren u, als voorzitter van de expertencommissie investeringsprojecten, graag over onze wensen en bezorgdheden die samenhangen met vergunningsprocedures in Vlaanderen.

UNIZO heeft begrepen dat een door de Regering aangestelde expertencommissie moet uitzoeken hoe de ingewikkelde vergunningsprocedures voor infrastructuurprojecten in Vlaanderen sneller, efficiënter en rechtszekerder kunnen verlopen.

Vlaanderen wil al lang, vooral voor infrastructuurprojecten van overheden, snellere procedures invoeren, Vlaanderen wil snellere procedures voor 'strategische projecten'...

Daartoe werden al wijzigingen in het decreet ruimtelijke ordening goedgekeurd: bij strategische projecten kan de overheid afwijken van de inhoud, de vormgeving van het aanvraagdossier, de chronologie van de aanvraagprocedure en de duur van de behandeltermijnen zoals bepaald in verschillende opgesomde decreten.

Via één decreet op de ruimtelijke ordening raakt de overheid al aan gestandaardiseerde procedures in verschillende andere decreten. Daarbij is al de principiële vraag gesteld waarom de overheid voor zichzelf uitzonderingsmaatregelen voorziet, waardoor zij de bestaande normale procedures niet dient te volgen.

Vraag is natuurlijk of "snel" wel gelijk staat aan "rechtszeker"? Kan men ingrijpen in de rechtsgang en/of de Raad van State omzeilen? Volgens UNIZO houdt dit risico's in.

Bovendien zijn er tal van Europese Richtlijnen (bv. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, inzake natuurcompensatie etc...) die moeten gerespecteerd worden. Als een hoog rechtscollege (zoals Raad van State) ingrijpt, is dat vaak omdat procedures uit bepaalde Richtlijnen (ook inzake inspraak, openbaar onderzoek, e.d.) niet of onvoldoende gerespecteerd werden. Vlaanderen kan dus onmogelijk de Europese Richtlijnen negeren.

UNIZO stelt vast dat de overheid blijkbaar de intentie heeft om vooral en hoofdzakelijk zichzelf te bedienen met uitzonderingen op de normale procedures. Uit teksten en persberichten blijkt duidelijk de bedoeling om de grote "strategische projecten" via kortere

143

procedures sneller te laten verlopen. Maar ... als een kortere procedure kan voor grote strategische projecten, waarom dan niet voor de kleinere, niet-strategische projecten? Deze laatste zijn vaak het initiatief van zelfstandigen en KMO's, toch de kern van het economisch weefsel in Vlaanderen. Je zou toch eerder verwachten dat het makkelijker moet zijn om procedures voor kleinere, minder ingrijpende, "niet-strategische" projecten te verkorten?

Daarom roept UNIZO de overheid op om het accent te verleggen en in de eerste plaats alles in het werk te stellen om te garanderen dat elke vergunningsaanvraag, dus zeker ook die voor "niet-strategische projecten", binnen de wettelijk voorziene termijn een antwoord krijgt. De termijn voor een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning (bouwvergunning) is wettelijk beperkt tot 75 dagen voor een beslissing in eerste aanleg in de zogenaamde ontvoogde gemeenten en als er geen openbaar onderzoek vereist is en/of het niet om een samengevoegde aanvraag gaat. In de andere gevallen bedraagt de termijn 105 dagen. Die termijnen moeten steeds gerespecteerd worden. Hetzelfde geldt voor de beroepstermijnen.

De overheid moet haar mensen en middelen daarop maximaal focussen.

Vaak moet de gemeente of stad advies inwinnen bij andere instanties of administraties. Vóór 2004 liepen de wachttijden voor bouwvergunningsaanvragen vaak hoog op door de achterstand voor adviesverlening bij verschillende ROHM-afdelingen. Om de lange wachttijden te vermijden en het euvel te verhelpen werd op 21 november 2003 een decreet goedgekeurd door het Vlaams Parlement dat stelt dat de gemeente mag voorbijgaan aan de adviesvereiste van de gemachtigde ambtenaar als die zijn advies niet binnen de 50 dagen heeft verstrekt (en niet tijdig om de éénmalige verlenging van die termijn heeft verzocht). Op vandaag worden ondernemers echter nog vaak geconfronteerd met lange wachttijden die -volgens de gemeente- te maken hebben met verplichte adviezen van externe instanties of administraties die erg lang op zich laten wachten. Vaak gaat het om adviezen van instanties zoals Monumenten en Landschappen, Administratie Wegen en Verkeer, Provinciale wegbeheerders, Administratie Waterwegen en Zeewezen, beheerders van een waterwinning, brandweer, NMBS, etc...

Om die reden stelt UNIZO voor dat lokale besturen voortaan systematisch voorbijgaan aan de adviesvereiste van alle externe instanties en administraties als die hun advies niet binnen de 50 dagen hebben verstrekt.

Zelfs met de nieuwe codex ruimtelijke ordening en haar zogenaamde "hakbijltermijnen" blijft het risico bestaan dat initiatiefnemers/ondernemers "gestraft" worden voor het niet reageren van lakse vergunningverlenende overheden. UNIZO begrijpt dat het principe van dwingende termijnen ("hakbijltermijnen") ingevoerd werd om tegemoet te komen aan de vele terechte vragen naar snelle en rechtszekere procedures, maar vindt dat er tegelijkertijd nood is aan een stok achter de deur voor het geval verschillende overheden in cascade verzaken aan hun verantwoordelijkheid. Ondernemers hebben recht op een procedure met een sluitstuk dat transparant is en rechtszekerheid garandeert.

De nieuwe codex schrijft voor dat als een gemeente er niet in slaagt om een beslissing te nemen binnen de vastgelegde termijn, de bouwvergunningsaanvraag als stilzwijgend

geweigerd moet aanzien worden. Binnen een ordetermin van 10 dagen wordt een kennisgeving van stilzwijgende weigering aan de aanvrager bezorgd. Deze kan vervolgens in beroep gaan bij de Bestendige Deputatie van de provincie.

De Deputatie doet uitspraak binnen de vervaltermijn van 75 dagen (of 105 dagen als de betrokken partijen wensen gehoord te worden).

Indien geen beslissing wordt genomen binnen de vervaltermijn, wordt het beroep geacht te zijn afgewezen. Binnen een ordetermin van 10 dagen wordt een kennisgeving van de stilzwijgende weigering bezorgd aan de indiener van het beroep.

Hiertegen is geen administratief beroep meer mogelijk, wel kan men zich in theorie nog wenden tot de Raad voor vergunningsbetwistingen voor zogenaamde "jurisdictionele betwistingen", doch dit laatste is na zo'n lange lijdensweg wellicht minder opportuun en zal wellicht niet tot een oplossing leiden, toch niet tot een "snelle" oplossing.

Om eindeloos wachten op beslissing te vermijden (en pure kafka-toestanden uit te sluiten) is er nood aan een verplicht terugkoppelingsmoment als zou blijken dat verschillende overheden - in cascade - blijven stilzitten.

UNIZO stelt daarom voor dat als na een stilzwijgende weigering in eerste aanleg, ook de Bestendige Deputatie in gebreke blijft, zij verplicht wordt om binnen de maand een overleg te organiseren met de aanvrager. Juridisch kan dat vrij eenvoudig verankerd worden door in de kennisgeving van stilzwijgende weigering ook een verplichte datum voor overleg naar voor te schuiven. Die datum moet vallen binnen de maand na de stilzwijgende weigering. Gezien de termijn van 10 dagen voor kennisgeving van "stilzwijgende weigering én meedelen van datum van overleg" slechts een ordetermin is, moet ook voorzien worden in een dwangsom per dag dat een overheid bijkomend verzaakt aan haar plicht tot het versturen van de kennisgeving. Om redenen van goed bestuur en democratische controle stelt UNIZO voor dat provinciale overheden ook elk jaar rapporteren aan de provincieraad over de mate waarin ze de voorziene beslissingstermijnen naleven. Een jaarrapport inzake naleving beslissingstermijnen bij beroepen tegen beslissingen over Klasse 2-milieuvergunningsaanvragen is trouwens nu al vereist. Ook dat rapport is bestemd voor de provincieraad, het is dus logisch om dit uit te breiden met een luik over naleving beslissingstermijnen bij beroepen tegen beslissingen over bouwvergunningsaanvragen.

In de stedenbouwwetgeving worden werken en ingrepen in 3 mogelijke categorieën ondergebracht: "vrijstelling", "vergunningsplichtig met eenvoudige dossiersamenstelling" en "vergunningsplichtig met uitgebreide dossiersamenstelling". De nieuwe codex ruimtelijke ordening die sinds 1 september 2009 van kracht is, maakt een vierde categorie decretaal mogelijk, nl. "meldingsplichtige werken".

Veel zaken die nu nog onderworpen zijn aan een verplichte stedenbouwkundige vergunning kunnen zonder gevaar voor de ruimtelijke draagkracht vrijgesteld worden van vergunningplicht.

Als typevoorbeelden kan gedacht worden aan de vergunningsplicht voor:

- √ een hoogspanningscabine op een bedrijfsterrein;
- √ een drank-, snoep-, of broodautomaat op privéterrein voor bv. een winkel;
- √ een carport;

√ het verwijderen van enkele bomen die niet in bosverband, bosgebied of groengebied staan;

√ een bovengrondse propaan/butaangastank of bovengrondse stookolietank voor gebouwenverwarming.

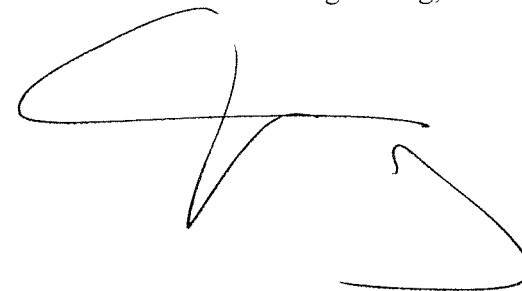
Voor een bovengrondse propaan/butaangastank is daarenboven ook een VLAREM-melding of milieuvergunning vereist. In de praktijk blijkt een bouwvergunningsaanvraag voor dergelijke tanks geen enkele toegevoegde waarde te hebben t.o.v. de VLAREM-melding of milieuvergunning. Waarom burgers en ondernemers dan nog belasten met die extra administratieve rompslomp?

Veel andere werken en ingrepen kunnen zonder probleem hergekwificeerd worden van vergunningsplichtig naar meldingsplicht. Dat kan ook voor nieuwe woningen in verkavelingen met duidelijke verkavelingsvoorschriften, op voorwaarde dat het meldingsdossier de vereiste, door een architect getekende, plannen bevat.

In alle gevallen waar de beslissingsruimte van de overheid sowieso beperkt is, bv. omwille van de stringente plan- of verkavelingsvoorschriften, moet de bouwvergunningsplicht geschrapt worden of vervangen worden door een eenvoudige meldingsplicht. Daardoor zou circa 15 procent van de vandaag verguningsplichtige werken onder de meldingsplicht kunnen vallen. Indirect gevolg is dat daardoor meer tijd vrijkomt om de resterende vergunningsplichtige dossiers sneller af te handelen.

Met dank voor de aandacht die u aan dit schrijven zal besteden en hopen op een gunstig resultaat voor de zelfstandig ondernemers en KMO's, verblijven wij, Mevrouw de Gouverneur,

Met de meeste hoogachting,

Karel VAN EETVELT

Bijlage VII

Suggesties en voorstellen Voka

Ontwerprapport

Versneld en economisch verantwoord vergunningskader

Voka+, project 7: tentatief

Philippe Cornille en Karel Vervoort
21 januari 2010

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Regeerakkoord	3
1.3	Doel	3
1.4	Het proces	4
1.5	Afbakening	5
1.6	Procesverloop	6
2	Project Milieu Effecten Rapportage (project MER)	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Wetgevend kader	7
2.3	Knelpunt: te lange periode tot opstart project	8
2.4	Knelpunt : aantal MER's - huidige ontheffingsregeling	8
2.5	Knelpunt : aantal MER's - hervegunning	11
2.6	Knelpunt: tijdsduur procedure – te lange termijnen	12
2.7	Knelpunt: tijdsduur procedure – geen bindende termijnen	13
2.8	Knelpunt: omvang van het MER – te lijvige rapporten	13
2.9	Knelpunt: openbaarheid in de beginfase van de MER-procedure voor industriële project-	
MER's	14	
2.10	Knelpunt: Rol erkend deskundigen	15
3	Vastgoedprojecten in Vlaanderen	16
3.1	Administratieve vereenvoudiging	16
3.2	Nood aan objectieve informatie	16
3.3	Level playing field : geen voorkennis van (semi-) publieke instanties	16
3.4	Uniek loket	17
3.5	Gelijke toegang stedenbouwkundige informatie	17
3.6	Level playing field	18
3.7	Voorkooprechten aan banden leggen	18
3.8	Meer marktselectie in concurrentie voor de ontwikkeling van vastgoedprojecten op	
overheidsgronden		19
3.9	Zelfrealisatie van private eigenaar-ontwikkelaar	20
3.10	Planbatenheffing	20
3.10.1	Geen dubbele heffing op meerwaarden	20
3.10.2	Planbaten enkel voor de herbestemde oppervlakte	20
3.11	Relatie vastgoedontwikkelaar-architect	22
3.12	Projectvergadering	22
3.13	Veiligheidscoördinator-ontwerp	23
3.14	Brandveiligheid	23
3.15	Level playing field	25
3.16	Elektronische aanvraag	25
3.17	Planologische context	25
3.17.1	Gewenste planologische herbestemmingen versnellen	25
3.17.2	Ruimtelijke structuurplannen / beleidsplannen mogen geen beoordelingsgrond zijn voor	
het weigeren van een vergunning		26
3.18	Flexibele voorschriften	26
3.19	Vergunningsplicht versus meldingsplicht	26
3.20	Adviestermijnen	26
3.21	Integratie verkavelingsdossier en technisch dossier: een optie, geen verplichting	26
3.22	Beslissing over de zaak van de wegenis	27
3.22.1	Dwingende termijnen voor de gemeenteraad om de zaak van de wegenis te agenderen	27
3.22.2	Geen tijdige beslissing over de zaak van de wegenis dient als een gunstige beslissing	
aanzien te worden		27
3.23	Termijnen	27
3.24	Bankwaarborg	28

150

3.24.1	Bankwaarborg enkel verplicht na vergunning en niet ervoor	28
3.24.2	Vrijgave van de bankwaarborg a rato van de uitgevoerde werken	28
3.25	Archeologisch onderzoek	28
3.25.1	Financiering door de overheid, niet door de private actor	28
3.25.2	Private actor moet de mogelijkheid verkrijgen om zelf archeologisch onderzoek op te starten	28
3.26	Level playing field ook aan de vraagzijde	29
3.27	Gemeentelijke activeringsheffing	29
4	Richtlijnen brandweer	30
4.1	Inleiding	30
4.2	Case Antwerpen	30
4.3	Case hydranten	31
4.4	Algemene conclusies	32
5	Beroepen	33
5.1	Aanleiding	33
5.2	Mogelijke oplossingen	33
6	Lijst van afkortingen	34

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Vlaamse industrie vraagt een rechtszekere en snelle vergunningsprocedure voor nieuwe investeringsprojecten. Zeker in economisch onzekere tijden hebben zowel de overheid als het bedrijfsleven baat bij een snelle beslissingsprocedure. Dit levert een reële bijdrage tot een competitieve regio en biedt de ondernemingen in Vlaanderen de mogelijkheid snel in te spelen op wijzigende marktsituaties en innovatie.

De termijnen voor het definitief bekomen van (milieu- en bouw-) vergunningen, worden doorgaans als (te) lang ervaren. Termijnen voor een project met milieueffectenrapport kunnen vlot anderhalf jaar overschrijden !

De vraag naar een versneld en economisch verantwoord vergunningskader is niet nieuw, maar is vandaag dringender dan ooit¹. Oorspronkelijk situeerde dit besef zich vooral onder experts. Snel verspreidde dit besef zich vervolgens naar de politiek (getuige hiervan enerzijds de Beleidsverklaring en de Beleidsnota's, en anderzijds de politieke ambitie om ondernemingen in Vlaanderen te behouden en aan te trekken). Het gevolg van deze politieke visie, is dat dit besef vandaag erg breed is uitgedragen.

1.2 Regeerakkoord

We hebben vastgesteld dat het zowel voor publieke als voor private investeerders steeds moeilijker wordt om binnen een redelijke termijn vergunningen te krijgen voor belangrijke investeringsprojecten. We willen dit euvel nadrukkelijk remediëren, zowel voor publieke als voor private investeerders.

We maken meer infrastructuurwerken mogelijk zonder ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP).

We zorgen voor een vlottere toepassing van de MER-regelgeving.

We onderzoeken in welke mate een infrastructuurdecreet voor MER-plichtige projecten naar Nederlands en Waals voorbeeld effectief een kader kan scheppen waarbinnen de decreetgever zelf sneller vergunningen kan verstrekken.

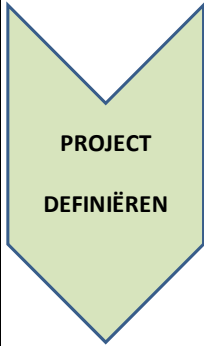
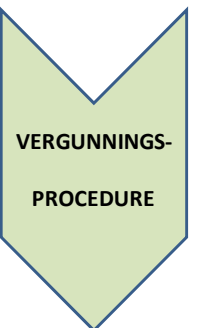
1.3 Doel

- Voorliggend rapport heeft daarom
- niet tot doel de noodzaak van een versneld vergunningskader aan te tonen, maar
 - wel verbetermogelijkheden te onderzoeken, en concreet uitgewerkte voorstellen aan te reiken,
 - om bij te dragen tot een versneld en economisch verantwoord vergunningskader.

¹ Het is opvallend dat op korte tijd verschillende initiatieven werden opgestart met als doel concrete voorstellen te formuleren om de Vlaamse vergunningverlening uit het slop te halen. Getuige hiervan de Commissie Berx (voorgezeten door gouverneur Cathy Berx), de Parlementaire Commissie (voorgezeten door Johan Sauwens), de Beleidsnota van minister Schauvliege, de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed, of voorliggend VOKA+ initiatief. Elk van deze parallelle initiatieven werkt misschien vanuit een eigen problematiek (strategische, infrastructuur, ruimtelijke ordening of industriële projecten), maar de concrete aanbevelingen zullen betrekking hebben op hetzelfde vergunningstraject.

152 1.4 Het proces

Het vergunningsproces wordt hieronder geschetst. Het geschetste proces is generiek voorgesteld, waardoor het zowel voor stedenbouwkundige vergunning als voor milieuvergunning (en wellicht voor andere vergunningsschema's) geldt.

INTERN	PUBLIJK	STEDENBOUWKUNDIGE VERGUNNING		MILIEU-VERGUNNING	
		ONDERZOEK	• Administratieve vereenvoudiging • Objectieve informatie • Level playing field • Uniek loket • Gelijke toegang	VOOR-ONDERZOEK	• Strategisch • Financieel • Alternatieven • Technisch
		VERWERVING	• Voorkooprechten aan banden leggen • Meer marktselectie bij ontwikkeling overheidsgronden • Level playing field • Zelfrealisatie private eigenaar • Planbatenheffing		
		ONTWERP	• Relatie architect • MER-passende beoordeling • Projectvergadering • Veiligheids-coördinatie-ontwerp • Brandveiligheid	MER (en OVR) ENERGIE-PLAN of -STUDIE ADVIES BRANDWEER PASSENDE BEOORDELING	• Te veel MERs • MER duurt te lang • Advies brandweer niet uniform • Geen beroep tegen advies brandweer mogelijk
		VERGUNNING	• Planologische context • Meldingsplicht • Level playing field • Integratie verkavelings - & technisch dossier • De zaak van de wegenis • Termijnen	MILIEU-VERGUNNINGS-TRAJECT	

		BOUWRIJP MAKEN	• Financiering infrastructuur ten laste van de overheid • Bankwaarborg • Relatie nuts-maatschappijen • Archeologisch onderzoek		
		COMMERCIALISATIE	• Gemeentelijke activeringsheffing • Level playing field		
		BEROEPEN	• Termijnen • Bestuurlijke lus • Passeren onbelangrijke gebreken • Opschortend karakter	BEROEPEN	• Termijnen • Bestuurlijke lus • Passeren onbelangrijke gebreken • Opschortend karakter

1.5 Afbakening

De stedenbouwkundige (SV), en de milieuvergunningen (MV), zijn de twee meest voorkomende vergunningen. Om duidelijk afgebakende voorstellen te kunnen uitwerken, werd geopteerd alleen deze twee vergunningstrajecten te beschouwen.

- Bij de evaluatie van beide vergunningstrajecten, wordt een voortraject, het eigenlijke vergunningstraject, en een natraject, onderscheiden.
- Het voortraject betreft respectievelijk het vooroverleg (bij de SV) en ondermeer de milieu-effectenrapportage (bij de MV). Bij beide voortrajecten werd belangrijk verbeterpotentieel geïdentificeerd. Daarom worden vooral de voortrajecten hierna uitgewerkt.
 - Het vergunningstraject zelf loopt het van moment van indienen van de vergunnings-aanvraag, tot het –al dan niet- bekomen van een vergunning. Hiervoor bestaat een duidelijk wettelijk kader, met voorgeschreven termijnen. Het verbeterpotentieel op het

zuivere vergunningentraject werd beperkt ingeschat. Het zuivere vergunningentraject wordt hierna niet verder besproken.

- Het natraject heeft betrekking op de beroepsmogelijkheden. Bij zowel de termijnen als de mogelijkheden wordt wel een aanzienlijk verbeterpotentieel gezien.

Van het volledige vergunningentraject, worden hierna dus het voortraject (vooroverleg, milieueffectenrapportage, ...) en het natraject (beroepsmogelijkheden) verder uitgewerkt, doch niet het zuivere vergunningentraject zelf.

In de volgende hoofdstukken zullen eerst de verbeteropties voor de project-MER procedure beschreven worden. Vervolgens zullen verschillende knelpunten geduid worden die vooral vastgoedprojecten ondervinden van onderzoeksfase tot exploitatiefase. In het vierde hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan om de controles door de brandweer vlotter en meer uniform te doen verlopen. En tot slot worden de beroepsmogelijkheden onder de loep genomen. Telkens wordt getracht ook concrete oplossingen voor de geschetste problemen naar voor te schuiven (kader).

1.6 Procesverloop

Alvorens in te gaan op enkele specifieke verbetermogelijkheden is het zinvol om over de verschillende fases heen een aantal suggesties te doen die verband houden met een gedegen procesverloop. Deze suggesties zijn zinvol over verschillende types van projecten (grote infrastructuurprojecten, industriële projecten, verkavelingen, ...) heen en hebben vooral betrekking op de werkorganisatie.

Een eerste vaststelling is dat (vooral grote) projecten tot op heden onvoldoende gemanaged worden aan overheidszijde. Er is nood aan één aanspreekpunt binnen de overheid voor grotere infrastructuur en industriële projecten. Dit aanspreekpunt zou moeten instaan voor de coördinatie van de volledige administratieve procedure (cfr. Duitse verfahrensberater; planfeststellungsverfahren). Ziet toe op de timing en de proceskwaliteit en vormt de link tussen de initiatiefnemer en de betrokken administraties. Het is essentieel dat de ‘bemiddelaar/facilitator’ erop toeziet dat alle relevante administraties tijdig betrokken geraken bij het project, maar ook tijdig al hun opmerkingen overmaken en hier later niet op terug komen. Gevolg hiervan is dat administraties (maar meer algemeen ook alle betrokken) geen beroep kunnen instellen wanneer ze eerder de mogelijkheid om opmerkingen in te dienen aan zich hebben laten voorbij gaan. Zo wordt een vlot procesverloop gegarandeerd voor alle betrokkenen.

Daarnaast bestaat de rol van deze facilitator erin om in de loop van het proces duidelijk de verschillende fases af te bakenen. Wat maakt onderdeel uit van het onderzoek in deze fase en wat wordt later mee in rekening genomen. Deze scoping is niet enkel essentieel voor het procesverloop ‘an sich’, maar moet ook zijn doorwerking kennen in de eventuele beroepsprocedures. Zo moet vermeden worden dat een groot project helemaal aan het eind door een administratieve rechter terug naar af wordt gestuurd. Tot slot is het essentieel dat iedereen die betrokken is bij het procesverloop ervan doordrongen is dat ook tijdigheid een waarde is in een vergunningsprocedure, en dat deze tijdigheid afgewogen moet worden tegen de volledigheid van het dossier. Op dit moment lijkt de tijdigheid in belangrijke mate ondergeschikt aan volledigheid, wat maakt dat onze vergunningstermijnen niet concurrentieel zijn met deze in verschillende van onze buurlanden. Het bedrijfsleven is zich ervan bewust dat dit een attitude is, veeleer dan iets wat in juridische teksten gevat kan worden. Toch is deze houding essentieel in de loop van het vergunningstraject. Daarnaast is het uiteraard vanzelfsprekend dat niet teruggekomen wordt op genomen beslissingen. Iets wat in de Commissie Elverding mooi omschreven werd als ‘de rug recht houden’. Indien dit niet gebeurt zijn alle andere initiatieven immers een druppel op een hete plaat.

2 Project Milieu Effecten Rapportage (project MER)

2.1 Inleiding

Met betrekking tot de huidige MER-procedure, die deel uitmaakt van de milieuvergunnings-procedure, zijn er 2 grote knelpunten die een snel en economisch verantwoord milieuvergunningstraject in de weg staan :

- **Aantal MER's:** Voor industriële projecten dient er té vaak een MER opgesteld te worden – bv. ook voor projecten die geen significante milieueffecten veroorzaken evenals voor hervergunningen – het MER schiet in deze gevallen vaak zijn doel voorbij en biedt onvoldoende meerwaarde bij de vergunningverlening in verhouding tot de tijdsduur, middelen en inspanningen nodig om dergelijk rapport op te stellen.
- **Tijdsduur MER-procedure:** De tijdsduur nodig om een MER op te stellen bedraagt ongeveer 1 jaar – er kan pas een milieuvergunning aangevraagd worden nadat het MER goedgekeurd is – de time-to-permit bedraagt hierdoor gemakkelijk 1,5 jaar wat binnen Europa niet concurrentieel is.

2.2 Wetgevend kader

De EU-richtlijn 85/337/EEG betreffende de milieu-effectbeoordeling van projecten, stelt dat er 2 types projecten te onderscheiden zijn, namelijk deze met aanzienlijke gevolgen voor het milieu (bijlage I) en deze met mogelijk aanzienlijke gevolgen voor het milieu (bijlage II).

Bijlage I – projecten zijn steeds MER-plichtig.
Voor bijlage II – projecten wordt aan de lidstaten de vrijheid gelaten om de eventuele MER-plicht te beoordelen aan de hand van een onderzoek per geval en/of aan de hand van drempelwaarden. Over deze MER-beoordeling van bijlage II – projecten wordt geen rapportering vanwege de lidstaat aan Europa gevraagd.

De EU-richtlijn spreekt zich evenmin uit over de te volgen procedure om tot een MER te komen. Ook dit kan de lidstaat dus vrij invullen. De EU-richtlijn biedt expliciet de mogelijkheid de milieu-effectbeoordeling te integreren in de bestaande vergunningsprocedures van de lidstaten. Artikel 2 van de richtlijn stelt hierover het volgende:

Artikel 2
1. De lidstaten treffen de nodige maatregelen om te verzekeren dat een vergunning vereist is voor projecten die een aanzienlijk milieueffect kunnen hebben, onder meer gezien hun aard, omvang of ligging, en een beoordeling van hun effecten moet plaatsvinden alvorens een vergunning wordt verleend. Deze projecten worden omschreven in artikel 4.
2. De milieu-effectbeoordeling kan worden geïntegreerd in de bestaande procedures van de Lid-Staten voor het verlenen van vergunningen voor projecten of, bij gebreke hiervan, in andere procedures of in de procedures die moeten worden ingesteld om aan de doelstellingen van deze richtlijn te voldoen.

Vlaanderen heeft deze EU-richtlijn omgezet via het Decreet betreffende de milieueffect- en veiligheidsrapportage van 18/12/2002 (BS 13/02/2003) en het Besluit van de Vlaamse Regering van 10/12/2004 (BS 17/02/2005). Het decreet gaat op verschillende punten duidelijk verder dan wat Europa voorschrijft. Bovendien zijn het decreet en het besluit niet helemaal in lijn met elkaar.

Er dringt zich dus een aanpassing van zowel het decreet als het besluit op.

De belangrijkste knelpunten en voorstellen tot oplossing worden hieronder aangegeven.

2.3 Knelpunt: te lange periode tot opstart project

Het bedrijfsleven in Vlaanderen stelt vast dat de periode tot opstart van een project aanzienlijk langer is dan deze in enkele van de ons omliggende landen. Met name oa. in Duitsland is de time-to-permit aanzienlijk (tot de helft) korter dan in Vlaanderen. Dit is een ernstige handicap bij het aantrekken van investeringsprojecten voor Vlaamse vestigingen van multinationals. Daarbij komt dat heel wat bedrijfsspecifieke informatie al van bij de kennisgeving in de openbaarheid wordt gebracht. Binnen de huidige regeling wil dit zeggen dat concurrenten minstens 1.5 jaar op voorhand ingelicht zijn over de geplande projecten van hun Vlaamse concurrenten. Dit zorgt voor een enorm concurrentieel nadeel.

Voorstel 1: Integratie/parallel verloop MER-procedure en vergunningsprocedure

Aangezien expliciet in de richtlijn wordt aangegeven dat een beoordeling van de milieueffecten moet plaatsvinden voor de vergunning wordt verleend, is Voka van mening dat de opmaak van een project-MER parallel kan verlopen met de milieuvergunningsaanvraag voor het desbetreffende project. Dergelijke integratie heeft als voordeel dat een aanzienlijke tijdswinst geboekt kan worden. Belangrijk bij deze piste is evenwel dat er voldoende afstemming is tussen milieuvergunningsaanvraag en project-MER. Indien hierover op een goed georganiseerde manier overlegd wordt tussen de betrokken overheidsdiensten (AMV en dienst MER) enerzijds en de initiatiefnemer anderzijds kan een dergelijke integratie een versterking betekenen van beide documenten. Bv. in Portugal wordt eveneens in deze richting gedacht. Voka gaat ervan uit dat indien een parallelle opmaak mogelijk gemaakt wordt, de time-to-permit ook in Vlaanderen met ongeveer 1/3 ingekort kan worden. Om dit mogelijk te maken lijkt een aanpassing van het huidige artikel 4.3.1. van het DABM noodzakelijk aangezien daarin wordt gesteld dat *voorgenomen projecten aan een milieueffectrapportage onderworpen moeten worden alvorens een vergunning kan worden aangevraagd voor de vergunningsplichtige activiteit die het voorwerp uitmaakt van het project*. Naast deze aanpassing worden verder in deze nota nog enkele suggesties gedaan om de MER-procedure ‘an sich’ in te korten.

2.4 Knelpunt : aantal MER's - huidige ontheffingsregeling

Het decreet maakt een onderscheid tussen:

- Vrijstelling van MER-plicht (art. 4.3.3 §§ 1 en 9): conform de EU-richtlijn geldt deze mogelijkheid enkel voor projecten met groot maatschappelijk belang en moet deze vrijstelling aan Europa gemeld worden. Gezien de correcte omzetting van deze passage uit de EU-richtlijn gaan we hier niet verder op in.
- Geval per geval beoordeling (art. 4.3.3 §§ 2 en 9): conform de EU-richtlijn wordt deze mogelijkheid in het Vlaamse decreet opgenomen. Ook conform de EU-richtlijn dient de conclusie van deze geval per geval beoordeling niet aan Europa gemeld te worden. Deze geval per geval beoordeling over de toepassing van de MER-plicht wordt echter in het uitvoeringsbesluit niet meer verder opgenomen. In het besluit wordt enkel nog gesproken over een geval per geval beoordeling over de ontheffingsaanvraag (wat impliceert dat het project MER-plichtig blijft).
- Ontheffing van MER-plicht (art. 4.3.3 §§ 3 en 9): dit is een begrip dat in Vlaanderen werd ingevoerd, maar dat niet bestaat op Europees niveau. Het decreet stelt bovendien dat elke ontheffing door de Vlaamse overheid aan Europa moet gemeld worden. Het begrip zelf en de melding aan Europa is niet gebaseerd op de EU-richtlijn.

Het huidige uitvoeringsbesluit heeft de volgende consequentie: alle industriële bijlage II - projecten die groter zijn dan de drempelwaarde zijn MER-plichtig ; er is geen mogelijkheid tot een geval per geval beoordeling over de toepassing van de MER-plicht, enkel een ontheffingsprocedure behoort

nog tot de mogelijkheden. De weg van de ontheffingsprocedure wordt echter slechts uitzonderlijk bewandeld omwille van volgende redenen:

- De ontheffingsprocedure duurt té lang en geeft geen enkele garantie op een positief antwoord. Er dient eerst een omvangrijk dossier samengesteld te worden, een “mini-MER”, vervolgens heeft de administratie 2 maanden om tot een uitspraak te komen. Ingeval men geen ontheffing verkrijgt, is de initiatiefnemer alsnog genoodzaakt de lange MER-procedure op te starten, te beginnen met het indienen van een kennisgeving enz....

Om bovenstaande redenen wordt voor bijna elk industrieel project groter dan de bijlage II – drempels in praktijk een MER gemaakt en dit onafhankelijk van het feit of dit project significante milieueffecten zal hebben.

Voorstel 2: Geval per geval beoordeling i.p.v. ontheffing

Om het aantal MER's effectief te kunnen beperken dient er dus een mogelijkheid gecreëerd te worden om bijlage II - projecten op een eenduidige én snelle manier te beoordelen op eventuele significante milieueffecten en hiermee op MER-plicht.

Om tot een snelle en eenduidige beoordeling van de milieueffecten te komen kunnen de drempelwaarden van bijlage II als eerste criterium gehanteerd worden. Indien het project kleiner blijft dan deze drempelwaarden kan, zoals vandaag al het geval is, de milieu-effectbeoordeling volledig geïntegreerd in de vergunningsprocedure gebeuren (zoals expliciet toegelaten in de EU-richtlijn). Via de vergunningsaanvraag worden immers reeds tal van milieugegevens aangeleverd en beoordeeld door de vergunningverlenende overheden.

Van zodra het project de drempelwaarden van bijlage II overschrijdt, dient er eerst een inhoudelijke projectbeoordeling doorgevoerd te worden (= geval per geval beoordeling). Zoals eerder aangegeven moet bekeken worden welke entiteit (afdeling milieuvergunningen, de vergunningverlenende overheid, een nieuw op te richten gewestelijke MER-commissie, ...) het best geplaatst is om hierover te oordelen. Deze beoordeling geeft dan uitsluitel over het al dan niet MER-plichtig zijn van het project :

- Indien uit de beoordeling blijkt dat er geen significante milieueffecten te verwachten zijn, is het project niet MER-plichtig (en is er dus ook geen sprake van een ontheffing). Met de conclusie van de beoordeling kan meteen een milieuvergunning aangevraagd worden. Het feit dat een project niet MER-plichtig is ontslaat de exploitant er uiteraard niet van de te verwachten milieueffecten, weliswaar beknopter dan in een MER, te beschrijven in de milieuvergunningsaanvraag. Dit biedt de garantie dat ook niet MER-plichtige projecten beoordeeld worden op hun milieueffecten. De bevoegde administratie kan bovendien bij haar beslissing over het voorgenomen project een aantal adviezen meegeven waarmee rekening gehouden moet worden bij het opstellen en verder afwickelen van de milieuvergunningsaanvraag.
- Deze geval per geval beoordeling moet eenduidig en snel kunnen uitgevoerd worden. Dit betekent dat de bevoegde administratie, commissie of overheid dit zelf, zonder dat hierbij alle andere Vlaamse milieuadministraties betrokken worden, moet kunnen beslissen. De andere milieu-administraties krijgen immers nog de mogelijkheid adviezen te formuleren tijdens de vergunningsprocedure zelf. De beslissing over het al dan niet MER-plichtig zijn van een project moet genomen kunnen worden binnen een kort tijdsbestek. Afhankelijk van de complexiteit van het project denken we aan termijnen van enkele dagen tot maximum 2 weken (in plaats van de huidige 2 maanden bij een ontheffingsdossier).
- Bij deze projectbeoordeling dient men zich de vraag te stellen of de te verwachten milieueffecten “aanzienlijk” zullen zijn, terwijl nu eerder geëvalueerd wordt of er al dan niet een toename van emissies zal zijn, zonder rekening te houden met de relevantie ervan. De relevantie van milieueffecten kan bijvoorbeeld beoordeeld worden door de emissie tengevolge van het project te vergelijken met bestaande emissies of door de emissies te vergelijken met deze van niet-MERplichtige installaties. De beslissing om een project MER-plichtig te verklaren moet dan ook gemotiveerd worden. Rekening houdend met de

vele MER's waarin momenteel geconcludeerd wordt dat er geen significante milieueffecten te verwachten zijn, zal bovenstaande aanpak het aantal op te stellen industriële MER's zeker kunnen beperken.

Dit voorstel komt tegemoet aan de vraag van de initiatiefnemers enerzijds en van de vergunningverlenende overheden anderzijds. Bovendien zal de behoefte tot het opstarten van een ontheffingsprocedure sterk afnemen.

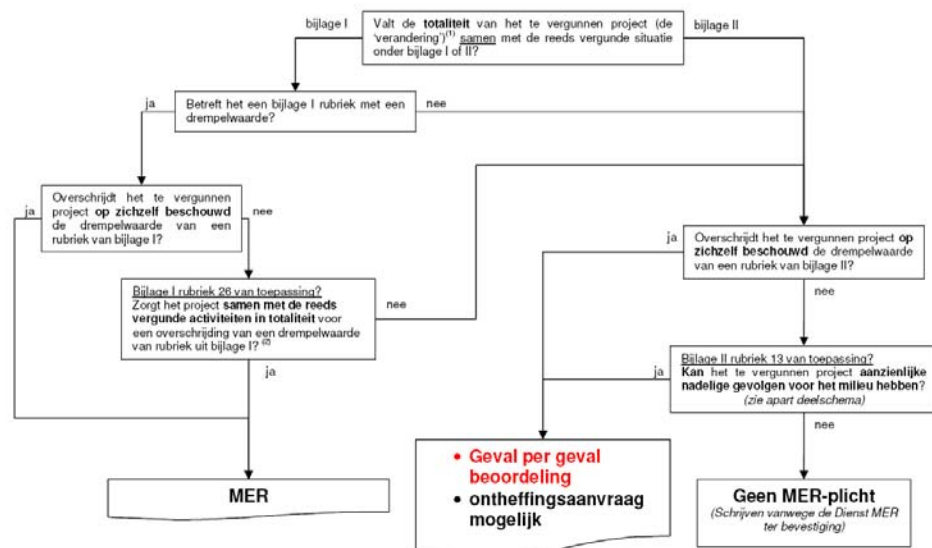
Voorstel 3: Wijziging en uitbreiding van bestaande installaties

Reeds in 2006 ontstond tussen de Dienst MER, de Afdeling MilieuVergunningen, enkele provinciale milieudiensten, en het toenmalige Fedichem (nu Essenscia), een consensus over de basisprincipes die gehanteerd kunnen worden bij wijzigingen en uitbreidingen van bestaande installaties. Onderstaande hoofd- en deel-schema van de Dienst MER geven dit schematisch weer. In het hoofdschema is met rood een kleine wijziging aangebracht om consistent te blijven met de voorliggend document. Immers, na invoering van de geval per geval beoordeling (zie voorstel 1) wijzigt de situatie voor uitbreidingen groter dan de MER-drempel als volgt:

- Indien de uitbreiding op zich groter is dan de MER-drempel is er opnieuw sprake van een MER-beoordeling. Indien de te verwachten milieueffecten aanzienlijk zullen zijn, wordt voor het uitbreidingsproject een MER opgesteld. Indien uit de beoordeling blijkt dat er geen significante milieueffecten te verwachten zijn, is het project niet MER-plichtig en is er dus ook geen sprake van een ontheffing. Met de conclusie van de beoordeling kan in dit geval meteen een milieuvergunning aangevraagd worden.

Analoog is in het deelschema een (lichtrood) blokje weggelaten.

Project-MER plicht bij veranderingen (wijzigingen en uitbreidingen)

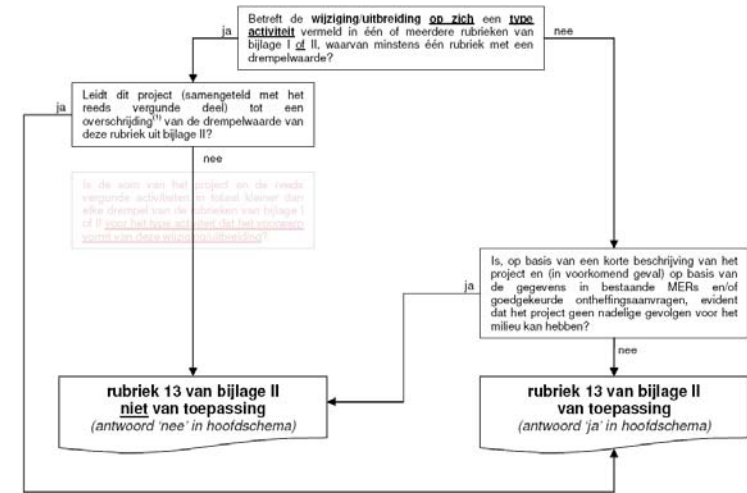

⁽¹⁾ Onder 'verandering' zijn begrepen de termen 'wijziging' en 'uitbreiding' zoals gebruikt in het Besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage.

⁽²⁾ Van 'overschrijding drempelwaarde' is sprake als de drempelwaarde van bijlage I door het samenstellen van de reeds vergunde en de nog te vergunnen activiteiten (=project) voor het eerst wordt overschreden (nog geen goedgekeurd MER) of de cumulatieve uitbreidingen samengeteld ten opzichte van het laatste goedgekeurde MER groter zijn dan de drempelwaarde van bijlage I.

Deelschema: interpretatie rubriek 13 bijlage II

! Dit deelschema enkel gebruiken wanneer in het schema "project-MER plicht bij veranderingen" het vak "Bijlage II rubriek 13 van toepassing?" wordt bereikt. Onderstaand deelschema is dus niet afzonderlijk bruikbaar.

⁽¹⁾ Van 'overschrijding drempelwaarde' is sprake als de drempelwaarde van bijlage II door het samenstellen van de reeds vergunde en de nog te vergunnen activiteiten (=project) voor het eerst wordt overschreden of de cumulatieve uitbreidingen samengeteld ten opzichte van de laatste verleende ontheffing of goedgekeurd MER groter zijn dan deze drempelwaarde van bijlage II.

2.5 Knelpunt : aantal MER's - hervergunning

Het decreet stelt dat bij een hervergunning van een bijlage I- of bijlage II- project steeds een MER dient opgesteld te worden. Er is geen mogelijkheid tot geval per geval beoordeling en voor bijlage I - projecten geen mogelijkheid tot ontheffing.

Vlaanderen is een van de enige Europese lidstaten waar milieuvergunningen voor een beperkte duur (20 jaar) verleend worden. Een hervergunning zoals wij in Vlaanderen kennen bestaat dus niet in de andere lidstaten, bijgevolg ook niet de bijhorende weerkerende MER-plicht. Ook de EU-richtlijn spreekt niet over een periodieke revisie van MER's.

In Vlaanderen zijn er de komende jaren, met een piek in 2011, veel hervergunningsdossiers te verwachten. Het is dus met hoogdringendheid dat deze verplichting tot opmaak van een MER herzien moet worden.

Andere overwegingen waarom een MER bij hervergunning niet steeds zinvol is:

- er is geen alternatievenonderzoek mogelijk aangezien het om de hervergunning van een bestaande installatie gaat.
- indien de installatie werkelijk hinder voor de omgeving veroorzaakt, zou de overheid ambtshalve reeds de vergunningsvoorwaarden verstrengd hebben.

Voorstel 4: MER-plicht bij hervergunning a.h.v. geval per geval beoordeling

We stellen voor om ook voor de hervergunning eerst een beoordeling van de significantie van de milieueffecten uit te voeren. De installatie is doorgaans reeds jaren in dienst en er zijn dus voldoende gegevens voorhanden om te beoordelen of er werkelijk een significante milieu-impact optreedt of niet. In een milieunota beschrijft de aanvrager de stand van zaken m.b.t. de verschillende rubrieken (die eventueel reeds in een eerder opgemaakt MER werden behandeld). Deze nota wordt door een MER-deskundige gereviseerd om de correctheid te garanderen. Deze nota is gebaseerd op de gegevens die binnen de bestaande vergunning zijn opgebouwd en deels ook via het IMJV officieel zijn gecommuniceerd naar de overheid.

- In die gevallen waar uit de nota blijkt dat de effecten aanzienlijk zijn én er nog geen MER voor de betreffende installatie werd opgesteld, is het zinvol een MER te maken.
- Indien er aanzienlijke milieu-effecten zijn en er wel reeds een MER uit het verleden

voorhanden is, dient geëvalueerd of dit MER geactualiseerd moet worden. Hiervoor verwijzen we naar voorstel 5.

- Indien er geen aanzienlijke milieu-effecten optreden, is er geen MER nodig en kan de milieu-effectbeoordeling volledig geïntegreerd in de vergunningsprocedure gebeuren (zoals expliciet toegelaten in de EU-richtlijn). Via de vergunningsaanvraag worden immers reeds tal van milieugegevens aangeleverd en beoordeeld door de vergunningverlenende overheden.

2.6 Knelpunt: tijdsduur procedure – te lange termijnen

Het decreet beschrijft in detail de te volgen MER-procedure, deze werd opgemaakt naar analogie met de procedure voor de plan-MER. De tijdsduur nodig om een MER op te stellen volgens deze procedure bedraagt ongeveer 1 jaar, wat vaak onaanvaardbaar lang is. Enerzijds kan de huidige procedure op enkele plaatsen duidelijk ingekort worden en anderzijds is niet voor alle project-MER's een dergelijke uitvoerige procedure noodzakelijk.

Voorstel 5: Snelle actualisatie van een bestaand MER

Bepaalde projecten die na de hierboven beschreven inhoudelijke beoordeling weerhouden worden voor het opmaken van een MER, zullen reeds vanuit het verleden een MER ter beschikking hebben. Dit kan typisch het geval zijn bij een hervergunning, maar evengoed bij een wijziging of uitbreiding van een bestaande inrichting. In deze gevallen is er nood aan een duidelijk snellere en minder omslachtige procedure tot het actualiseren van het bestaande MER, het decreet biedt hiertoe momenteel echter geen mogelijkheid.

Een actualisatie van het bestaande MER met zeer beperkte procedurele vereisten (geen uitgebreide kennisgeving, geen openbaar onderzoek, meteen een nieuwe ontwerptekst die ter nalezing wordt verdeeld) zou hier een oplossing bieden. Dergelijke actualisatie zou, afhankelijk van de omvang ervan, toch in een tweetal maanden afgerond moeten kunnen worden.

Indien dit gerealiseerd kan worden, zal de huidige discussie over de geldigheidsduur van een MER veel minder relevant zijn. In de praktijk beschouwt de bevoegde administratie momenteel een MER van vijf jaar oud meestal als achterhaald, waardoor de initiatiefnemer zich gedwongen ziet opnieuw de zeer lange decretale procedure voor opmaak van een geactualiseerd MER te doorlopen. Indien de actualisatie echter op een snelle en efficiënte wijze kan gebeuren, geeft dit minder problemen in de timing van de projecten.

Voorstel 6: Verkorten grensoverschrijdend overleg

Voor grensoverschrijdende projecten voorziet het decreet langere adviestermijnen (+30 dagen) waardoor de MER-procedure opnieuw verlengt. Met de moderne communicatiemogelijkheden is er geen enkele reden om hiervoor langere termijnen te voorzien. Als bijkomend argument kan vermeld worden dat ook in de vergunningsprocedure zelf geen extra termijn voorzien is bij een grensoverschrijdend dossier. Indien dit voor de milieuvergunningsprocedure haalbaar is, moet dit ook mogelijk zijn voor de MER-procedure.

Voorstel 7: Kennisgeving MER inkorten

Ingeval uit de projectbeoordeling blijkt dat een MER noodzakelijk is, dient de beschikbare

projectbeschrijving (of indien relevant ontheffingsaanvraag) meteen als kennisgeving voor het MER. Op die manier wordt vermeden dat de initiatiefnemer een nieuw document moet samenstellen. De MER-procedure kan dan meteen van start gaan waardoor ook daar opnieuw minstens een maand tijd bespaard kan worden (opmaak + volledigverklaring van de kennisgeving). De inhoud van het MER kan in een onderling overleg tussen de bevoegde administratie, de initiatiefnemer en de deskundigen vastgelegd worden, rekening houdend met voorstel 9.

2.7 Knelpunt: tijdsduur procedure – geen bindende termijnen

In de huidige Vlaamse regelgeving is er geen duidelijkheid omtrent de gevolgen van het niet nakomen van de vastgelegde termijnen door de administratie. Het niet volgen van de termijnen betekende vroeger een automatische goedkeuring, zowel voor de kennisgeving als voor het MER (Besluit VI. Reg. van 23 maart 1989):

Art 15 §3: Indien de initiatiefnemer de in §1 bedoelde mededeling niet heeft ontvangen binnen een termijn van 15 werkdagen, te rekenen vanaf de datum van verzending van de in art 14 vermelde kennisgeving, wordt aangenomen dat de samenstelling van het college van deskundigen volledig is zoals die door de initiatiefnemer werd ter kennis gebracht.

Art 18 § 4: Indien de initiatiefnemer de in §1 bedoelde mededeling (conform- en volledigheidverklaring MER) niet heeft ontvangen binnen een termijn van 30 dagen, te rekenen vanaf de datum van afgifte van het MER aan het in §1 bedoelde bestuur, wordt aangenomen dat het voorgelegde MER conform de bepalingen van onderhavig besluit is opgesteld.

Nu wordt vastgesteld dat bepaalde dossiers vertraging oplopen zonder grondige redenen, dat termijnen soms misbruikt worden (afkeuring met relatief kleine opmerkingen op de laatste dag van de termijn), dat sommige informele procedurestappen zeer veel tijd vragen...

Voorstel 8: De vastgelegde termijnen bindend maken voor de stappen waarvoor dit juridisch mogelijk is

Een aantal bepalingen zoals in het vroegere besluit - indien er geen antwoord komt binnen de gestelde termijn kan de volgende stap gezet worden - kunnen aan ondernemingen de garantie bieden dat het MER geen onnodige vertraging oploopt. Als het aantal MER's kan gereduceerd worden, zie andere voorstellen, zal bovendien de werkbelasting van de dienst MER verminderen waardoor dit argument geen probleem meer mag vormen. Aangezien in Vlaanderen erkende deskundigen het MER dienen op te stellen, levert dit kwalitatief hoogstaande en onafhankelijke rapporten op, waardoor de beoordeling door de overheid efficiënt kan gebeuren.

2.8 Knelpunt: omvang van het MER – te lijvige rapporten

Het decreet omschrijft redelijk beknopt wat de inhoud van het MER moet zijn. Bovendien wordt de mogelijkheid geboden om bepaalde aspecten minder diepgaand of niet te behandelen (art. 4.3.5 §1). Het wetgevend kader lijkt hier dus in orde te zijn.

De praktijk is echter duidelijk anders: ondanks het feit dat Vlaanderen, als een van de enige lidstaten in Europa, eist dat het MER wordt opgesteld door erkende MER-deskundigen, worden door de administratie zeer lijvige richtlijnenboeken uitgewerkt waaraan elke deskundige zich moet houden. Discussies over eventuele andere benaderingen leiden tot verdere vertraging in de al lange procedures. Nog met betrekking tot deze deskundigen stelt het bedrijfsleven vast dat -hoewel de deskundigen reeds erkend zijn door de overheid- toch van de bedrijven verwacht wordt dat ze de deskundigheid van de erkend deskundige aantonen. Het bedrijfsleven is van mening dat wanneer iemand erkend wordt, deze erkenning moet volstaan. Indien niet wordt de erkenning door de overheid nagenoeg zonder inhoud.

In de nabijheid van een natuurgebied en in de grensstreek, dienen steeds de disciplines fauna&flora en grensoverschrijdende effecten uitvoerig behandeld te worden, zelfs al blijkt uit de a-biotische disciplines dat er geen significante effecten zullen zijn. Ook het hoofdstuk juridische en beleidsmatige randvoorwaarden dient zeer uitvoerig beschreven te worden, terwijl van erkende deskundigen toch verwacht mag worden dat ze deze materie beheersen en waar relevant aftoetsen.

Om het MER echter nog enigszins binnen de vooropgestelde termijn af te ronden, zijn de MER-deskundige en de initiatiefnemer verplicht zich te schikken naar deze uitvoerige richtlijnenboeken en naar de bijkomende vragen/wensen van de administratie. Bovendien worden in de huidige praktijk de erkende MER-deskundige en de initiatiefnemer voorafgaandelijk aan vergaderingen niet steeds op de hoogte gesteld van de opmerkingen van de verschillende administraties. Dit laat hen niet toe zich grondig voor te bereiden op die vergaderingen, waardoor de kwaliteit en efficiëntie ervan inboet.

MER-dossiers zijn hierdoor uitgegroeid tot weliswaar zeer grondige, maar té lijvige boekwerken die hun doel (de vergunningverlenende overheid voldoende informeren over eventuele milieueffecten en mogelijk te nemen milderende maatregelen) vaak voorbijschieten.

Voorstel 9: Beperken van de omvang van het MER

Het MER beperken tot die disciplines die werkelijk relevant zijn. Indien uit de a-biotische disciplines blijkt dat er geen aanzienlijke milieu-effecten zullen zijn, hoeven de biotische disciplines niet of slechts zeer summier besproken te worden. Er dient kritisch onderzocht te worden waar de huidige richtlijnenboeken afgeslankt kunnen worden. Een MER zou doorgaans maximaal 100 bladzijden mogen uitmaken.

Voorstel 10: Verbetering van de MER-vergaderingen

Alle ontvangen opmerkingen dienen minstens 1 week voorafgaand aan de vergadering aan de MER-deskundigen en initiatiefnemer bezorgd te worden. Met later ingediende opmerkingen hoeft verder geen rekening te worden gehouden..

Voorstel 11: Scope van het project-MER

Per definitie is de scope van een project-MER, het project waarvoor het MER wordt opgemaakt. Dit betekent dat een project-MER zich dient te beperken tot het project, zonder milieu-effecten van activiteiten buiten het project in het MER te betrekken.

2.9 Knelpunt: openbaarheid in de beginfase van de MER-procedure voor industriële project-MER's

Het decreet voorziet in de allereerste fase van de MER-procedure een openbaar onderzoek van de kennisgeving. Dit geeft als problemen:

- Verlenging van de tijdsduur van de procedure.
- Bekendmaking van de scope van de geplande investering, zowel lokaal als internationaal via de website van de administratie in een zeer vroeg stadium (ca. 3 jaar – som van de MER-procedure en de vergunningsprocedure – vóór de indienstname van het project): dit geeft aanleiding tot een direct concurrentieel nadeel temeer aangezien investeringsprojecten in de andere lidstaten veel sneller vergund kunnen geraken.

Er is vastgesteld dat dit openbaar onderzoek voor industriële project-MER's, in tegenstelling tot bijvoorbeeld plan-MER's, zelden of nooit aanleiding geeft tot een zinvolle input vanwege derden. Dit blijkt uit de reeds uitgevoerde project-MER's en werd bevestigd door de administratie.

Het publiek krijgt bij elke vergunningsprocedure de mogelijkheid tot inspraak vooraleer de beslissing over de vergunning genomen wordt. Dit wordt reeds gegarandeerd via het huidige Vlarem I waarin een openbaar onderzoek van de vergunningsaanvraag voorzien is. Ingeval een MER en/of OVR opgesteld werd, is er bovendien een actieve openbaarheid ingelast via de organisatie van een informatievergadering voor de bevolking.

Voorstel 12: Geen verplicht openbaar onderzoek voor industriële project-MER's

Het decreet dient aangepast te worden zodat voor industriële project-MER's geen verplichting tot openbaar onderzoek tijdens de MER-procedure oplegd wordt. Dit verkleint het concurrentieel nadeel, en verkort eveneens de proceduretijd. Het openbaar onderzoek in het kader van de vergunningsprocedure volstaat.

2.10 Knelpunt: Rol erkend deskundigen

In de huidige praktijk worden project-MER's geschreven door erkend deskundigen, zijnde mensen die van overheidswege erkend zijn vanwege hun deskundigheid in een bepaald deeldomein. Daarnaast is er de cel MER die de MER's beoordeelt. Dit maakt dat momenteel een dubbel controlesysteem in voege is, waarbij de erkend deskundigen een MER opmaken zoals verlangd door de cel MER. Aan het eind van de rit is er dan nog het grondwettelijk hof dat vragen stelt bij de onafhankelijkheid van de erkend deskundigen. Dit alles lijkt van het goede teveel.

Voorstel 13: Maak een duidelijke keuze m.b.t. de MER-deskundigen

Of de overheid kiest voor het systeem van externe erkend deskundigen, en erkent dan ook werkelijk hun deskundigheid en onafhankelijkheid. Dit maakt de rol van de dienst MER beperkt. Of de overheid ziet de dienst MER als de enige echte deskundigen, en laat het systeem van de erkend deskundigen los. Beide systemen combineren is te veel van het goede en leidt tot verwarring en frustratie.

3 Vastgoedprojecten in Vlaanderen

ONDERZOEKSFASE

3.1 Administratieve vereenvoudiging

De accumulatie van sectorale wetgevingen vereist een grotere transparantie. Het Vlaams actieplan reguleringsmanagement 2003-2004 van 13 oktober 2003 voorzag daarom in een aantal vereenvoudigingsprojecten binnen het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend erfgoed (RWO).

In het bijzonder werd voorzien in een groot vereenvoudigingsproject : “GP 15 Vereenvoudiging van de regelgeving in sectoren met impact op de ruimtelijke ordening”. Ondertussen werd deze studie opgeleverd, maar werd er geen enkel gevolg aan gegeven.

De sector vraagt dat het bestaand wetenschappelijk onderzoek naar vereenvoudiging van de regelgeving in sectoren met impact op de ruimtelijke ordening dringend wordt geëvalueerd met het oog op eventuele aanpassingen.

3.2 Nood aan objectieve informatie

Het spreekt voor zicht dat er nood is aan objectieve informatie. Er is niet alleen nood aan voldoende inzicht in het bestemde maar tevens in het feitelijke sub-regionale aanbod vanuit het sectorale beleidsveld (bv. wonen, industrie, ...).

Op heden is bijvoorbeeld nog altijd niet duidelijk hoeveel van de bestemde oppervlakte voor “wonen” op de plannen ook effectief voor “wonen zelf” kan ingevuld worden en tevens effectief voor de huisvesting van de burgers wordt ingevuld. Dit is een moeilijke oefening vermits het bestemmingsvoorschrift een uitgesproken verweven invulling kent. Zo leert de atlas van de woonuitbreidingsgebieden dat talrijke gebieden niet meer voor wonen kunnen ingezet worden. Voor de bestemde woongebieden zelf zijn de resultaten van dergelijke oefening zelfs niet kenbaar. Maar bv. ook de nood aan bedrijventerreinen op sub-regionaal niveau wordt momenteel niet op een éénduidige wijze in kaart gebracht.

Dit veronderstelt in tweede instantie dat op voorhand ook objectieve en duidelijke criteria worden kenbaar gemaakt op basis waarvan de ruimtelijke afwegingen worden doorgevoerd. Dergelijke criteria dienen op basis van objectieve parameters en een breed maatschappelijk overleg te worden vastgesteld.

De sector vraagt dringend de nodige beleids- en regelgevende initiatieven te nemen opdat permanent voldoende objectieve informatie voor handen zou zijn die de reële (oppervlakte) behoeften in kaart brengt om zo het ruimtelijk beleid, maar ook het woonbeleid, te sturen.

3.3 Level playing field : geen voorkennis van (semi-) publieke instanties

In het Vlaams Gewest doen steeds meer lokale overheden beroep op intercommunales of autonome gemeentelijke/provinciale overheidsbedrijven. Op zich is dat geen probleem indien deze instanties volgens dezelfde spelregels opereren als deze die gelden voor private

eigenaars/ontwikkelaars. In bepaalde gevallen kan dit zelfs tot interessante PPS-operaties leiden met een win-winsituatie voor publieke en private actoren.

Anderzijds stelt de sector vast dat steeds meer lokale overheden beroep doen op intercommunales of autonome gemeentelijke/provinciale overheidsbedrijven voor de voorbereiding en de opmaak van ruimtelijke structuurplannen en/of uitvoeringsplannen. Opnieuw is dit op zich geen probleem. Het probleem stelt zich echter indien deze instanties als ontwerper worden aangesteld voor de opmaak van ruimtelijke plannen en tegelijk in diezelfde gemeenten/provincie optreden als projectontwikkelaar van bedrijventerreinen en woonprojecten in concurrentie met de private markt.

Dit zet de poort open naar mogelijke misbruiken en oneerlijke concurrentie. Er is een schijn van partijdigheid en het risico bestaat dat gronden van derden hetzij worden gereserveerd, hetzij herbestemd, kortom worden benadeeld ten voordele van de gronden van de instanties die het voorontwerp-plan hebben opmaakt. Het verlenen van een bevoorrechte planologische positie aan eigen gronden of projecten zal hierbij niet altijd ingegeven zijn door zuiver ruimtelijke afwegingen, maar vaak ook door financiële overwegingen.

Het bedrijfsleven vraagt dat de overheid erop toeziet dat ruimtelijke planning en ontwikkeling strikt scheiden blijven zodat voorkennis en oneerlijke concurrentie vermeden worden.

3.4 Uniek loket

De sector stelt vast dat de informatie omtrent de planologische en vergunde toestand van gronden en constructies niet coherent en gecoördineerd toegankelijk is via het Vlaams digitaal geo-loket.

Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan het gebrek aan digitale ontsluiting van cartografische gegevens met betrekking tot plannen van aanleg, onroerend erfgoed (beschermde landschappen, archeologische sites,...). De sector vraagt dringend werk te maken van de nodige optimalisatie van de digitale ontsluiting van die informatie. Dit zal mede bijdragen tot het verhogen van het maatschappelijk draagvlak.

Er kan gedacht worden aan de creatie van een uniek loket waarbij alle relevante informatie per gemeente digitaal beschikbaar is, zodat de burger niet telkens moet opgezadeld worden met een zoektocht naar de bevoegde overheid (gewest, provincie, gemeente).

3.5 Gelijke toegang stedenbouwkundige informatie

Thans kunnen enkel de ambtenaren van ruimtelijke ordening op eerste verzoek en kosteloos een uittreksel uit het plannen- en vergunningsregister krijgen.

VERWERVINGSFASE

3.6 Level playing field

De sector vraagt om de concurrentievervalsing af te schaffen bij de verwerving van leegstaande bedrijfsruimten : bepaalde publieke initiatiefnemers (OCMW, gemeenten, verenigingen van gemeenten en Vlaams Woningfonds, sociale huisvestingsmaatschappijen en gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen) krijgen thans 30 % verwervingssubsidie, private initiatiefnemers krijgen 0 %. Concreet leidt dit ertoe dat publieke initiatiefnemers die in concurrentie treden met private initiatiefnemers de verwervingsprijs nodeloos opdrijven, hetgeen nefast is voor een marktconforme herontwikkeling van deze sites.

De sector vraagt om de bestaande ongelijkheid bij de verwerving van leegstaande bedrijfsruimten tussen publieke en private ontwikkelaars weg te werken. Hetzelfde wordt gevraagd met betrekking tot verwerving van gronden en panden voor residentiële doeleinden van behoeftige doelgroepen. Thans genieten sociale huisvestingsmaatschappijen aanzienlijke overheidssteun voor de verwerving van onroerende goederen. In de mate de private actoren bereid zijn dezelfde doelgroep op de markt te bedienen, moet er een gelijkschakeling beoogd worden inzake overheidssteun.

3.7 Voorkooprechten aan banden leggen

De hoogste bieder voor een eigendom is gemiddeld genomen degene die het goed op de meest nuttige wijze kan gebruiken. De prikkel tot belangstelling om een grond te kopen met als doel er een vastgoedproject op te realiseren, wordt evenwel lager als er een voorkooprecht op rust.

Een ongebreidelde invoering en toepassing van het voorkooprecht, leidt bijgevolg tot een inkrimping van de marktwerking. Door het gekrompen aanbod zullen ondernemers een hogere prijs moeten betalen voor hun bedrijfsgronden.

Een systematische invoering van voorkooprechten ten voordele van publieke actoren heeft nefaste gevolgen op het aanbod aan bouwrijpe terreinen, werkt de schaarste op de markt in de hand en geeft op termijn aanleiding tot een stijging van de grondprijs. Een ongebreidelde toepassing van het voorkooprecht leidt bovendien tot misbruiken en gebrek aan zuinig en optimaal ruimtegebruik door publieke actoren.

Er moet bijgevolg op gewaakt worden dat het voorkooprecht niet wordt ingezet als een instrument om de vastgoedmarkt te manipuleren, uit te schakelen en te vervangen door een systeem van centralistische grondallocatie. Een dergelijke strategie, waarbij de overheid tot centrale “grondspectulant” wordt verheven, biedt immers geen enkele garantie inzake het sociaal-economisch optimaal functioneren.

Er is bijgevolg nood aan een fundamentele bezinning over het nut van verschillende voorkooprechten.

De sector vraagt aldus om decretaal meer rechtszekerheid te voorzien op basis van volgende uitgangspunten :

(a) Afbakeningsplannen met voorkooprechten op perceelsniveau

Gelet op de belangrijke burgerrechtelijke gevolgen van de uitoefening van een voorkooprecht, is het wenselijk dat elk afbakeningsplan dat tot gevolg kan hebben dat de eigenaars van de grond onderworpen kunnen worden aan enig voorkooprecht, minstens op perceelsniveau wordt vastgesteld.

(b) Afbakeningsplannen met voorkooprechten onderwerpen aan openbaar onderzoek

Het is wenselijk dat alle afbakeningsplannen die een voorkooprecht invoeren op basis van sectorale wetgevingen, aan een openbaar onderzoek onderworpen worden.

Elk besluit ter bepaling van de aan het voorkooprecht onderhevige perimeter zou best worden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Het wordt in zijn geheel betekend aan elke eigenaar wiens goed is gelegen in de aan het voorkooprecht onderhevige perimeter.

(c) Introduceren van een motiveringsplicht op twee sporen

Het is wenselijk dat alle afbakeningsplannen die een voorkooprecht invoeren op basis van sectorale wetgevingen, tevens motiveren waarom het voorkooprecht precies in die gebieden wenselijk of noodzakelijk is. Dit is trouwens steeds de bedoeling geweest van de decreetgever.

Ook de begunstigde van het voorkooprecht zou vanuit zijn specifieke situatie uitdrukkelijk moeten motiveren waarom de uitoefening van het voorkooprecht voor hem wenselijk of noodzakelijk is.

(d) Sanctioneren van de begunstigde van het voorkooprecht bij vastgesteld misbruik

Indien de begunstigde van het voorkooprecht na de uitoefening ervan het onroerend goed niet binnen een redelijke termijn aanwendt ter verwezenlijking van de doelstelling waarvoor het voorkooprecht werd uitgeoefend, moet er voorzien worden in sancties, zoals bijvoorbeeld de mogelijkheid tot wederinkoop door de eigenaar of het vorderen van een schadevergoeding.

3.8 Meer marktselectie in concurrentie voor de ontwikkeling van vastgoedprojecten op overheidsgronden

Er is een trend aan de gang die een rem inhoudt op een concurrentiebevorderende ontwikkeling van projecten voor bedrijventerreinen en residentiële ontwikkelingen op publieke gronden en die als het “dubbele petten probleem” kan gekwalificeerd worden.

De gemeente is namelijk zowel degene die het lokaal ruimtelijk beleid bepaalt, als degene die kan verdienen aan locatieontwikkeling via autonome gemeentebedrijven, intercommunales,.... Dit leidt ertoe dat ruimtelijke afwegingen te veel vanuit winstoverwegingen van de overheid en te weinig vanuit beleidsinhoudelijke doelstellingen worden gemaakt.

Het is volgens de sector wenselijk om “marktselectie in concurrentie” te bevorderen. Voor de ontwikkeling van overheidsgronden die op basis van een actief grondbeleid werden verworven, kan de concurrentie bevorderd worden door meer marktpartijen bij de ontwikkeling van het ontwikkelingsplan te betrekken in plaats van aan “inbesteding” te doen.

3.9 Zelfrealisatie van private eigenaar-ontwikkelaar

De sector steunt het streven naar het verhogen van het maatschappelijk draagvlak met als doel de maatschappelijk gewenste transities te realiseren. Volgens de sector is het essentieel dat hierbij voldoende ingezet wordt op de mogelijkheid van zelfrealisatie door de betrokken eigenaars en/of gebruikers alvorens over te gaan tot verregaande sanctionerende maatregelen zoals onteigening....

De sector benadrukt dat steeds uitgegaan moet worden van het principe van zelfrealisatie. Op basis van zijn eigendomsrecht heeft een eigenaar die bereid en in staat is een plan te realiseren binnen het gestelde publiekrechtelijke kader (zoals het ruimtelijk uitvoeringsplan en de noodzakelijke vergunning) tevens het recht de bouwopgave te realiseren.

Uiteraard heeft de overheid de mogelijkheid om te onteigenen, maar de eigenaar die meer dan de helft van de te onteigenen grond in eigendom heeft, kan de overheid thans verzoeken om het overheidsproject zelf te realiseren.

De sector vraagt om de mogelijkheid van zelfrealisatie verder te versterken. Bovenstaande zelfrealisatie biedt immers de beste garantie voor een marktconforme ontwikkeling van het desbetreffende plan.

3.10 Planbatenheffing

3.10.1 Geen dubbele heffing op meerwaarden

Volgens de memorie van toelichting van het decreet houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening kwalificeert de planbatenheffing als een ‘bestemmingsbelasting’, i.e. een belasting op ‘potentiële’ meerwaarden die voortvloeien uit een bestemmingswijziging. Hierdoor zou de planbatenheffing zich onderscheiden van de federale meerwaardebelasting, waarbij de belastbare materie de ‘verwezenlijkte’ meerwaarde is. In tegenstelling tot de planbaten zou de meerwaardebelasting betrekking hebben op het werkelijk ontvangen inkomen in gevolge een overdracht van een onroerend goed.

In tegenstelling tot hetgeen de Vlaamse Regering voorhoudt, is de planbatenheffing wel degelijk een belasting die eenzelfde belastbaar feit treft als de reeds bestaande federale meerwaardebelasting, met name een waardevermeerdering op onroerende goederen.

Minstens in de hypothese van overdracht van de betrokken gronden, moet de belasting slechts betaald worden op het ogenblik van de overdracht.. De nieuwe planbatenheffing kwalificeert dan ook, net zoals dit het geval is voor de federale meerwaardebelasting, als een belasting op een gerealiseerde meerwaarde. De betaling van de planbaten wordt immers in werkelijkheid gekoppeld aan een transactie, zodat er in geen geval sprake kan zijn van een louter vermogensvoordeel, onafhankelijk van gelijk welke overdracht.

Hierdoor wordt de handelaar in onroerend goed fiscaal strenger belast dan andere ondernemers. Hiervoor is geen objectieve verantwoording. De Vlaamse overheid mag overigens geen dubbele heffingen invoeren bovenop de federale meerwaardebelasting.

3.10.2 Planbaten enkel voor de herbestemde oppervlakte

Enkel indien de bestemmingswijziging minder van 25 procent van het perceel bestrijkt of de perceelsbreedte minder bedraagt dan 200 m² is er geen planbatenheffing verschuldigd volgens de huidige regeling.

Omgekeerd houdt deze regeling in dat indien een privé-ontwikkelaar slechts 25% van een perceel aansnijdt, er planbaten verschuldigd zijn op de totaliteit van het perceel. Hierdoor ontstaat er een ongelijke behandeling tussen enerzijds een privé-actor, wiens perceel volledig wordt herbestemd naar een ‘meer lucratieve’ bestemming en die planbaten betaalt op de totaliteit van het perceel, en anderzijds een privé-actor wiens perceel slechts voor een gedeelte wordt herbestemd (bijvoorbeeld voor slechts 25%), maar die ook planbaten verschuldigd is voor het gehele perceel.

De sector vraagt de ongelijke behandeling recht te zetten en desgevallend slechts planbaten op te vragen voor hetgeen werkelijk herbestemd is.

ONTWERPFASE

3.11 Relatie vastgoedontwikkelaar-architect

Architect en vastgoedontwikkelaar moeten reeds van bij de aanvang, met name vanaf de voorontwerpfase, een homogeen team kunnen vormen. Zonder een herziening van de wet van 1939 zal het oprichten van een bouwteam of elke andere vorm van samenwerking tussen architecten en aannemers steeds onmogelijk zijn.

De sector vraagt om meer samenwerkingsvormen mogelijk te maken tussen architect en vastgoedontwikkelaar t.

Uit een studie uitgevoerd door CEA Belgium in opdracht van de BVS blijkt overigens dat België het enigste land is waar de architect niet alleen het monopolie heeft op het ontwerp maar tegelijk op de controle van de uitvoering ervan.

3.12 Projectvergadering

De sector staat achter de idee van de projectvergadering in de Vlaamse codex ruimtelijke ordening. Er is nood aan meer en voorafgaand gestructureerd overleg met diverse instanties die relevant zijn voor de realisatie van een project.

Het is opvallend dat veel dossiers die in eerste aanleg worden tegengehouden, in beroep mits bijsturingen wel in orde komen. Het moet de ambitie zijn om de succesgraad van dossiers in eerste aanleg te verhogen, om de doorlooptijd van procedures in te korten en om het aantal beroepsprocedures te verminderen.

Projectontwikkelaars en initiatiefnemers zijn daarom vragende partij voor een feedbackmoment met alle verantwoordelijke diensten en administraties, voor of bij aanvang van de eigenlijke procedure.

De bouw- en vastgoedsector vraagt om snel werk te maken van een uitvoeringsbesluit m.b.t. de projectvergadering.

Geef één (top-)ambtenaar per regio de mogelijkheid om (principiële) beslissingen te nemen binnen zijn bevoegdheidsdomein Het 4-ogen principe moet afgeschaft worden vermits dit tot immobilisme leidt. Gedeelde verantwoordelijkheid is geen verantwoordelijkheid.

Doelstellingen moeten zijn:

- Ondernemers krijgen zeer vroeg in de procedure concrete feedback of een project wel of niet kan gerealiseerd worden, en indien ja, onder welke voorwaarden.
- Er ontstaat een vertrouwensband tussen ambtenaren en vergunningsvragers.
- Ambtenaren moeten zich coöperatief opstellen: meewerken en meedenken, eerder dan zoeken naar redenen om projecten niet te realiseren.
- Beslissingen moeten schriftelijk worden genomen en gemotiveerd.
- Beslissingen kunnen voorwaardelijk zijn. Het voordeel is dat de voorwaarden van meet af aan duidelijk zijn.
- Beslissingen moeten bindend zijn voor de ambtenaren die in een latere fase betrokken worden bij de dossierafhandeling.
- Beslissingen zijn ook bindend voor instanties die uitgenodigd maar niet aanwezig zijn.

- Beslissingen moeten hard gemaakt kunnen worden. De essentie van zo een early stage overlegmoment is net om zo snel mogelijk rechtszekerheid krijgen.

Projectvergadering is een optie, geen verplichting

Uitgangspunt is volgens de sector dat de private actor autonoom beslist of er al dan niet nood is aan een projectvergadering.

Garanties op een efficiënt verloop

Anderzijds vindt de sector het noodzakelijk dat er meer garanties op een efficiënt verloop van een projectvergadering worden vastgelegd. Volgens de sector dient de vergunningverlenende overheid een projectvergadering te houden uiterlijk binnen de 60 kalenderdagen na het verzoek hiertoe. Indien de vergunningverlenende overheid geen projectvergadering organiseert binnen deze termijn, zou zij geacht moeten worden een positief stedenbouwkundig attest te hebben afgeleverd.

De vertegenwoordigers van die instanties dienen volgens de sector gemandateerd te zijn voor het innemen van een standpunt tijdens de projectvergadering.

Van de projectvergadering dient eveneens een schriftelijk verslag te worden opgemaakt. Dit verslag wordt dan best binnen de 14 kalenderdagen bezorgd aan de instanties die op de projectvergadering aanwezig dienden te zijn. Eventuele reacties op het verslag kunnen dan worden ingediend door de instanties die effectief aanwezig waren op de projectvergadering, en moeten binnen de 14 kalenderdagen na ontvangst van het verslag, bezorgd worden aan de de instanties die op de projectvergadering aanwezig dienden te zijn.

Afstemmen met het decreet grond- en pandenbeleid

De sector betreurt alvast dat er geen afstemming is met het decreet grond- en pandenbeleid. Het is alvast eigenaardig dat het ontwerp-besluit van de Vlaamse regering de projectvergadering niet mogelijk maakt voor alle projecten die onderworpen zijn aan lasten inzake sociaal en bescheiden woonaanbod.

3.13 Veiligheidscoördinator-ontwerp

De sector stelt zich vragen bij de meerwaarde van de “veiligheidscoördinator-ontwerp” dewelke verplicht is voor geplande werken met meer dan één aannemer. In de praktijk wordt vastgesteld dat er meestal wordt gewerkt met standaardformulieren, zeker bij niet-stapelbouw.

De sector vraagt een evaluatie hiervan.

3.14 Brandveiligheid

Grootschalige projecten en/of binnenstedelijke herontwikkelingsprojecten die meerdere functies omvatten zoals wonen, werken, parkeren, winkelen, horeca en andere, hebben een lange doorlooptijd van conceptie tot realisatie. Deze doorlooptijd benadert snel 7 tot 10 jaar.

Wanneer een stedenbouwkundige vergunning verleend wordt is het praktisch altijd zo dat diverse onderdelen op plan verkocht worden aan investeerders, alvorens met de feitelijke werken gestart wordt en dit in het kader van de noodzakelijke financiering (*forward funding*).

De complexiteit die inherent is aan deze projecten brengt mee dat, omwille van technische redenen tijdens de realisatiefase, soms aanpassingen nodig zijn aan de oorspronkelijke plannen. Deze aanpassingen vergen het aanvragen van een nieuwe stedenbouwkundige vergunning.

De ervaring leert dat op dat ogenblik de bevoegde brandweer het noodzakelijk vindt bijkomende eisen op te leggen aan het oorspronkelijk ontwerp, los van de aanpassingen die het voorwerp uitmaken van de gewijzigde stedenbouwkundige vergunning.

Deze bijkomende eisen geven dan aanleiding tot technische en juridische complicaties (basisaktes zijn verleden en kunnen nog nauwelijks aangepast worden) met meestal ook belangrijke financiële gevolgen die de kopers niet bereid zijn te betalen en die de vastgoedontwikkelaar in een professioneel ongemakkelijke en ongewenste situatie brengen. Dit probleem doet zich ook regelmatig voor op het ogenblik dat het complex in exploitatie gaat en de lokale brandweer op inspectie komt.

Voor grootschalige en/of multifunctionele (vastgoed)projecten is het wenselijk dat de bouwheer voorafgaandelijk aan het indienen van zijn aanvraag voor stedenbouwkundige vergunning, zijn ontwerp-plan kan voorleggen met het oog op het verkrijgen van een brandveiligheidsattest.

Via dergelijk attest wordt alsdan bevestigd dat de voorgestelde voorzieningen inzake brandveiligheid voldoende zijn – al dan niet via bijkomende voorwaarden dewelke in het attest zijn vastgesteld – voor de uitvoering van het beoogde project. Het brandveiligheidsattest kan alsdan bij de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning worden gevoegd en is bindend ten aanzien van derden.

3.15 Level playing field

De sector gaat er van uit dat dezelfde regels gelden voor alle partijen die dezelfde (milieu)doelstellingen willen of moeten nastreven. Het spreekt voor zich dat de effectieve realisatie van de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen één van de belangrijkste doelstellingen dient te zijn van het ruimtelijk beleid, waarbij het vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening neutraal is door wie deze gewenste ordening gerealiseerd wordt : private, publieke of publiek-private actoren.

Procedures dienen bovendien resultaatgericht te zijn, waarbij eventuele uitzonderingen enkel toegelaten zijn op basis van objectieve motieven en de aard van de ruimtelijke impact. De sector zal zich in geen geval kunnen vinden in een beleid dat vereenvoudigde en versnelde procedures exclusief zou voorzien voor overheidsprojecten met een grote ruimtelijke impact.

De sector wenst dit op de eerste zicht voor de hand liggend uitgangspunt toch even onder de aandacht te brengen. In dit verband verzet de bouw- en vastgoedsector zich tegen de bevoorrechte positie van de sociale huisvestingsmaatschappijen bij de aansnijding van woonuitbreidingsgebieden. Zij kunnen rechtstreeks een aanvraag tot gedeeltelijke verkaveling en/of individuele woningbouw aanvragen bij de gemeente, terwijl private actoren eerst via de omweg van de deputatie moeten passeren.

3.16 Elektronische aanvraag

Het elektronisch aanvragen van de bouw- en milieuvergunning moet mogelijk gemaakt worden.

3.17 Planologische context

3.17.1 Gewenste planologische herbestemmingen versnellen

De sector steunt de nood aan een snellere herbestemming van de planologische toestand.

De sector vraagt alvast te onderzoeken of eventuele herbestemmingsmogelijkheden op flexibele wijze kunnen ingevuld worden zonder dat de resultaten van een ruimtelijk planningsproces definitief moeten worden afgewacht door bijvoorbeeld een principiële akkoord te hechten aan een ingediend (geïntegreerd) beheersplan.

In dit verband is onderzoek wenselijk naar de mogelijke ruimere toepassing van de principes van het planologisch attest en het principiële akkoord binnen een helder beleidskader.

De sector staat achter de afschaffing van de verplichte opmaak van een BPA of gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan in sommige bijzondere gewestplanvoorschriften. Deze afschaffing maakt het alvast mogelijk dat aanvragen voor vastgoedprojecten sneller kunnen ingediend worden. Anderzijds betreurt de sector dat de overheid niet consequent is geweest : voor sommige gewestplanvoorschriften, zoals bijvoorbeeld sommige gebieden voor luchthaven gerelateerde kantoren en diensten, blijft dit voorschrift bestaan. De sector vraagt een consequent beleid dienaangaande.

3.17.2 Ruimtelijke structuurplannen / beleidsplannen mogen geen beoordelingsgrond zijn voor het weigeren van een vergunning

Volgens de Vlaamse codex kunnen beleidsmatig toekomstig gewenste ontwikkelingen in rekening gebracht worden bij de weigering van een vergunning. Anderzijds stelt de Vlaamse codex tegelijk dat structuurplannen geen beoordelingsgrond mogen vormen voor het vergunningenbeleid.

De sector is van oordeel dat bij het verlenen van vergunningen geen rekening gehouden mag worden met plannen die niet vooraf aan de bevolking, of minstens aan de betrokken eigenaars, werden kenbaar gemaakt en waartegen geen beroep bij de rechterlijke macht mogelijk is.

3.18 Flexibele voorschriften

Volgens de sector is een zorgvuldig en kwalitatief ruimtegebruik slechts mogelijk indien tegelijk wordt ingezet op zo flexibel mogelijke stedenbouwkundige voorschriften en planaanduidingen.

Op die manier kan gemakkelijker worden ingespeeld op de veranderende ruimtelijke vragen en behoeften van de samenleving. Afhankelijk van de concrete situatie kunnen dit gedetailleerde plannen zijn of globale plannen die één en ander open laten voor een latere invulling (al dan niet via een inrichtingsplan)

3.19 Vergunningsplicht versus meldingsplicht

De sector steunt de visie van de beleidsnota's om sneller over te gaan tot realisatie van gewenste maatschappelijke ruimtelijke ontwikkelingen, zodat de maatschappelijke en tevens economische kostprijs ervan ingevolge bestaande logge structuren aanzienlijk wordt verminderd.

Mede om die reden steunt de bouw- en vastgoedsector de idee om bepaalde werken binnen goedgekeurde verkavelingen niet meer vergunningsplichtig te maken, maar te vervangen door een loutere meldingsplicht. Eénzelfde regeling moet mogelijk zijn wanneer een initiatiefnemer in *industriegebied een constructie wil bouwen die voldoet aan de stedenbouwkundige voorschriften* opgenomen het vigerende ruimtelijk uitvoeringsplan.

3.20 Adviestermijnen

De doorlooptijd van beslissingen moet minimaal worden gehouden. Een wettelijk adviestermijn van 75 dagen, hoeft niet te betekenen dat adviezen 75 dagen op zich laten wachten. Dit is een kwestie van werkorganisatie en werkhouding.

3.21 Integratie verkavelingsdossier en technisch dossier: een optie, geen verplichting

De Vlaamse Codex RO stelt, in navolging van het oude decreet houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, dat de verkavelingsvergunning geldt als stedenbouwkundige vergunning voor de wegenis indien de verkavelingsaanvraag alle noodzakelijke documenten terzake bevat.

De regeling is altijd bedoeld geweest als een mogelijkheid voor de verkavelaar, maar nooit als een verplichting. Vele gemeenten/steden aanvaarden dit principe echter niet en stellen dat verkavelingsaanvraag sowieso een volledig uitgewerkt wegenisdossier dient te bevatten. Dit leidt tot enorme vertragingen.

De sector vraagt daarom dat heldere richtlijnen worden uitgevaardigd waarin het optioneel karakter van de maatregel in de verf wordt gezet.

3.22 Beslissing over de zaak van de wegenis

3.22.1 Dwingende termijnen voor de gemeenteraad om de zaak van de wegenis te agenderen

De vergunningverlenende overheid is op heden niet bevoegd om een stedenbouwkundige vergunning af te leveren indien de gemeenteraad zich niet voorafgaandelijk heeft uitgesproken over het wegenistracé, gelet op de exclusieve bevoegdheid die de gemeenteraad op dit punt rechtstreeks uit het gemeentedecreet put.

De Vlaamse codex RO bepaalt thans dat de gemeenteraad over de zaak van de wegen dient te beslissen uiterlijk op de twee raadszitting waarop het dossier geagendeerd staat. Indien er geen beslissing wordt genomen, wordt het wegenistracé geacht als ongunstig beoordeeld te zijn.

Op heden is nergens voorzien in een dwingende termijn waarbinnen de gemeenteraad de zaak van de wegenis van een vastgoedproject dient te agenderen voor behandeling.

De sector vraagt dat een dwingende termijn inzake agendering wordt voorzien voor een ontvankelijk en volledig bevonden dossier.

3.22.2 Geen tijdige beslissing over de zaak van de wegenis dient als een gunstige beslissing aanzien te worden

De Vlaamse codex RO bepaalt thans dat de gemeenteraad over de zaak van de wegen dient te beslissen uiterlijk op de twee raadszitting waarop het dossier geagendeerd staat. Indien er geen beslissing wordt genomen, wordt het wegenistracé geacht als ongunstig beoordeeld te zijn.

In kader van de beginselen inzake behoorlijk bestuur, inzonderheid het rechtszekerheidsbeginsel dient echter te worden gesteld dat indien de gemeenteraad verzuimt een beslissing te nemen over de wegen binnen een redelijke termijn, het wegenistracé geacht wordt gunstig beoordeeld te zijn. Administratief beroep tegen de zaak van de wegenis moet mogelijk zijn De beroepsmogelijkheden uit de Vlaamse codex RO gelden thans niet ten aanzien van de beslissing van de gemeenteraad over de zaak van de wegenis.

Onder het oude decreet houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening was een bijzondere procedure voorzien waarbij de gouverneur de gemeenteraad samenroept indien er een beroep werd ingesteld bij de deputatie in het geval de gemeenteraad geen beslissing over de zaak van de wegen had genomen. Volgens de oude regeling diende de gouverneur in voorkomend geval de gemeenteraad op verzoek van de deputatie samen te roepen. De gemeenteraad moest dan over de zaak van de wegen een beslissing nemen en die binnen de 60 kalenderdagen vanaf de samenroeping kenbaar maken.

Deze procedure is thans volledig afgeschaft door de Vlaamse codex RO. De sector vraagt dat een volwaardig beroep tegen de beslissing van de gemeenteraad of de onthouding van een beslissing over zaak van de wegen bij de deputatie mogelijk wordt.

3.23 Termijnen

Indien de gemeente niet beslist binnen de wettelijk voorziene termijn, vervalt het beslissingsrecht van de gemeente en wordt de aanvraag geacht te zijn geweigerd.

De gemeente is evenwel niet altijd bij machte om die termijnen te eerbiedigen, met grote praktische problemen tot gevolg.

De sector vraagt dat de aanvrager de mogelijkheid heeft om de gemeente te verzoeken vooralsnog een beslissing te nemen over de vergunning indien de beslissingstermijn verstreken is. Op die manier wordt de aanvrager niet gedwongen om per definitie beroep in te stellen bij de deputatie of een volledig nieuwe aanvraag in te dienen.

3.24 Bankwaarborg

3.24.1 Bankwaarborg enkel verplicht na vergunning en niet ervoor

In veel gevallen eisen de gemeenten dat eerst een bankwaarborg voor infrastructuurwerken wordt neergelegd alvorens ze de vergunningen wil afleveren. Hoe kan een bankwaarborg aan een bank gevraagd worden als er nog geen vergunning beschikbaar is ?

De sector vraagt daarom dat heldere richtlijnen worden uitgevaardigd waarin de gemeenten erop worden gewezen dat de bankwaarborgen slechts na vergunning kunnen opgevraagd worden.

3.24.2 Vrijgave van de bankwaarborg a rato van de uitgevoerde werken

Op heden is de vrijgave van de bankwaarborg in de praktijk afhankelijk van de goodwill van de gemeente. In sommige gevallen leidt dit tot misbruiken. Er zijn voorbeelden gekend waar men tot vijf jaar na oplevering van de wegenis moet wachten op de vrijgave van de bankwaarborg.

Volgens de sector moeten de nodige reglementaire initiatieven genomen worden zodat verzekerd wordt dat de bankwaarborg wordt vrijgegeven a rato van de uitgevoerde werken. De sector denkt hierbij aan een gelijkvormig systeem waarbij de verkavelaar een betalingsbewijs bezorgt aan de bank en aan de administratie en waardoor de waarborg dan kan verminderd worden.

3.25 Archeologisch onderzoek

3.25.1 Financiering door de overheid, niet door de private actor

Betaalbare woningen in de historische stadscentra oprichten is een belangrijke doelstelling van de Vlaamse overheid. De sector waarschuwt dat deze doelstelling dreigt te worden doorkruist als projectontwikkelaars in de stadscentra moeten instaan voor de financiering van het archeologische vooronderzoek en voor de archeologische opgravingen.

Het verdrag van Malta voorziet niet dat de bouwheren of aannemers deze kosten dienen te dragen, maar dat de Lidstaten moeten zorgen voor voldoende financierring. Ontwikkelaars die op vraag van de steden en het Gewest bereid zijn om de stadskankers aan te pakken en via stedelijke projecten nieuwe longen aan de steden bezorgen, kunnen volgens de sector bezwaarlijk verplicht worden de kosten van het archeologisch onderzoek op zich te nemen.

Vandaar dat de sector voorstander is van de oprichting van een overheidsfonds waarin voldoende middelen zitten om de kosten te dragen. Dit dient in elk geval in overweging te worden genomen bij de implementatie van het verdrag.

3.25.2 Private actor moet de mogelijkheid verkrijgen om zelf archeologisch onderzoek op te starten

Het is op heden in de praktijk niet mogelijk om als verkavelaar of ontwikkelaar zelf het archeologisch onderzoek te laten uitvoeren.

De sector vraagt heldere richtlijnen die voorzien in de mogelijkheid van de aanvrager om zelf het archeologisch onderzoek te initiëren door beroep te doen op gekwalificeerde personen.

3.26 Level playing field ook aan de vraagzijde

De sector pleit voor een gelijke en dus uniforme toegang tot het gesubsidieerd wonen van gelijke woonbehoeftigen.

Dit houdt in dat verschillen in regimes of systemen afhankelijk van de aanbieder van de dienstverlening op termijn dienen weggewerkt en herleid tot een uniform performant systeem waarbij de doelgroep centraal staat. Gelijkschakeling dient in eerste instantie op Vlaams niveau te worden bewerkstelligd, maar overleg met de federale overheid zal tevens noodzakelijk zijn (oa fiscaliteit, huurwetgeving, woningbouwwet,...).

3.27 Gemeentelijke activeringsheffing

De gemeentelijke activeringsheffing die door het decreet grond- en pandenbeleid is ingevoerd, houdt een heffing in op onbebouwde bouwgronden gelegen langs uitgeruste wegen en/of op onbebouwde kavels in reeds vergunde maar nog niet vervallen verkavelingen.

Deze heffing bestond vroeger reeds in diverse Vlaamse gemeenten, maar thans wordt ze algemeen de “gemeentelijke activeringsheffing” genoemd. Ze is bedoeld om grondspeculatie tegen te gaan.

Het decreet grond- en pandenbeleid bepaalt dat de gemeenten bevoegd zijn voor het invoeren van dergelijke heffing. Het decreet stelt aan de gemeenten ook een aantal vrijstellings- en schorsingsgevallen van de heffing voor. Er wordt in die zin een belangrijke schorsingstermijn voorgesteld voor verkavelaars. Op hoofdlijnen komt die erop neer dat verkavelaars geen activeringsheffing dienen te betalen gedurende vijf jaar na het jaar waarin het verkoopbaarheidsattest werd verkregen. Indien er geen wegeniswerken moeten uitgevoerd worden begint de schorsingstermijn van vijf jaar te lopen vanaf het jaar dat volgt op het jaar waarin de definitieve verkavelingsvergunning werd bekomen.

Het staat de gemeenten evenwel vrij andersluidende vrijstellingen of schorsingen van de heffing op te nemen in hun belastingreglement.

De sector vreest dat sommige gemeenten van deze mogelijkheid gebruik zullen maken om geen of onredelijk korte vrijstellings- of schorsingstermijnen voor de private verkavelaar of bouwheer in het leven te roepen.

In de praktijk zijn gevallen gekend waar een gemeente reeds een belasting op onbebouwde percelen heeft opgelegd in een verkaveling 1 jaar vanaf het depot van de banwaarborg voor infrastructuur. Men ondergaat dus de belasting alvorens de infrastructuur er is. Dit is onaanvaardbaar.

In de praktijk komt het vaak voor dat de kopers van loten pas 4 maanden na de voorlopige oplevering van de wegenis een stedenbouwkundige vergunning verkrijgen. In sommige gevallen is dit te wijten aan het feit dat de elektriciteitscabine nog niet geplaatst is. De vergunning voor dergelijke cabine wordt in de praktijk aangevraagd door de nutsmaatschappij.

De sector is van oordeel dat er hoe dan ook slechts een heffing kan verschuldigd zijn na voorlopige oplevering van de wegenis. De voorgestelde schorsing van vijf jaar zou dus pas mogen ingaan na het jaar waarop de wegenis voorlopig is opgeleverd.

De sector vraagt minstens dat de gemeenten de voorziene schorsingstermijn van 5 jaar voor verkavelaars opnemen en geen kortere termijnen voorzien.

4 Richtlijnen brandweer

4.1 Inleiding

Van de bouw van rusthuizen over grote vastgoedprojecten tot de bouw van industriële installaties, allen hebben ze –terecht- een positieve beoordeling van de brandweer nodig. Probleem is echter dat voor elk type constructie de controles gebeuren door de lokale brandweercommandant. Dit maakt dat in verschillende zones verschillende ‘regels’ kunnen gelden, maar ook dat de commandant met bepaalde types constructies slechts sporadisch in contact komt. Dit kan concurrentieverstorend werken (zie cases 4.2 Antwerpen en 4.3 hydranten).

Daarom is het bedrijfsleven voorstander van de oprichting van een cel binnen de brandweer (of een erkend controleorganisme) die specifiek tot taak heeft om bovenvermelde controles uit te voeren. Dit maakt dat binnen deze cel of dit organisme expertise opgebouwd kan worden voor de verschillende types installaties over gans Vlaanderen (of België), en dat een ongelijke behandeling bijgevolg wordt uitgesloten. Wanneer zich systematisch problemen voordoen bij een bepaald type van constructies kan vrij éénvoudig een dialoog met de sector opgestart worden.

4.2 Case Antwerpen

Binnen de Antwerpse brandweer werd een ‘Richtlijn Brandweer Antwerpen’ (RBA) uitgewerkt. Opvallend is dat deze richtlijn bijzonder sterk lijkt, zowel qua vorm/indeling als qua inhoudelijke bepalingen, op de richtlijnen bekendgemaakt onder de reeks Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen (nrs. 28, 29, 30 ...) van het Nederlandse Ministerie van VROM, Directie Externe Veiligheid, in het bijzonder de Richtlijn voor bovengrondse opslag van brandbare vloeistoffen in verticale cilindrische tanks (PGS 29). Dit lijvige (Nederlandse) document en dus ook de RBA bevat algemene richtlijnen maar ook afstandsbepalingen en specifieke constructie-, uitrustings-, controle- en onderzoeksvereisten, die op een aantal punten nagenoeg samenvallen (hoewel niet helemaal...) met de VLAREM- of ARAB-bepalingen of de Codex, maar overwegend:

- supplementair zijn, dit betekent dus: nieuwe en aanzienlijke investeringen zouden vereisen;
- ofwel sterk gelijken op de bestaande wetgevende bepalingen maar toch niet identiek zijn (men heeft zich niet de moeite getroost om minstens eenduidigheid na te streven);
- ofwel totaal verschillend zijn en voor heel wat verwarring zorgen.

Voor al deze laatste vormen knelpunten.

De RBA mist elke wettelijke bekrachtiging. Nochtans werden enkele stedenbouwkundige aanvragen door de Brandweer Antwerpen inmiddels negatief beoordeeld vanwege niet-overeenstemming (meer specifiek i.v.m. afstandsregels) met dit document. Aanpassing van de aanvraag in de zin van het RBA was noodzakelijk om de stedenbouwkundige vergunning te kunnen bekomen.

De RBA is lokaal van uitstraling. Zij is uitgegeven door de lokale Brandweer (Antwerpen) en lijkt nergens anders uitgegeven te zijn. Bij de bedrijven in de Havengebieden van Gent en Zeebrugge, en ook op de Antwerpse linkeroever zijn de richtlijnen blijkbaar niet bekend. Hierdoor worden de regels van de eerlijke concurrentie met de voeten getreden.

De RBA wordt eenzijdig uitgegeven door diegenen die ook de uitvoering/naleving ervan zouden moeten controleren. Er is bovendien geen enkele duidelijkheid omtrent de verdeling van de controlebevoegdheden met de andere toezichthoudende instanties (Afdeling Milieuinspectie, Cel Chemische Risico's..).

De RBA maakt geen enkel onderscheid tussen enerzijds bestaande en reeds vergunde installaties en anderzijds nieuwe, nog te bouwen installaties, terwijl dit in VLAREM toch wel duidelijk – en terecht! - het geval is.

De RBA geeft geen enkele definitie, waardoor sommige bepalingen onduidelijk zijn of minstens voor interpretatie vatbaar zijn. In VLAREM en ARAB zijn wel degelijk definities opgenomen.

De RBA geeft nergens overgangstermijnen aan, in tegenstelling tot VLAREM dat de exploitant verplicht zich te conformeren naar welbepaalde standaarden/uitrustingen of voorzieningen tegen een bepaalde datum. Dit laatste maakt het mogelijk de noodzakelijke investeringen af te wegen, te plannen en waar nodig te spreiden in de tijd.

De RBA valt op een aantal punten, vergeleken bij VLAREM en/of ARAB, in herhaling, en zorgt niet bepaald voor de nagestreefde administratieve vereenvoudiging en transparantie. ‘Dubbele’ bepalingen hebben geen enkele meerwaarde voor het veiligheidsbeleid, en zijn integendeel eerder van aard om bijkomende risico's door foute interpretatie te creëren.

4.3 Case hydranten

Deze case is jammer genoeg de weergave van het proces dat een beheerder diende te doorlopen om een goed brandweerrapport te kunnen verkrijgen dat noodzakelijk is voor zijn erkenning. Het is slechts een voorbeeld, maar kan gebruikt worden om een aantal dringende aanpassingen door te voeren m.b.t. tot brandwetgeving en de controle erop.

In 2003 worden plannen getekend voor een nieuwe rustoord voor 60 bewoners. In 2004 wordt getracht hiervoor een verplicht brandweerrapport te verkrijgen. Op dat moment heerst er in de gemeente enige onduidelijkheid binnen de brandweer waarbij de oude commandant niet meer in functie was maar waar het niet duidelijk is wie commandant is of zal worden. De oude brandweercommandant bekijkt de plannen samen met de architect maar is ter zake niet meer bevoegd. Na verschillende pogingen om te weten te komen wie bevoegd is, worden de plannen ingediend bij de commandant van een naburig dorp omdat er in de gemeente zelf blijkbaar niemand meer bevoegd is. Deze maakt een verslag op 17 september 2004 op basis van twee hydranten aan de straatzijde gelegen. Er wordt in onderling overleg bepaald om 1 bovengrondse en 1 ondergrondse hydrant te laten plaatsen. De inhoud van deze bespreking werd kenbaar gemaakt aan de burgemeester.

Het gebouw werd verder gebouwd en de buitenaanleg uitgevoerd. Opening werd voorzien augustus 2005.

‘Op 26 augustus werd via het gemeentebestuur per brief officieel het brandonderzoek aangevraagd en werd de datum van verhuis nogmaals meegedeeld: 28 augustus. Op 12 september werd nogmaals aan het gemeentebestuur gevraagd wie het dossier zou opvolgen. Toen er op 20 september nog steeds geen afspraak tot controle werd gemaakt, zond ik opnieuw een mail aan de gemeente. Ik kreeg op 22 september een mail terug met het GSM nummer van een “commandant” en de mededeling dat ikzelf maar een afspraak moest maken. Ik deed dit en belde terug naar de commandant in kwestie, deze verklaarde nogmaals niet bevoegd te zijn, het was volgens hem de commandant van het naburig dorp die dit moest opvolgen. Na contact name met die commandant werd ik terug naar de eerste commandant doorverwezen omdat hij bevoegd moest zijn. Toen ik terugbelde verklaarde deze cynisch dat dat dan wel zo zou zijn”. Ik vroeg hem een datum om te komen kijken. Hij antwoordde: “Ik geef pas een datum als het laatste keuringsattest op mijn bureel ligt en dat kan wel een half jaar duren”. Op dat moment was ik al in het bezit van een aantal attesten, doch met enkele opmerkingen die nog moesten verholpen worden wat. Daar ik een correct dossier wilde en geen dubbel werk, wachtte ik tot 9 december om de definitieve blanco keuringsattesten op te sturen aan de brandweer Ik zond een dubbel van het dossier aan de burgemeester. Toen ik rond 15 december naar de brandweer belde en aan weer een nieuwe commandant vroeg om een spoedige controle verklaarde deze: “ U hebt nogal lef om mij zo onder tijdsdruk te zetten terwijl ik de verhuis van uw rusthuis in augustus van vreemden heb moeten vernemen, ik heb het druk ik leg U op de stapel en u moet me zeker niet voor nieuwjaar verwachten”.

Op 24 februari 2006 wordt door de nieuwe commandant een verslag opgemaakt dat eigenlijk geen verslag is maar een kopij van de wetgeving met bij de meeste punten de opmerking “niet in orde”, zonder verdere uitleg. Meer dan 70 tekortkomingen. Beroep tegen het verslag blijkt niet mogelijk.’

Bij de hydranten wordt in het verslag vermeld dat de afstand tussen de zuidelijke deuren en de twee nabijgelegen hydranten meer dan 100 meter bedraagt.

Twee bemerkingen hierbij:

1. De plaats van de twee hydranten werd besproken met de twee andere commandanten (niet met de huidige omdat hij nog geen commandant was op dat moment)
2. Bij snel nazicht bleek dat die afstand ongeveer 100 meter bedroeg.

Op het verslag werd schriftelijk gereageerd tav. het gemeentebestuur en de brandweer waarbij ook het probleem van de hydrant opnieuw werd aangekaart. Op 14 juli 2006 ontvang ik een aangepast verslag met nog een klein aantal (6) tekortkomingen, waaronder de opmerking over de hydrant.

Ik besluit om via een deurwaarder de afstand van de hydrant te laten bepalen. Hierin verklaart de deurwaarder dat de afstand tot de eerste hydrant 98 meter bedraagt en tot de tweede 99 meter. Dit PV wordt aan de brandweer bezorgd. Desondanks weigert de commandant zijn verslag aan te passen. Beroep blijkt opnieuw onmogelijk ...

4.4 Algemene conclusies

- Het bedrijfsleven is voorstander van de oprichting van een cel binnen de brandweer (of een erkend controleorganisme) die specifiek tot taak heeft om bovenvermelde controles op brandveiligheid uit te voeren.
- Het koppelen van erkenningen aan brandweerrapporten zonder eenvoudige beroepsmogelijkheden is niet democratisch. Er moet een eenvoudige beroepsmogelijkheid komen met dwingende termijnen.
- Eens een gebouw een gunstig rapport heeft zou dit voor altijd moeten gelden. Er moet verplicht een verslag worden opgemaakt van alle noodzakelijke voorbesprekingen, ook hier moet beroep mogelijk zijn.

5 Beroepen

5.1 Aanleiding

Het bedrijfsleven is zeer bezorgd over de recente verruiming van de beroepsmogelijkheden tegen vergunningen:

- Sinds 1 september 2009 kunnen alle natuurlijke personen of rechtspersonen, die rechtstreeks of onrechtstreeks hinder of nadelen ondervinden door een vergunningsbeslissing beroep aantekenen bij de bestendige deputatie. Ook belangenorganisaties kunnen beroep aantekenen. De vrees bestaat dat om en het even wie, om het even welk project kan aanvechten en dat projecten grote vertraging oplopen. Dit komt de rechtszekerheid niet ten goede, en zal leiden tot een verzanding van een groot aantal projecten.
- Tijdsduur procedures Raad van State (recent grote vooruitgang)

5.2 Mogelijke oplossingen

- Passeren van onbelangrijke gebreken door de rechter (oa. NI)
- Bestuurlijke lus (NI.): Wanneer de Raad van State (of de hoge raad voor vergunningsbetwistingen) onvolkomenheden vaststelt aan het besluit, moet het de mogelijkheid hebben om de procedure voor een bepaalde periode ‘on hold’ te plaatsen zodat de initiatiefnemer de mogelijkheid heeft om dit recht te zetten. Indien dit gebeurt, wordt de procedure zonder voorwerp en kan het besluit worden uitgevoerd. Zo wordt voorkomen dat de procedure in zijn geheel moet worden overgedaan.
- Uitspraak binnen de termijn van één jaar
- Relativiteitsbeginsel als toegangspoort voor rechtsbescherming

6 Lijst van afkortingen

MER	MilieuEffectenRapport
MV	MilieuVergunning
SV	Stedenbouwkundige Vergunning

Bijlage VIII
Suggesties en voorstellen VVSG

VERSNELLING VAN MAATSCHAPPELIJK BELANGRIJKE INVESTERINGSPROJECTEN

Visie van de gemeenten

Inhoudsopgave

1.	Achtergrond	1
2.	Werkwijze	2
3.	Stappen uit het verleden	2
4.	In de pijplijn	4
5.	Knelpunten	5
5.1	Ruimtelijke Ordening	5
5.2	Mobiliteitsconvenant	6
5.3	Milieueffect en veiligheidsrapportage	7
5.4	Stedenbouwkundige en milieuvergunning	7
5.5	Samenwerking Vlaamse, andere overheden en andere partijen	7
5.6	Projectontwikkeling	8
5.7	Specifieke subsidies	8
5.7.1	Algemeen	8
5.7.2	Gemeentelijke scholen	8
5.7.3	Lokale welzijnsvoorzieningen	9
5.7.4	Sociale woningbouw	9
5.7.5	Rioolsubsidies en onzekere planning doortochten	9
6.	Vaststelling/Uitgangspunt en randvoorwaarden	9
6.1	Vaststellingen	9
6.2	Randvoorwaarden	10
7.	Oplossingen	10
7.1	Algemeen: Werk maken van een interne staatshervorming	10
7.2	Ruimtelijke Ordening	11
7.3	Mobiliteit	12
7.4	MER en veiligheidsrapportage	13
7.5	Samenwerking met andere overheden	13
7.6	Financiering projecten	14
7.6.1	Projectontwikkeling	14
7.6.2	Specifieke subsidies	14
8.	Bijlage	14

1. Achtergrond

Het Vlaamse parlement heeft een ad hoc ‘commissie versnelling van maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten’ opgericht. Tegen 1 maart moet deze commissie voorstellen doen om de procedures bij ruimtelijke en infrastructuurprocessen te versnellen.

Met deze nota geeft de VVSG, op basis van een enquête, een aantal principes en concrete oplossingspistes voor versnelling van maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten. Ze is hierbij niet exhaustief, gelet op de zeer beperkte tijd waarin de nota opgesteld moest worden

2. Werkwijze

Begin december heeft de VVSG overlegd met de heer Sauwens, voorzitter van deze ad hoc commissie.

Afgesproken is dat de VVSG en de commissie gezamenlijk de lokale besturen ondervragen over dit thema.

De enquête die met dit doel is opgesteld, is verstuurd naar de burgemeesters en de schepenen ruimtelijke ordening, mobiliteit, openbare werken en milieu. In totaal gaat het om ongeveer 1300 personen. Ruim 150 antwoorden kwamen hierop binnen. Gelet op de korte periode waarin gereageerd kon worden en het feit dat de enquête juist voor het kerstverlof is verstuurd, menen we dat van een behoorlijke respons kan worden gesproken.

De VVSG koos ervoor een reeks open vragen te stellen, omdat op een dergelijke manier met een ‘open vizier’ kon worden gepolst naar de ervaringen en suggesties van de diverse gemeenten over de realisatietermijn van projecten. De concrete enquêtevragen zitten in bijlage.

Wie vulde de enquête in?

Functie	Aantal	Percentage
Burgemeester	31	20,7%
Schepen ruimtelijke ordening	38	24,7%
Schepen mobiliteit	28	18,7%
Schepen openbare werken	32	21,3%
Schepen milieu	34	22,7%
Andere	18	12,0%

De VVSG meent dat gelet op de respons en de vaak uitgebreide wijze waarop de vragen werden beantwoord, het thema ‘versnelling uitvoering belangrijke investeringsprojecten’ leeft bij de lokale besturen. Het gaat daarbij zowel om projecten die op Vlaams niveau als belangrijk te beschouwen zijn, maar ook en vooral om een snellere realisatie van projecten die op het lokale niveau van groot maatschappelijk belang zijn, b.v. de realisatie van bijkomende sociale woningen.

De gemeenten wijzen er uitdrukkelijk op dat het belangrijk is dat het begrip maatschappelijk relevante projecten niet wordt verengd tot projecten die enkel voor het gewest relevant zijn. Uiteindelijk dienen ook voorstellen te worden gedaan voor gemeentelijke maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten. De heraanleg van een plein of kruispunt of de bouw van een aantal sociale woningen kan immers voor een gemeente bijzonder belangrijk en maatschappelijk relevant zijn.

3. Stappen uit het verleden

De VVSG wijst erop dat de trage realisatietijd van maatschappelijke investeringsprojecten al langer op Vlaams niveau aandacht krijgt.

De afgelopen jaren zijn er immers op Vlaams niveau concrete initiatieven genomen om maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten sneller te kunnen realiseren:

- Ruimtelijke Planning:
 - o De afgelopen jaren zijn bij de diverse decreetswijzigingen de mogelijkheden om af te wijken van de stedenbouwkundige voorschriften steeds verder uitgebreid. Hierdoor is het in minder gevallen noodzakelijk om nog ruimtelijke planningsinitiatieven te nemen om bepaalde ontwikkelingen mogelijk te maken (bijvoorbeeld grote windmolens in agrarisch gebied).
 - o Samen met de inwerkingtreding van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening is het mogelijk bepaalde projecten te laten erkennen als een ‘grootschalig stedenbouwkundig project’¹. Grootschalige stedenbouwkundige projecten op de drie overheidsniveaus komen voor erkenning in aanmerking, maar dan moeten ze wel voldoen aan een aantal ‘strengere’ rand-

¹ Artt. 3.1.1-3.2.4 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening

voorwaarden. Na erkenning is een gelijktijdige wijziging van het structuurplan en de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan mogelijk. Met deze geïntegreerde plannings- en uitvoeringsprocedure is in de praktijk overigens nog geen ervaring opgedaan.

Bovendien kunnen bepaalde administratiefrechtelijke faciliteiten worden geboden voor wat betreft de *gewestelijke* strategische projecten. Dit betekent dat de Vlaamse regering kan afwijken van de inhoud en de vorm van het aanvraagdossier, de chronologie van het procedureverloop en de duur van de behandeltermijnen, zoals die genoemd staan in verschillende decreten², ten behoeve van goedkeuringen, machtigingen, vergunningen, subsidies en andere steunmaatregelen voor handelingen en verrichtingen in het kader van een gewestelijk ruimtelijk project van strategisch belang.

- De opmaak van een planmilieueffectenrapport (planMER) nadat eenmaal een ruimtelijk uitvoeringsplan is opgesteld heeft als nadeel dat de resultaten van een planMER nog maar moeilijk kunnen worden verwerkt in het ruimtelijke uitvoeringsplan. De resultaten van de planMER opnemen, betekent een aanpassing van het ruimtelijke uitvoeringsplan, waardoor een deel van de procedure voor de aanvaarding van het RUP weer opnieuw moet worden gedaan. Het 'integratiespoor'³ maakt het mogelijk dat tegelijkertijd een planMER wordt opgesteld én het ruimtelijk uitvoeringsplan. Daardoor kunnen resultaten van het planMER beter worden opgenomen in het RUP.
- De mogelijkheid om als gemeente in een eigen ruimtelijk plan een ruimtelijk probleem van een ander bestuursniveau mee op te nemen, mits toestemming van dat andere bestuursniveau.

- Stedenbouwkundige vergunningverlening:

- Sinds 1999 is het mogelijk dat gemeenten zelfstandig de stedenbouwkundige vergunning verlenen, mits ze aan een aantal randvoorwaarden voldoen ('ontvoogding'). Het grote voordeel hierbij is dat in veel gevallen het bindende advies van de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar wegvalt. Ondertussen voldoen steeds meer gemeenten aan de voorwaarden om zelfstandig de vergunningen te verlenen.
- In ieder geval hoeven in gemeenten die nog niet aan de randvoorwaarden voldoen om zelf te vergunnen, steeds minder stedenbouwkundige aanvragen voor advies naar het gewest te worden gestuurd. Als het advies niet tijdig binnen is, mag overigens voortaan ook aan de adviesvereiste voorbij worden gegaan. Een eventuele trage werking van de gewestelijke diensten leidt dus niet langer tot 'oneindig' uitstel.
- In de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening zijn bij de vergunningsprocedure steeds meer bindende termijnen ingevoerd, bijvoorbeeld 75 of 105 dagen voor het afleveren van de stedenbouwkundige vergunning. De duur van de formele procedure is dus beperkt in tijd, hoewel dit in de praktijk een verzwaring van de informele procedure kan betekenen.
- Sinds de inwerkingtreding van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening is het mogelijk dat personen die instaan voor de ontwikkeling van belangrijke bouw- of verkavelingsprojecten kunnen verzoeken om een 'projectvergadering' met de vergunningverlenende overheid en de adviesverlenende instanties. Een dergelijke projectvergadering beoogt een procedurele afstemming tussen de betrokken organen en instanties, de bespreking van de nodige of nuttig geachte projectbijsturingen en de eventuele aanvraag van een stedenbouwkundig attest. De projectvergadering kan ertoe bijdragen dat er 1) meer duidelijkheid is voor de aanvrager en 2) dat de overheid een 'eenstemmig' advies geeft.
- Eén van de doelstellingen van de oprichting van de Raad voor Vergunningsbetwistingen is dat een jurisdictioneel beroep sneller dan tot voor kort bij de Raad van State wordt afgehandeld. Gelet op het korte bestaan van de Raad voor Vergunningsbetwistingen kan nog niet worden gezegd of dit inderdaad zo zal zijn.

- Mobiliteit

- De opmaak van een MOBER (mobiliteitseffectenrapport) werd geïntegreerd in de opmaak van het MER of de stedenbouwkundige vergunning.
- De onteigeningen voor fietspaden langs gewestwegen gebeuren door het Vlaamse gewest en niet langer door de gemeente (die wel nog steeds moet instaan voor de voorbereiding).

² B.v. regelgeving over milieuvergunning, economisch ondersteuningsbeleid, integraal waterbeleid...

³ artikel 4.2.4 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen betreffende milieubeleid

versnelling_maatschappelijk_belangrijke_investeringsprojecten_28012009_(2)1 (2).doc - PAUANDR - 30 januari 2010 - 3/15

- De termijnen om het gemeentelijk mobiliteitsplan te herzien werden verlengd, zodat het afsluiten van nieuwe modules niet nodeloos gehypothekerd werd.
- Sociale huisvesting
 - Om de doorlooptijden in de sociale huisvesting te beperken is het financieringssysteem de afgelopen jaren flink op de schop genomen. Een nieuw, éénvormig financieringssysteem voor alle projecten brengt meer duidelijkheid voor de initiatiefnemers, de integratie van de afdeling Gesubsidieerde Infrastructuur in de VMSW waardoor de coördinatie tussen infrastructuur en bouwwerken beter moet verlopen en in de beheersovereenkomst tussen de VMSW en de Vlaamse Regering zijn afspraken opgenomen over de doorlooptijd van de projecten. Het Decreet Grond- en Pandenbeleid heeft daarbij een heel nieuwe dynamiek gegeven aan de (planning van) sociale woningen. De vruchten van deze initiatieven moeten de komende jaren zichtbaar worden.

De gemeenten constateren dat de afgelopen jaren een begin is gemaakt met het nemen van initiatieven die ertoe bijdragen dat de formele procedures voor de opmaak van plannen en de beoordeling van vergunningsaanvragen sneller verlopen. Voor een evaluatie over wat deze wijzigingen op het terrein betekenen is het nog te vroeg. De gemeenten vragen dat Vlaanderen nagaat of en hoe deze regelgeving op basis van de concrete ervaringen verder geoptimaliseerd kan worden.

De gemeenten zijn van mening dat bijkomende stappen nodig zijn. Het realiseren van maatschappelijk relevante projecten duurt nog echt te lang.

4. In de pijplijn

De huidige Vlaamse regering heeft eveneens aandacht voor de versnelling van de uitvoering van maatschappelijke investeringsprojecten.

Dit uit zich concreet in de oprichting van de Expertencommissie Investeringsprojecten. De experts moeten uitzoeken hoe de ingewikkelde vergunningsprocedures voor infrastructuurprojecten in Vlaanderen sneller, efficiënter en rechtszekerder kunnen worden.

Daarnaast bieden de beleidsnota's van de diverse ministers inzicht in waar de komende jaren werk van gemaakt zal worden.

In de Beleidsnota ruimtelijke ordening wordt aangehaald dat er behoefte is aan meer efficiënte instrumenten door:

- Meer 'anticiperende planning', dat wil zeggen planning die daadwerkelijk vooruitloopt op toekomstige ruimtelijke uitdagingen, want 'planprocedures kunnen concrete projecten lange tijd in de weg staan'. Daarbij worden twee mogelijke knelpunten opgesomd: de Merregelgeving in relatie tot ruimtelijke planning en de verouderde gewestplannen die nog veelal van toepassing zijn.
- Een proactieve en probleemoplossende administratie, waarbij het de bedoeling is dat de (Vlaamse) administratie echt meedenkt met de aanvrager en de aanvrager ook alternatieven worden aanreikt.
- De uitbouw van een instrumentarium voor versnelde realisatie van projecten, waarbij de minister nagaat of een onderscheid tussen eenvoudige projectgerichte planning en een meer integrale gebiedsgerichte planning zinvol is.
- Uitbreiding van de lijst van kleine werken van algemeen belang. Het gaat daarbij onder meer om infrastructuurwerken. Voor dergelijke werken kan afgeweken worden van de plannen van aanleg, waardoor de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan niet meer nodig is.
- Een evaluatie van de bevoogding. De minister wil onderzoeken hoe het bevoogdende optreden naar de lokale besturen kan worden verminderd door het toezicht te verminderen (inkorten termijnen) of af te schaffen.

In de Beleidsnota wonen wordt aangehaald dat:

- De sociale bouwmaatschappijen sneller en kwalitatiever moeten bouwen dan nu.
- De procedures voor de SHM's, VMSW en de lokale besturen vereenvoudigd zullen worden. Tot nu toe duurt het te lang om van plan tot realisatie te komen.

In de Beleidsnota mobiliteit en openbare werken wordt aangehaald dat:

- Een evaluatie van het mobiliteitsconvenant in het algemeen en de (fiets)subsiemodules in het bijzonder, moet leiden tot vereenvoudiging en kortere doorlooptijden van projecten.
- Een infrastructuurdecreet moet leiden tot het sneller verlenen van vergunningen en het oprichten van beleidsdomeinoverschrijdende projectgroepen tussen alle beleidsdomeinen die betrokken zijn bij de realisatie van infrastructuurprojecten.
- Onderzocht wordt hoe de onteigeningsprocedures versneld kunnen worden.

In de Beleidsnota Leefmilieu en Natuur staat:

- Dat de minister werk maakt van 'de beoogde transformatie op bestuurlijk vlak met onder meer een goede dienstverlening en het efficiënte beheer van processen en procedures binnen de Vlaamse overheid'.
- Dat de Vlaamse overheid meer geïntegreerd gaat werken.
- Dat wordt gestreefd naar een goede afstemming en wisselwerking tussen plannen, rapporten en programma's van het eigen beleidsdomein en met beleidsplannen uit andere beleidsdomeinen, waarbij in eerste instantie afstemming wordt gezocht met het Ruimtelijk Structuurplan en het Mobiliteitsplan Vlaanderen.

In de Beleidsnota Welzijn staat:

- Dat werk gemaakt zal worden van de hernieuwing van de zogenaamde VIPA-buffer in de sectoren personen met een handicap, en de introductie van deze methodiek bij bijzondere jeugdzorg en kinderopvang. Dankzij dit instrument kunnen initiatiefnemers infrastructuurwerken opstarten met de nodige subsidies met het zekere perspectief dat bij de ingebruikname de nodige middelen terbeschikking zullen zijn voor de werking. Er komen extra middelen voor de investeringen in de gemeenschapsinstellingen.

In uitvoering van het Vlaamse regeerprogramma en de diverse beleidsnota's startte het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie overigens recentelijk met een studieopdracht 'casestudies van mer-processen bij plan- en vergunningstrajecten'. Deze opdracht heeft als doel een overzicht te krijgen van knelpunten en ervaringen en aanbevelingen voor de optimalisatie van het mer-proces.

De gemeenten stellen vast dat ook de komende legislatuur verschillende initiatieven worden genomen om projecten sneller te doen verlopen.

De VVSG vraagt dat de steden en gemeenten tijdig bij de opmaak van de nieuwe reglementering worden betrokken, zodat eventuele vragen te beantwoorden en knelpunten te voorkomen zijn.

5. Knelpunten

De steden en gemeenten schuiven de volgende knelpunten naar voren die een snelle besluitvorming over belangrijke maatschappelijke investeringsprojecten beletten. Deze opsomming is mede gebaseerd op de resultaten van de eerder aangehaalde enquête.

5.1 Ruimtelijke Ordening

- Toenemende complexiteit van regelgeving

Verschuiven gemeenten wijzen op de complexiteit van de regelgeving.

De toenemende complexiteit van de regelgeving heeft verschillende gevolgen: 1) gemeenten moeten steeds meer externe kennis inhuren. Het aanstellen van een studiebureau kost tijd (en geld) en de gemeente wordt erdoor afhankelijk van het werkritme van het studiebureau. De gemeente kan

versnelling_maatschappelijk_belangrijke_investeringsprojecten_28012009_(2)1 (2).doc - PAUANDR - 30 januari 2010 - 5/15

natuurlijk ook bijkomend personeel aanwerven, maar ook daar zijn bijkomende kosten mee gemoeid. 2) Een procedurefout(je) is door de complexe regelgeving zo gemaakt. Voor enkele burgers is dat een aanleiding om ook daadwerkelijke procedures op te starten. Dit kan de uitvoering van projecten flink vertragen.

- Betutteling door Vlaamse en provinciale ambtenarij

Een in de enquête zeer veel aangehaald knelpunt is dat lokale besturen zich betutteld voelen door de Vlaamse en provinciale ambtenaren die structuurplannen of ruimtelijke uitvoeringsplannen adviseren. Er worden opmerkingen gemaakt over details of opmerkingen die tot de inhoudelijke bevoegdheid van de gemeente behoren. Op die manier blijft de subsidiariteit, van waaruit de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening vertrekt, te vaak een lege doos. 'Zij hebben theoretische kennis, maar staan ver van de praktijk', zo luidt het. Of: 'Eén ambtenaar kan met zijn eigen visie zorgen voor lange vertragingen'.

- Wisselende en elkaar tegensprekende adviezen

Gemeenten krijgen regelmatig bij de opmaak van plannen te maken met standpunten of adviezen die in de loop der tijd veranderen of uitgebreid worden, zonder dat het plan op dat punt inhoudelijk is veranderd. De adviezen van verschillende administraties van dezelfde Vlaamse overheden zijn soms ook onderling tegenstrijdig.

- Bindend advies van een ambtenaar

De consultants van het Agentschap Ruimte en Onroerend Erfgoed geven een bindend advies bij stedenbouwkundige vergunningen bij monumenten en gebouwen in stads- en dorpsgezichten. De gemeenten zijn tegenstander van bindende adviezen. Indien de mogelijkheid om te beslissen over een vergunning wordt toevertrouwd aan een democratisch verkozen bestuur als het college, mag de feitelijke beslissing niet worden genomen door een Vlaamse ambtenaar.

- Sterker worden van het NIMBY-effect.

De steden en gemeenten erkennen enerzijds het nut van inspraak en openbaar onderzoek. Anderzijds stellen we vast dat het draagvlak bij de bevolking om 'vervelende' zaken vlakbij te dulden, flink afneemt. Om een consensus over een nieuwe locatie voor een bedrijventerrein, gevangenis, school,... te krijgen, is dan ook veel meer tijd nodig dan vroeger, als die consensus al haalbaar zou zijn.

5.2 Mobiliteitsconvenant

- De werking van de provinciale auditcommissie (PAC)!

- Het – soms moeizaam – lokaal overlegde en in consensus goedgekeurde mobiliteitsplan of projectvoorstel wordt al te dikwijls in vraag gesteld. Zelfs door partners die mee aan tafel zaten in de Gemeentelijke BegeleidingsCommissie (GBC), maar dan door iemand anders vertegenwoordigd zijn in de PAC! En het kan ook niet dat partners niet komen opdagen in de GBC (of de verslagen van de GBC nalezen) en pas op de PAC hun bezwaren uiten. Dit leidt totodeloze vertragingen bij plannen of projecten en tot vermijdbare frustraties bij (o.m.) de gemeentebesturen.
- Externe beoordelaars oordelen veel te theoretisch met onvoldoende kennis van de concrete lokale situatie.

- Aansluitend hierbij en eigenlijk een rode draad doorheen alle antwoorden op de enquête: de subsidiariteit is veel te ver zoek!

- Daardoor wordt tot op soms zeer detaillistisch niveau toezicht uitgeoefend;
- met een ingesteldheid die vertrekt vanuit een wantrouwen tegenover de lokale besturen;
- en een stugge beoordeling naar de letter in plaats van de geest van de regelgeving;
- en een miskennis van de gemeentelijke beleidsruimte;
- Vlaamse prioriteringen houden op geen enkele manier rekening met de (nochtans ook door de Vlaamse overheid mee goedgekeurde!) lokale prioriteiten.

- Gebrek aan één subsidie-instrument voor de aanleg van fietspaden

- Vlaams gewest zou haar eigen fietspaden moeten aanleggen (module 11)

- Geen subsidie voor aanleg voetpaden (nochtans een Vlaamse beleidsdoelstelling)

- Planlast te groot bij verbreden/verdiepen mobiliteitsplan. Te academisch van opzet.

5.3 Milieueffect en veiligheidsrapportage

In de enquête worden de opmaak van een milieueffectenrapport (MER) en ‘merscreening’ bijzonder veel aangehaald als argument waarom de opmaak van plannen vertraagt. Het wordt gezien als een formaliteit, die in veel gevallen niets of weinig oplevert. ‘Teveel proza’ is een reactie.

Ook wordt aangehaald dat soms administraties op oneigenlijke wijze hun punt trachten te maken. Zo is het bij de milieueffectenrapport-screening de bedoeling dat de mogelijke relevante milieueffecten in kaart worden gebracht. Een dergelijke screening wordt echter soms aangegrepen om ook opmerkingen te formuleren over toegankelijkheid, stedenbouwkundige voorschriften, ...

Wellicht wordt de meerwaarde ook niet ingezien omdat de documenten die moeten worden opgemaakt kunnen leiden tot de beslissing dat er géén MER moet worden opgemaakt of om aan te geven wat relevante onderdelen in een planMER zijn, zonder dat het het eigenlijke MER betreft. De opmaak van die rapporten wordt als onnodig tijdverlies ervaren. De uitspraak ‘Misschien nuttig voor grote projecten, maar voor kleine projecten enkel geld en tijdverlies’, illustreert deze gedachte.

Veel gemeenten geven aan deze rapporten niet zelf te maken, maar uit te besteden aan studiebureaus. Daardoor zijn deze plannen vaak duur en tijdrovend, omdat eerst de opdracht moet worden uitgegeven en men afhankelijk is van het werkritme van het studiebureau.

5.4 Stedenbouwkundige en milieuvergunning

- ‘Betutteling’ door Vlaamse en provinciale ambtenarij
Een in de enquête zeer veel aangehaald knelpunt is dat lokale besturen zich betutteld voelen door de adviesverlenende instanties. 1) Er wordt teveel ingezoomd op details in plaats van te sturen op grote lijnen 2) de diverse overheden adviseren vanuit hun eigen domein, maar maken geen integrale afweging. 3) de inhoud van adviezen gaat soms ook inhoudelijk verder dan waar het advies eigenlijk over mag gaan.
Op die manier blijft de subsidiariteit, een principe van waaruit de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening vertrekt, te vaak een lege doos.
- Haaks op elkaar staande adviezen
De ingewonnen adviezen van de diverse diensten staan soms haaks op elkaar. Dit is niet logisch omdat de adviezen allemaal van die ene Vlaamse overheid komen.

5.5 Samenwerking Vlaamse, andere overheden en andere partijen

- De ‘betuttelende’ houding van sommige Vlaamse en provinciale ambtenaren wordt niet gewaardeerd door de gemeenten. Heel dikwijls lijkt een vlotte (samen)werking af te hangen van de houding van de persoon in kwestie.
- De cumulatie van plannen, procedures, vereiste financiële middelen (ook bij sommige subsidieprojecten) gaat dikwijls de draagkracht van – vooral kleinere – gemeenten te boven. Gemeenten zien zich daardoor gedwongen om hetzij bijkomend personeel aan te werven (niet vanzelfsprekend, omdat bijkomende regelgeving financieel niet wordt gecompenseerd) of om via studiebureaus te werken. Nochtans is ook dit laatste geen blijvend houdbare oplossing (noch financieel, noch inzake kwaliteitsvolle inhoudelijke opvolging). Dit leidt ertoe dat projecten uitgesteld (of zelfs afgesteld) worden, of dat al opgestarte projecten vertraagd worden.
- Behoeftte aan meer intergemeentelijke aanpak: sluipverkeer, tonnagebeperking (wat voor verschillende respondenten niet betekent dat deze taak weggelegd is voor de provincie of de Vlaamse overheid).
- Vertraging al te dikwijls door studiebureaus die de timing niet respecteren.

5.6 Projectontwikkeling

- Het onteigenen en het verkrijgen van een schatting van het comité van aankoop of de registratie ten behoeve van een project is een erg logge procedure en tijdrovend. Deze instanties zijn blijkbaar overbevraagd. De hoge werkdruk, maar ook evoluties in de regelgeving en nieuwe planningsinstrumenten die het comité van aankoop of de registratie weinig vertrouwd zijn, kunnen er de oorzaak van zijn dat ook de kwaliteit van de schattingsverslagen erop achteruit gaat. De problematiek van onteigenen staat met stip bovenaan als het gaat om het signaleren van knelpunten om daadwerkelijke projecten te ontwikkelen.
- Kleine gemeenten hebben niet voldoende projecten en know how om een dienst uit te bouwen die alle aspecten van een actief grond- en pandenbeleid en projectontwikkeling beheerst. Grotere gemeenten hebben eerder een draagvlak om een gespecialiseerde dienst tui te bouwen of kunnen via het autonome gemeentebedrijf werken.

5.7 Specifieke subsidies

5.7.1 Algemeen

De lokale besturen ervaren de gang van zaken m.b.t. subsidies vaak als een lange ‘lijdensweg’. Ten eerste gaat er enorm veel tijd in het inzicht krijgen in de verschillende ondersteuningsmogelijkheden op provinciaal, gewestelijk, federaal of Europees niveau. Maar ook eenmaal de subsidiemogelijkheden bekend zijn, komt er vaak heel wat administratieve rompslomp aan te pas om daadwerkelijk een financiële ondersteuning te krijgen. Bij kleine subsidies (b.v. Leegstandregister) is het sop de kool nauwelijks waard.

5.7.2 Gemeentescholen

Vlaanderen investeert al jarenlang structureel te weinig middelen in het onderwijspatrimonium. Dit heeft zeker ook zijn impact op de gemeentelijke schoolgebouwen. Het subsidiebudget voor 2010 bedraagt 31 miljoen euro. De extra middelen voor de inhaaloperatie scholenbouw zijn hier al in verrekend.

Als we de investeringswaarde nemen van alle scholenbouwprojecten waarvoor momenteel een subsidieaanvraag loopt (reguliere systeem, inhaaloperatie scholenbouw via DBFM, ...), komen we uit op een bedrag van meer dan 400 miljoen. Omdat de wachtlijsten zo lang zijn en omdat bepaalde projecten voorlopig bij gebrek aan middelen gewoon niet gesubsidieerd worden, beslissen sommige gemeenten dan maar zonder subsidies te werken of bepaalde investeringen gewoon niet te doen. De reële subsidiebehoefte ligt dus nog veel hoger.

Bovendien worden er aan schoolgebouwen hoe langer hoe meer eisen gesteld. Zo werd tijdens de vorige legislatuur beslist dat nieuwe schoolgebouwen op vlak van energiezuinigheid de E70 moeten halen i.p.v. de gebruikelijke E100. Vanuit energieoogpunt is dit te begrijpen, maar er hangt wel een belangrijk financieel plaatje aan vast. Om de bijbehorende meerkost te vergoeden, krijgt een school daarom ongeveer 23 €/m² extra gesubsidieerd. De globale budgetten werden echter niet verhoogd. Dit soort maatregelen heeft voor gevolg dat met de bestaande budgetten steeds minder scholen kunnen worden gesubsidieerd.

Bijkomende factor is dat de tegemoetkoming ook lager ligt dan in het Gemeenschapsonderwijs. Bovenop de 100%-financiering voor grote investeringen krijgt het GO! ook nog eens afzonderlijke budgetten voor kleine infrastructuurwerken (€ 11.717 miljoen in 2010) en eigenaarsonderhoud (€ 7.809). Gemeenten krijgen enkel 60 tot 70% van grote infrastructuurwerken gesubsidieerd. Voor de overige 30 tot 40 %, de kleine infrastructuurmiddelen en het eigenaarsonderhoud ontvangen ze geen subsidies.

5.7.3 Lokale welzijnsvoorzieningen

Om welzijnsvoorzieningen, zoals woonzorgcentra te bouwen, doen lokale besturen een beroep op VIPA-middelen (Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden). Daarvoor moeten ze een zorgstrategisch en een financieel-technisch plan maken. Elk van deze plannen moet voor een verschillende commissie verschijnen, die al dan niet goedkeurt, wijzigingen voorstelt en dergelijke. Het opmaken van deze plannen vergt van de besturen veel geld en energie, maar kost ook heel wat tijd, ook al omdat niet alle gemeenten voldoende deskundigheid in huis hebben en dus de opmaak van deze studies moet uitbesteden.

5.7.4 Sociale woningbouw

Voor de sociale woningbouw ervaren gemeenten dat de doorlooptijd van projecten te lang duurt. Het moet mogelijk zijn dat binnen één gemeentelijke legislatuur een sociale woning van idee tot sleutel-in-de-deur wordt gerealiseerd. Omdat de regelgeving de afgelopen jaren zo drastisch is gewijzigd (aanpassing financieringssyteem, grond- en pandenbeleid) is nog onduidelijk of dit ook tot de gewenste versnelling leidt. Alleszins gelden ‘algemene’ knelpunten als een tekort aan inkomsten, een overdaad aan, sterk wijzigende en ingewikkelde regelgeving en een zwaar controlesysteem op de werking van de sociale huisvestingsmaatschappijen als redenen waarom sociale woningen niet zo snel worden gerealiseerd als iedereen wenst.

5.7.5 Rioolsubsidies en onzekere planning doortochten

Door verschillende gemeenten wordt aangegeven dat een nadeel aan het huidige subsidiesysteem is dat de subsidiebudgetten nauwelijks kunnen worden gepland. Het is hoogst onzeker voor een gemeente wanneer een project op het definitieve subsidieprogramma zal komen. De gemeenten vragen grotere zekerheid over het verwerven van subsidies. Als het tegenzit worden verschillende projecten van een gemeente jarenlang niet opgenomen en daarna plotseling wél binnen korte tijd. Als de gemeenten dan financieel niet meer kunnen volgen, omdat alle projecten samen komen, zorgt dit nog eens voor extra vertragingen. De gemeente kan ook reeds niet gesubsidieerde dossiers in uitvoering hebben die (qua hinder) niet te combineren zijn met gesubsidieerde dossiers die plots uit de kast vallen. De gemeenten hebben hetzelfde probleem met de onzekere planning van projecten van AWW (bijvoorbeeld doortochten van gewestwegen door gemeentelijke kernen, waarbij de gemeente ook investeringen aan het openbaar domein/riolering moet doen). Voor een gemeente kan dit een verschil maken van miljoenen euro’s wel of niet aanbesteden. Bovendien is dat zeer moeilijk te communiceren naar de inwoners.

6. Vaststelling/Uitgangspunt en randvoorwaarden

6.1 Vaststellingen

Veel Vlaamse regelgeving komt van Europa. Vlaanderen beslist daar via de Belgische vertegenwoordiging zelf mee over op Europees niveau en kan misschien doeltreffender kansen te baat nemen om daar sterker te wegen. Hoe dan ook moet de Vlaamse vertaling van die regelgeving zo werkbaar mogelijk zijn.

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de formele en de informele procedure.

In de formele procedure zijn de termijnen nu al redelijk. Zo moet over een stedenbouwkundige vergunning binnen 75 of 105 dagen worden beslist. Het inkorten van termijnen in de formele procedure is dan ook geen daadwerkelijke oplossing.

Daarnaast gaat bij veel projecten heel wat, en zelfs vooral, tijd zitten in de informele procedure. Hierbij gaat het om de stappen die gezet worden om de formele procedure zo vlot mogelijk te laten verlopen. Het beperken van deze periode is natuurlijk erg moeilijk, omdat het afhangt van de concrete omstandigheden en ook te maken heeft met maatschappelijke feeling.

6.2 Randvoorwaarden

De steden en gemeenten zijn vragende partij dat maatschappelijke investeringsprojecten sneller dan nu tot stand moeten komen.

Snellere projecten mogen echter niet ten koste gaan van:

- De kwaliteit van de beslissing. Met andere woorden: niet de snelheid van de realisatie van het project moet voorop staan, wel het feit of er een gedegen beslissing wordt genomen. De snelheid waarmee tot de beslissing wordt gekomen, is daar één van de aspecten van;
- Planmatige werken moet voorrang hebben op ad-hoc werken;
- Inspraak en overleg hebben een grote meerwaarde. De diverse overheden moeten blijvende inspanningen doen om te zoeken naar methoden om daadwerkelijke inspraak en overleg aan te moedigen. Dat neemt overigens niet weg dat er ook aan inspraak en overleg grenzen zijn.

De gemeenten zijn voorstander van een snellere realisatie van projecten, maar menen dat het evengoed belangrijk is tot een gedegen beslissing te komen, planmatig te werken en waarborgen te hebben voor daadwerkelijke inspraak en overleg.

7. Oplossingen

7.1 Algemeen: Werk maken van een interne staatshervorming

- Vlaanderen moet terughoudend zijn met bijkomende regelgeving en actief werk maken van administratieve vereenvoudiging
Voor steden en gemeenten is het essentieel dat een interne staatshervorming niet alleen gaat over de aanpassing van structuren maar vooral over het respecteren van een andere bedrijfscultuur bij de centrale Vlaamse overheid. Het is een kernopdracht van de Vlaamse overheid om op hoofdlijnen doelstellingen te formuleren voor de samenleving. Dat erkent het lokale bestuursniveau. Sturen op hoofdlijnen is echter niet hetzelfde als het hele lokale functioneren in detail vastleggen en de eigen beleidsruimte van de gemeenten systematisch kortwieken.

Het jaar 2009 was bijna een recordjaar voor wat betreft het aantal pagina’s in het Belgische Staatsblad. De dikte van het Belgische Staatsblad is een goede indicatie van hoeveel bijkomende of wijzigende regelgeving er is. Ook in de beleidsdomeinen waar het hier over gaat stellen we vast dat het afgelopen decennium de omvang van de regelgeving duidelijk is gestegen. Vlaanderen heeft daar in een aantal gevallen niet de eigen hand in, bijvoorbeeld omdat de regelgeving het gevolg is van een Europese richtlijn. Het aanvaarde principe dat voor elke bijkomende regel ook oude regelgeving wordt geschrapt, zou in de praktijk moeten worden omgezet.

Indien het toch nodig is om regelgeving te wijzigen, moet Vlaanderen expliciet aandacht hebben dat lopende planningsprocessen kunnen worden afgemaakt onder de oude voorwaarden.

- Werk aan een andere bedrijfscultuur in de Vlaamse administraties
Voor de lokale besturen is het essentieel dat Vlaanderen concrete stappen zet om een andere bedrijfscultuur bij de Vlaamse overheid te bewerkstelligen. De Vlaamse overheid moet meer doelstellingen op hoofdlijnen formuleren, maar zich terughoudend opstellen ten opzichte van de lokale besturen. De ambtenaren uit de bovenbouw dienen meer vertrouwen te geven in de expertise van de lokale besturen. Concreet kan dit bijvoorbeeld blijken uit duidelijke richtlijnen naar de Vlaamse ambtenaren of de invoering van een verplichting tot het volgen van vormingen over de werking van lokale besturen (zie 7.5).
- Buig de ‘top down’ cultuur om
Zowel in het ‘pact met de gemeenten’ als in het ‘lokaal pact’ zijn de afgelopen jaren bestuurlijke afspraken gemaakt en concrete actiepunten op papier gezet om de relatie centraal-lokaal op een

meer evenwichtige en respectvolle manier vorm te geven. De principes en afspraken kwamen op het volgende neer:

- Respect voor subsidiariteit (wetsmatiging, terughoudendheid in nieuwe regelgeving,...).
- De opmaak van een bestuurlijk en financieel effectenrapport bij alle nieuwe regelgeving.
- Een structurele betrokkenheid van het lokale niveau bij nieuwe regelgeving.
- Voldoende fiscale beleidsruimte.
- Hervorming van de financieringsinstrumenten (zie 7.6).

De voorbije jaren zijn er zeker pogingen gedaan om aan deze afspraken tegemoet te komen. Toch is de algemene beoordeling niet positief. Daarom moet deze legislatuur echt werk worden gemaakt van een ombuiging van de top down cultuur.

- Betere interne coördinatie van Vlaamse overheid

Er wordt herhaaldelijk vastgesteld dat er vrijwel geen coördinatie is tussen de Vlaamse departementen onderling. Op 'coördinatievergaderingen' zoals de plenaire vergadering bij ruimtelijke uitvoeringsplannen zien lokale besturen telkens dat Vlaamse departementen met hun visie en hun standpunten afkomen, maar dat er geen onderlinge afstemming is gebeurd. Lokale besturen worden dan steeds geconfronteerd met vaak erg uiteenlopende 'Vlaamse' visies die telkens vanuit een andere sectorale invalshoek komen. Heel wat projecten zouden sneller gerealiseerd worden indien Vlaanderen zelf met een gecoördineerde visie zou komen naar dergelijke vergaderingen. De Vlaamse overheid kan hier enorme efficiëntiewinsten realiseren en de inzet van haar ambtelijk apparaat beter sturen.

- Maak 'Grondwettelijk hof' en 'Raad van State-proof'-regelgeving

Vlaanderen moet meer dan nu de regelgeving kritisch bekijken en nagaan of de regelgeving zo is opgesteld dat beslissingen die op basis van de regelgeving worden genomen, een procedure bij het Grondwettelijk Hof en de Raad van State kunnen doorstaan. Dit kan door de regelgeving te beperken en duidelijke teksten te schrijven.

- Werk aan draagvlak voor maatschappelijke projecten

Gemeenten constateren dat zowat elk project door het NIMBY-effect moeilijker mogelijk wordt. Sensibiliseer de bevolking in het algemeen over het nut en de noodzaak van plannen en projecten en de mogelijkheden voor de burger om mee te denken of zich (deels) schadeloos te stellen.

7.2 Ruimtelijke Ordening

- Maak structuurplannen meer strategisch

Het werken aan de inrichting van de ruimte aan de hand van een visie biedt een duidelijke meerwaarde. We stellen voor dat de structuurplanning meer dan nu strategisch van aard wordt. Dit heeft twee belangrijke voordelen: structuurplannen worden creatiever en flexibeler en nieuwe, onvoorzienbare projecten kunnen gemakkelijker worden ingepast.

- Spreek met één stem op de plenaire vergadering bij de opmaak van ruimtelijke plannen en versterk de mogelijkheden van het informeel vooroverleg.

De gemeenten menen dat het al een sprong vooruit is als de Vlaamse overheid met een tussen de diverse Vlaamse diensten inhoudelijk gecoördineerd standpunt komt ten laatste op de plenaire vergadering. Op die manier spreekt Vlaanderen duidelijk met één stem.

Bovendien kan de opmaak van een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan daadwerkelijk versnellen als de adviserende instanties of de goedkeurende overheid bij informele contacten voorafgaand aan de plenaire vergadering over het plan zich op basis van realistische deelstudies zich uitspreken. Indien pas op de plenaire vergadering wezenlijke knelpunten naar boven komen, werkt dit vertragend. Gemeenten ervaren dat adviserende instanties en de goedkeurende overheid bij informele contacten zich niet of maar moeilijk tot uitspraken laat verleiden waaraan ze zich gebonden achten.

- Laat het gewest met één stem adviseren en in beroep gaan bij vergunningen

De gemeenten pleiten voor een ééngemaakt advies van de Vlaamse overheid, voorafgaand aan de gemeentelijke beslissing over de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag. In de plaats van diverse, soms onderling tegenstrijdige adviezen van de verschillende adviesverlenende instanties zou er dus voortaan één gecoördineerd en daadwerkelijk geïntegreerd advies moeten komen. Door het geïntegreerde advies kunnen gemeenten sneller vergunnen.

Na afgifte van de stedenbouwkundige vergunning kunnen, volgens de huidige regelgeving, de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar en de adviesverlenende instanties die advies gaven of die per abuis niet om advies zijn gevraagd, in beroep gaan tegen de beslissing over de stedenbouwkundige of verkavelingsaanvraag. De gemeenten vinden dat van de Vlaamse overheid mag worden verwacht dat ze, zeker in deze fase, met één stem spreekt. Daarom pleiten we ervoor dat enkel de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar en niet de individuele adviesverlenende instanties in beroep kunnen gaan. De adviesverlenende instanties moeten dus hun wens tot beroep kenbaar maken aan de gewestelijke stedenbouwkundige. Hij is het dan die de verschillende sectorale belangen tegen elkaar afweegt en beslist of uiteindelijk de Vlaamse overheid in beroep gaat (zie art. 4.7.21 §1 VCRO).

- Schrap het advies van de gemeente over eigen stedenbouwkundige aanvragen.

Op basis van art. 4.7.26 VCRO moet in de bijzondere procedure het college een advies geven over aanvragen die volgens de bijzondere procedure verlopen. Dit is een goede zaak, tenzij de gemeente zelf de aanvrager is van de vergunning. Het is vanzelfsprekend dat de gemeente een positief advies geeft over haar eigen aanvraag. Een dergelijk advies is dan ook overbodig⁴.

- Bied 'administratiefrechtelijke faciliteiten' aan gemeenten

Sinds de inwerkingtreding van de VCRO is het mogelijk dat de Vlaamse regering ten behoeve van 'goedkeuringen, machtigingen, vergunningen, subsidies en andere steunmaatregelen voor handelingen en verrichtingen in het kader van een ruimtelijk project van gewestelijk belang, afwijkt van de inhoud en de vormgeving van het aanvraagdossier, de chronologie van het procedureverloop en de duur van de behandeltermijnen'. Welke afwijkingen dit zijn, zal nog worden bekendgemaakt door de Vlaamse regering. Ook gemeentelijke projecten zouden van deze administratiefrechtelijke faciliteiten gebruik moeten kunnen maken.

- Schaf het bindend advies bij monumenten en in stads- en dorpsgezichten af

Gemeenten vinden dat het aan een democratisch gekozen bestuur toekomt om over een vergunningsaanvraag te beslissen. Bij stedenbouwkundige aanvragen voor sloop aan een monument en in een stads- en dorpsgezicht geeft echter een Vlaamse ambtenaar een bindend advies. Wij pleiten ervoor dat deze adviezen niet bindend zijn.

- Organiseren van 'inleefstages'

Omdat een veelvoorkomend verwijt is dat de Vlaamse en provinciale adviesverlenende instanties 'wereldvreemd' zijn, is een voorstel om op regelmatige basis 'inleefstages' te organiseren, waarbij Vlaamse ambtenaren meedraaien in de gemeentelijke praktijk. Hierbij kan er rol weggelegd zijn voor de VVSG die dit in samenwerking met de Vlaamse overheid kan organiseren.

7.3 Mobiliteit

- Bundelen van dossiers, bijvoorbeeld: één subsidie-instrument voor de aanleg van fietsinfrastructuur met inbegrip van zgn. kunstwerken.
- Start- en projectnota samenvoegen:
 - bij die projecten waar de beste oplossing voor iedereen zonneklaar is;
 - bij kleine projecten.
- Meer autonomie geven aan de lokale besturen
- Afdwingen dat elke partner de overlegspelregels moet volgen:

- bijvoorbeeld: GBC-partners zouden niet op beslissingen mogen kunnen terugkomen of bezwaren uiten op de PAC (ook – en vooral – niet als ze stelselmatig hun kat sturen naar de GBC), want dit zorgt voor vermijdbare vertragingen.
 - immers, als het overleg wel door iedereen constructief gevoerd en opgevolgd wordt, draagt dit ook bij tot een vlottere doorlooptijd
- De Vlaamse en provinciale overheid moeten hun medewerkers aanzetten tot een constructieve en meedenkende houding. Dit zou leiden tot minder wrevel en meer dynamiek, en dus meer draagvlak en een vlottere uitvoering.

7.4 MER en veiligheidsrapportage

- Kleine projecten vrijstellen van screening
De gemeenten zijn vragende partij om bij kleinere ruimtelijke uitvoeringsplannen waar ‘evident’ geen milieueffect is, ook geen ‘screening’ te moeten doen. We denken b.v. aan een RUP zonevreemd voetbalterrein. Er zou ook bekeken moeten worden of het zinvol is om adviserende instanties die al bij de screening hebben geadviseerd, niet meer te laten adviseren bij de opmaak van het eigenlijke ruimtelijke uitvoeringsplan .
- Bindende termijnen in MER-procedure
De gemeenten zijn vragende partij om bindende termijnen ingevoerd te zien in de diverse MER-procedures.
- Slank de inhoud af
Beperk de inhoud van een MER meer tot het essentiële. Nu gaat er tijd zitten in het onderzoeken van evidente zaken. Er worden boeken geschreven waar slechts enkele regels uit gebruikt worden.
- Investeer in ‘het waarom’
Het draagvlak voor milieueffectrapportage is niet altijd even groot. Het tijdsverlies, de kosten, de beperkte resultaten en de complexiteit van de regelgeving zijn daar de oorzaak van. Investeer als Vlaams overheid in het beter dan nu overbrengen van het waarom van de regelgeving in een begrijpbare taal.

Een aspect daarbij is het bevorderen van het zg. ‘integratiespoor’, omdat dat de meeste garantie inhoudt dat de resultaten van het MER mee worden genomen in het ruimtelijke plan.

7.5 Samenwerking met andere overheden

Werk maken van een partnermodel

Voor de lokale besturen is het essentieel dat Vlaanderen concrete stappen zet naar een andere bedrijfs-cultuur bij haar diensten. Vlaanderen moet meer doelstellingen op hoofdlijnen formuleren, maar zich terughoudend opstellen ten opzichte van de lokale besturen. De ambtenaren uit de bovenbouw dienen meer vertrouwen te geven in de expertise van de lokale besturen. De adviezen moeten zich ook beperken tot enkel die aspecten waarvoor Vlaanderen of de provincie bevoegd is te adviseren of te beslissen. Vlaanderen en de provincies moeten werk maken van geïntegreerde adviezen, die alle bedenkingen van de onderscheiden administraties tegenover elkaar afwegen. Concreet kan dit bijvoorbeeld blijken uit duidelijke richtlijnen naar de Vlaamse ambtenaren, vormingen over de werking van lokale besturen, de organisatie van ‘inleefstages’ (zie 7.2) of een soort ombudsman waar gemeenten met klachten over een in hun ogen al te enthousiaste Vlaams of provinciale ambtenaar terecht kunnen.

Stel projectbegeleider aan

Meermaals wordt gesuggereerd om:

- per project één gewestelijke projectverantwoordelijke aan te stellen,
- die binnen de Vlaamse overheid de verschillende diensten en standpunten aftoetst,
- en naar de andere partners toe met één stem spreekt.

7.6 Financiering projecten

7.6.1 Projectontwikkeling

- Zorg dat onteigeningsmachtigingen vlot kunnen worden afgeleverd, door duidelijk te maken wie welke machtiging verleent.
- Neem initiatieven naar de federale overheid om de werking van de onteigeningswetgeving te verbeteren.
- Neem initiatieven naar de federale overheid om ervoor te zorgen dat de comités van aankoop snel-ler en met kennis van zaken schatten. Indien hierin op korte termijn geen concrete verbetering merkbaar is, is het absoluut noodzakelijk dat Vlaanderen zélf een instelling in het leven roept voor de opmaak van schattingsverslagen. Lokale besturen kunnen hierop dan een beroep doen. Een andere optie is een regionalisering van de Aankoopcomités door te voeren.

7.6.2 Specifieke subsidies

- Vergroot de financiële ruimte van gemeenten structureel
De steden en gemeenten menen dat gemeentelijke projecten sneller tot stand komen als de gemeenten zelf over de middelen beschikken om ze uit te voeren. We pleiten voor:
 1. Een structurele verhoging van het Gemeentefonds.
 2. Een plattelandsfonds dat structurele ondersteuning biedt voor de enkele tientallen minst bestuurskrachtige plattelandsgemeenten.
 3. Het meer dan nu gebruik maken van enveloppefinanciering, waarbij voor een bepaald beleidsdomein middelen ter beschikking worden gesteld aan de gemeenten. Waar de gemeente dat geld dan concreet aan besteedt is vervolgens een eigen beleidskeuze van de gemeente. Dit kan gekoppeld worden aan transparante doelstellingen.
- Indien toch wordt gewerkt met projectsubsidies moet Vlaanderen per subsidiestroom nagaan waar kan worden vereenvoudigd.
Een algemene vereenvoudiging is door te werken met aanvragen die (grotendeels) gelijk zijn over de verschillende beleidsdomeinen. Nu verliezen gemeenten tijd doordat de verschillende aanvragen bij dezelfde Vlaamse overheid telkens dezelfde basisinformatie dienen aan te leveren of deze informatie telkens juist op een andere wijze moet worden aangeleverd.
- Bovendien stellen we vast dat verschillende subsidiebudgetten een structureel tekort hebben. Een verhoging van de budgetten betekent dat dergelijke projecten sneller projecten kunnen worden gerealiseerd (bijvoorbeeld voor scholenbouw).
- De lokale besturen vragen om de regelgeving zodanig aan te passen dat de zorgstrategische planning wordt vereenvoudigd en zelfs niet meer nodig is voor de eigenlijke VIPA-procedure. Immers, voorafgaand aan de start van de eigenlijke subsidieaanvraag moet een welzijnsvoorziening die de intentie heeft te gaan (ver)bouwen al haar voornemens kenbaar maken via de aanvraag van een zg. ‘voorafgaande vergunning’. Bij die aanvraag moet ook een plan dat erg lijkt op het zorgstrategische plan worden toegevoegd. Het bij de eigenlijke subsidieaanvraag indienen van het eigenlijke zorg-strategisch plan, werkt dan ook overbodig verdragend.

8. Bijlage

De vragen die in de enquête gesteld zijn, waren als volgt:

Ruimtelijke Ordening

Welke (grote of kleine) knelpunten ervaart u bij de ruimtelijke planningsprocessen, waardoor de doorlooptijd wordt vertraagd? U kunt daarbij denken aan de opmaak van gemeentelijke structuurplannen of de gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (openbaar onderzoek, inspraak, adviesraden, reacties uit de buurt,...)

Hebt u suggesties hoe deze planningsprocessen kunnen worden verbeterd?

Mobiliteitsplanning

Welke knelpunten ervaart u bij de mobiliteitsplanning, waardoor de doorlooptijd wordt vertraagd? Denk daarbij aan de mobiliteitsplannen (openbaar onderzoek, inspraak, adviesraden, reacties uit de buurt), het

afsluiten van convenantmodules, de werking van de gemeentelijke begeleidingscommissie (GBC), de werking van de provinciale audit-commissie (PAC)?

Hebt u suggesties hoe deze planningsprocessen kunnen worden verbeterd voor wat betreft mobiliteitsplanning?

Milieueffectenrapportage en veiligheidsrapportage

Voor de opmaak van de plannen moet de opmaak van een milieueffectenrapportage worden overwogen en soms ook daadwerkelijk worden opgemaakt. Welke (grote of kleine) knelpunten ervaart u bij de milieueffectenrapportage voor een plan of een project?

Hebt u suggesties hoe deze planningsprocessen kunnen worden verbeterd?

Stedenbouwkundige en milieuvergunningen

Voor infrastructurele projecten of bouwprojecten levert in veel gevallen de gemeente de stedenbouwkundige of milieuvergunning af. Op welke momenten ervaart u dat projecten onnodig werden vertraagd? Denk hierbij bijvoorbeeld aan de vergunningsprocedure zelf (adviesverlening, openbaar onderzoek) de administratieve beroepsmogelijkheid of de procedure bij de Raad van State.

Hebt u suggesties hoe deze procedures kunnen worden verbeterd?

Samenwerking met Vlaamse en andere overheden

Hoe ervaart u de samenwerking met de verschillende Vlaamse, provinciale of federale overheden bij de opmaak van plannen en bij de vergunningverlening? Denk bijvoorbeeld aan de adviesverlening, overlegmomenten en de afstemming planning voor uitvoering? Hoe ervaart u de samenwerking met nutsmaatschappijen, studie bureaus en aannemers?

Hebt u suggesties hoe de samenwerking tussen de verschillende overheden versneld en verbeterd kan worden?

Financiering projecten

Ondervond u vertraging bij de uitvoering van projecten omwille van het niet tijdig ter beschikking komen van subsidies voor de oncrete ontwikkeling van projecten en zo ja, voor welke projecten? Zijn er soms vertragingen die te maken hebbe met andere financieringsproblemen?

Hebt u suggesties voor verbetering om een project sneller tot een goed einde te brengen?

Projectontwikkeling

Welke onbegrijpelijke hinder ondervond u om uw project in uitvoering en tot oplevering te krijgen? Denk daarbij bijvoorbeeld aan de regelgeving van onteigenen, die van overheidopdrachten, publiek private samenwerking, de Vlaamse grondenbank,...

Hebt u suggesties voor verbetering om een project sneller tot een goed einde te brengen?

Opmerkingen

Heeft u nog andere algemene opmerkingen en suggesties in dit verband die niet aan bod kwamen in de vorige vragen en antwoorden?

Bijlage IX

Voorstel van het departement MOW

Voorstel van het departement mow: Grondverwervingen en onteigeningen

Hierna wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste knelpunten en oplossingen m.b.t. grondverwervingen en onteigeningen die door de departementale werkgroep werden opgesteld. In een laatste hoofdstuk wordt een aanzet gegeven voor een plan van aanpak.

Knelpunten:

Het belangrijkste knelpunt bij grondverwervingen en vooral onteigeningen is de lange doorlooptijd. Het duurt vaak erg lang alvorens het Comité tot aankoop (hierna Aankoopcomité) een procedure opstart. De ramingen en de onderhandelingen door het Aankoopcomité vergen meestal te veel tijd.

De te beperkte capaciteit bij het Aankoopcomité is de belangrijkste verklaring voor de lange doorlooptijden. Het aantal onteigeningsdossiers dat door het Aankoopcomité moet worden behandeld, is beduidend hoger dan het aantal dossiers dat door het beschikbaar aantal Aankoopcommissarissen binnen redelijke termijnen kan verwerkt worden.

Enkele voorbeelden:

Van alle module 13-fietspadprojecten (overeenkomsten tussen Vlaamse overheid en gemeenten met het oog op aanleggen van fietspaden langs gewestwegen) opgestart tussen 2000 en 2005, zitten ca. 7 op 10 dossiers vast in de onteigeningsprocedure.

De onteigeningsdossiers voor de aanleg van fietspaden langs de gewestweg N721 (Bree-Maaseik) kunnen na een lange planfase eindelijk worden goedgekeurd. Maar het Aankoopcomité zal ook in 2010 zeker geen tijd vinden om deze dossiers af te handelen wegens onderbemanning, zo kregen beide burgemeesters te horen.

Voor de verwervingen in het Linkerscheldeoevergebied, met het oog op de uitbreiding van de Waaslandhaven, is momenteel slechts één aankoopcommissaris aangesteld. Analyse van de verwervingen van de afgelopen jaren leert dat deze aankoopcommissaris jaarlijks ongeveer 100 ha aan landbouwgronden verwierf voor het Vlaamse Gewest. De momenteel voorliggende ontwerpversies van de onteigeningsplannen voor de uitbreiding van de haven en de realisatie van nieuwe natuurgebieden, voorzien in de verwerving van ongeveer 500 ha, in de periode van vijf jaar na de goedkeuring van het onteigeningsbesluit. Tel hierbij nog de minnelijke verwervingen die in deze periode in het Linkerscheldeoevergebied zullen gebeuren en de verdere verwervingen in de dorpskern van Doel en er kan al snel besloten worden dat de door het Aankoopcomité ingezette middelen, indien ongewijzigd, wellicht ontoereikend zullen zijn.

Niet alleen de doorlooptijden bij het Aankoopcomité maar ook de prioriteit die het comité al dan niet geeft aan bepaalde dossiers stemt niet steeds overeen met de wensen van de Vlaamse overheid. Zo vernam de afdeling Wegen en Verkeer Vlaams-Brabant op 19 oktober 2009 van het Aankoopcomité Brussel dat de onteigeningen van het Gewestelijk ExpresNet voorrang hebben en dat de

ramingen voor de dossiers van hun afdeling ten vroegste rond konden zijn in mei 2010.

Alvorens op zoek te gaan naar oplossingen voor de lange doorlooptijden en de suboptimale prioriteitsbepaling bij het Aankoopcomité is het belangrijk om de voordelen van het inschakelen van het Aankoopcomité te vermelden. Het Aankoopcomité heeft een grote deskundigheid inzake schattingen en onderhandelingen opgebouwd. Door hun deskundigheid en omwille van hun onafhankelijkheid worden zij, zowel door onteigenden als door de rechtbanken en gerechtsdeskundigen, als gezaghebbend aanzien. Dankzij hun uitgebreide netwerk, de vele vergelijkingspunten en de tarieflijsten kunnen de Aankoopcomités een grote uniformiteit bij hun schattingen garanderen. Wanneer later in deze nota mogelijke oplossingen worden besproken zal blijken dat bij heel wat van deze oplossingen een aantal van de huidige knelpunten worden aangepakt maar dat dit ten koste gaat van één of meerdere van de hier opgesomde voordelen.

De complexe regelgeving met betrekking tot onteigeningen en meer algemeen met betrekking tot vastgoed (bodemsaneringsdecreet, decreet inzake de ruimtelijke ordening, Vlaamse Wooncode, rechten van voorkoop, milieuregelgeving, ...) is eveneens een belangrijke verklaring voor lange doorlooptijden.

Ook kadastrale onduidelijkheden of situaties van onverdeeldheid en derden belanghebbenden (titularissen van persoonlijke of zakelijke rechten) belemmeren geregeld een vlotte afhandeling.

Ten gevolge van de lange doorlooptijden voor grondverwervingen en onteigeningen kunnen de oriënterende en de beschrijvende bodemonderzoeken vervallen zijn vóór de onteigening is afgerond, zodat nieuwe of aanvullende bodemonderzoeken moeten worden uitgevoerd, hetgeen leidt tot bijkomende kosten.

Mogelijke oplossingen

Zoals vermeld is het aantal aankoopcommissarissen te klein om het groot aantal onteigeningen binnen aanvaardbare termijnen te verwerken. Vermits het Aankoopcomité deel uitmaakt van de federale overheid heeft het Vlaamse Gewest geen impact op (de uitbreiding van) het personeelskader van het Aankoopcomité. Omdat het Vlaamse Gewest daarnaast ook op geen enkele wijze kan wegen op het beleid en de werking van het Aankoopcomité, valt weinig resultaat te verwachten van het afsluiten van resultaatverbintenissen met het Aankoopcomité.

Er worden in het verleden door de afdelingen en agentschappen van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken reeds ad hoc afspraken gemaakt om het Aankoopcomité te ondersteunen. Dit gebeurt op verschillende manieren. Bepaalde afdelingen en agentschappen stelden, in het kader van een specifiek project zoals de aanpak van gevaarlijke punten langs gewestwegen, op hun budget eigen personeel ter beschikking die dan in de kantoren van het Aankoopcomité de aankoopcommissaris ondersteunen bij de behandeling van de verwervings- en onteigeningsdossiers voor dit welbepaalde project. Gekoppeld

aan deze inzet van eigen personeel werd ook geregeld IT hard- en software ter beschikking gesteld van de aankoopcommissarissen.

Zo heeft de aankoopcommissaris voor het Linkerscheldeoevergebied één voltijdse secretaresse, betaald door het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, alsook één voltijdse kracht voor inhoudelijke ondersteuning, betaald door de pregrondenbank Linkerscheldeoever, ter beschikking gekregen. De inhoudelijke ondersteuning omvat onder meer het voeren van onderhandelingen en het voorbereiden en opmaken van schattingsverslagen en aktes, die daarna enkel nog door de commissaris nagekeken en getekend moeten worden. Door dergelijke ondersteuning kan per aankoopcommissaris het werkvolume aanzienlijk verhoogd worden. Al dient hierbij de kanttekening gemaakt te worden dat het marginaal nut van het toevoegen van nog een tweede of derde bijkomende ondersteunende kracht wellicht heel wat kleiner zou zijn.

Elders schakelen afdelingen en agentschappen, opnieuw in het kader van een specifiek project, externen in die welbepaalde taken van de aankoopcommissaris, zoals bijvoorbeeld het opstellen van plaatsbeschrijvingen, in de plaats van de aankoopcommissaris uitvoeren. De aankoopcommissarissen aanvaarden tot op heden echter alleen een ondersteuning door publieke instanties. Daarom dat de minister een schrijven richtte aan minister Reynders om erkende landmeters-experten toegang te verlenen tot de objectieve vergelijkingspunten met het oog op de opmaak van het schattingsverslag.

Op 25 maart 2009 dienden de heren Johan Sauwens en Koen Van den Heuvel een voorstel van decreet in houdende aanstelling van erkende landmeters door provincies, gemeenten en OCMW's voor het opmaken van schattingsverslagen in het kader van onroerende verrichtingen die worden gesteld door de provincies, gemeenten en OCMW's. Voor de onroerende verrichtingen van gemeenten en OCMW's is de beschikbaarheid van de schattingsverslagen immers de kritische succesfactor. Derhalve kan voor die openbare instellingen de inschakeling van één of meerdere landmeters-experten een oplossing bieden om tijdig hun onroerende verrichtingen te realiseren. Van zodra men moet overgaan tot een gerechtelijke onteigening wordt door de gemeenten en OCMW's evenzeer een beroep gedaan op het Aankoopcomité. Daar het Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken van de Vlaamse overheid voor zijn onroerende verrichtingen overeenkomstig het huidige protocol steeds beroep moet doen op het Aankoopcomité, reikt het voorliggende voorstel van decreet slechts een gedeeltelijke oplossing aan om de snelheid van verwervingen te verhogen. De inzet van (interne/externe) landmeters-experten binnen het beleidsdomein kan alleen bijdragen tot het sneller afleveren van schattingsverslagen noodzakelijk om onteigeningsdossiers (plannen en ministerieel besluit) te kunnen ondertekenen na advies van de Inspectie van Financiën (niet altijd noodzakelijk bij EVA's). Zolang exclusief beroep moet worden gedaan op het federale Aankoopcomité voor de onroerende verrichtingen, zal de inzet van deze landmeters-experten de dynamiek van de verwervingen niet verhogen zoals nodig; alleen de voorbereidingsfase zal worden verkort.

Goede werkafspraken met het Aankoopcomité en een ondersteuning van de aankoopcommissarissen door personeel van de Vlaamse overheid of door

externen kunnen tot op zekere hoogte de capaciteit van het Aankoopcomité verhogen. Het aantal aankoopcommissarissen zal evenwel, ondanks deze ondersteuning, steeds bepalend blijven voor het aantal dossiers dat kan worden verwerkt door het Aankoopcomité.

Bijlage X

Gebruikte afkortingen

PPS:	Publiek-private Samenwerking
MER:	Milieu Effecten Rapport
VOKA:	Vlaams netwerk van ondernemingen = geen afkorting
SERV:	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
RUP:	Ruimtelijk Uitvoeringsplan
VEA:	Vlaams Energie Agentschap
MOW:	Mobiliteit Openbare Werken
LNE:	Leefmilieu Natuur en Energie
RWO:	Ruimtelijke Ordening Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
DAR:	Dienst Algemeen Regeringsbeleid
VIBOSO:	Vlaams Instituut ter Bevordering en Ondersteuning van de Samenlevingsopbouw
PMVC:	Provinciale Milieuvergunningscommissie
CIW:	Commissie Integraal Waterbeheer
DABM:	Decreet Algemeen Milieubeleid

